



ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

ΝΟΕ.-ΔΕΚ. 2009

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών

Επιθεώρηση

Το Ιππικό και η Ιππασία
στον Ελληνικό Στρατό

Γεωπολιτική Ανάλυση
Συγκριτική Παρουσίαση
των Διαφορετικών Σχολών Σκέψης

Ασύρματη Επανάσταση
στα 2,4 GHz

Η Απάντηση των Ισραηλινών
Ενόπλων Δυνάμεων στον Πόλεμο
του 2006 με τη Χεζμπολλάχ



ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ/5

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ Επιθεώρηση

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ: 1883 • ΤΕΥΧΟΣ: 6/2009 (ΝΟΕ. - ΔΕΚ.)

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Αξιωματικού Στρατού Ξηράς ε.α. 2,94€

Ιδιώτες, Σύλλογοι κ.λπ. 5,87€

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: 23,5€ (Επιταγή Γενικής Τράπεζας)

ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Όλοι οι συνδρομητές να στέλνουν το παρακάτω απόκομμα στη διεύθυνση της Στρατιωτικής Επιθεώρησης και:

• Οι μεν συνδρομητές εσωτερικού, αφού καταθέσουν τη συνδρομή τους στον **λογαριασμό 72-08-0000007** της Γενικής Τράπεζας και σε οποιοδήποτε κατάστημά της, να στέλνουν και την απόδειξη κατάθεσης. Δεν επιτρέπεται η αποστολή ταχυδρομικών επιταγών.

• Οι δε συνδρομητές εξωτερικού να στέλνουν και την τραπεζική επιταγή.



Διευθυντής Εκδόσεως: τηλ. & fax 2106553978 (Εσωτ. 3978)

Διαχείριση Συνδρομητών: τηλ. 2106553166 (Εσωτ. 3166)

Διαχείριση Μελετών: τηλ. 2106553979 (Εσωτ. 3979)

Καλλιτεχνική Επιμέλεια: τηλ. 2106553167 (Εσωτ. 3167)

Επώνυμο:..... **Όνομα:**.....

Ιδιότητα:..... **Νέα Συνδρομή** **Ανανέωση Συνδρομής**

Οδός:..... **Αριθμός:**..... **Τ.Κ.:**.....

Πόλη:..... **Τηλ:**.....

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

Επιθεώρηση

Τα προηγούμενα
τεύχη υπάρχουν και
σε **PDF** στη σελίδα
www.army.gr



ΕΚΔΟΤΗΣ:

ΓΕΣ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Διευθυντής

Διεύθυνσης Ενημερώσεως και Δημοσίων Σχέσεων
Ταξχος Αθανάσιος Κρεμπούνης

Τμηματάρχης 5^{ου} Τμήματος

Στρατιωτικής Επιθεώρησης
Ανχης (ΠΖ) Κωνσταντίνος Δαρδαγάνης

Καταχώριση Συνδρομητών

Multimedia

Ανθστης (ΠΒ) Δημήτριος Λαμπρόπουλος

Καταχώριση Μελετών

Ανθστης (ΠΖ) Κωνσταντίνα Μοσχέτα

Επεξεργασία Φωτογραφίας

Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση

Καλλιτεχνική Επιμέλεια

Μ.Υ. Βασιλική Κιρτζαλίδου

Μ.Υ. Ιωάννα Νικολαΐδη

Μ.Υ. Μαρία Ρέκκα

Υποστήριξη Δικτυακού Τόπου (INTERNET)

ΓΕΣ/ΚΕΠΥΕΣ

Εκτύπωση

ΤΥΕΣ

<http://www.army.gr>

e-mail: ekdosis@army.gr



Τα κείμενα που δημοσιεύονται στη Στρατιωτική Επιθεώρηση εκφράζουν τη γνώμη και τις σκέψεις των συγγραφέων και όχι αναγκαία τις αντιλήψεις ή το δόγμα του Γενικού Επιτελείου Στρατού.

Οι εργασίες πρέπει:

- **Να τηρούνται μέσα σε ευρύτες και τεκμηριωμένο επιστημονικά και τεχνικά πλαίσιο, χωρίς αιχμές ή οξύτητες, χωρίς προκλήσεις.**
- **Να μην περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες.**
- **Να μην είναι αντίθετες προς την επίσημη εθνική πολιτική της Χώρας.**
- **Να φέρουν υποχρεωτικά παραπομπές και βιβλιογραφία.**

Η Στρατιωτική Επιθεώρηση δέχεται για δημοσίευση μελέτες, πρωτότυπες ή από μετάφραση, τα αντικείμενα των οποίων περιλαμβάνονται στη θεματογραφία του Παραρτήματος Α' της Πάγιας Διαταγής του ΓΕΣ με αριθμό 0-17/2001, δηλαδή:

Στρατιωτικά Θέματα: Εθνική Άμυνα, Τακτική και Στρατηγική, Οργάνωση ΕΔ, Πολεμικά Μέσα και Υλικά, Ηγεσία - Ηθικές Δυνάμεις, Στρατιωτική Γεωγραφία, Στρατιωτική Ιστορία, Διοικητική Μέριμνα, Τεχνολογικές Εξελίξεις.

Γενικότερα Θέματα: Στρατιωτικής - Πολιτικής Φύσης (Παγκόσμιο Περιβάλλον, Συνασπισμοί, Συμμαχίες, Διεθνείς Οργανισμοί, Διεθνείς Τάσεις - Εξελίξεις, Γεωπολιτική, Γεωφυσική, Διάστημα, Εθνικά Θέματα).

Εγκυκλοπαιδικά Θέματα: Οικονομικά και Πολιτικά, Κοινωνικά, Θρησκευτικά, Φιλοσοφικά, Τέχνες - Επιστήμες, Ιστορικά, Λειτουργία του Δημοκρατικού Πολιτεύματος και των Δημοκρατικών Θεσμών.

Για τη διευκόλυνση της σύνταξης του περιοδικού, οι εργασίες θα πρέπει να υποβάλλονται σε δύο αντίτυπα χωρίς διορθώσεις επάνω στο πρωτότυπο κείμενο, σε ηλεκτρονική μορφή (Microsoft Word) και να συνοδεύονται, από αντίστοιχο φωτογραφικό υλικό σε οπτικό δίσκο (CD).

Οι εργασίες θα πρέπει να μην είναι μεγαλύτερες από 20 σελίδες (με γραμματοσειρά Arial 12pt), να έχουν την υπογραφή και ένα σύντομο βιογραφικό του συντάκτη και να αναφέρουν απαραίτητα τη βιβλιογραφία (συγγραφέας, τίτλος, χρονολογία έκδοσης, εκδοτικός οίκος κ.λπ.) και τέλος, εφόσον αυτό είναι δυνατό, να συνοδεύονται από ανάλογο φωτογραφικό υλικό, κατάλληλο για αναπαραγωγή (πρωτότυπες φωτογραφίες ή σκαναρισμένες σε ανάλυση 300 dpi). Για περισσότερες πληροφορίες στα τηλέφωνα 2106553167. Προκειμένου για εργασίες επετειακού χαρακτήρα (28^η Οκτωβρίου - 25^η Μαρτίου κ.λπ.), θα πρέπει να υποβάλλονται τουλάχιστον προ τετραμήνου, έτσι ώστε να δημοσιεύονται ως επίκαιρες από το περιοδικό μας.

Στην περίπτωση που οι εργασίες προέρχονται από μετάφραση, πρέπει να αναφέρεται ευκρινώς ο τίτλος, ο μήνας και ο αριθμός του ξένου εντύπου, καθώς και το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα.

Ο συντάκτης είναι υπεύθυνος για το περιεχόμενο της εργασίας του και για την εξασφάλιση άδειας για τη χρησιμοποίηση των πηγών.

Η γλώσσα που χρησιμοποιείται θα πρέπει να είναι η δημοτική, χωρίς υπερβολές και ακρότητες. Σε ό,τι αφορά στον τονισμό, να εφαρμόζεται το μονοτονικό σύστημα.

Εφόσον δημοσιευθεί η εργασία, οι συντάκτες δικαιούνται για κάθε τυπογραφική σελίδα του περιοδικού αμοιβή 12,33 €, για πρωτότυπη μελέτη και 6,16 €, για εργασία που προέρχεται από μετάφραση ξενόγλωσσου κειμένου.

Η απόφαση για δημοσίευση ή μη μιας μελέτης παίρνεται από την Επιτροπή Σύνταξης ανεξάρτητα δε, από τη δημοσίευση ή μη των εργασιών, η επιστροφή τους στον συγγραφέα δεν προβλέπεται.

Το Ιππικό & η Ιππασία στον Ελληνικό Στρατό

ΤΑ ΑΛΟΓΑ ΤΟΥ ΑΧΙΛΛΕΩΣ

Τον Πάτροκλο σαν είδαν σκοτωμένο,
που ήταν τόσο ανδρείος, και δυνατός, και νέος,
άρχισαν τα' άλογα να κλαίνε τον Αχιλλέως
η φύσις των η αθάνατη αγανακτούσε
για του θανάτου αυτό το έρχον που θιρούσε.
Τίναζαν τα κεφάλια των και τέες μακρινές χαίτες κου-
νούσαν,
την γή χτυπούσαν με τα πόδια, και θρηγούσαν
τον Πάτροκλο που νοιώθανε άψυχο -αφανισμένο-
μια σάρκα τώρα ποταπή -το πνεύμα το χαμένο-
ανυπεράσπιστο -χωρίς πνοή-
εις το μεγάλο τίποτε επιστραμένο απ' τη ζωή.

Τα δάκρυα είδε ο Ζεύς των αθανάτων
αλόγων και λυπήθη. «Στου Πηλέως τον γάμο»
είπε «δεν έπρεπ' έτσι άσκεπτα να κάμω
καλλίτερα να μην σας δίναμε, άλογά μου
δυστυχημένα! Τί γυρεύατε κει χάμου
στην άθλια ανθρωπότητα πουναι το παίγνιον της μοίρας.
Σεις που ουδέ ο θάνατος φυλάγει, ουδέ το γήρας
πρόσκαιρες συμφορές σας τυραννούν. Στα βάσανά των
σας έμπλεξαν οι άνθρωποι». -Όμως τα δάκρυά των
για του θανάτου την παντοτινή
την συμφοράν εχύνανε τα δύο ζώα τα ευγενή.

Κ. Π. Καβάφης

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
ΕΙΝ Νικόλαος Λεοντάρης

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ

Ο ίππος εξημερώθηκε και χρησιμοποιήθηκε από τον άνθρωπο κατά την εποχή του Χαλκού. Το ευγενές αυτό ζώο παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία πλεονεκτημάτων όπως η δύναμη, η φυσιολογική διάπλαση των μυών του, η ταχύτητα, η υπερηφάνειά του, η πλατιά, ισχυρή και μεγάλη σιαγόνα του η οποία διευκολύνει την τοποθέτηση στομίδας, η μεγάλη και πλατιά ράχη του που διευκολύνει την ίππευσή του και τη μεταφορά υλικών πάνω σε αυτήν, η αντοχή του στην κούραση και την εργασία, η ευπείθεια και το ήπιο του χαρακτήρα του, τα οποία το κατέστησαν από αρχαιοτάτων χρόνων πολυτιμότερο σύντροφο του ανθρώπου. Αναλόγως των υπηρεσιών που μας προσφέρει και των χαρακτηριστικών του, διακρίνεται σε ιππασίας, ζεύξεως ή ελάσεως, πολεμικό κ.τ.λ. Όπως αναφέρουν οι αρχαίες πηγές, πρώτα εξημερώθηκε από τους Αρίους, (λαό που κατοικούσε στο Ιράκ της Ασίας) οι οποίοι με τον καιρό, τον χρησιμοποίησαν για ιππασία. Στη συνέχεια σχημάτισαν έφιππες μάζες τις οποίες και χρησιμοποίησαν εναντίον των Σκυθών (νομαδικό λαό ιρανικής καταγωγής), οι οποίοι με τη σειρά τους, μιμούμενοι τους Αρίους, εξαπέλυσαν επιδρομές στην ελληνική χερσόνησο, στην οποία οι έφιπποι μαχητές ήταν κάτι πρωτόγνωρο. Εικάζεται ότι ο ελληνικός μύθος των Κενταύρων δημιουργήθηκε εξαιτίας της πρώτης εικόνας των έφιππων Σκυθών, οι οποίοι εμφανίστηκαν στην ελληνική χερσόνησο. Με τον ίδιο τρόπο χρησιμοποίησαν ιππικό στους στρατούς τους και άλλοι λαοί όπως οι Αιγύπτιοι, οι Φοίνικες (λαός που κατοικούσε στο σημερινό Λίβανο και σε ένα τμήμα περιοχής

της σημερινής Συρίας και Ισραήλ) και οι Ισραηλίτες. Πρώτοι όμως από όλους τους λαούς έκαναν χρήση πολύ ισχυρών μαζών ιππικού οι Κινέζοι το 2000 π.Χ. και μετά από αυτούς οι Ινδοί, οι Βαβυλώνιοι και οι Ασσύριοι που ήταν λαοί της Μεσοποταμίας (σημερινό Ιράκ) κατά το 1500 π.Χ. Οι Μήδοι και οι Πέρσες χρησιμοποίησαν πρώτη φορά Ιππικό στη μάχη κατά τον 7^ο π.Χ. αιώνα.

Στην Ελλάδα ο ίππος εισήχθη από τους Αιγυπτίους και τους Φοίνικες και ήταν γνωστός από τη Μυκηναϊκή ακόμα εποχή (ευρήματα Μυκηνών, Τρωικός πόλεμος).

Στην Ελλάδα, κατά τα πολύ αρχαία χρόνια, δε γίνεται καμία αναφορά για χρήση ιππικού στρατεύματος και ο ίππος χρησιμοποιούνταν μόνο στα πολεμικά άρματα. Γινόταν δηλαδή χρήση του ίππου για ζεύξη (των αρμάτων) και όχι για ίππευσή του και χρήση του στη μάχη ως πολεμικό μέσο. Ήδη από τον 8^ο αιώνα π.Χ. γίνεται χρήση ίππων προς ιππασία

«Άλογα μαύρα, θιάσος, ιπποδρομίου, πετούνε

οι σκέψεις τώρα, φεύγοντας τη μίστιχα του λόγου.

Κι είμαι ένας κλόουν τραγικός, που οι άνθρωποι θα δούνε να παίζει, να συντριβεται με την σπλή του αλόγου»

Το άλογο ως έμπνευση

Κ. Γ. Καρυωτάκης

για τέρψη και ψυχαγωγία.

Η ανάγκη για τη δημιουργία ιππικού στρατεύματος δημιουργείται μετά τη μάχη των Πλαταιών το 479 π.Χ., όταν οι Έλληνες έπρεπε να αντιμετωπίσουν το περσικό και θεσσαλικό ιππικό του Μαρδονίου. Πρώτοι οι Θεσσαλοί από τους Έλληνες χρησιμοποίησαν έφιππους μαχητές και αυτό γιατί η χώρα τους ήταν κατάλληλη για τη διατροφή των ίππων και θεωρούνταν οι καλύτεροι όλων των ιππέων του αρχαίου κόσμου, ιδιαίτερα όταν μάχονταν φαλαγγιδόν όπως αναφέρει και ο Πολύβιος («Θετταλών γούν ιππείς κατ' ίλην και φαλαγγιδόν ανυπόστατοι» Πολύβιος). Ο Αριστοτέλης αναφέρει ότι το Ιππικό κυριαρχούσε στην Ελλάδα πριν κάνει την εμφάνισή της η φάλαγγα σπλιτών.

Η ιππική τέχνη αναπτύχθηκε στην Ελλάδα. Η πρώτη σκέψη η οποία εισήγαγε την «τέχνην του ιππεύειν» ανήκει στην ελληνική μεγαλοφυΐα. Αυτό άλλωστε πιστοποιείται από τα έργα του Σίμωνος του Αθηναίου «Περί Ιππικής» (μετά το 450 π.Χ.), το οποίο περιέχει τις βασικές αρχές της ιππικής τέχνης, και του Ξενοφώντος, ο οποίος και θεωρούνταν έμπειρος στα ζητήματα ιππικής, «Ιππαρχικός» και «Περί Ιππικής» (362 π.Χ.). Στον «Ιππαρχικό», που έχει γραφτεί και πρώτο, διδάσκει ο ίδιος ο Ξενοφών τον αρχηγό του Ιππικού, για τα καθήκοντά του τόσο στην ειρήνη όσο και στον πόλεμο. Του λέει ποιο είναι το κυριότερο μέλημά του, ποια πρέπει να είναι τα κριτήρια επιλογής των ιππέων του, ποια πρέπει να είναι η χρήση του ιππικού σε διάφορες περιστάσεις, ποια θα πρέπει να είναι η διατροφή και η συντήρηση των ίππων κ.α. Στο «Περί Ιππικής», το οποίο αποτελεί και τη βάση μέχρι και σήμερα όλων των νεώτερων συγγραμμάτων περί ιππασίας, ο Ξενοφών δίνει όλες εκείνες τις απαραίτητες συμβουλές και οδηγίες σε θέματα ιππασίας σε ιδιώτη ιππέα. Σ' αυτό επεξηγεί ποια πρέπει να είναι η στάση του σώματός του επί του ίππου, πώς να χρησιμοποιεί τις κνήμες και τους μηρούς του για να κατευθύνει το άλογο, ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός πολεμικού ίππου, πως πρέπει να εκπαιδεύσει έναν ίππο, ποια πρέπει να είναι η καθημερινή περιποίησή του (ιπποκομία), ποια στοιχεία πρέπει να έχει ένας ιδανικός στάβλος, ποια τα όπλα ενός ιππέα και γενικότερα όλα εκείνα που πρέπει να γνωρίζει κάποιος που ασχολείται με την ιππασία.

Από τους Ρωμαίους, ο ίππος χρησιμοποιήθηκε αργά κατά τους κατακτητικούς χρόνους. Αυτοί, αρχικά, χρησιμοποιούσαν το ιππικό ως βοηθητικό όπλο, μην έχοντας δώσει σ' αυτό ποτέ την απαραίτητη σημασία. Οι Γαλάτες, οι Ούννοι και



οι Γότθοι γνώριζαν τον ίππο και τον χρησιμοποιούσαν στις επιδρομές τους.

Κατά τον μεσαιώνα η ιπποπαραγωγή γίνεται κτήμα των φεουδαρχών και των μοναστηριών. Κατά τους χρόνους του φεουδαλισμού, (εποχή κατά την οποία ο βασιλιάς παραχωρούσε φέουδα, δηλαδή κτήματα, στους ιππότες του για να του μένουν πιστοί και να τον υπερασπίζονται με μεγάλη αφοσίωση), στην καρδιά δηλαδή του μεσαιώνα, η κυριαρχούσα δύναμη ήταν το ιππικό, έχοντας πάντοτε τον ίππο ως το ισχυρότατο όπλο του ιππέως. Την εποχή εκείνη περισσότερο από κάθε άλλη εποχή, η τακτική του στρατού είχε περιορισθεί στην ατομική ανδρεία. Οι μάχες, δηλαδή, περιορίζονταν, κατά κύριο λόγο, σε μεμονωμένους αγώνες ιπποτών. Μετά τη κατάλυση του φεουδαλισμού, ξεκινά η συγκρότηση εθνικών στρατών, οπότε και άλλαξαν οι συνθήκες της ιπποπαραγωγής σύμφωνα προς τις ανάγκες των στρατών.

Με την εφεύρεση της πυρίτιδας και της προοδευτικής εξέλιξης του όπλου, το ιππικό μετέβαλλε, παράλληλα, τους τρόπους του μάχεσθαι και παρέμεινε για πολλούς αιώνες ως κύριο όπλο των στρατών, κρίνοντας την αποφασιστικότητα των μαχών και αποτελώντας ουσιώδη ρυθμιστή της νίκης.

Από αυτή τη μακρά παρακολούθηση του ίππου διαμέσου των αιώνων, βλέπουμε ότι αυτός συνταύτισε την τύχη του με τον άνθρωπο, ο οποίος καθ' όλο τον εκπολιτιστικό του βίο ωφελήθηκε από τον ίππο.

*«Το ιππικό ελίσσεται εφίππω και μάχεται πεζή»
Δόγμα ιππικού*

ΤΟ ΙΠΠΙΚΟ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΟ

Με την έναρξη της επανάστασης του 1821, οργανώθηκαν άτακτα σώματα Ιππικού, γνωστά από τα ονόματα των αρχηγών τους, όπως αυτά του Χατζημιχάλη, του Νταλιάνη, του Χατζηχρήστου κ.α.

Το 1825 έρχεται στην Ελλάδα ο Γάλλος Επίλαρχος Ρενιώ [Auguste Michel Etienne Regnault de St Jean d' Angely (1794-1870)], ένας εξάιρετος αξιωματικός του γαλλικού ιππικού, ο οποίος μάλιστα υπηρέτησε αργότερα στο επιτελείο του Μεγάλου Ναπολέοντα και του απονεμήθηκε ο βαθμός του Αρχιστρατήγου για την ανδρεία

**Φώτο 1: Μεραρχία Ιππικού κατά τον εορτασμό της 21^{ης} Μαΐου στο Ουμάκ της Μικράς Ασίας.
Φώτο 2: Επιθεώρηση Μεραρχίας Ιππικού από τον Διοικητή της Στρατιάς (1922, Μ. Ασία).
Φώτο 3: Αξιωματικοί Σχολής Ιππικού.**



που επέδειξε κατά τη μάχη της Κριμαίας. Ο Ρενιώς, ο οποίος παρέμεινε στην Ελλάδα έως το 1830, έλαβε μέρος στον πόλεμο της Ανεξαρτησίας ως Διοικητής του πρώτου σώματος τακτικού Ιππικού, που συγκροτήθηκε στην Ελλάδα (1825), σύμφωνα με τον πρώτο νόμο περί συστάσεως τακτικού στρατού (1^η Απριλίου 1822). Αυτό το ιππικό σώμα αποτελούνταν από 3 ΐλες των 80 ιππέων η κάθε μία (μία Λογχιστών, μία Καραμπινοφόρων και μία Ανίππων -χωρίς ίππους δηλαδή- οι επονομαζόμενοι Ψαθοφόροι). Το 1826-7 η Διοίκηση του Ιππικού περνάει στον Πορτογάλο φιλέλληνα Αντώνιο Αλμείδα (Almeida d' Antonio Figuerra), ο οποίος πολέμησε σε όλους τους πολέμους του τακτικού σώματος. Μέχρι την άφιξη του

Καποδίστρια, κατά την περίοδο της Αντικυβερνητικής επιτροπής (Γ. Μαυρομιχάλης, Ι. Μιλαήτης και Ι. Νάκος), κατάφερε να καταστρέψει ένα τάγμα Αράβων του Ιμπραήμ στην Τρίπολη. Το 1829 οι ΐλες του Ιππικού αυξήθηκαν σε τέσσερις (δύο Λογχιστών και δύο Καραμπινοφόρων) με έδρα το Άργος. Το 1833 συγκροτήθηκε ένα Σύνταγμα αποτελούμενο από 6 ΐλες, το οποίο μετονομάστηκε σε Σύνταγμα Λογχιστών. Το 1835 και μετά από δύο χρόνια χωρίστηκε σε δύο Μοίρες Λογχιστών έως το 1843 που παρέμεινε μόνο μία. Αυτή η Μοίρα διατηρήθηκε αλλάζοντας αρκετές φορές όνομα (Ιππαρχία Λογχιστών, Ιππαρχία Ακροβολιστών) έως το 1877 που οριστικά πήρε το όνομα Σύνταγμα Ιππικού και αποτελούνταν



Φώτο 4

Φώτο 4: Έλληνας Ιππέας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Φώτο 5: Ο Υποστράτηγος Αλέξανδρος Σούτσος, Διοικητής Ταξιαρχίας Ιππικού το 1912.



Φώτο 5

από 2 Επιλαρχίες (5 Ίλες σύνολο). Από το παραπάνω σύνταγμα σχηματίστηκαν 3 Ιππαρχίες, οι οποίες με την πάροδο του χρόνου μετονομάστηκαν σε Συντάγματα Ιππικού το 1886, αποτελούμενα από 5 Ίλες το κάθε ένα. Σύμφωνα με τον νόμο του 1878 περί καθολικής στρατεύσεως, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή από το 1882, ενώ στο πεζικό η θητεία ήταν 1 έτος, στο Ιππικό ήταν 2 έτη. Κατά τον ατυχή Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 το ελληνικό ιππικό είχε τρία Συντάγματα Ιππικού, το 1^ο στην Ήπειρο και το 2^ο και το 3^ο στη Θεσσαλία, τα οποία έλαβαν μέρος με επιτυχία στις μάχες των Δελερίων, του Βελεσίνου, του Δομοκού, αποσπώντας μάλιστα την ευαρέσκεια του Αρχιστρατήγου διαδόχου Κωνσταντίνου στην τελευταία μάχη. Όλα τα Συντάγματα Ιππικού από την 13^η Απριλίου 1897 τέθηκαν υπό τις διαταγές του Συνταγματάρχου Ιππικού Κωνσταντίνου Γρίβα.

Κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913, η Αρχιστρατηγία των ελληνικών δυνάμεων ασκήθηκε από τον διάδοχο Κωνσταντίνο. Στον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο, το 1^ο και 3^ο Σύνταγμα Ιππικού σχημάτισαν την Ταξιαρχία Ιππικού και το 2^ο Σύνταγμα διαλύθηκε. Το κάθε Σύνταγμα αποτελούνταν από 2 Επιλαρχίες των 2 Ίλων η κάθε μία. Η Ταξιαρχία Ιππικού υπαγόταν διοικητικά στο Γενικό Στρατηγείο Στρατού Θεσσαλίας, πλην της 4^{ης} Ίλης του 2^{ου} Συντάγματος Ιππικού, η οποία υπαγόταν στο Στρατηγείο Στρατιάς Ηπείρου. Η Ταξιαρχία Ιππικού επιστρατεύθηκε στην Καρδίτσα (1^ο Σύνταγμα Ιππικού) και στη Λάρισα (3^ο Σύνταγμα Ιππικού) με Διοικητή της τον Υποστράτηγο Αλέξανδρο Σούτσο. Το ελληνικό ιππικό κατάφερε να καταλάβει τη Φλώρινα και να προωθηθεί στο Τεπελέ-

νι, έχοντας ως αποτέλεσμα να αναγνωριστούν τα δικαιώματα της Ελλάδος στην πόλη αυτή και να αποτελέσει την πρώτη στρατιωτική υποθήκη της Ελλάδος πάνω σε εδάφη της Βορείας Ηπείρου.

Στον Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο, σύμφωνα με τα απομνημονεύματα του Ιβάνοφ, Δκτής 2^{ης} Βουλγαρικής Στρατιάς, το ελληνικό ιππικό αναλαμβάνοντας δράση προς την κατεύθυνση του Σιδηροκάστρου (Δεμίρ Χισάρ) ανάγκασε τα εχθρικά βουλγαρικά στρατεύματα να τραπούν σε άτακτο φυγή.


Η σύνθεση του ελληνικού ιππικού το 1914 ήταν η εξής: μία ταξιαρχία Ιππικού των 2 Συνταγμάτων με πυροβολαρχία και μοίρα εφίππου πυροβολικού των 2 πυροβολαρχιών και 5 Συντάγματα Ιππικού (ένα σε κάθε σώμα στρατού αποτελούμενο από 3 Ίλες το κάθε ένα). Στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, το ελληνικό ιππικό είχε αξιόλογη δράση αφού συμμετείχε στις επιχειρήσεις στη Μακεδονία και συγκεκριμένα στη φάση της εκμετάλλευσης, μετά τη διάσπαση του Μακεδονικού μετώπου.

Κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία 1920-1922, η Μεραρχία Ιππικού (με διαταγή που εξέδωσε η Στρατιά Μικράς Ασίας στις 3 Νοεμβρίου το 1921 η μέχρι τότε Ταξιαρχία Ιππικού αναπτύχθηκε σε Μεραρχία Ιππικού) ανταποκρίθηκε με επιτυχία στις στρατηγικές ανάγκες που παρουσιάστηκαν, παρόλο που απέναντί της είχε να αντιμετωπίσει 5 Μεραρχίες Ιππικού του εχθρού. Η μοίρα του έφιππου πυροβολικού διαλύθηκε. Κατά τη διάρκεια της εκστρατείας, η δράση του Ιππικού ήταν σημαντική. Η Ταξιαρχία Ιππικού είχε ως αποστολή να κινηθεί και να χτυπήσει από τα πλευρά τον εχθρό, ο οποίος αμυνόταν στο Αβγκίν. Τότε το Ιππικό επέλασε στο Αϊντεγκιόλ διαλύοντας το Ιππικό του εχθρού. Κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων Ιουνί-

ου-Ιουλίου 1921 η Ταξιαρχία Ιππικού με Διοικητή της τον Συνταγματάρχη Ιππικού Ρικάκη Δημήτριο στην αρχή, και Νικολαΐδη Παναγιώτη στη συνέχεια, απέκοψε την υποχώρηση των Τούρκων προς Κιουτάχεια και Σειντή-Γαζί. Κατά την εκπλήρωση της αποστολής του, το Ιππικό, πραγματοποιήσε την ηρωική επέλαση στο Ουτς-Σεράι (5 Ιουλίου) κατά του υπεράριθμου τουρκικού πεζικού το οποίο κατείχε οργανωμένες θέσεις (στη συγκεκριμένη μάχη είχε τραυματιστεί δύο φορές διαδοχικά από πυροβόλο όπλο ο Ίλχος τότε Ανδρέας Καλλίνσκης, ο μετέπειτα ιδρυτής και πρώτος Διοικητής των Δυνάμεων Καταδρομών). Τότε κατά τη νυχτερινή επίθεση του τουρκικού ιππικού επικράτησε πανικός στα ελληνικά τμήματα πεζικού τα οποία συμπύχτηκαν ατάκτως. Ο πανικός αυτός μεταφέρθηκε πολύ γρήγορα στα μετόπισθεν. Τότε, χάρη στην προσωπική επέμβαση του επιλάρχου και επιτελάρχη της Ταξιαρχίας Ιππικού, εκείνο τον καιρό, Αλέξανδρου Παπάγου, του μοναδικού μετέπειτα Αρχιστρατήγου του Ελληνικού Στρατού, οι φυγάδες εξαναγκάστηκαν να επανέλθουν στις θέσεις τους. Στη συνέχεια, κατόπιν σφοδρής αντεπιθέσεως, ο εχθρός ανετράπη και συμπύχθηκε προς τη βάση του. Ύστερα από απεγνωσμένο αγώνα υποχώρησε και συγκεντρώθηκε στο Κατιφιέ. Όταν τα εχθρικά τουρκικά στρατεύματα επιτέθηκαν κατά του Εσκι Σεχέρ (Δορύλαιο), το Ιππικό είχε ως αποστολή να υποστηρίξει την πρώτη και δεύτερη Μεραρχία Πεζικού και παρείχε έγκαιρα πληροφορίες για τον εχθρικό ελιγμό. Αποφασιστική ήταν η δράση του Ιππικού κατά την επέλαση εναντίον του δεξιού πλευρού των επιτιθέμενων τουρκικών φαλαγγών στο Ακ Μπουνάρ. Κατάφερε να τους αναγκάσει να τραπούν σε υποχώρηση και τους καταδίωξε (8 Αυγούστου 1921) μέχρι την αναστολή της διαταγής της καταδίωξής τους από τη Στρατιά.

Κατά την εκκένωση της Μ. Ασίας, η Μεραρχία Ιππικού ήταν από τις τελευταίες μονάδες που αποχώρησαν και κατόρθωσε, παρά την άρνηση της Στρατιάς, να διαθέσει ατμόπλοια και να διασώσει τους περισσότερους ίππους της. Μετά την εκκένωση, τα Συντάγματα Ιππικού ανασχηματίστηκαν. Πολύ λίγες μέρες μετά την άφιξή της στην Αθήνα, η Μεραρχία Ιππικού μεταφέρθηκε στην Ανατολική Μακεδονία (7 Σεπτεμβρίου 1922) και τέθηκε υπό τη Διοίκηση της Ελληνικής Στρατιάς Έβρου. Το 1923 το 2^ο Σύνταγμα Ιππικού μεταστάθμισε στην Αθήνα υπαγόμενο στο Α΄ Σώμα Στρατού και το 1^ο και 3^ο στη Λάρισα ενώ το 4^ο παρέμεινε στη Θεσσαλονίκη. Έδρα της Μεραρχίας Ιππικού ήταν η Λάρισα.

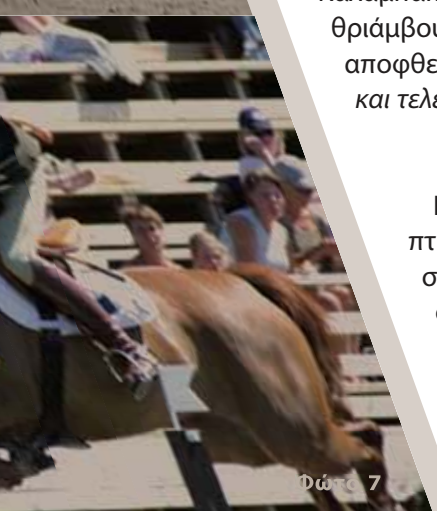




Κατά τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο του 1940, το Ιππικό συνέδεσε το όνομά του με τη Μάχη της Πίνδου η οποία υπήρξε η απαρχή της νικηφόρου εκβάσεως του πολέμου της Αλβανίας αλλά και πρώτη συμμαχική νίκη. Με την κήρυξη του πολέμου, όλες οι μονάδες του Ιππικού μετατράπηκαν σε Μονάδες Αναγνωρίσεως δυνάμεως Επιλαρχίας και προσκολλήθηκαν σε όλα τα Σώματα Στρατού και σε όλες τις Μεραρχίες. Η Μεραρχία Ιππικού με Διοικητή τον Υποστράτηγο Στανωτά Γεώργιο τέθηκε υπό τη Διοίκηση του τμήματος Στρατιάς Καβάλας με έδρα την Καβάλα, η οποία ανέλαβε το θέατρο επιχειρήσεων προς Αλβανία και η Ταξιαρχία Ιππικού με Διοικητή τον Συνταγματάρχη Ιππικού Δημάρατο Σωκράτη υπό το Β΄ Σώμα Στρατού με έδρα τη Λάρισα ανέλαβε το θέατρο επιχειρήσεων προς Βουλγαρία. Το ελληνικό ιππικό απέτρεψε την κατάληψη του Μετσόβου και την αποκοπή της οδού Καλαμπάκας-Μετσόβου, αποτελώντας έτσι το κύριο παράγοντα του θριάμβου της Πίνδου, επαληθεύοντας για ακόμη μία φορά αυτό που αποφθεγματικά έχει ειπωθεί, ότι δηλαδή «το Ιππικό πάντα αρχίζει και τελειώνει έναν πόλεμο».


Φώτο 6

Η ΙΠΠΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΟ



Η ιππασία ως άθλημα εμφανίστηκε στην Ελλάδα και αναπτύχθηκε από τους αξιωματικούς του Ιππικού του ελληνικού στρατού. Το ιπποδρόμιο φρουράς ήταν ένας αυτοτελής στρατιωτικός οργανισμός ο οποίος συστάθηκε το 1861 και λειτούργησε ως το 1884 στην Αθήνα. Διοικητής του ιπποδρομίου φρουράς προβλεπόταν ανώτατος αξιωματικός και εκπαιδευτές αξιωματικοί και υπαξιωματικοί του Ιππικού, κατά κύριο λόγο, αλλά και του εφιππου πυροβολικού. Σκοπός του ήταν η εκπαίδευση στην ιππασία εφιππων βαθμοφόρων του στρατού, η προετοιμασία μελλοντικών εκπαιδευτών ιππασίας, ο δαμασμός και η εκγύμναση νεολέκτων ίππων και ημιόνων (μουλαριών) και τέλος η εκπαίδευση στην ιππασία των νεοσυλλέκτων. Η πρώτη ιππευτική Σχολή στην Ελλάδα συστάθηκε το 1884, η οποία μετονομάστηκε σε Σχολή Εφαρμογής Ιππικού το 1925 και βρισκόταν στο Πεδίον

Φώτο 7



Φώτο 1: Αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού κατά τη διάρκεια αγώνων υπερπήδησης εμποδίων.

Φώτο 2: Λοχαγός του Ιρλανδικού Ιππικού σε αγώνες.

Φώτο 3: Αξιωματικός σε ανόρθωση μπροστά από τη Σχολή Σωμής.

Φώτο 8

του Άρεως μέχρι το 1937. Κατόπιν μεταφέρθηκε στη Λάρισα και λειτουργήσε έως το 1951 όπου και διαλύθηκε. Σ' αυτή συγχωνεύτηκε το 1884 και το ιπποδρόμιο φρουράς. Κύριος σκοπός της Σχολής, σύμφωνα με διάταγμα του 1888, ήταν η συστηματική διδασκαλία της ιππασίας. Σε αυτήν εκπαιδεύονταν όλοι οι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί του Ιππικού και εν γένει των έφιππων σωμάτων με σκοπό να καθιστούν ικανοί εκπαιδευτές της ιππασίας και της ασκήσεως νεολέκτων ίππων. Σε αυτήν, εκτός από τα τμήματα των αξιωματικών του Ιππικού, στα οποία μάλιστα φοιτούσαν και αξιωματικοί του εφίππου πυροβολικού, λειτουργούσε και τμήμα

εκπαιδεύσεως ιππασίας των Ευέλπιδων, των μαθητών της Σχολής Υπαξιωματικών, των Αξιωματικών της Σχολής Πολέμου, των Σχολών εφαρμογής πεζικού, επιμελητείας και κτηνιάτρων. Από το 1911 μέχρι και την έναρξη του Α' Π.Π υπήρξε στην Ελλάδα γαλλική οργανωτική και εκπαιδευτική αποστολή, η οποία, μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους ανέλαβε τη διοίκηση των Σχολείων ιππευτικής.

Παγκοσμίως, η πρώτη ιππευτική Σχολή λειτούργησε στην Ιταλία τον 16ο αιώνα από τον Ιταλό Πινιατέλι (Giovanni Battista Pignatelli), χάρη των ιππευτικών γνώσεων που μετέφεραν οι Βυζαντινοί, οι οποίοι κατέφυγαν στην Ιταλία μετά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως. Το 1550 ο Γκριζόνε (Federico Grisone) δημοσιεύει, το έργο «*Gli Ordini di Cavalcare*», το οποίο αποτελεί και το πρώτο ιππευτικό εγχειρίδιο, μετά το «*Περί Ιππικής*» του Ξενοφώντος. Κατά το 1555, ο Γάλλος μαθητής του Πινιατέλι, Πλουβινέλ, ο οποίος υπήρξε μετέπειτα ο εκπαιδευτής ιππασίας του Ερρίκου του ΙΙΙ και καθηγητής ιππασίας του Λουδοβίκου του ΧΙΙΙ, ιδρύει την πρώτη ιππευτική Ακαδημία. Το 1662 στη γαλλική τοποθεσία Καρουζέλ (Carousel) διοργανώνονται ιππικές επιδείξεις ενώπιον του Βασιλιά Λουδοβίκου ΙΔ' της Γαλλίας (από τη περιοχή αυτή πήρε το όνομά του και το γνωστό ανά τον κόσμο παιδικό παιχνίδι). Στη συνέχεια, ακολουθούν συγγράμματα, δημοσιεύσεις και άλλα ιππικά συγγράμματα όπως το «*École de Cavalerie*», του Ρομπινσόν (François Robichon de la Guérinière) το 1733, τα οποία αναγράφουν τις αρχές του σημερινού ιππικού αγωνίσματος dressage (ιππική δεξιότητα για την Ελλάδα). Καινοτομία στον χώρο της ιππασίας γίνεται τον 20° αιώνα, όταν ο Πιέρο Σαντίνι (Piero



Santini) δημοσιεύει τις μελέτες και τη διδασκαλία ιππευτικής του Ιλάρχου Καπρίλι (Federico Caprilli) του ιταλικού ιππικού, ο οποίος υπήρξε δάσκαλός του και ο οποίος εισήγαγε την «πρόσθια έδραση», τον πρόγονο δηλαδή της στάσης ισορροπίας που παίρνουν οι ιππείς κατά τη διάρκεια της υπερπήδησης εμποδίων (ο ιππέας σφίγγει τα γόνατά του στη σέλα και ανασηκώνεται ελαφρώς, για να βοηθήσει τον ίππο να σηκωθεί για να υπερπηδήσει το εμπόδιο). Στη συνέχεια, από το 1555 και μετά, οργανώθηκαν και τελειοποιήθηκαν σύμφωνα με το πρότυπο της ιππικής Σχολής του Πνιατέλι και της ιππικής Ακαδημίας του Πλουβινέλ και άλλες Σχολές ή Ακαδημίες οι οποίες μέχρι το 1914 είχαν ήδη αποκτήσει τεράστια φήμη, όπως η αυτοκρατορική ιππευτική Σχολή της Βιέννης στην Αυστρία, η αυτοκρατορική ιππική Ακαδημία της Πετρούπολης, η ιππευτική Σχολή Saumur (Σωμήρ) της Γαλλίας, η Σχολή του Ανοβέρου στη Γερμανία, του Υpres στο Βέλγιο (στην οποία παρέμεινε για δύο χρόνια μετεκπαιδευόμενος ο ένδοξος Στρατάρχης Αλέξανδρος Παπάγος), και της Ριναρόλο στην Ιταλία. Η ηγεσία του ελληνικού στρατού, για την καλύτερη εκπαίδευση των στελεχών του Ιππικού του, απέστειλε προς εκπαίδευση κάποιους από τους αξιωματικούς του Ιππικού (π.χ. το Στρατηγό Κατσαδήμα, τους Στρατηγούς Ανδρέα Μπαλοδήμο και Σπύρο Μπαλοδήμο), στην ιππευτική Σχολή της Σωμήρ στο βαθμό του Ανθυπilάρχου ή του Υπilάρχου. Εκεί, παρακολουθούσαν τη σκληρή εκπαίδευση της Σχολής με πολλές ώρες ιππασίας πρωί και απόγευμα και με αρκετές φορές ίππευση χωρίς αναβολείς, πράγμα εξαιρετικά επίπονο για τα πόδια και συγκεκριμένα τους προσαγωγούς, για την καλύτερη

εγκύμναση των ποδιών του ιππέα που είναι και το κύριο μέσο ελέγχου του ίππου, καθότι τα πόδια ξεκουράζονται στηριζόμενα στους αναβολείς, (ιππολογία, τεχνικές εκπαίδευσης νεολέκτων ίππων -ίππων ηλικίας 3-6 ετών, τοπογραφία, γεωγραφία, ξιφασκία, κ.α.). Μετά την επιτυχή αποφοίτησή τους από τη Σχολή, οι αξιωματικοί επέστρεφαν ως εκπαιδευτές στους κόλπους του ελληνικού Ιππικού μεταφέροντας τις εμπειρίες τους και εφαρμόζοντας ό,τι διδάχθηκαν εκεί, στη Σχολή εφαρμογής του Ιππικού.

Το 1931 με την πρωτοβουλία αξιωματικών του ελληνικού Ιππικού, ιδρύεται ο Ελληνικός Ιππικός Όμιλος σ' ένα κτήμα στο Χολαργό, ο οποίος το 1951 μεταφέρεται στον Παράδεισο Αμαρουσίου όπου βρίσκεται έως σήμερα, με πρώτο του πρόεδρο τον Στρατηγό Παπαδήμα. Γρήγορα αναπτύχθηκε και απέκτησε μέλη από την τότε υψηλή κοινωνία της Αθήνας. Μέχρι τότε μοναδικός της αντίπαλος στους ιππικούς αγώνες ήταν η Ίλη Βασιλικής Φρουράς, η οποία στάβλιζε τα άλογά της στο χώρο που σήμερα είναι η Εθνική Πινακοθήκη, δίπλα στο πολυτελές ξενοδοχείο Hilton. Στην Ελλάδα, μέχρι και το 1939, λάμβαναν χώρα μόνο στρατιωτικοί ιππικοί αγώνες στο Κέντρο Εκπαιδύσεως Ιππασίας (Κ.Ε.ΙΠΠ) στο Γουδί με τη συμμετοχή αξιωματικών και υπαξιωματικών του στρατού και Ιππικοί Εσωτερικοί Αγώνες στον Ελληνικό Ιππικό Όμιλο με τη συμμετοχή στρατιωτικών αλλά και ιδιωτών. Το 1939 ο Ελληνικός Ιππικός Όμιλος ενεγράφη στον Σ.Ε.Γ.Α.Σ, ο οποίος απετέλεσε και την Εθνική Ομοσπονδία Ιππασίας και ανέθεσε στην Επιτροπή Ιππασίας, με πρόεδρο τον διάδοχο Κωνσταντίνο, την ανάπτυξη του αθλήματος. Ο Σ.Ε.Γ.Α.Σ λογοδοτούσε στην F.E.I

(Fédération Équestre Internationale), τη Διεθνή Ομοσπονδία Ιππασίας με έδρα τις Βρυξέλλες (έτος ίδρυσης το 1921), η οποία είναι μέχρι και σήμερα το επίσημο διεθνές όργανο διοίκησης και κατάρτισης ιππικών κανονισμών. Έτσι, οργανώνονται για πρώτη φορά Πανελλήνιοι Ιππικοί Αγώνες το 1939 και 1940. Λόγω της κηρύξεως του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, διακόπηκαν έως το 1954 που διοργανώθηκαν και πάλι έως το 1959, μερίμνη του Ε.Ι.Ο. Στο πρόγραμμα των τότε Πανελλήνιων αγώνων συμπεριλαμβάνονταν τα εξής αγωνίσματα:

- ➔ Εφήβων,
- ➔ Αμαζόνων (συμμετείχαν μόνο γυναίκες),
- ➔ Ελεύθερης συμμετοχής (Πρωτάθλημα Ελλάδος),
- ➔ Ερασιτεχνών και στρατιωτικών.

Το 1959 ιδρύεται ο Αθλητικός Όμιλος Ήλης Βασιλικής Φρουράς (Α.Ο.Βα.Φ) και η Ιππική Ένωση Ενόπλων Δυνάμεων (Ι.Ε.Ε.Δ), ενώ το 1960 το Ιππικό Αθλητικό Σωματείο της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων.

Από το 1965 και μετά, άρχισε η ίδρυση διαφόρων ιδιωτικών ομίλων ιππασίας, αρχικά στην Αθήνα, έπειτα στη Θεσσαλονίκη και ακολούθως σε όλη την Ελλάδα.

Οι ίπποι που λάμβαναν μέρος στους αγώνες ιππασίας, εκείνη τη περίοδο, κατά κύριο λόγο, ήταν ελληνικοί ίπποι γεννημένοι στην Ελλάδα με εξαίρεση τους ίππους του ελληνικού στρατού, ο οποίος πέρα από τους ελληνικούς ίππους είχε στο δυναμικό του και ίππους από το εξωτερικό. Το 1973 διοργανώνονται οι πρώτοι Βαλκανικοί αγώνες στην Ελλάδα στο Κέντρο Εκπαιδύσεως Ιππασίας στο Γουδί με την ελληνική συμμετοχή να παίρνει τα πρώτα της μετάλλια σε βαλκανικούς αγώνες. Στο βάθρο της πρώτης θέσης ανέβηκε ο

τότε Υπίλαρχος του στρατού μας Μπράβος Φώτιος και αποτέλεσε τον πρώτο Έλληνα Βαλκανιονίκη της μεταπολεμικής περιόδου, ο οποίος και αναδείχτηκε κατά τη διάρκεια της αθλητικής του καριέρας τρεις φορές χρυσός Βαλκανιονίκης στο ατομικό, κατόρθωμα το οποίο μέχρι και σήμερα δεν έχει καταφέρει κανείς να πραγματοποιήσει! Ακολουθούν και άλλοι αγώνες εκτός συνόρων καθώς και οι Μεσογειακοί αγώνες του 1979 στη Λιβύη με πρώτο έναν Ήλαρχο του ιρλανδικού στρατού, δεύτερο τον Ήλο Μπράβο Φώτιο και τρίτο τον Άγγλο Ολυμπιονίκη Whitaker και οι διεθνείς αγώνες του Πόρτο Καρράς στη Χαλκιδική δύο χρόνια αργότερα, οι οποίοι συνεχίζονται μέχρι και σήμερα κάθε χρόνο τον Αύγουστο. Το 1990, δημιουργείται η Ελληνική Ομοσπονδία Ιππασίας, η οποία παίρνει τα ηνία της ιππασίας από τον Σ.Ε.Γ.Α.Σ και αποτελεί πλέον εκείνη τον κρατικό αρμόδιο φορέα της ιππασίας για την Ελλάδα.

Η αθλητική ιππασία διακρινόταν στα παρακάτω αθλήματα:

- ➔ Υψηλή ιππασία, που σήμερα έχει αντικατασταθεί από την ιππική δεξιολογία (dressage),
- ➔ Υπερπήδηση εμποδίων (show jumping),
- ➔ Ιππικό τρίαθλο (3 day event),
- ➔ Ιππικά παίγνια,
- ➔ Ιπποδρομίες,

τα οποία υπάρχουν μέχρι και σήμερα με μερικές αλλαγές στους κανονισμούς, εξαιρουμένων των ιππικών παιγνίων από τα οποία διατηρείται μόνο το πόλο αλλά με χαμηλή αθλητική δραστηριότητα στην Ελλάδα από τον Αθηνναϊκό Ιππικό Όμιλο Πόλο(Α.Ι.Ο.Π) στη Φιλοθέη και προστέθηκαν και άλλα νέα, όπως η Ιππική Αντοχή και η Αμαξοδήγηση.

ΥΨΗΛΗ ΙΠΠΑΣΙΑ

Περιλάμβανε ασκήσεις ακριβείας και αρμονίας με τον ίππο μετά από λεπτές κινήσεις του ιππέα. Αυτές τις κινήσεις τις εκτελούσε σε βάδην, τροχάδην, ή καλπασμό. Αυτού του είδους η εκγύμναση απαιτεί την πλήρη τιθάσευση του ίππου στις θελήσεις του ιππέα, την πλήρη υπαγωγή του και επαφή του με τα ηνία καθώς και την κίνησή του προς οποιαδήποτε κατεύθυνση μετά από κάθε ελάχιστη ένδειξη του ιππέα. Σκοπό έχει να αναδείξει την ιππική λεπτότητα και την εφαρμογή της τεχνικής της ιππασίας. Αυτό είναι κάτι που απαιτεί πολύχρονη και επίπονη προσπάθεια. Οι κυριότεροι βηματισμοί Υψηλής ιππασίας ήταν:

- ➔ Πλαγιοβάδισμα APPUYER
- ➔ Υπερτροχασμός PASSAGE
- ➔ Ισπανικός βηματισμός PAS

ESPAGNOL

- ➔ Υπερτροχασμός επί τόπου PIAFER
- ➔ Στροφή επί τόπου PIROUETTE
- ➔ Όμος εντός ÉPAULE EN DEDANS

Οι κυριότερες κινήσεις ήταν:

- ➔ Πήδημα άνευ εμποδίου

CABRIOLE

- ➔ Λακτισμός CROUPE
- ➔ Ανόρθωση LEVADE
- ➔ Πήδημα εξ ανορθώσεως

COURBETTE.

Ιππικές επιδείξεις λάμβαναν μέρος στις διάφορες ιππικές Σχολές και ως ολυμπιακό αγώνισμα εισήχθησαν το 1912 κατά την Ολυμπιάδα της Στοκχόλμης. Στην Ελλάδα διακεκριμένοι ιππείς υψηλής ιππασίας πριν τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν:

- ✓ Ο Στρατηγός Ν.Τρικούπης
- ✓ Ο Στρατηγός Α. Σούτσος
- ✓ Ο Στρατηγός Β.Μελάς
- ✓ Ο Στρατηγός Δ. Βούλτσος κ.α.

Όλες οι ιππικές εκδηλώσεις και η ενασχόληση με την ιππασία ως άθλημα σταμάτησαν εξαιτίας του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και κατόπιν της Μικρασιατικής Καταστροφής, έως το 1923, οπότε στάλθηκαν εκ νέου Αξιωματικοί του Ιππικού στη γαλλική ιππευτική Σχολή της Σωμής για μετεκπαίδευση. Από αυτούς διακρίθηκαν στο αγώνισμα της υψηλής ιππασίας οι παρακάτω:

- ✓ Ο Στρατηγός Α. Μπαλοδήμος
- ✓ Ο Συνταγματάρχης Α. Σιώτης
- ✓ Ο Συνταγματάρχης Ι. Μεταξάς κ.α.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η υψηλή ιππασία περιορίστηκε στους αθλητικούς Συλλόγους και στα απαραίτητα εκείνα στοιχεία για την εκπαίδευση των ίππων για το αγώνισμα της υπερπήδησης εμποδίων.

ΥΠΕΡΠΗΔΗΣΗ ΕΜΠΟΔΙΩΝ

Το συγκεκριμένο αγώνισμα περιλάμβανε, όπως και σήμερα άλλωστε, την υπερπήδηση μιας συγκεκριμένης διαδρομής με τεχνητά εμπόδια κατηγορίας ύψους από 1μ έως 1.60 (Ολυμπιάδα), σε συγκεκριμένο χρόνο και καθορισμένη σειρά. Είναι μία δοκιμασία που αγωνίζεται το ζευγάρι ίππου-ιππέα και η οποία επιδεικνύει την προθυμία του ίππου, την ενεργητικότητά του, την ταχύτητά του, την επιδεξιότητά του και την υπακοή του στην υπερπήδηση εμποδίων καθώς επίσης και τα ιππευτικά προσόντα του αγωνιζόμενου ιππέα. Αναλόγως των σφαλμάτων του ιππέα κατά τη διαδρομή (κατάρριψη εμποδίου, υπέρβαση επιτρεπόμενου χρόνου κ.α.), χρεώνεται βαθμούς ποινής ή αποκλείεται (κακή συμπεριφορά απέναντι στον ίππο, υπερπήδηση της διαδρομής των εμποδίων με λάθος σειρά κ.α.). Νικητής ανακηρύσσεται εκείνος

που αναλόγως του είδους του αγώνισματος (αγώνας ταχύτητας, αγώνας 2 φάσεων με έναν αγώνα διαβάθμισης κ.α.) ολοκληρώνει τη διαδρομή του στον ταχύτερο δυνατό χρόνο και με τους λιγότερους βαθμούς ποινής. Το αγώνισμα αυτό εισήχθη στην Ολυμπιάδα της Στοκχόλμης το 1912 στην οποία μάλιστα σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες ήταν στρατιωτικοί. Στην Ελλάδα διακεκριμένοι ιππείς υπερπήδησης εμποδίων από το 1954 έως το 1961 ήταν:

- ✓ Επίλαρχος Σ. Λαδόπουλος
- ✓ Επίλαρχος Κ. Τριμπούκας
- ✓ Ανθλχος Φ. Μπράβος
- ✓ Ίλαρχος Κ. Κόκκινος
- ✓ Ίλαρχος Ν. Γρυλλάκης
- ✓ Έφεδρος επίλαρχος Τιμ. Ραζέλος (Ιδρυτής Ε.Ι.Ο, Ι.Ε.Ε.Δ).

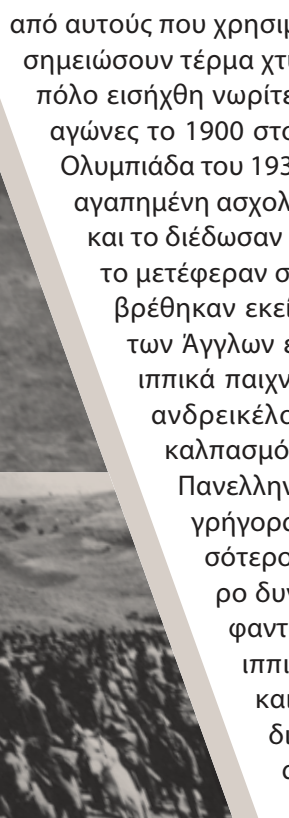
ΙΠΠΙΚΟ ΤΡΙΑΘΛΟ

Το αγώνισμα του ιππικού τριάθλου εισήχθη και αυτό στην Ολυμπιάδα του 1912 και περιλαμβάνει τα αγωνίσματα της ιππικής δεξιοτεχνίας, της υπερπήδησης διαδρομής εμποδίων εντός στίβου ιππασίας, καθώς επίσης, την υπερπήδηση διαδρομής φυσικών εμποδίων (κορμοί δέντρων, φράκτες κ.α.) σε ανοιχτό και ανώμαλο έδαφος. Το συγκεκριμένο αγώνισμα ξεκίνησε στην Αγγλία για να ενισχυθεί στην αρχή ο ίππος που χρησιμοποιούνταν στο κυνήγι, και μέχρι σήμερα είναι εξαιρετικά δημοφιλές. Στη συνέχεια, περί το 1906, χάρη στις προσπάθειες του αγγλικού στρατού να δημιουργήσει ίππους ανθεκτικούς στις κακουχίες και με μεγάλη αντοχή, δημιουργήθηκαν οι γερές βάσεις για την ανάπτυξη του ιππικού τριάθλου. Το ύψος των εμποδίων κατά την Ολυμπιάδα φτάνει το 1.20μ. Κατά το αγώνισμα αυτό, ο ιππέας αγωνίζεται με τον ίδιο ίππο και στα τρία αγωνίσματα και νικητής αναδεικνύεται το ζευγάρι ίππου-ιππέα με τη μεγαλύτερη βαθμολογία την οποία θα συγκεντρώσει και στα τρία αγωνίσματα.

ΙΠΠΙΚΑ ΠΑΙΓΝΕΙΑ

Το σημαντικότερο ιππικό παιχνίδι ήταν αυτό του πόλο. Το πόλο παίζεται σε συγκεκριμένο στίβο ιππασίας 276 μ. x 30 μ. ο οποίος καταλήγει σε δύο τέρματα, της μίας ομάδας και της άλλης. Οι ομάδες αποτελούνται από 4 ιππείς η κάθε μία, οι οποίοι ιππεύοντας (οι ίπποι του πόλο είναι μικρότεροι σε μέγεθος





από αυτούς που χρησιμοποιούνται στα άλλα ιππικά αθλήματα), προσπαθούν να σημειώσουν τέρμα χτυπώντας μια μικρή μπάλα με ένα μακρύ ξύλινο σφυρί. Το πόλο εισήχθη νωρίτερα από κάθε άλλο ιππικό αγώνισμα στους Ολυμπιακούς αγώνες το 1900 στο Παρίσι και τελούνταν ως ολυμπιακό αγώνισμα έως την Ολυμπιάδα του 1936 στο Βερολίνο. Πρόγονος του πόλο υπήρξε το Τζουκάνιον, αγαπημένη ασχολία των Βυζαντινών το οποίο παρέλαβαν από τους Πέρσες, και το διέδωσαν στη Συρία, Κίνα, Ιαπωνία, Αίγυπτο και Ινδία από την οποία το μετέφεραν στην Αγγλία τα αγγλικά ιππικά στρατεύματα του 1865 που βρέθηκαν εκεί, όπου μέχρι και σήμερα αποτελεί αγαπημένη συνήθεια των Άγγλων ευγενών καθώς και των ευκατάστατων οικονομικά. Άλλα ιππικά παιχνίδια ήταν η επίθεση με σπάθη ομάδας ιππέων εναντίον ανδρικού τοποθετημένου πάνω σε ίππο, η αρπαγή κρίκων εν καλπασμό δια σπάθης, το οποίο παιζόταν και κατά τη διάρκεια των Πανελληνίων Αγώνων, κατά το οποίο έφηβοι καλπάζοντας όσο πιο γρήγορα μπορούσαν έπρεπε να συλλέξουν όσο το δυνατόν περισσότερους κρίκους, οι οποίοι κρέμονταν από στύλους, στο λιγότερο δυνατό χρόνο και άλλα πολλά τα οποία εξαρτώνταν από τη φαντασία των ιππέων και των εκπαιδευτών τους. Τα παραπάνω ιππικά παίγνια είχαν ως σκοπό την επίδειξη εκγυμνάσεως και ευστροφίας ιππέων και ίππων. Λάμβαναν χώρα κατά τη διάρκεια ιππικών αγώνων σε ιππικές εορτές, κατά τις οποίες αναπτύσσονταν η άμιλλα μεταξύ των μονάδων του ιππικού καθώς και η καλλιέργεια ιππικού πνεύματος.

ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ



Οι ιπποδρομίες είναι αγώνες ταχύτητας ή αντοχής, απλοί ή σύνθετοι. Από την αρχαιότητα είναι γνωστές οι ιπποδρομίες με άρματα, που λάμβαναν χώρα στην Ολυμπία κατά την αρχαία Ελλάδα, στον ιππόδρομο κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο και στην Κωνσταντινούπολη κατά τη βυζαντινή περίοδο. Στην Ελλάδα οι στρατιωτικές ιπποδρομίες διακρίνονταν σε: 1) ομαλές με καλπασμό, 2) μετ' εμποδίων ομαλές και 3) μετ' εμποδίων σε ανώμαλο δρόμο. Διοργανώνονταν ιπποδρομίες με τοπικό χαρακτήρα στη Λάρισα, στην Ηλεία, στο Άργος και τη Μακεδονία και, από το 1925, πραγματοποιήθηκαν στρατιωτικές ιπποδρομίες στον ιππόδρομο του Φαλήρου, μετά από σχετικό νόμο. Στις καθαρά στρατιωτικές ιπποδρομίες οριζόνταν ο επόπτης, ο αφέτης, και ο κριτής αφίξεως ενώ στις δημόσιες,

ιδιωτικές ή στρατιωτικές ιπποδρομίες, ο ιπποδρομιάρχης, ο ισοζυγιστής, ο ταμίας, ο ζυγιστής, ο αφέτης και κριτής αφίξεως. Σήμερα οι ιπποδρομίες διεξάγονται στο νέο ιπποδρόμιο στο Μαρκόπουλο, στις οποίες νικητής είναι ο αναβάτης που θα περάσει πρώτος τη γραμμή τερματισμού μετά την ολοκλήρωση της απόστασης που πρέπει να διανύσει καλπάζοντας.

*«Επίθεσις άνευ υπολογισμού.
Καταδίωξις άνευ αναπαύσεως»
(ΣΥΜΒΟΛΟ ΙΠΠΙΚΟΥ)*

ΤΟ ΙΠΠΙΚΟ ΣΗΜΕΡΑ

Δυστυχώς σήμερα το Ιππικό απουσιάζει αισθητά από την οικογένεια του ελληνικού στρατού, ιδιαίτερα μετά την διάλυση της Ήλης Βασιλικής Φρουράς το 1974, αφού πρώτα μετονομάστηκε το 1973 σε Ήλη Προεδρικής Φρουράς. Μέχρι τότε, η στρατιωτική ομάδα ιππασίας (υπερπήδησης εμποδίων αλλά και ιππικής δεξιοτεχνίας) της Ελλάδος συμμετείχε σε όλους τους εθνικούς και διεθνείς αγώνες σημειώνοντας πολλές επιτυχίες, αυξάνοντας το γόητρο του στρατού μας και κάνοντας αισθητή την παρουσία του σε ευγενή αθλήματα όπως αυτό της ιππασίας.

Εν αντιθέσει με τις περισσότερες σχεδόν ευρωπαϊκές χώρες, αν όχι με όλες, όπως τη Γαλλία, Ιταλία, Αγγλία, Γερμανία, Ισπανία, Ιρλανδία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Τουρκία, και άλλες όπως το Αζερμπαϊτζάν, την Ιαπωνία, την Αμερική κ.τ.λ., το Ιππικό υπάρχει εξελιγμένο πλέον, είτε ενσωματωμένο στο Όπλο των Τεθωρακισμένων, είτε χωριστά. Αποστολή του είναι η συνέχιση της παράδοσης του Ιππικού της χώρας τους, η συμμετοχή τους σε αγήματα αποδόσεως τιμών, σε τελετές, σε παρελάσεις και η συμμετοχή τους σε αγώνες υπερπήδησης εμποδίων και δεξιο-

τεχνίας παγκόσμιας κλάσεως και υψηλότατου επιπέδου. Δύο από τις καλύτερες και σημαντικότερες Σχολές ιππασίας στον κόσμο είναι αυτές του γαλλικού στρατού στη Σωμήρ (Saumur) της Γαλλίας, στην οποία μετέβαιναν για μετεκπαίδευση και οι Έλληνες αξιωματικοί του Ιππικού, και αυτή του στρατού της Ιρλανδίας.

Η «*École Nationale D'Équitation*», εδρεύει στη Σωμήρ, μία περιοχή που απέχει 297 χλμ από την πόλη των Παρισίων. Από αρχαιότητας εποχής η πόλη αυτή χρησίμευε ως τόπος ιππικών ασκήσεων και από το 1763 ιδρύθηκε σ' αυτήν το ιππικό σχολείο, διότι από τη φύση και τη διαμόρφωση του εδάφους παρουσιάζονται όλα τα απαιτούμενα προσόντα και πλεονεκτήματα για ιππικές ασκήσεις. Σκοπός της ιδρύσεως αυτού του σχολείου είναι η εκπαίδευση στην ιππασία των αξιωματικών και υπαξιωματικών του γαλλικού στρατού αλλά, τα τελευταία χρόνια, και αρκετών ιδιωτών. Οι ιππείς του σχολείου αυτού είναι γνωστοί και ως «*Cadre Noir*» (Μαύρος Ουλαμός), λόγω του χρώματος της στολής τους που είναι το μαύρο, για να ξεχωρίζουν από τους άλλους συναδέλφους τους στον υπόλοιπο γαλλικό στρατό. Εκτός από την αυστηρή και στρατιωτικά οργανωμένη εκπαίδευσή τους, οι μαθητές της σχολής παρουσιάζουν την πρόδοσή τους με επιδείξεις σε κοινό άνω των 40.000 θεατών.

Η «*École Nationale D'Équitation*» εκτείνεται σε χώρο άνω των 300 εκταρίων. Έχει στη διάθεσή της 400 άλογα, 6 στίβους ιππασίας (manèges), εκ των οποίων οι 5 είναι ολυμπιακών προδιαγραφών, ανοιχτή έκταση 50 χλμ. για ασκήσεις στην ύπαιθρο, κτηνιατρική κλινική, προσωπικό 200 ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων και 50 εκπαιδευτών (στρατιωτικών ή όχι).

Το στρατιωτικό προσωπικό της Σχολής Ιππικού μέχρι πριν από χρόνια που η διοίκηση της Σχολής πέρασε στο Υπουργείο Αθλητισμού της Γαλλίας, αποτελούνταν από τον Στρατηγό Διοικητή της Σχολής, τον Υποδιοικητή της με βαθμό Συνταγματάρχη και λοιπούς αξιωματικούς βαθμού Επιλάρχου, Ιλάρχου και Υπιλάρχου για την κάλυψη διαφόρων θέσεων διευθυντών τομέων και εκπαιδευτών.

Στην Ιρλανδία το «*Equitation School*» για τα τελευταία 86 χρόνια, αποτελεί το καμάρι του ιρλανδικού στρατού. Οι αξιωματικοί ιππείς του ιρλανδικού στρατού εκπροσωπούν την Ιρλανδία στους Ολυμπιακούς Αγώνες σε παγκόσμια και

ευρωπαϊκά πρωταθλήματα στην υπερπήδηση εμποδίων, αποτελώντας τον καλύτερο τρόπο διαφήμισης του Ιρλανδικού στρατού και της χώρας τους γενικότερα. Το «*Equitation School*» ιδρύθηκε το 1926 με σκοπό να προωθήσει την Ιρλανδία και τα ιρλανδικά άλογα. Αυτή η στρατιωτική Σχολή ιππασίας αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της ιρλανδικής ομοσπονδίας ιππασίας στο άθλημα της υπερπήδησης εμποδίων, φέροντας τα καλύτερα αποτελέσματα σε αγώνες από το 1934 έως σήμερα.

Παρακάτω παρουσιάζεται πίνακας με τις επιτυχίες (κατάληψη 1^{ης} θέσης) των ιρλανδών αξιωματικών του ιππικού τα τελευταία χρόνια:

ΕΤΟΣ	ΑΓΩΝΙΣΜΑ	ΙΠΠΕΑΣ	ΙΠΠΟΣ
1994	Hickstead Grand Prix	Commandant Gerry Mullins	Pallas Green
1995	Hickstead Grand Prix	Commandant Gerry Mullins	Pallas Green
1995	Hickstead Derby	Captain J. Ledingham	Kilbaha
1996	Hickstead Derby	Captain J. Ledingham	Kilbaha
1997	Wiesbaden Derby	Captain J. Ledingham	Millstreet Ruby
1997	Monterey Derby	Captain J. Ledingham	Millstreet Ruby
1998	ALieutenantenhof, CSI Grand Prix	Captain J. Ledingham	Kilbaha
1999	Drammen, CSIO Grand Prix	Captain J. Ledingham	Kilbaha
1999	Eindhoven, CSIO Grand Prix	Captain J. Ledingham	Carraig Dubh
1999	Tripoli, CSIB Grand Prix	Captain Gerry Flynn	Rincoola Abu
2000	Helsinki, CSI Grand Prix	Captain Gerry Flynn	Rincoola Abu
2001	Lisbon CSI Grand Prix Bourg-en-Masse CSI-A Grand Prix	Lieutenant David O'Brien Captain Gerry Flynn	Boherdeal Clover Carraig Dubh
2002	Gijon CSI Grand Prix Falstredo Derby	Lieutenant Shane Carey	Carraig Dubh
2003	Pontedra CSI***Grand Prix Villamoura Grand Prix	Lieutenant David O'Brien Lieutenant	Boherdeal Clover Ballycumber
2004	Athens Grand Prix Dublin Puissance	Captain Gerry Flynn Captain David O'Brien	Bornacoola Cruisehill
2005	Cavan Grand Prix	Commandant Gerry Flynn	Mo Chroi
2006	Cavan CSI Grand Prix	Captain David O'Brien	Ringfort Cruise
2007	Dublin Longines International Grand Prix	Commandant Gerry Flynn	Mo Chroi

ΚΟΣΤΟΛΟΓΙΟ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΙΠΠΟΥ

Παρακάτω περιγράφεται αναλυτικά το κοστολόγιο ενός αλόγου:

➤ Καρπός (βρώμη, πίτουρο κ.α.)

6 κιλά x 0.35 Ευρώ = 2.1 Ευρώ/ημέρα

Σύνολο 766.5 Ευρώ το χρόνο

➤ Χόρτο (τριφύλλι, σανοβρώμη κ.α.)

6 κιλά x 0.25 Ευρώ = 1.5 Ευρώ/ημέρα

Σύνολο 547.5 Ευρώ το χρόνο

➤ Ροκανίδι

(για στρωμνή εντός των στάβλων)

0.39 Ευρώ/ημέρα

Σύνολο 142.35 Ευρώ το χρόνο

➤ Πέταλα

90 Ευρώ/50 ημέρες

➤ Αποπαρασίτωση (3 φορές το χρόνο)

40 Ευρώ/1 φορά

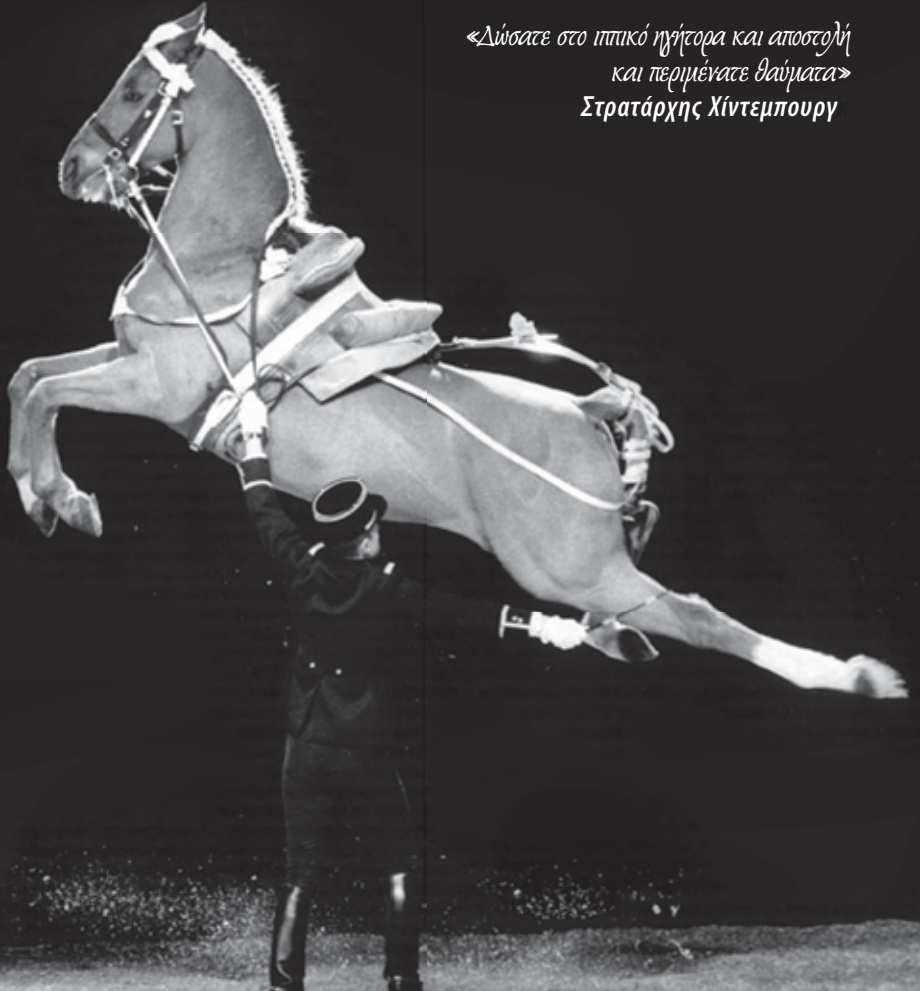
Σύνολο 120 Ευρώ το χρόνο

➤ Εμβόλια (2 φορές το χρόνο)

50 Ευρώ/1 φορά

Σύνολο 100 Ευρώ το χρόνο

*«Δίωσατε στο ιππικό ηγήτορα και αποστολή
και περιμένατε θαύματα»
Στρατάρχη Χίντεμπουργ*



Τα εξαιρετικά επιτεύγματα του Ιππικού στα πεδία των μαχών, σε πολλά από τα οποία πρωταγωνίστησε, εμπνέουν τις μέλλουσες γενεές του Όπλου Ιππικού-Τεθωρακισμένων. Το Ιππικό συνέδεσε το όνομά του με τις ενδοξότερες σελίδες της ιστορίας του Έθνους όπως αυτή της μάχης της Πίνδου.

Το Ιππικό μετά την Απελευθέρωση, κατά τον Εμφύλιο, περιορίστηκε σε ελάχιστες έφιππες μονάδες και ξεκίνησε η αντικατάστασή του από τεθωρακισμένες μονάδες, και μετά το τέλος του, εξέλειψε ολόκληρο ως έφιππο σώμα και μεταμορφώθηκε σε τεθωρακισμένο. Παρόλα αυτά, έως το 1951, διατηρήθηκαν το Β΄ Σύνταγμα Ιππικού και η Σχολή Ιππικού με έδρα τη Λάρισα. Οι μονάδες αυτές διαλύθηκαν προοδευτικά, οπότε παρέμεινε μόνον η Ίλη Βασιλικής Φρουράς, η οποία διαλύθηκε τελικά και το προσωπικό, το υλικό και οι ίπποι της μεταφέρθηκαν στο ΚΕ.ΙΠΠ. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του Όπλου του Ιππικού ήταν το λεγόμενο «*Ιππικό Πνεύμα*» που απέρρευε από την εξάσκηση στην ιππασία, η οποία έδινε στους αξιωματικούς και στους στρατιώτες του Ιππικού ριψοκίνδυνο χαρακτήρα και τους ανέπτυσσε επιπλέον την πρωτοβουλία, την ψυχραιμία, την τόλμη και την αυτοπεποίθηση. Οι συχνοί ιππικοί αγώνες με υπερπηδήσεις υψηλών και σοβαρών εμποδίων συνέβαλαν στην ανάπτυξη του θάρρους στα στελέχη του Ιππικού, ώστε να αψηφούν τους κινδύνους και τις σκληραγωγίες, ανυψώνοντας το ηθικό τους και ενισχύοντας το επιθετικό τους πνεύμα. Η δημιουργία μιας Ίλης Ιππικού ή ενός Ουλαμού Ιππικού θα συνέχιζε την παράδοση τόσων αιώνων και θα έδινε επιπλέον αίγλη τόσο στο Όπλο του Ιππικού-Τεθωρακισμένων όσο και στον ελληνικό στρατό γενικότερα. Θα έφερνε το στρατό της χώρας μας σε επαφή και συνεργασία με άλλους ευρωπαϊκούς στρατούς, ανοίγοντας νέους ορίζοντες σε στρατιωτικό και αθλητικό επίπεδο. Η αναγέννηση του Ιππικού στον σύγχρονο ελληνικό στρατό θα συνέδεε άρρηκτα το ένδοξο ιστορικό παρελθόν του Όπλου με το παρόν. Όπως υπάρχει ο Λόχος Προεδρικής Φρουράς, οι Εύζωνες, που παραπέμπουν στους αγώνες του Έθνους το 1821, τους Βαλκανικούς Πολέμους, τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μας ταξιδεύουν σε άλλες ένδοξες εποχές θαυμάζοντάς τους με τις παραδοσιακές τους ενδυμασίες, αντιστοίχως, η ύπαρξη μιας Ίλης Προεδρικής Φρουράς θα θύμιζε στον ελληνικό λαό κοιτώντας τους ιππείς του ελληνικού στρατού καβάλα στα μεγαλόπρεπα αυτά ζώα, τα άλογα, τις θυσίες του Ιππικού και θα τον δίδασκε με την αναγέννησή του από τις στάχτες.

Ο ΙΠΠΟΣ ο αφανής ήρωας της Πίνδου

Εις την επικήν δράσιν τού Ιππικού εις την Πίνδον, ήτις δεν θα παύση ποτέ να αποτελή εις την ιστορίαν του Όπλου εν κεφάλαιον τιμής, δόξης, υπερηφανείας και μεγαλείου, θα πρέπει να εξαρθεί και ο σημαντικός ρόλος τον οποίον διεδραμάτισεν ο ΙΠΠΟΣ. Ο αχώριστος, ο πιστός και ακούραστος ούτος σύντροφος του ιππέως συνεμερίσθη μετ' αυτού τους κόπους, τας κακουχίας, τας στερήσεις και τους κινδύνους καθ' όλη την διάρκειαν των επιχειρήσεων εις την Πίνδον. Τα βουνά και αι χαράδραι της Πίνδου καθηγιάσθησαν ου μόνον από τα πτώματα των ηρωικών πεσότων αξιωματικών και οπλιτών του Όπλου, αλλά και από τα αμέτρητα πτώματα των αφανών τούτων ηρώων: των ίππων. Οι θάνατοι τούτων κατά τας πορείας και εις τους καταυλισμούς από τας κακουχίας και τας στερήσεις ήσαν συνήθεις. Αι κατακρυσμύσεις των κατά τας πορείας εις αβυσσάλεας φαράγγας, λόγω των δυσβάτων και ολισθηρών δρομολογιών ήσαν συχνόταται. Οι θανάσιμοι τραυματισμοί τούτων εξ εχθρικών πυρών και ιδιαίτερες εξ εχθρικών πυρών αεροπλάνων ήσαν πολλοί και συνήθως ομαδικοί. Τώρα ο ίππος έχει εκλείψει τελείως από το Όπλον και έχει αντικατασταθεί υπό μηχανής. Αλλά θα παραμείνει εσαεί εις την ιστορίαν του Όπλου ο αξέχαστος, ο ταπεινός και αφανής ήρωας, όστις συνεμερίσθη μετά του ιππέως και την δόξαν της Πίνδου.

Απόσπασμα από το βιβλίο του Αντιστρατήγου Φιλοποίμενος Διον. Κοκκίνου με τίτλο:
«Το ιππικόν εις τη Μάχη της Πίνδου 1940»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 📖 Εγκόλπιον Εφέδρου Κατώτερου Αξιωματικού Του Ιππικού, κανονισμός ιππικού, Αθήνα 1929.
- 📖 Εγκυκλοπαίδεια Δομή, τόμος 12^{ος}, Αθήνα.
- 📖 Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, τόμος 54, Αθήνα.
- 📖 *Επιχειρήσεις Ιουνίου - Ιουλίου 1921*, Εκδόσεις Γ.Ε.Σ./Δ.Ι.Σ, Αθήνα 1964 (ανατύπωση 1989).
- 📖 *Ιππικόν, Τακτική Balck*, τόμος Β1, ελληνική μετάφραση του Ανχη (ΜΧ) Ξ. Στρατηγού από την 4^η γερμανική έκδοση, Αθήνα 1915.
- 📖 Ταξχος ε.α Ανδρέας Καστάνης, *Στρατιωτική Ιστορία*, Εκδόσεις Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, Αθήνα 2008.
- 📖 Αντγος Φιλοποίμην Διον. Κόκκινος, *Το ιππικόν εις την μάχην της Πίνδου 1940*, τυπογραφικές εργασίες Ζερμπίνη, Αθήνα 1974.
- 📖 Προσωπικό αρχείο Νικολάου Λεονταρή.
- 📖 Μεγάλη Εγκυκλοπαίδεια του Αθλητισμού, κεφάλαιο «*Ιππασία*» (Αλεξάνδρου Μπαλατζή) σελ. 353-358, εκδόσεις Τ. Δρακοπούλου, Αθήνα 1961.
- 📖 Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος ΕΛΛΑΣ και τόμος 13^{ος}, εκδόσεις Φοίνιξ, Αθήνα, 1957.
- 📖 Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια [εκδιδόμενη της υπ' αριθ. 81440/1047/21-2-27 εγκριτικής διαταγής Υπουργείου Στρατιωτικών (Γ.Ε.Σ.) και της υπ' αριθ. 2014/22-3-27 του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού] τόμος τρίτος ΔΑΒΑΤΙΝΟΣ - ΙΩΣΗΦ. Σχετικά με το ιππικό, ιππασία και ιππευτική γράφει ο Ανχης Ιππικού Α. Χρυσοχούου και Ιλχος Κ. Βλάχος.
- 📖 Μεγάλη Στρατιωτική - Ναυτική - Αεροπορική Εγκυκλοπαίδεια, Εκδόσεις Στρατηγικές, Αθήνα, 2000.
- 📖 Ξενοφών, *Ιππαρχικός, Περί ιππικής, Κυνηγετικός*, Εκδόσεις Οδυσσέας Χατζόπουλος Αρχαία Ελληνική Γραμματεία «ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ» ιδίως *Ιππαρχικός* σελ. 37 - 38, *Περί ιππικής* σελ. 103-104, Αθήνα.
- 📖 *Πρακτική Διδασκαλία Της Εν Εκστρατεία Υπηρεσίας Του Ιππικού, κανονισμός ιππικού*, Αθήνα, 1915.
- 📖 Αντγος ε.α Χρήστος Φωτόπουλος, *Υποστράτηγος Ανδρέας Καλλίνσκης (1895-1956)*, Γ.Ε.Σ/7οΕ.Γ, Αθήνα 2006.
- 📖 *Χρήσις Του Ιππικού, Κανονισμός Ιππικού*, τεύχος δεύτερο, Αθήνα 1934.
- 📖 Fédération Équestre Internationale, *Κανονισμός Αγώνων Υπερπήδησης Εμποδίων*, μετάφραση-επιμέλεια Α. Σβορώνου - Γ. Λεβίδης, 22^η Έκδοση, Αθήνα 2003.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- 📖 <http://www.cadrenoir.fr>
- 📖 <http://www.military.ie>
- 📖 <http://www.equestrian.org.gr>



ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΣΚΕΨΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Λγος (ΜΧ) Λάμπρος Καφίδας,
Οικονομολόγος - Περιφερειολόγος

Στην προσπάθεια του ανθρώπου για κατανόηση αξιοποιεί περισσότερο δεκαετίες, η γεωπολιτική εισήγαγε με ριστικό τρόπο της γεωγραφίας οικονομικής γεωγίνεταί αντιληπτός μείο) καθώς επίσης και αρχική θέση μέχρι το σημείο προορισμού (διαδρομή). Στη βάση αυτή, η γεωπολιτική είναι μια δυναμική προσέγγιση σε συνδυασμό με την τεχνολογική εξέλιξη. Η τεχνολογία δημιουργεί νέες πηγές πλούτου και απαξιώνει άλλες και, παράλληλα, εφευρίσκει νέους τρόπους μεταφοράς και επικοινωνίας, γεγονός που αλλάζει συνεχώς τα δεδομένα και τους συσχετισμούς.

Στην εργασία αυτή θα παρουσιαστούν οι βασικές γεωπολιτικές θεωρήσεις από τη γένεση της γεωπολιτικής μέχρι σήμερα. Όλοι οι θεωρητικοί της γεωπολιτικής προβάλλουν την αξία του χώρου και της γεωγραφίας όχι μόνο στην προσπάθεια κατανόησης του κόσμου, αλλά και στη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων. Καθένας, ανάλογα με την ιστορική περίοδο που έδρασε, φωτίζει διαφορετικά σημεία, χωρίς όμως να ελλείπει, τελικά, ένας κοινός κορμός στις γεωπολιτικές τους αντιλήψεις. Μια σύνθεση των διαφορετικών γεωπολιτικών προσεγγίσεων ίσως να είναι αναγκαία, τελικά, ώστε να γίνει ευδιάκριτος ο διαχρονικός κορμός της γεωπολιτικής.

Θεωρία του αν-την καλύτερη του κόσμου, ται όλο και τις τελευταίες γεωπολιτική. τική ανάλυση σαφή και καθο-την παράμετρο και ειδικότερα της γραφίας. Ο χώρος ως πηγή πλούτου (ση-ως απόσταση από μια αρ-

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η γεωπολιτική είναι μια θεωρία χωρικών αλληλεξαρτήσεων και ιστορικής αιτιότητας, που αναλύει και συσχετίζει σταθερούς και μεταβλητούς γεωγραφικούς παράγοντες καταλήγοντας σε συμπεράσματα κατανομής της ισχύος στο διεθνή χώρο. Οι γεωπολιτικές αναλύσεις, γενικότερα, πρέπει να παρουσιάζουν και να προβάλλουν όλα τα στοιχεία που συνθέτουν την ισχύ των δυνάμεων και τα οποία υφίστανται σε συγκεκριμένο χρονικό και γεωγραφικό-χωρικό πλαίσιο. Η γεωπολιτική ανάλυση είναι μια δυναμική διαδικασία, ευαίσθητη στις τεχνολογικές εξελίξεις και ειδικότερα στους τομείς των μεταφορών και της πολεμικής τεχνολογίας. Οι εφαρμογές της γεωπολιτικής θεωρίας μπορούν να είναι είτε επεξηγηματικές, είτε οραματιστικές, είτε να λειτουργούν ως μέσο πολιτικής πίεσης. Η σημασία της γεωγραφίας είναι τέτοια που επηρεάζει τα πάντα. Όλες οι πολιτικές και οι στρατηγικές εξάλλου, λαμβάνουν χώρα σε κάποιο χωρικό σημείο, είτε χερσαίο, είτε θαλάσσιο, είτε εναέριο, είτε στο διάστημα, είτε στον κυβερνοχώρο. Η γεωγραφία, επομένως, είναι αντικειμενική (ως φυσικό περιβάλλον), αλλά και υποκειμενική (ως τρόπος που αντιλαμβανόμαστε χωρικές αλληλεξαρτήσεις). Η φυσική γεωγραφία μπορεί να είναι ακόμη και κρίσιμης σημασίας κατά περίπτωση, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει αναγκαστικά ότι καθορίζει την εξέλιξη και το αποτέλεσμα μιας στρατηγικής. Η πολιτική υπεροχή εξαρτάται τόσο από την γεωγραφική περιοχή στην οποία η ισχύς εφαρμόζεται, όσο και από καθ' εαυτή την ισχύ σε μέτρα

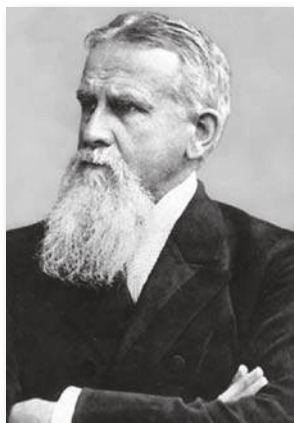
ανθρώπινου και υλικού δυναμικού. Με άλλα λόγια, η ισχύς είναι τοπική. Οι πολιτικές προβάλλονται στο χώρο από ένα μέρος σε ένα άλλο πάνω στην επιφάνεια της γης. Το παρόν καθοδηγείται από την μεταβολή στις κινήσεις των οικονομικών επιθυμιών και των γεωγραφικών ευκαιριών. Οι περιορισμοί και οι δυνατότητες που δίνει η γεωγραφία είναι άλλοτε πραγματικές και άλλοτε δυνητικές. Κάποιες φορές το γεωγραφικό πλεονέκτημα του ενός είναι το γεωγραφικό μειονέκτημα του άλλου και όλα αυτά επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την πολιτική και τη στρατηγική, καθώς και τον τρόπο εξέλιξης της τεχνολογίας. Όλη η πολιτική είναι γεωπολιτική και όλη η στρατηγική είναι γεωστρατηγική.

ΟΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ (GEOPOLITIK)

Η γερμανική γεωπολιτική σχολή σκέψης συνοψίζεται στον όρο *Geopolitik*. Οι βασικότεροι εκπρόσωποι της *geopolitik* είναι οι Friedrich Ratzel, Rudolf Kjellen, Oswald Spengler, Alexander Humboldt, Karl Ritter και ο Karl Haushofer. Η γερμανική σχολή χαρακτηρίζεται από μια οραματιστική τάση· ο θεωρητικός φαντάζεται πώς θα ήθελε ο κόσμος να ήταν και χρησιμοποιεί την γεωπολιτική προς επίτευξη του οράματος αυτού. Ο Ratzel φαντάζεται τα κράτη ως ζωντανούς οργανισμούς και ο Haushofer οραματίζεται έναν κόσμο χωρισμένο σε σφαίρες επιρροής.

➔ Friedrich Ratzel (1844-1904)¹



Ο Ράτσελ θεωρείται ο πατέρας της γεωπολιτικής. Εισηγάγε την παράμετρο του χώρου και της γεωγραφίας στην πολιτική και στα θέματα του κράτους. Το έργο του

έδωσε τις βάσεις πάνω στις οποίες στηρίχτηκαν όλοι οι μεταγενέστεροι γεωπολιτικοί αναλυτές ή τουλάχιστον το έργο του διηγείρε μια γόνιμη ερευνητική προσπάθεια σε ένα κλάδο που μόλις είχε ιδρυσεί. Ο Ράτσελ αναγνωρίζει την αξία της χωρικής διάστασης δίνοντας έμφαση στις μεταφορές (συγκοινωνίες και επικοινωνίες θα λέγαμε σήμερα) και στην προκύπτουσα έννοια της κυκλοφορίας (verkehr) που δίνει μια δυναμική στην ανάλυση. Η έννοια της κυκλοφορίας εμπεριέχει ως αναλυτικές έννοιες α) τον γεωγραφικό χώρο εκκίνησης, β) τον γεωγραφικό χώρο προορισμού και γ) τη μεταξύ τους απόσταση. Τα βασικότερα σημεία που μπορούμε να διακρίνουμε από το έργο του είναι:

- Η παρομοίωση των κρατών με τους ζωντανούς οργανισμούς: τα κράτη ιδρύονται (γεννώνται), εξελίσσονται και ακμάζουν (ζουν), παρακμάζουν (γερνούν) και διαλύονται (πεθαίνουν).

- Η ανάπτυξη των κρατών (ως οργανισμών) είναι προκαθορισμένη και διέπεται από νόμους στους οποίους επεμβαίνει η ανθρώπινη επιλογή και πράξη.

- Το γεωγραφικό και ιστορικό περιβάλλον χαρακτηρίζει τους ανθρώπους, που κατάγονται από το συγκεκριμένο χώρο (κράτος).

- Η κεντρική έννοια του «ζωτικού χώρου» (lebensraum).

- Η αντίθεση μεταξύ χερσαίων και θαλάσσιων δυνάμεων υφίσταται και έχει θεμελιώδη σημασία για τις σχέσεις μεταξύ των λαών.

- Η θέση ότι η «Πολιτική Γεωγραφία» υποκρύπτει την υποκειμενική διάσταση της «αίσθησης του χώρου» (raumsinn) και της «ζωτικής ενέργειας» (lebensenergie).

➔ Karl Haushofer (1869-1946)²

Ο Χαουσχόφερ έρχεται, κατά κάποιο τρόπο, να συνεχίσει την γεωπολιτική παράδοση του Ράτσελ. Αξιοποιεί την έννοια του

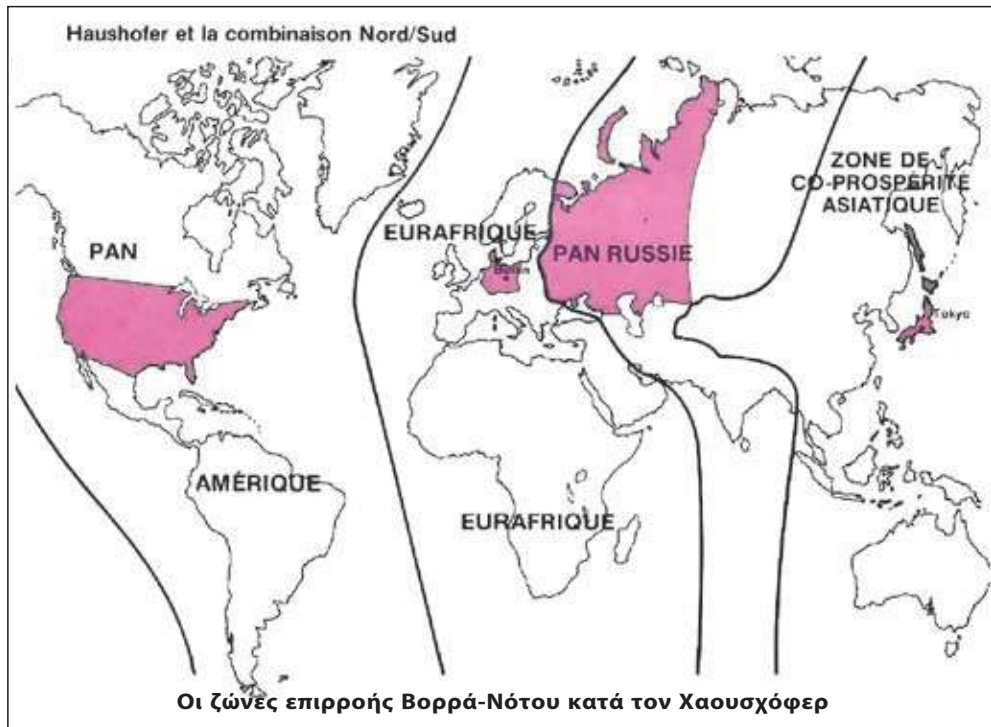


ζωτικού χώρου και υποστηρίζει ότι τα σύνορα μεταξύ των κρατών δεν αποτελούν χαράξεις νομικής φύσεως, αλλά στρατηγικούς στόχους ύπαρξης σε έναν περιορισμένης έκτασης πλανή-

τη. Τα σύνορα μπορούν να διαστέλλονται και να συστέλλονται ανάλογα με τη δυναμική του κάθε κράτους-οργανισμού. Για τον Χαουσχόφερ, η γεωπολιτική πρέπει να συμβάλλει στην ανάδειξη στο διεθνές προσκήνιο ενός περιορισμένου αριθμού κρατών διεθνούς ακτινοβολίας, καθένα από τα οποία θα κυριαρχούσε σε μία συγκεκριμένη ζώνη επιρροής (βλέπε την παραπάνω εικόνα). Οι ζώνες που πρότεινε

¹ Ο Ζωτικός Χώρος (μτφ), Προσκήνιο, Αθήνα, 2001.

² Dai Nihon, 1913 (από Ι. Μάζη, Γεωπολιτική: η θεωρία και η πράξη, εκδ. Παπαζήση, 2002)



ήταν 4 και ήταν ζώνες βορρά-νότου. Έτσι, οι ΗΠΑ θα επικυριαρχούσαν στην αμερικανική ήπειρο, η Γερμανία (αφού επιβαλλόταν στις άλλες ευρωπαϊκές δυνάμεις) θα αναλάμβανε τη ζώνη Ευρώπης-Αφρικής, η Ρωσία την Κεντρική Ασία και την Ινδική

υπο-ήπειρο, ενώ, τέλος, η Ιαπωνία θα επιβαλλόταν στην Ανατολική Ασία και στον Ειρηνικό Ωκεανό. Οι ζώνες αυτές θα έφερναν σε ισορροπία την υψηλή και την παγκόσμια κατανομή της ισχύος και θα ήταν εσωτερικά αυτάρκειες.



Η ΑΓΓΛΟΣΑΞΟΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ (ΚΛΑΣΙΚΗ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ)

Η αγγλοσαξονική σκέψη αντιλαμβάνεται τα πράγματα αντίστροφα από τη γερμανική. Εδώ δίνεται βαρύτητα στον αυστηρό και υπολογιστικό επιστημονικό χαρακτήρα της γεωπολιτικής ανάλυσης. Τα όποια αποτελέσματα και συμπεράσματα προκύπτουν από τη σύνθεση παραγόντων, τα οποία έχουν προέλθει από μια επιστημονική, ολοκληρωμένη και ακριβή μελέτη του φυσικού γεωγραφικού και ανθρωπογενούς χώρου.

➔ Sir Halford Mackinder (1861-1947)³



Ο Mackinder αναπτύσσει στην γεωπολιτική θεωρία του την έννοια της περιοχής της «καρδιάς» της υφηλίου (Heartland - Pivot Area). Η ιδέα της καρδιάς ταυτίζεται με την περιοχή της πρώην ΕΣΣΔ.

Η αξία της είναι ότι η περιοχή αυτή αποτελεί φυσικό οχυρό. Θεωρείται «απρόσβλητη», αλλά ταυτόχρονα είναι εξίσου δύσκολο να βγει κάποιος από το οχυρό. Ακόμη η «καρδιά» συγκεντρώνει υψηλό φυσικό πλούτο σε σχέση με τις άλλες περιοχές της υφηλίου. Αυτό την καθιστά ακόμα πιο σημαντική στο διεθνές γεωπολιτικό και γεωοικονομικό περιβάλλον, προσδίδοντας στον κάτοχό τους μεγάλα συγκριτικά πλεονεκτήματα. Η «καρδιά»

περιβάλλεται από τον λεγόμενο εσωτερικό δακτύλιο, που αντιστοιχεί στο γεωγραφικό υποσύστημα της Δυτικής Ευρώπης, Μέσης Ανατολής και της Νοτίου και Ανατολικής Ασίας. Ο εσωτερικός δακτύλιος περιορίζεται με τη σειρά του από δυο νησιωτικά υποσυστήματα: τις Βρετανικές Νήσους και την Ιαπωνία. Αυτά αποτελούν τα άκρα του εξωτερικού δακτυλίου, στον οποίο περιλαμβάνονται η Αμερική, η Αφρική και η Ωκεανία. Η ισορροπία ισχύος θα έπρεπε να κατανεμόταν σε αυτές τις 3 ζώνες και πιο συγκεκριμένα μεταξύ της περιοχής «καρδιάς» και των περιοχών των δακτυλίων.

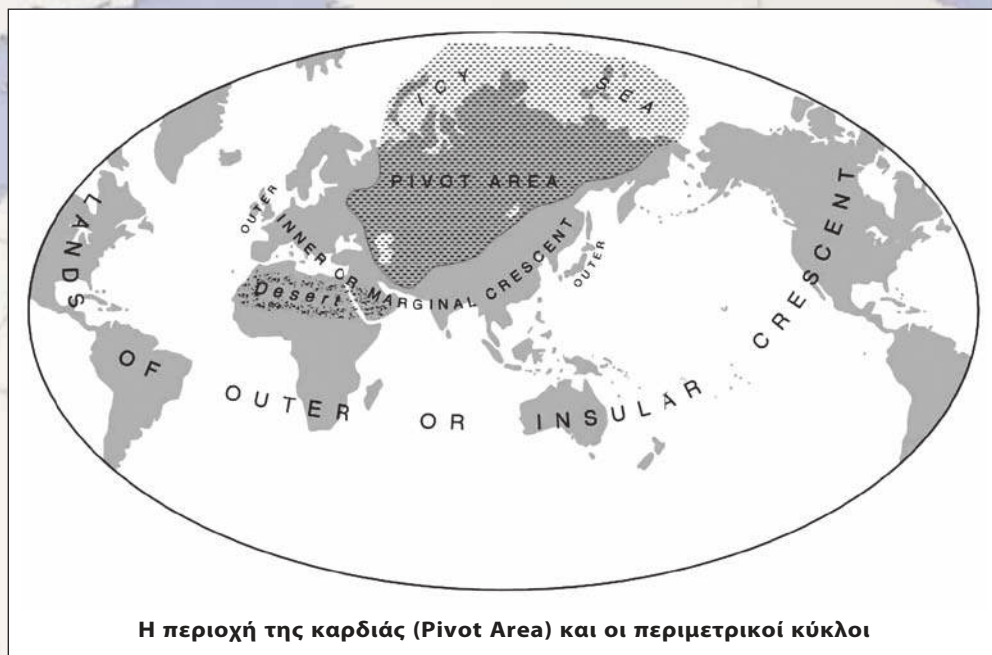
Η περιοχή της «καρδιάς» ταυτίζεται με τη χερσαία ισχύ, ενώ οι δακτύλιοι με τη ναυτική και αυτός που ελέγχει την περιοχή της «καρδιάς» (και ειδικότερα την Ανατολική Ευρώπη), ελέγχει και την «παγκόσμια νήσο».

➔ Nickolas Spykman (1893-1943)⁴

Ο Spykman προσπαθεί να προσδώσει στην γεωπολιτική ανάλυση την αξία που της αρμόζει στη διατήρηση της ειρήνης, υποστηρίζοντας ότι η απουσία του εργαλείου αυτού ενέπλεξε τις ΗΠΑ μέσα σε 25 χρόνια σε δυο σοβαρούς παγκόσμιους πολέμους. Γενικότερα, ο Spykman έρχεται να αναθεωρήσει τις αντιλήψεις του Mackinder, διατηρώντας όμως τον βασικό αναλυτικό κορμό. Έτσι, δεν δέχεται την νομοτελειακή αντίθεση μεταξύ χερσαίων και ναυτικών δυνάμεων. Επίσης, μεταφέρει το βάρος της αγγλοσαξονικής αντίληψης από την περιοχή άξονα (Pivot

³ Δημοκρατικά Ιδεώδη και Πραγματικότητα (μτφ), εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2006.

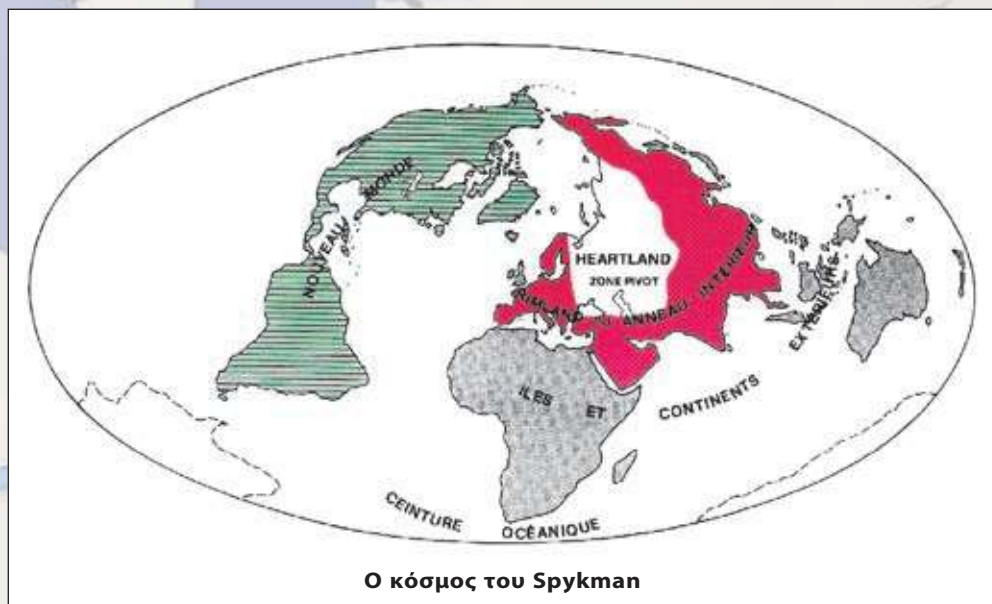
⁴ Geography for Peace, 1944.



Η περιοχή της καρδιάς (Pivot Area) και οι περιμετρικοί κύκλοι

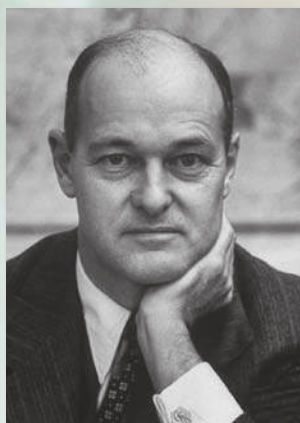
Area) στον δακτύλιο, την λεγόμενη "Rimland". Με βάση αυτή τη θεώρηση, αυτός που ελέγχει τον κόσμο τελικά, θα είναι αυτός που ελέγχει τη δακτύλιο γη Rimland.

Η κεντρική θέση του Σπρκαμ είναι η ανάσχεση της καρδιάς. Όποιος ελέγχει την περίμετρο, ελέγχει την Ευρασία και κατ' επέκταση τον κόσμο.



Ο κόσμος του Spykman

➔ **George F. Kennan (1904-2005)**⁵



Στο διεθνές σκηνικό, ο Kennan βλέπει 5 κέντρα ισχύος: ΗΠΑ, Μ. Βρετανία, Γερμανία/Κ. Ευρώπη, ΕΣΣΔ/Ρωσία και Ιαπωνία. Αυτά πρόκειται ουσιαστικά για κέντρα

βιομηχανικής και στρατιωτικής ισχύος (που είναι και οι πιο επικίνδυνες), αλλά, παράλληλα, κέντρα τεχνολογικής και πο-

λιτισμικής αξίας. Κατά τον Kennan θα πρέπει κάποιος να ελέγχει τουλάχιστον τα 4 από τα 5 κέντρα βάρους, ώστε να μην απειλείται η εθνική του ασφάλεια (αν όχι η παγκόσμια κυριαρχία αυτού). Η απώλεια έστω και ενός ακόμα κέντρου βάρους θα αλλάξει την ισορροπία δυνάμεων και ισχύος.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η στρατηγική που προτείνει τελικά ο Kennan είναι αυτή του περιορισμού. Αρχικά, θα πρέπει να γίνει ιεράρχηση των επιδιωκόμενων σκοπών, με βάση τις δυνατότητες της χώρας και, στη συνέχεια, μέσω εφαρμογής πολιτικών (διπλωματικών, τεχνολογικών, πολιτισμικών, στρατιωτικών) να επιδιώκει τον περιορισμό του κέντρου βάρους, που δεν ελέγχει. Ο περιορισμός αυτός θα

γίνεται στη λεγόμενη «αμυντική περίμετρο», λίγο έξω από όρια του κέντρου βάρους. Αργότερα, αφού έχει εξασφαλιστεί η

⁵ The Sources of Soviet Conduct, 1947.

περίμετρος και η ισορροπία δυνάμεων εκεί, το ζητούμενο θα είναι η μείωση της μελλοντικής ικανότητας του αντίπαλου κέντρου βάρους να ασκεί επιρροή έξω από τα όριά του.

Είναι προφανής η προσπάθεια του Kennan, να προτείνει μια πολιτική για τη διαχείριση της διεθνούς κατάστασης μετά το τέλος του 2^{ου} Παγκόσμιου Πολέμου. Ο ιδεολογικός και πολιτικός διαχωρισμός του κόσμου σε ΗΠΑ και ΕΣΣΔ, μοιραία κατέληξε σε ανταγωνισμό για την κυριαρχία του, μεταξύ των 2 υπερδυνάμεων. Η βασική διαφοροποίηση του Kennan σε σχέση με τους άλλους, μέχρι τότε, διανοητές της γεωπολιτικής είναι ότι η σκέψη του κινείται πλέον μακριά από συγκεκριμένες εδαφικές γεωγραφικές περιοχές π.χ. ιδέα της «καρδιάς». Ο Kennan ενδιαφέρεται για τα κέντρα βάρους. Τα κέντρα βάρους δεν είναι σταθερά και δυναμικά μεταβάλλονται. Δεν αποκλείει τη δυναμική ανάδειξη άλλων δυνάμεων κέντρου βάρους, με το πέρασμα του χρόνου. Ο Kennan συμφωνεί με τον Spykman στην πολιτική της ανάσχεσης. Ενώ ο Spykman όμως προτείνει την πολιτική ανάσχεσης της γεωγραφικής στεφάνης, ο Kennan τη διευρύνει θεωρητικά, με την πολιτική περιορισμού του κέντρου βάρους, αν και αυτό έγινε πολύ αργότερα αντιληπτό από τους αξιωματούχους των ΗΠΑ. Ο περιορισμός του αντίπαλου μπορεί να γίνει όχι αναγκαστικά μέσω φυσικής εξόντωσής του ή άμεσης κατάκτησης των εδαφών του. Αρκεί ο έλεγχος της «αμυντικής περιμέτρου», ώστε να απαγορευτεί η διαρροή της ισχύος του αντίπαλου εκτός του φυσικού του χώρου. Η κατα-

στροφή του αντιπάλου, εξάλλου, δεν είναι ο σκοπός. Σκοπός της εξωτερικής πολιτικής μιας χώρας είναι η διατήρηση της εθνικής και παγκόσμιας ασφάλειας, μέσα από την ισορροπία δυνάμεων. Ο κόσμος, την περίοδο εκείνη, μόλις είχε βγει από μια μεγάλη δοκιμασία και κανείς δεν ήταν διατεθειμένος για ακόμη μια παγκόσμια ένοπλη σύγκρουση. Η έμφαση ήταν σε θέματα ανοικοδόμησης, δημοκρατικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, τεχνολογικής και πολιτισμικής υπεροχής και υπερεθνικών προσεγγίσεων στα ζητήματα πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας.

ΟΙ ΝΕΟΤΕΡΟΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΙ ΤΩΝ ΗΠΑ

↳ Henry Kissinger⁶



Ο Kissinger απομακρύνθηκε από την πολιτική της στρατιωτικής και ιδεολογικής ανάσχεσης των νέων προβλημάτων που έθετε η διάδοση των

πυρηνικών και η στρατηγική του πρώτου χτυπήματος. Έτσι, υπήρξε μια μετάπτωση στην γεωπολιτική των ΗΠΑ και το διεθνές σύστημα μεταβλήθηκε από διπολικό (ΗΠΑ-ΕΣΣΔ) σε τριπολικό (Κίνα). Το άνοιγμα προς την Κίνα όμως ισχυροποιούσε τις γεωπολιτικές θεωρήσεις περί αζονικού κράτους και δακτυλίου, αφού ο τελευταίος έσφιγγε όλο και περισσότερο την περιοχή της «καρδιάς». Το ενδια-

⁶ Διπλωματία, 1994.



φέρον του Kissinger όμως επεκτάθηκε και στην περιφερειακή σταθερότητα σε περιοχές όχι αναγκαστικά της περιμέτρου (Rimland). Περιφερειακά κράτη θα αναλάμβαναν σταθεροποιητικό ρόλο στην εγγύς περιοχή τους, με αμερικανική βοήθεια και επίβλεψη βεβαίως. Τα κράτη που ονομάζει ο Kissinger είναι το Ζαΐρ, το Ιράν και η Ινδονησία.

Η γεωπολιτική σκέψη, επομένως, αρχίζει από τη δεκαετία του 1970 και διευρύνεται ακόμη περισσότερο χωρίς να είναι αγκιστρωμένη σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές. Η ανάπτυξη ισχύος, έστω και περιφερειακής, ανατρέπει τα πολιτικά δεδομένα, με αποτέλεσμα την ανάγκη εκ νέου εκτίμησης. Μικρότερα κράτη καλούνται να επιμεριστούν γεωπολιτικά την ευθύνη για διατήρηση της ισχύος ενός μεγαλύτερου κράτους, με αντάλλαγμα την ασφάλεια.

➔ Zbignew Brzezinski (1928-)⁷



Ο Μπρεζίνσκι ακολουθώντας τη γενικότερη σκέψη προγενέστερων αναλυτών, θεωρεί ότι η Ευρασία είναι το κέντρο του κόσμου και ότι εκείνος που την ελέγχει, ελέγχει και τον κόσμο.

Πιστεύει ότι οι ΗΠΑ δεν πρέπει να αφήσουν καμία διεκδικητήρια δύναμη να κυριαρχήσει στην περιοχή αυτή και κατά συνέπεια να αμφισβητήσει την πρωτοκαθεδρία τους. Ο χώρος της κεντρικής Ασίας αποκαλείται και ως «γεωπολιτικό έπαθλο» για τις ΗΠΑ. Στην περιοχή αυτή

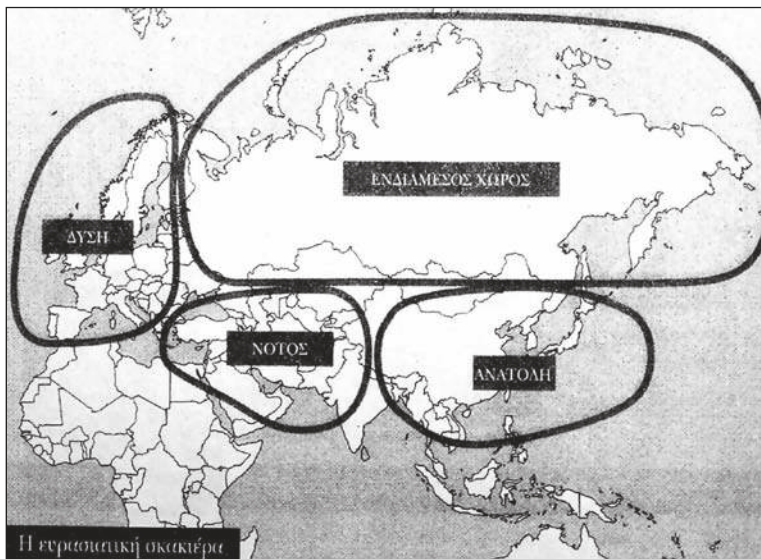
⁷ Η μεγάλη σκακίερα, 1997.

δόθηκε μεγάλη βαρύτητα τόσο από τον Μπρεζίνσκι, όσο και από την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Γιατί; Διότι αυτό που διακυβεύεται είναι η παγκόσμια γεωπολιτική ισχύς, η πρόσβαση σε ενεργειακό πλούτο και η ασφάλεια. Ειδικότερα, το ζήτημα των ενεργειακών αγωγών είναι κεντρικό για το μέλλον της Κασπίας και της κεντρικής Ασίας. Η εξασφάλιση των αγωγών έρχεται σε ιστορική συνέχεια μετά από τον έλεγχο των θαλάσσιων και ακολούθως των σιδηροδρομικών γραμμών, ως απαραίτητων προϋποθέσεων για την παγκόσμια ηγεμονία. Τα κεντρικά σημεία της ανάλυσης του Brzezinski είναι:

- Η καθοριστική σημασία της Ευρασίας
- Οι ΗΠΑ αποτελούν τη μεγαλύτερη και τελευταία ηγεμονική δύναμη
- Οι ΗΠΑ οφείλουν να ελέγχουν την πολιτική και οικονομική κατάσταση της Ευρασίας, αλλά με έμμεσο τρόπο
- Οι 5 γεωστρατηγικοί παίκτες (Γαλλία, Γερμανία, Ρωσία, Κίνα, Ινδία)
- Οι 5 γεωστρατηγικοί άξονες (Ουκρανία,

Αζερμπαϊτζάν, Τουρκία, Ιράν, Ν. Κορέα).

Τι προτείνει τελικά ο Μπρεζίνσκι; Για να επιβιώσει η αμερικανική πρωτοκαθεδρία και να διατηρηθεί στο χρόνο επιβάλλεται η απόκρουση της παγκόσμιας αναρχίας, καθώς και η οικοδόμηση ενός γεωπολιτικού πλαισίου παγκόσμιας συνεργασίας, στη βάση της κρίσιμης περιοχής της κεντρικής Ευρασίας. Η πρόταση του Μπρεζίνσκι προς αυτή την κατεύθυνση είναι η δημιουργία ενός διευρασιατικού συστήματος ασφαλείας, που θα περιλαμβάνει ένα διευρυμένο NATO σε στενή σχέση με τη Ρωσία, την Κίνα και την Ιαπωνία. Η δημιουργία ενός τέτοιου συστήματος θα απελευθέρωνε βαθμιαία την Αμερική από μερικά βάρη, παρότι θα συνέχιζε να παίζει τον αποφασιστικό ρόλο της ως η δύναμη σταθεροποίησης και ο επιδιαιτητής της Ευρασίας. Αυτό θα μπορούσαμε να το ονομάσουμε «Αποκεντρωμένη Ηγεμονία», η οποία συνίσταται στην διαμοίραση ευθυνών και κόστους (burden sharing) στους ευρωπαίους και άλλους εταίρους. Οι ΗΠΑ κρατούν το στρατιωτικό σκέλος, ενώ δεν έχουν



Η ευρασιατική σκακιέρα του Μπρεζίνσκι

πρόβλημα και επιδιώκουν η ΕΕ να αναλάβει το οικονομικό βάρος. Προτιμάται η έμμεση επιρροή από την άμεση. Η άμεση επιρροή, δηλαδή η κατάκτηση, εφαρμοζόταν παλιά από τις αυτοκρατορίες. Οι ΗΠΑ προτιμούν τώρα την έμμεση επιρροή, δηλαδή την ανάληψη μέρους των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών από τους «υφισταμένους» τους. Με αυτόν τον τρόπο θα δημιουργηθεί ένα διευρυμένο πλαίσιο παγκόσμιας σταθερής γεωπολιτικής συνεργασίας.

➔ John Mearsheimer (1947-)⁸



Ο Mearsheimer είναι ο ιδρυτής της θεωρίας του επιθετικού ρεαλισμού. Για την υποστήριξη της θεωρίας του χρησιμοποιεί γεωγραφικές και γεωπολιτικές έννοιες. Χτίζει πάνω στην άποψη προγενέστερων θεωρητικών και αναλύει τη ναυτική, την αεροπορική και τη χερσαία ισχύ, με την τελευταία να έχει την πρωτοκαθεδρία. Από την άλλη, αναγνωρίζει το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η ανασχετική δύναμη του υγρού στοιχείου, η οποία περιορίζει την προβολή της χερσαίας στρατιωτικής ισχύος. Η ταξινόμηση και τα γεωπολιτικά χαρακτηριστικά ομαδοποιούνται σε αυτό το πλαίσιο. Υπάρχουν νησιωτικά κράτη (μεγάλες χερσαίες εκτάσεις καλυπτόμενες από το υγρό στοιχείο) και ηπειρωτικά κράτη (με περιορισμένη πρόσβαση στη θάλασσα). Τα νησιωτικά κράτη προστατεύονται από το νερό, ενώ τα ηπειρωτικά κράτη

μπορούν να προβάλλουν τη χερσαία ισχύ τους πιο εύκολα στην ήπειρο που ανήκουν.

Η γεωγραφία και ειδικότερα η απόσταση και η εγγύτητα μεταξύ των κρατών (Μεγάλες Δυνάμεις) δρα καταλυτικά στην συμπεριφορά τους σε συνδυασμό με τη δομή του συστήματος. Όταν το σύστημα είναι διπολικό, η πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση είναι η εξισορρόπηση, ενώ όταν είναι πολυπολικό η μεταφορά των βαρών είναι η πιο αναμενόμενη στρατηγική. Όπου δεν διαφαίνεται ένας δυναμικός ηγεμόνας είναι πιθανότερη η εμφάνιση της μεταφοράς των βαρών, ενώ όταν μια ομάδα κρατών πιστεύει ότι μια χώρα αυξάνει την ισχύ επικίνδυνα ώστε να είναι ηγεμόνας, τότε παρουσιάζονται εξισοροπητικές συμμαχίες και συνασπισμοί. Ο ρόλος της γεωγραφίας δρα καταλυτικά στην διαδικασία αυτή· τα κοινά σύνορα είναι αποτρεπτικός παράγοντας για την μεταφορά των βαρών.

Στην αντίληψη του Mearsheimer, ο κόσμος χωρίζεται σε περιφέρειες, στις οποίες μπορεί να επικρατήσει ένα κράτος που αναπτύσσει και διαθέτει την κατάλληλη ποσότητα ισχύος (περιφερειακός ηγεμόνας). Αυτό είναι ένας εφικτός στόχος, ενώ η ανάδειξη ενός παγκόσμιου ηγεμόνα δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί. Αν και ο επιθετικός ρεαλισμός ως θεωρία δεν εξειδικεύεται χωρικά, το βάρος της υποστήριξης της θεωρίας εδράζεται στα άκρα της Ευρασίας. Δεν υπάρχουν συγκεκριμένες κρίσιμες περιοχές αλλά κρίσιμα «κέντρα βάρους», τα οποία είναι ρευστά και μεταβάλλονται δυναμικά ανάλογα την αναδιανομή της ισχύος στον κόσμο. Ο Mearsheimer

⁸ Η τραγωδία της πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων, 2001.

αποσυνδέεται από την άμεση και περιοριστική γεωγραφική εμπλοκή. Οι άξονες και κρίσιμες γεωγραφικές περιοχές είναι δυναμικές και μπορεί να μεταβάλλονται. Η γεωπολιτική αντίληψή του είναι πιο εύπλαστη. Παρόλα αυτά, γεωπολιτικά,

η ανάλυση του Mearsheimer εστιάζεται γύρω από τις περιοχές της κεντρικής Ευρώπης και της ΒΑ Ασίας, κάτι απόλυτα λογικό αφού βρίσκεται συγκεντρωμένη σημαντική ποσότητα λανθάνουσας και στρατιωτικής ισχύος.

Σε όλες τις απόψεις που παρουσιάστηκαν, κοινός παρονομαστής είναι η γεωγραφία. Πάνω σε αυτήν κινήθηκε ιστορικά η κατανομή και η αναδιανομή της ισχύος σε συνδυασμό με την υπάρχουσα κατά τόπους τεχνολογία. Αρχικά, στο γεωπολιτικό περιβάλλον, ιδιαίτερη αξία κατείχε η επικράτηση στις θάλασσες. Η σημασία των θαλάσσιων γραμμών, αντικαταστάθηκε από την ανάπτυξη σιδηροδρομικών γραμμών και πρόσφατα αναφέρεται η αυξανόμενη σημασία των αγωγών ενέργειας. Έτσι, τα κράτη που ευνοήθηκαν ήταν αντίστοιχα τα κράτη που είχαν πλεονέκτημα στη θάλασσα, στην ανάπτυξη των σιδηροδρόμων και των αγωγών ενέργειας. Η γεωπολιτική σκέψη πάλι ακολούθησε τον ίδιο δρόμο, ακολουθώντας τις επιταγές της γεωγραφίας και της τεχνολογικής εξέλιξης: πρώτα δόθηκε έμφαση στην αξία της θάλασσας (Α.Τ. Mahan) και στη συνέχεια οι υπόλοιποι μελετητές την προσάρμοσαν στις ανάγκες της κάθε περιόδου (χερσαίες δυνάμεις, ενέργεια). Θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι ο συνδυασμός γεωγραφίας και τεχνολογίας είναι το κίνητρο μέσω των οποίων αναπτύσσεται η οικονομική δραστηριότητα (παραγωγή, εμπόριο, κέρδος), η οποία καταλήγει στην ικανοποίηση των ανθρωπίνων αναγκών⁹.

Η γεωπολιτική αποτελεί την πηγή παραγωγής ανατροφοδοτούμενου θεωρητικού στοχασμού που ερμηνεύει και προβλέπει τους μηχανισμούς απόκτησης ή πολλαπλασιασμού της ισχύος και επιρροής των οντοτήτων άσκησης εξουσίας στο διεθνές περιβάλλον. Η γεωπολιτική καλύπτει το σύνολο της παγκόσμιας σφαίρας και δίνει περιγραφικά αποτελέσματα της πραγματικότητας που ζούμε. Η γεωγραφία και οι γεωγραφικές ποσότητες είναι μετρήσιμες και συγκρίσιμες και ίσως ακόμη να είναι πιο σταθερές από ό,τι οι αντίστοιχες των ανθρωπιστικών επιστημών. Εδώ, βρίσκεται και μια μεγάλη αντίθεση στην αντίληψη των πραγμάτων. Προφανώς, η γεωγραφία και η φύση από μόνη της δεν είναι ο μοναδικός παράγοντας που ορίζει την εξέλιξη της ιστορίας. Τις πρωτοβουλίες τις αναλαμβάνει ο άνθρωπος και όχι η φύση. Τον έλεγχο όμως, σε μεγάλο βαθμό, ασκεί η φύση. Από την μία δηλαδή έχουμε να αντιμετωπίσουμε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που μας επιβάλλει το γεωγραφικό περιβάλλον και από την άλλη καλούμαστε να δράσουμε ενεργητικά ώστε είτε να ωφεληθούμε από αυτά τα πλεονεκτήματα ή να αντιστρέψουμε τα μειονεκτήματα, μέσω κυρίως της δημιουργικότητας, της τεχνολογίας και της παραγωγικότητας.

Η γεωπολιτική, ως εργαλείο ανάλυσης, θα μας φωτίσει τα σημεία εκείνα που μπορεί να περνούσαν απαρατήρητα· θα μας περιγράψει και μας απεικονίσει μια δεδομένη κατάσταση. Η γεωπολιτική είναι αξιολογικά ουδέτερη. Από το σημείο αυτό και έπειτα, τον βασικό ρόλο αναλαμβάνει η γεωστρατηγική, μέσω της οποίας θα προσαρμοστούν οι επιθυμίες και τα συμφέροντα κάθε κράτους στην βάση της υφιστάμενης γεωπολιτικής κατάστασης.

⁹ Οι ανθρώπινες ανάγκες μπορούν να πάρουν, μεταξύ άλλων, και τη μορφή συγκέντρωσης ισχύος (λανθάνουσας και στρατιωτικής) στην περίπτωση που τα κράτη φοβούνται για την επιβίωση τους.

Συνοπτική παρουσίαση θεωρητικών αντιλήψεων γεωπολιτικής

	Haushofer	Mackinder	Spykman
Χρονική Περίοδος	τέλη 19 ^{ος} ως μέσα 20 ^{ου} αιώνα	α' μισό 20 ^{ου} αιώνα	β' μισό 20 ^{ου} αιώνα
Ιστορικό Περιβάλλον	Επιθυμία Γερμανίας για ανατροπή της τότε υφιστάμενης κατανομής ισχύος	Ανάγκη διατήρησης των κερτημένων της Βρετανικής Αυτοκρατορίας	Ανάγκη για ορθολογικότερη εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ και αποφυγή πολέμων
Κρίσιμες Ζώνες (άξονες)	Αμερική Ευρω-Αφρική Κεντρ. Ασία Ανατ. Ασία (βορράς-νότος)	«καρδιά» εσωτερικός δακτύλιος εξωτερικός δακτύλιος (κυκλικοί)	«καρδιά» Περίμετρος «καρδιάς» εξωτερική περίμετρος (κυκλικοί)
Βασικοί Παίκτες	ΗΠΑ Γερμανία Ρωσία Ιαπωνία	Ρωσία Βρετανική Αυτοκρατορία ΗΠΑ	<u>Υπερδυνάμεις</u> ΗΠΑ ΕΣΣΔ & χώρες περιμέτρου
Γεω-στρατηγική Πρόταση	δημιουργία ζωνών ευθύνης από μεγάλα έθνη ώστε να μπορούν να έχουν ζωτικό χώρο και να ζουν με αυτάρκεια	έλεγχος ανατ.Ευρώπης-έλεγχος «καρδιάς»- έλεγχος παγκόσμιας νήσου	έλεγχος περιμέτρου- έλεγχος παγκόσμιας νήσου-έλεγχος κόσμου
Κεντρικές Έννοιες	Αυτάρκεια κράτος: έμβιος οργανισμός ζωτικός χώρος ναυτική/χερσαία ισχύς	ναυτική ισχύς - κράτη χερσαία ισχύς - κράτη αξία κεντρικής περιοχής της «καρδιάς» και Ευρασίας	Αποσύνδεση ναυτικής-χερσαίας ισχύος από κράτη Περιορισμός αξονικού κράτους στην περίμετρο αξία περιμέτρου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 📖 Klaus Dodds, *Gepolitics: a very short introduction*, Oxford University Press, 2007.
- 📖 Ιωάννης Μάζης, *Γεωπολιτική: η θεωρία και η πράξη*, εκδ. Παπαζήση, 2002.
- 📖 C.Gray - G.Sloan, *Geopolitics, Geography and Strategy*, Frank Cass, London, 1999.
- 📖 Friedrich Ratzel, *Ο Ζωτικός Χώρος* (μτφ), Προσκήνιο, Αθήνα, 2001.
- 📖 Sir H. Mackinder, *Δημοκρατικά Ιδεώδη και Πραγματικότητα* (μτφ), εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2006.

	Kennan	Kissinger	Brzezinski	Mearsheimer
	β' μισό 20 ^{ου} αιώνα	β' μισό 20 ^{ου} αιώνα (από αρχές '70)	δεκαετία του 1990 ως σήμερα	αρχή 21 ^{ου} αιώνα ως σήμερα
	Ανάγκη για ανοικοδόμηση και επούλωση πληγών Ανάγκη αποτροπής ΕΣΣΔ Περιορισμένα μέσα λόγω Β'ΠΠ	Ανάγκη αντιμετώπισης πυ- ρηνικής απειλής, Οικονομική στενότητα των ΗΠΑ	πτώση κομμουνισμού – πρόκληση ΗΠΑ για πα- γκόσμια κυριαρχία	Οικονομική άνοδος ΕΕ - Κίνας, ανάκαμψη Ρωσίας Μοναδική ιστορική υπερο- χή των ΗΠΑ Εμφάνιση διεθνούς τρομο- κρατίας
	Κέντρα βάρους ταυτίζονται με μεγάλες δυνάμεις με βα- σικότερο την περιοχή της «καρδιάς» (ΕΣΣΔ)	Κέντρα βάρους ταυτίζο- νται με μεγάλες δυνάμεις (Αμερική, Ευρασία)	Ευρασία Κέντρα βάρους ταυτίζονται με μεγάλες δυνάμεις	Κέντρα βάρους ταυτίζονται με μεγάλες δυνάμεις Μη γεωγραφικοί περιορι- σμοί
	<u>Υπερδυνάμεις</u> ΗΠΑ ΕΣΣΔ & Ευρώπη, Ασία	ΗΠΑ ΕΣΣΔ Κίνα & περιφερειακοί επιτηρητές	ΗΠΑ (υπερδύναμη) Γαλλία - Γερμανία Κίνα Ρωσία Ινδία	ΗΠΑ (υπερδύναμη) Κίνα Ευρώπη (Γερμανία) Ρωσία
	ανάσχεση κομμουνιστικού κινδύνου στα τότε υφιστά- μενα γεωγραφικά όρια	Τριγωνική διπλωματία, δη- μιουργία τρίτου πόλου για εξισορρόπηση ισχύος Δημιουργία κ επιτήρηση περιφερειακών δυνάμεων	Παγκόσμια γεωπολιτική συνεργασία στη βάση του επιμερισμού ευθυνών και κόστους σε εταίρους των ΗΠΑ υπό τον έλεγχο τους	Αποτροπή ανάδειξης πε- ριφερειακών ηγεμόνων ικανών να φέρουν αστά- θεια στο διεθνές σύστημα (ηγεμονία ΗΠΑ)
	Ανάσχεση της ΕΣΣΔ και περιορισμός της	τριπολικότητα (από διπολικότητα) Περιφερειακοί επιτηρητές	ηγεμονία ΗΠΑ έμμεση επιρροή επιμερισμός κόστους γεωπολ. άξονες - παίκτες γεωπολιτική της ενέργειας	επιθετικός ρεαλισμός υπεροχή χερσαίας ισχύος ανασχετική δύναμη νερού περιφερειακοί ηγεμόνες έλλειμμα μέσων και πληρο- φόρησης

☞ George F. Kennan "X", *The Sources of Soviet Conduct*, 1947.

☞ J.L.Gaddis, *Reconsiderations: Containment: A Reassessment*, Foreign Affairs, July 1977, vol55, no4.

☞ Henri Kissinger, *Διπλωματία*, 1994.

☞ Zbigniew Brzezinski, *Η μεγάλη σκακιέρα*, εκδ. Λιβάνη, 1998.

☞ John Mearsheimer, *Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων*, εκδ. Ποιότητα, 2007.

ΑΣΥΡΜΑΤΗ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ 2,4GHz

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Ανθσθης (ΠΖ) Κωνσταντίνος Δεμερτζής



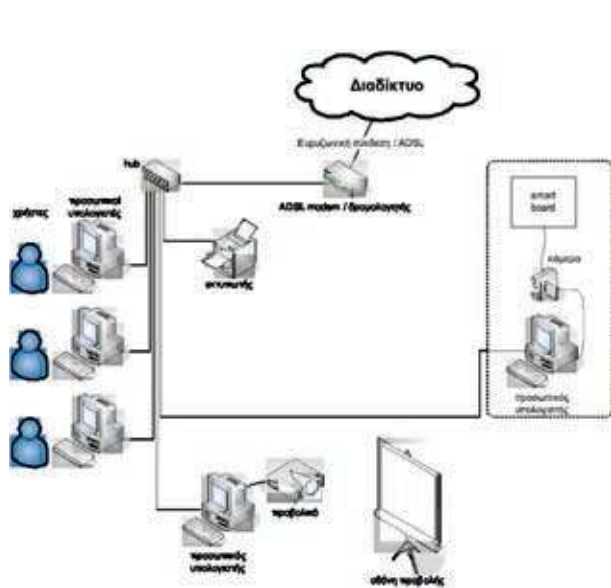
ΤΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΗΜΕΡΑ

Είναι προφανές ότι ο τεχνολογικός γιγαντισμός στις αρχές του 21ου αιώνα σε συνδυασμό με την αναγκαιότητα άμεσης και πολύπλευρης ενημέρωσης και επικοινωνίας του σύγχρονου ανθρώπου, έχουν καταστήσει τη χρήση δικτύων Η/Υ επιτακτική ανάγκη, σε σημείο ώστε η εποχή να χαρακτηρίζεται ως δικτυακή εποχή. Οι υπολογιστές μετατρέπονται από μεμονωμένες μονάδες σε μέρη ενός ευρύτερου συνόλου, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την εξάπλωση του internet, του μεγαλύτερου δικτύου στον κόσμο. Η χρήση των Η/Υ παράλληλα με τις νέες τεχνολογίες δικτύων, προβάλλουν ως το απαραίτητο μέσο για την ταχύτερη επεξεργασία, οργάνωση και αποστολή του όγκου πληροφορίας που χειρίζεται ο παγκόσμιος άνθρωπος. Επιπλέον, η εδραίωση των δικτύων, έχει επιφέρει δραστικές αλλαγές στον τρόπο χρήσης τους, με αποτέλεσμα να έχουν εμφα-

νιστεί πληθώρα από εφαρμογές και καινούργιες υπηρεσίες, με σκοπό την διευκόλυνση του χρήστη.

Δίκτυο υπολογιστών είναι ένα σύνολο από αυτόνομους υπολογιστές διασυνδεδεμένους μεταξύ τους σε θέση που να μπορούν ανταλλάξουν πληροφορίες. Η σύνδεση μπορεί να είναι ενσύρματη ή ασύρματη.

Ασύρματο δίκτυο είναι ένα σύνολο από αυτόνομους υπολογιστές διασυνδεδεμένους μεταξύ τους, το οποίο χρησιμοποιεί ραδιοκύματα ως φορείς ή ως το φυσικό επίπεδο. Στα δίκτυα αυτά η πληροφορία μεταφέρεται μέσω ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων, με συχνότητα που εξαρτάται κάθε φορά από το ρυθμό μετάδοσης που απαιτείται να έχει το δίκτυο. Η ασύρματη επικοινωνία έχει ως μέσο μετάδοσης τη γήινη ατμόσφαιρα ή το διάστημα. Παραδείγματα τέτοιων δικτύων αποτελούν τα δίκτυα μικροκυματικών ζεύξεων, τα δίκτυα ραδιοεπικοινωνιών, καθώς και τα δορυφορικά δίκτυα.



Ενσύρματο Δίκτυο



Ασύρματο Δίκτυο

Η ΑΣΥΡΜΑΤΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Παρότι οι λύσεις ενσύρματης δικτύωσης παρείχαν ικανές επιδόσεις, ήταν ανεπαρκείς σε αρκετές περιπτώσεις εφαρμογών. Η ευελιξία που παρέχουν οι ασύρματες τεχνολογίες φάνηκε από νωρίς πως θα άνοιγαν ένα τεράστιο πεδίο νέων εφαρμογών. Παράλληλα, η τεχνολογική εξέλιξη, έκανε δυνατή την παραγωγή συσκευών με πολύ μικρό κόστος και σε μεγάλες ποσότητες. Το αποτέλεσμα όλων αυτών είναι ότι την τελευταία δεκαετία βιώνουμε την όλο και πιο έντονη παρουσία των ασύρματων τεχνολογιών. Η χρήση ασύρματου μέσου μετάδοσης έχει μία σειρά από πλεονεκτήματα:

- Κινητικότητα χρήση
- Ευκολία, ευελιξία και απλότητα εγκατάστασης
- Κλιμάκωση και δυνατότητα επέκτασης
- Χαμηλό κόστος
- Υψηλές ταχύτητες μετάδοσης
- Αξιοπιστία και ανεξαρτησία
- Μεγάλη εμβέλεια
- Συμβατότητα με ενσύρματα δίκτυα.

ΑΣΥΡΜΑΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

Έχουν αναπτυχθεί ένας αριθμός από ασύρματες τεχνολογίες, με πιο διαδεδομένες τις: Bluetooth, HomeRF, Openair, 802.11, 802.16, HyperLan I & II. Κάθε μία έχει διαφορετική εφαρμογή, άρα μπορούμε να πούμε ότι είναι συμπληρωματικές μεταξύ τους παρά ανταγωνιστικές. Το Bluetooth και το HomeRF, για παράδειγμα, είναι σχεδιασμένα για ζεύξεις μικρών αποστάσεων (για σύνδεση μεταξύ συσκευών και των περιφερειακών τους). Το 802.11 για την υλοποίηση ασύρματων τοπικών δικτύων, ενώ το 802.16 για την

υλοποίηση ευρύτερων ασύρματων μητροπολιτικών δικτύων.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η 802.11;

Η 802.11 είναι μια οικογένεια προτύπων που περιγράφουν τη λειτουργία ασύρματων τοπικών δικτύων (WLAN, Wireless Local Area Network) χρησιμοποιώντας τα δύο πρώτα επίπεδα του OSI (Open Systems Interconnection, Μοντέλο Αναφοράς Αρχιτεκτονικής Τηλεπικοινωνιών) δηλαδή το φυσικό επίπεδο (PHY, Physical Layer) και το επίπεδο σύνδεσης δεδομένων (MAC, Medium Access Control), επιτρέποντας, έτσι, σε οποιαδήποτε εφαρμογή να εργάζεται πάνω σε συσκευή 802.11 όπως ακριβώς θα εργαζόταν και πάνω από συσκευή τεχνολογίας Ethernet. Τα πρωτόκολλα αυτά δημοσιεύονται από το IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers, Ινστιτούτο Ηλεκτρολόγων και Ηλεκτρονικών Μηχανικών) γεγονός που είναι σημαντικό για τη διαλειτουργικότητα, δηλαδή την ικανότητα συνεργασίας των συσκευών που το ακολουθούν.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

- IEEE 802.11

Το 1997, μετά από επτά χρόνια μελέτης, η IEEE έκανε τη μεγάλη ανατροπή στον χώρο ανάπτυξης δικτυακών τεχνολογιών, προτύπων και πρωτοκόλλων. Δημοσίευσε το πρότυπο IEEE 802.11, το πρώτο πρότυπο για ασύρματη δικτύωση.

Το πρότυπο αυτό προβλέπει ρυθμούς μετάδοσης 1 και 2 Mbps. Η μετάδοση γίνεται με ασύρματο τρόπο με χρήση διαμόρφωσης FHSS (Frequency Hopping Spread Spectrum) ή DSSS (Direct Sequence Spread Spectrum) σε ζώνες συχνοτήτων 915MHz, 2.4GHz, 5.2GHz ή υπέρυθρη με-

τάδοση στα 850nm ως 900nm. Υποστηρίζει δυνατότητες όπως προτεραιοποίηση της κίνησης, υποστήριξη εφαρμογών πραγματικού χρόνου και διαχείριση ισχύος συσκευής.

Το πρότυπο γνώρισε περιορισμένη επιτυχία λόγω των πολύ χαμηλών ρυθμών μετάδοσης.

➔ IEEE 802.11b

Αναπτύχθηκε το 1999 και αποτελεί μια επέκταση στο αρχικό πρότυπο. Συγκεκριμένα υποστηρίζει μετάδοση επιπλέον σε ρυθμούς 1, 2, 5.5 και 11Mbps με κωδικοποίηση CCK (Complementary Code Keying). Μια δεύτερη κωδικοποίηση, PBCC (Packet Binary Convolutional Code) ορίστηκε για προαιρετική υλοποίηση υποστηρίζοντας μετάδοση 5.5 και 11Mbps και έχοντας ελαφρά καλύτερη ευαισθησία δέκτη, με αντίτιμο όμως την πολυπλοκότητα. Η μετάδοση γίνεται στη ζώνη συχνοτήτων των 2.4GHz. Είναι το πιο δημοφιλές από όλα τα πρότυπα και το πρότυπο με τη μεγαλύτερη διαλειτουργικότητα, όντας ένα στιβαρό, αποτελεσματικό και δοκιμασμένο πρότυπο. Οι προσθήκες στο IEEE 802.11b σε σχέση με το IEEE 802.11 αφορούν μόνο τον τρόπο μετάδοσης, ενώ ο τρόπος πρόσβασης των συσκευών και οι τρόποι λειτουργίας παραμένουν οι ίδιοι. Μία συσκευή που εργάζεται ακολουθώντας το IEEE 802.11b, υλοποιεί και τους τρόπους μετάδοσης του IEEE 802.11 και έτσι είναι συμβατή με αυτό. Αυτή η ιδιότητα ονομάζεται συμβατότητα προς τα πίσω, δηλαδή ότι οι καινούργιες συσκευές θα μπορούν να συνεργαστούν και με παλιότερες, προκειμένου να μην αναγκαστεί ο καταναλωτής να αλλάξει εξ' ολοκλήρου τον εξοπλισμό του.

➔ IEEE 802.11a

Το 1999 δημιουργήθηκε η επέκταση στο αρχικό πρότυπο που προβλέπει μετάδοση στη ζώνη συχνοτήτων U-NII των 5GHz με ρυθμούς μετάδοσης 1, 2, 5.5, 11, 6, 12, 24 Mbps και προαιρετικά 36, 48, 54 Mbps χρησιμοποιώντας OFDM (Orthogonal Frequency Division Multiplexing) διαμόρφωση. Η επέκταση αυτή αποσκοπούσε να καλύψει την ανάγκη για μεγαλύτερους ρυθμούς μετάδοσης. Επιλέχθηκε η λειτουργία σε μια υψηλότερη ζώνη συχνοτήτων, αφενός για να μπορούν να υποστηριχθούν οι μεγαλύτεροι ρυθμοί, αφετέρου για να μην υπάρχει παρεμβολή από τις προηγούμενες συσκευές.

Οι αντίστοιχες συσκευές είναι ασύμβατες με αυτές που εργάζονται με το IEEE 802.11b, αφού ο τρόπος μετάδοσης, αλλά και οι ραδιοσυχνότητες που χρησιμοποιούνται είναι διαφορετικές.



	802.11b	802.11a	802.11g
Μέγιστος ρυθμός μετάδοσης (Mbps)	11	54	54
Τύπος	CCK	OFDM	CCK & OFDM
Υποστηριζόμενοι ρυθμοί μετάδοσης	1, 2, 5.5, 11Mbps	6, 9, 12,18, 24, 36, 48, 54Mbps	OFDM: ,9, 12, 18, 24, 36, 48, 54Mbps CCK: 1. 2. 5.5. 11Mbps
Συχνότητες	2.4 - 2.497 GHz	5.15-5.35 GHz 5.425-5.675 GHz 5.725-5.875 GHz	2.4 - 2.497 GHz

Συνοπτικός Πίνακας ασύρματων 802.11 τεχνολογιών

➔ IEEE 802.11g

Το IEEE 802.11g αποτελεί επέκταση στο IEEE 802.11b, ώστε να υποστηρίζει μεγαλύτερους ρυθμούς μετάδοσης και με διαμόρφωση OFDM, να φτάνει μέχρι και τα 54Mbps. Οι αντίστοιχες συσκευές εργάζονται στη ζώνη συχνοτήτων των 2.4GHz, διατηρώντας συμβατότητα προς τα πίσω με το IEEE 802.11b.

Πέρα των βασικών πρωτοκόλλων η οικογένεια 802.11 περιλαμβάνει έναν αριθμό συμπληρωματικών προτύπων που προσθέτουν επιπλέον λειτουργικότητα στα ασύρματα δίκτυα:

➔ IEEE 802.11c

Λειτουργία γεφύρωσης (Bridging) πλαισίων 802.11

➔ IEEE 802.11d

Επεκτάσεις στο πρότυπο ώστε να λειτουργεί σε επιπλέον ρυθμιστικά πλαίσια (άλλες ζώνες συχνοτήτων).

➔ IEEE 802.11e

Υποστήριξη QoS (Quality of Service, Ποιότητα Υπηρεσίας) στο MAC επίπεδο (EDCF, Enhanced DCF και HCF, Hybrid Coordination Function).

➔ IEEE 802.11f

Συνιστώμενη πρακτική για το πρωτόκολλο IAPP (Inter Access Point Protocol), που αφορά την επικοινωνία μεταξύ σημείων πρόσβασης.

➔ IEEE 802.11h

Διαχείριση φάσματος στο IEEE 802.11a (DCS, Dynamic Channel Selection και TPC, Transmit Power Control).

➔ IEEE 802.11i

Επεκτάσεις στο MAC επίπεδο για ενισχυμένη ασφάλεια.

ΧΑΡΑΚΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Το αρχικό πρότυπο IEEE 802.11 υποστηρίζοντας χαμηλό ρυθμό μετάδοσης, ανεπαρκή για αρκετές εφαρμογές και έχοντας να ανταγωνιστεί τις λύσεις ενσύρματης δικτύωσης (Ethernet 10/100Mbps) γνώρισε περιορισμένη επιτυχία. Ελάχιστες συσκευές

υποστηρίζουν αποκλειστικά πλέον, αυτό το παρωχημένο πρότυπο.

Το IEEE 802.11b έδωσε μεγαλύτερο ρυθμό μετάδοσης σε σχέση με το αρχικό πρότυπο IEEE 802.11, με εμβέλεια επαρκή για τις περισσότερες εφαρμογές, ενώ είναι παράλληλα συμβατό προς τα πίσω, προστατεύοντας έτσι την επένδυση σε παλιότερο εξοπλισμό.

Το IEEE 802.11g αυξάνει περαιτέρω τους ρυθμούς μετάδοσης, μένοντας συμβατό προς τα πίσω με το IEEE 802.11b. Με αυτό το τρόπο ο χρήστης μπορεί σταδιακά να επενδύει σε νεότερο εξοπλισμό, χωρίς να αναγκάζεται να αντικαταστήσει εξ' ολοκλήρου τον παλιότερο. Παρ' όλα αυτά η εμβέλειά του είναι μικρότερη από αυτή του IEEE 802.11b.

Το IEEE 802.11a υποστηρίζει μεγάλους ρυθμούς μετάδοσης, αλλά εργάζεται στη ζώνη των 5GHz. Λόγω της μεγαλύτερης συχνότητας λειτουργίας η απόσβεση του σήματος είναι μεγαλύτερη και ως εκ τούτου η εμβέλεια είναι μικρότερη.

Συμπερασματικά, θα πρέπει να τονίσουμε την προσπάθεια του IEEE, ώστε οι τεχνολογίες αυτές να λειτουργούν προσθετικά ή έστω συμπληρωματικά και σε καμιά περίπτωση ανταγωνιστικά μεταξύ τους, καλύπτοντας η κάθε μία τις εφαρμογές του τομέα εξειδίκευσής τους.

Επίσης, η ζώνη των 5GHz υπόσχεται περαιτέρω αύξηση των ρυθμών μετάδοσης, ίσως και πάνω από τα 100Mbps.

Τέλος, επιχειρώντας μια πρόβλεψη, στο εγγύς μέλλον το κόστος των συσκευών θα είναι αντιστρόφως ανάλογο της παραγωγής ασύρματων προϊόντων, με το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον των εταιρειών παραγωγής δικτυακού εξοπλισμού για συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία.

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΑΣΥΡΜΑΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ 802.11

Ο εξοπλισμός θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της υλοποίησης (οι ασύρματες συσκευές κατανέμονται ανάλογα με τα πρότυπα που υλοποιούν π.χ. υπάρχουν συσκευές για IEEE 802.11b, IEEE 802.11g, IEEE 802.11a ή και συσκευές που υλοποιούν περισσότερα του ενός προαναφερθέντων πρότυπων π.χ. IEEE 802.11b/g, IEEE 802.11a/b, IEEE 802.11a/g, IEEE 802.11b/g/a), να ακολουθεί τους κανονισμούς, να τηρεί κάποιες προδιαγραφές, ενώ παράλληλα να έχει ένα λογικό κόστος. Κατανοώντας τις ιδιαιτερότητες του κάθε προτύπου επιλέγουμε την κατάλληλη λύση για την εφαρμογή μας.

Τα βασικά δομικά στοιχεία ενός ολοκληρωμένου ασύρματου δικτυακού συστήματος, είναι οι ασύρματες συσκευές και το αντίστοιχο κεραιοσύστημα.

Κεραιοσύστημα

Ο ρόλος του είναι να μετατρέπει τα ηλεκτρικά σήματα σε ραδιοκύματα στην περίπτωση της εκπομπής και το αντίστροφο στην κατεύθυνση της λήψης.

Τύποι Κεραίες

Ανάλογα του τρόπου κατασκευής τους:

Εσωτερικές

Χρησιμοποιούνται σε περιπτώσεις κάλυψης εσωτερικών χώρων ή μικρών αποστάσεων. Οι περισσότερες συσκευές ενσωματώνουν την κεραία στο κέλυφός τους ή χρησιμοποιούν δύο κεραίες για την αντιμετώπιση του φαινομένου των ανακλάσεων που είναι έντονο σε εσωτερικούς χώρους.

Εξωτερικές

Αντίθετα, σε περιπτώσεις κάλυψης εξωτερικών χώρων ή σε περιπτώσεις

που απαιτείται η αύξηση της εμβέλειας ραδιοσύματος χρησιμοποιούνται εξωτερικές κεραίες. Αυτές, έχουν την ιδιότητα να συγκεντρώνουν την ακτινοβολία σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις.

Ανάλογα του εύρους γωνιών:

Κατευθυντικές

Συγκεντρώνουν την εκπομπή τους σε μια κατεύθυνση, έχοντας εύρος του κύριου λοβού ακτινοβολίας λίγες μοίρες, παρέχοντας έτσι μεγάλο κέρδος και δίνοντας την δυνατότητα για πραγματοποίηση ζεύξεων μεγάλων αποστάσεων.

Ομοιοκατευθυντικές

Εκπέμπουν σε εύρος 360 μοιρών προς όλες της κατευθύνσεις.

Τομέα

Έχουν γωνία οριζόντιας κάλυψης από 40 έως 180 μοίρες.

Ασύρματες συσκευές

Ο ρόλος των ασύρματων συσκευών ποικίλει ανάλογα με τον τρόπο κατασκευής και χρησιμοποίησής τους.

Τύποι Ασύρματων Συσκευών

Ανάλογα του τρόπου κατασκευής τους:

➔ Υλοποίηση με μορφή Ασύρματης Αυτόνομης Συσκευής

Μία αυτόνομη συσκευή συνδέεται με το υπόλοιπο δίκτυο μέσω μιας τυποποιημένης διεπαφής Ethernet ή USB. Αυτές μπορούν να εκτελούν κάποιες επιπρόσθετες δικτυακές λειτουργίες, όπως να ενσωματώνουν ένα switch ή ένα ADSL modem ή να υλοποιούν πρωτόκολλα όπως το DHCP (Dynamic Host Configuration Protocol) ή το NAT (Network Address Translation).

➔ Υλοποίηση με μορφή Ασύρματης Κάρτας

Μια συσκευή με μορφή κάρτας τοποθετείται σε μια θέση Pci, Mini-Pci, Pcmcia του υπολογιστή μας, αναλαμβάνοντας και κάποιες επιπρόσθετες λειτουργίες όπως για παράδειγμα δρομολόγηση, Firewalling και διάφορες υπηρεσίες όπως Web Hosting, Ftp Server κ.α.

Ανάλογα του τρόπου λειτουργίας τους:

➔ Υλοποίηση ως σημείου πρόσβασης AP (Access Point)

➔ Υλοποίηση ως Ασύρματου Σταθμού WS (Wireless Station)

➔ Υλοποίηση ως επαναλήπτη (Repeater)

➔ Υλοποίηση ως γέφυρα (Bridge)

➔ Υλοποίηση ως συνδυασμού των παραπάνω περιπτώσεων, με επιλογή του χρήστη (πχ AP/Bridge, WS/AP κ.τ.λ).

Ανάλογα του τρόπου χρήσης τους:

➔ Συσκευές Εσωτερικού Χώρου

Κατάλληλες για υλοποιήσεις ή εφαρμογές περιορισμένων σχετικά απαιτήσεων και χαμηλού κόστους.

➔ Συσκευές Εξωτερικού χώρου



Αυτές έχουν μεγαλύτερες ανοχές στη θερμοκρασία λειτουργίας, μπορούν να δουλέψουν σε αντίξοο περιβάλλον, αλλά έχουν αρκετά υψηλότερη τιμή.

Ανάλογα των δυνατοτήτων τους:

➔ Υλοποίηση με ρυθμιστή της ισχύος εκπομπής

➔ Υλοποίηση με μέτρηση της στάθμης λήψης και του θορύβου

➔ Υλοποίηση με ενσωμάτωση επιπλέον λειτουργιών ασφαλείας

➔ Υλοποίηση με μηχανισμούς λήψης στατιστικών.

Ανάλογα του κόστους απόκτησής τους:

➔ Συσκευές για υλοποίηση ερασιτεχνικών εφαρμογών, με ελάχιστο κόστος (50 ως 300 €)

➔ Συσκευές για υλοποίηση επαγγελματικών εφαρμογών, με δυνατότητες αναβάθμισης, υψηλού κόστους (300 ως μερικές χιλιάδες €).

ΤΥΠΟΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ

Ορίζονται από το πρότυπο 802.11 οι εξής τύποι συσκευών:

Access Point (Σημείο Πρόσβασης)

Συνήθως τα AP είναι εξωτερικές αυτόνομες συσκευές, αλλά υπάρχει η δυνατότητα με χρήση κατάλληλου λογισμικού να υλοποιούνται από έναν σταθερό Η/Υ, ένα Laptop ή κάποια συσκευή χειρός (PDA). Σε μια συσκευή ρυθμισμένη ως AP, έχουν εφαρμοσθεί όλες οι αντίστοιχες λειτουργίες που προβλέπονται από το πρότυπο. Δηλαδή, το AP:

➔ Αναλαμβάνει τη λειτουργία της ραδιοεπικοινωνίας με τους ασύρματους σταθμούς στην κυψέλη

➔ Λειτουργεί σαν σταθμός βάσης κάνοντας συγκέντρωση της κίνησης από

τους ασύρματους σταθμούς και κατευθύνοντάς την προς το υπόλοιπο δίκτυο

➔ Συντονίζει τη διαδικασία μετάδοσης της πληροφορίας εντός της κυψέλης από έναν ασύρματο σταθμό σε κάποιον άλλο.

➔ Διενεργεί ελέγχους αυθεντικοποίησης νεοεισερχόμενων σταθμών στο ασύρματο δίκτυο.

Οι λειτουργίες αυτές, είναι ένα υπερσύνολο των λειτουργιών που εκτελούνται σε έναν ασύρματο σταθμό.

Wireless Station (Ασύρματος Σταθμός)

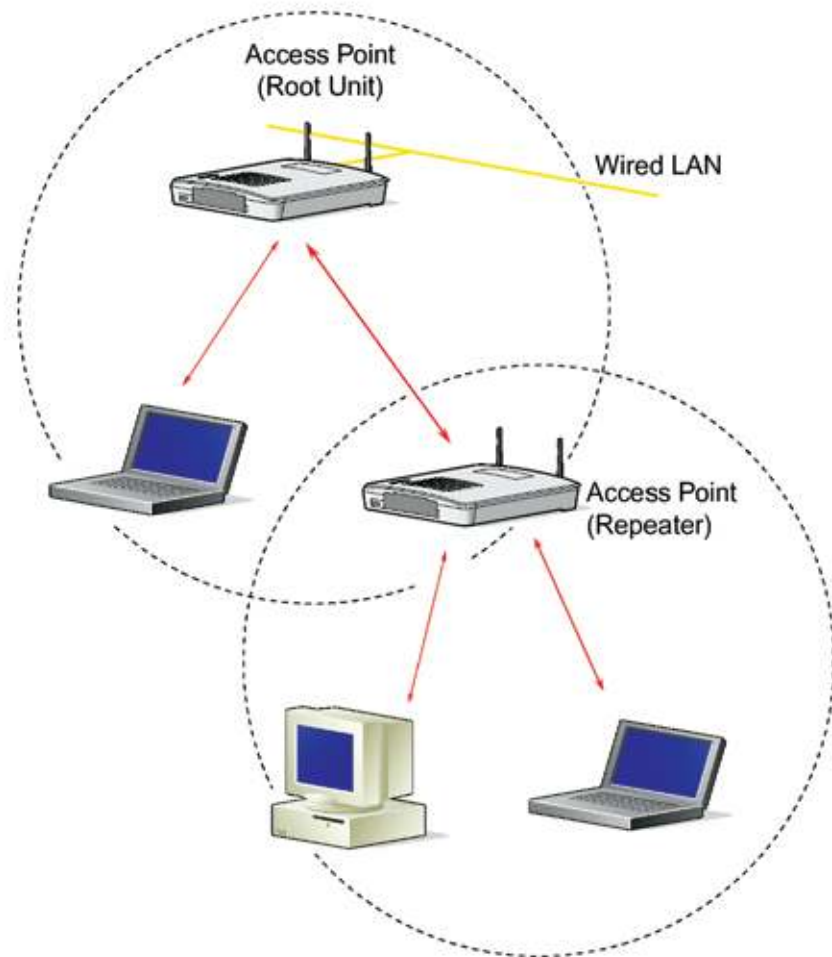
Μπορεί να είναι εξωτερική συσκευή, Η/Υ ή τμήμα του Η/Υ (pci, pcmcia ή isa κάρτα). Αναλαμβάνει λειτουργίες ραδιοεπικοινωνίας με το AP της κυψέλης στην οποία ανήκει και είναι απλούστερος σε λειτουργικότητα από ένα AP.

Repeater (Επαναλήπτης)

Ο Επαναλήπτης ή Αναμεταδότης, είναι ένας φτηνός και απλός τρόπος για την αύξηση της εμβέλειας κάλυψης ενός AP.

Στο σχήμα (σελ. 48) εικονίζεται ένας ασύρματος σταθμός ο οποίος είναι εκτός της εμβέλειας του AP. Ο αναμεταδότης λαμβάνει το σήμα από το AP και το επανεκπέμπει ενισχυμένο. Έτσι, ο ασύρματος σταθμός δέχεται επαρκές σήμα ώστε να λειτουργήσει ικανοποιητικά. Αντίστοιχα, το εκπεμπόμενο σήμα από τον σταθμό λαμβάνεται από τον αναμεταδότη και επανεκπέμπεται ενισχυμένο προς το AP.

Το μειονέκτημα των συσκευών αυτών είναι ότι δεν υπάρχει συμβατότητα ανάμεσα στις διάφορες υλοποιήσεις από διαφορετικούς κατασκευαστές και ότι το εύρος μειώνεται στο μισό αφού ο αναμεταδότης πρέπει να μοιράσει το χρόνο του για λήψη και επανεκπομπή της ίδιας πληροφορίας.



Αναμετάδοση σήματος με χρήση Repeater

Γέφυρα (Bridge)

Η γέφυρα εξυπηρετεί την ασύρματη σύνδεση είτε σημείου προς σημείο (Bridge Point to Point) είτε σημείου προς πολλά σημεία (Bridge Point to Multipoint) και επιτρέπει τη διασύνδεση (γεφύρωση) δύο τοπικών δικτύων, τα οποία δεν μπορούν να διασυνδεθούν με άλλο τρόπο μεταξύ τους. Έτσι, στο παρακάτω σχήμα (σελ. 49) οι υπολογιστές που βρίσκονται στο πρώτο δίκτυο θα μπορούν να επικοινωνήσουν με τους υπολογιστές του δευτέρου, ακριβώς σαν να βρίσκονταν στο ίδιο τοπικό δίκτυο.

Το είδος αυτό ασύρματης δικτύωσης, δεν είναι μέρος του επίσημου προτύπου 802.11 και, ως εκ τούτου, δεν υπάρχει συμβατότητα μεταξύ συσκευών που το υλοποιούν και ιδιαίτερα όταν προέρχονται από διαφορετικό κατασκευαστή.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ WIFI;

Με την ανάπτυξη των προτύπων από την IEEE και την εμφάνιση μεγάλου

αριθμού κατασκευαστών αντίστοιχων συσκευών, φάνηκε από νωρίς η ανάγκη διασφάλισης της συμβατότητας μεταξύ των διάφορων συσκευών και προστασίας του αγοραστή. Για το σκοπό αυτό, ιδρύθηκε το 1999 η WECA (Wireless Ethernet Compatibility Alliance). Πρόκειται για έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό, που σκοπό έχει τη πιστοποίηση ασύρματων συσκευών. Στον οργανισμό αυτόν μετέχουν κατασκευαστές ολοκληρωμένων κυκλωμάτων, παροχής υπηρεσιών, εταιρίες ανάπτυξης λογισμικού κ.τ.λ.

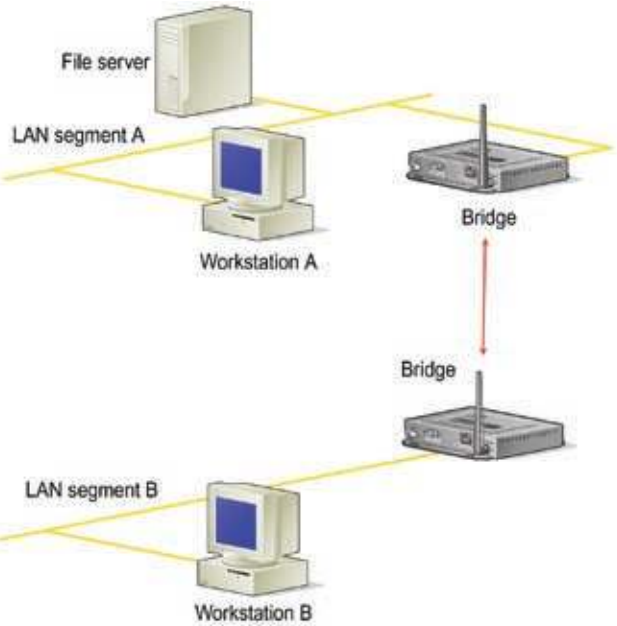
Η ένωση αυτή δημιούργησε μία ακολουθία από δοκιμές προκειμένου να δοκιμαστεί η συμβατότητα των ασύρματων προϊόντων.

Οι συσκευές οι οποίες περνούσαν με επιτυχία τις δοκιμές αυτές, αποκτούσαν το λογότυπο Wi-Fi Certified. Το λογότυπο αυτό αποτελεί, κατά συνέπεια, πιστοποίηση για τον υποψήφιο αγοραστή μιας συσκευής και εγγύηση ότι η επένδυσή του θα συνεργαστεί με οποιαδήποτε άλλη συσκευή φέρει επίσης το ίδιο λογότυπο. Η πιστοποίηση αφορά λειτουργία IEEE 802.11b, IEEE 802.11g (υποστήριξη ρυθμού μετάδοσης 54Mbps), IEEE 802.11a καθώς και WPA δυνατότητα (Wi-Fi Protected Access, Τεχνική Αυθεντικοποίησης και Κωδικοποίησης).

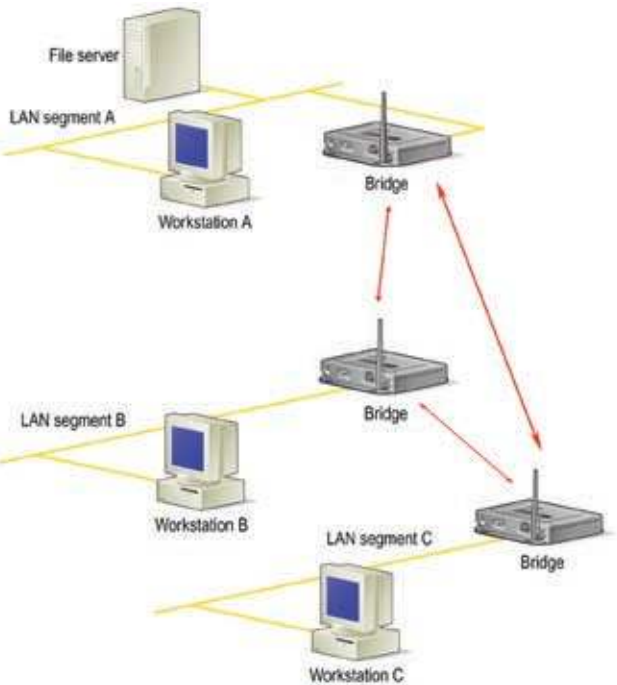
ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΡΟΤΥΠΟΥ 802.11

Για την καλύτερη αξιοποίηση των ασύρματων τεχνολογιών 802.11, είναι απαραίτητη η ύπαρξη βασικής γνώσης του τρόπου λειτουργίας τους.

Οι βασικές λειτουργίες που ορίζονται για τις ασύρματες συσκευές, είναι οι ακόλουθες:



Bridge Point to Point



Bridge Point to Multipoint

Αυθεντικοποίηση

Ορίζονται διαδικασίες αυθεντικοποίησης, ώστε να ελεγχθεί η πρόσβαση στο ασύρματο δίκτυο.

Ασφάλεια δεδομένων

Το πρότυπο προσφέρει μία υπηρεσία κρυπτογράφησης δεδομένων με τη χρήση κλειδιών. Η λειτουργία αυτή έχει σκοπό να παρέχει ένα ισοδύναμο επίπεδο προστασίας με αυτό που παρέχεται στα ενσύρματα δίκτυα, όπου η φυσική πρόσβαση είναι περιορισμένη. Απόλυτη προστασία των δεδομένων δεν υπάρχει αφού μπορεί να γίνει αποκρυπτογράφηση της πληροφορίας χρησιμοποιώντας κάποια κατάλληλη τεχνική. Ο αλγόριθμος που χρησιμοποιείται για την κρυπτογράφηση, ονομάζεται WEP (Wired Equivalent Privacy).

Συσχέτιση

Με τη λειτουργία αυτή δημιουργείται μία λογική σύνδεση μεταξύ ενός ασύρματου σταθμού και ενός AP πριν επιτραπεί η αποστολή δεδομένων. Ο ασύρματος σταθμός επικαλείται την υπηρεσία αυτή μόνο μία φορά, κατά την είσοδό του στην κυψέλη. Κάθε σταθμός σχετίζεται με μόνο ένα AP ενώ ένα AP μπορεί να σχετιστεί με πολλούς σταθμούς. Περιοδικά, με σχετική διαδικασία ελέγχεται η σύνδεση αυτή. Αντίστοιχα, ορίζονται οι λειτουργίες της αποσυσχέτισης και της επανασυσχέτισης.

Μετάδοση δεδομένων

Η λειτουργία αυτή αφορά την αξιόπιστη μεταφορά των πακέτων δεδομένων μεταξύ των ασύρματων συσκευών. Ο όρος αξιόπιστη μεταφορά συνίσταται στο γεγονός ότι π.χ. θα ζητηθεί επανεκπομπή

των πακέτων με την πληροφορία, αν διαπιστωθεί ότι αυτά έχουν λάθη.

Το πρότυπο προβλέπει μηχανισμούς:

- ➔ Ανίχνευσης λαθών και επανεκπομπής πακέτων που ελήφθησαν με λάθη
- ➔ Επιβεβαίωσης για κάθε σωστή αποστολή πακέτου
- ➔ Διόρθωσης λαθών.

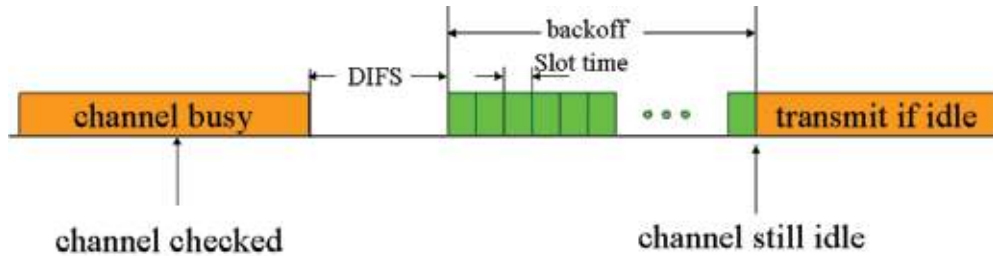
Περιοχή

Όταν ένας ασύρματος σταθμός βρεθεί εντός εμβέλειας ενός ή περισσοτέρων AP, διαλέγει εκείνο το AP το οποίο έχει καλύτερο σήμα ή την καλύτερη ποιότητα επικοινωνίας. Στη συνέχεια, γίνεται η συσχέτιση του ασύρματου σταθμού με το AP και είναι πλέον δυνατή η ασύρματη επικοινωνία. Περιοδικά, γίνεται ανίχνευση των καναλιών και στην περίπτωση που βρεθεί κανάλι με καλύτερα χαρακτηριστικά, γίνεται επανασυσχέτιση με το καινούργιο AP και συντονισμός του σταθμού στην καινούρια συχνότητα. Η επανασυσχέτιση μπορεί να γίνει λόγω μετακίνησης του σταθμού ή ως αποτέλεσμα υψηλού φόρτου στο δίκτυο, ώστε να βρεθεί καλύτερο AP. Με τον τρόπο αυτό, υλοποιείται ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του προτύπου που είναι η κινητικότητα των χρηστών.

Πρόσβαση στο μέσο μετάδοσης (MAC, Medium Access Control)

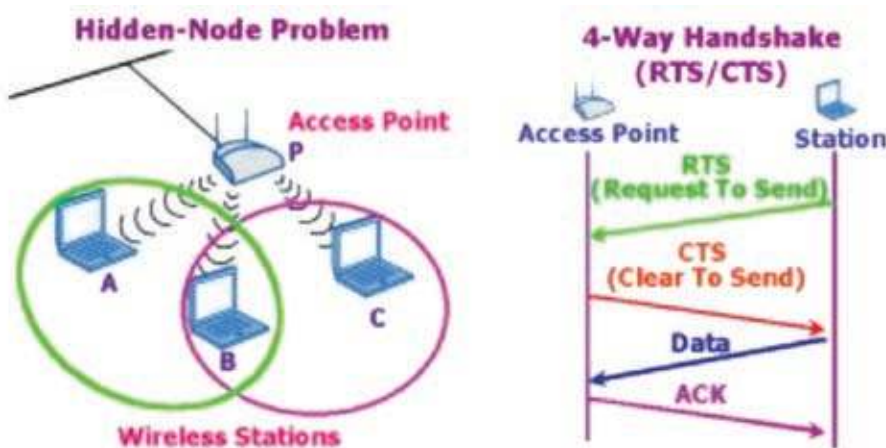
Οι ασύρματοι σταθμοί και το σημείο πρόσβασης προκειμένου να επικοινωνήσουν χρησιμοποιούν το ίδιο κανάλι, μια κοινή ραδιοσυχνότητα. Έτσι, για να είναι δυνατή η ασύρματη επικοινωνία χρειάζεται ένας τρόπος, ένα πρωτόκολλο, που να καθορίζει τον τρόπο χρησιμοποίησης του μοναδικού καναλιού από πολλούς

χρήστες. Χωρίς την παρουσία παρόμοιου μηχανισμού αξιόπιστη ασύρματη μετάδοση δεν θα ήταν δυνατή, αφού η εκπομπή του ενός θα έπεφτε πάνω στην εκπομπή των άλλων. Ο μηχανισμός που χρησιμοποιείται ονομάζεται CSMA/CA (Carrier Sense Multiple Access with Collision Avoidance).



Ένα άλλο πρόβλημα που παρατηρείται είναι αυτό του “Κρυμμένου Κόμβου” (Hidden Node Problem). Σε αυτό, ένας ασύρματος σταθμός δεν μπορεί να “δει” κάποιον άλλον που εκπέμπει, ενώ “βλέπουν” και οι δύο το σημείο πρόσβασης. Αυτό μπορεί να συμβαίνει λόγω απόστασης, λόγω κάποιου εμποδίου ή λόγω της χρήσης κατευθυντικών κεραιών από τους σταθμούς.

Στο παρακάτω σχήμα ο A δεν μπορεί να ανιχνεύσει την εκπομπή του C, με αποτέλεσμα, από τη μία τη σύγκρουση πακέτων, μια και γίνεται ταυτόχρονη εκπομπή, και από την άλλη, την αδυναμία επικοινωνίας του B με οποιονδήποτε άλλο κόμβο.



Για την επίλυση αυτού του προβλήματος έχει προβλεφθεί ένα προαιρετικό πρωτόκολλο, το RTS/CTS (Request to Send/Clear to Send). Όταν ένας σταθμός θέλει να εκπέμπει, ελέγχει καταρχήν αν το κανάλι είναι ελεύθερο και αν ναι, στέλνει ένα μήνυμα RTS και περιμένει το AP να του απαντήσει με ένα μήνυμα CTS. Το μήνυμα αυτό λέει στους άλλους σταθμούς να καθυστερήσουν τη μετάδοσή τους (να κάνουν πίσω και να του δώσουν προτεραιότητα). Ο προορισμός απαντά με ένα μήνυμα CTS, το οποίο προκαλεί καθυστέρηση της εκπομπής του σταθμού μέχρι να βεβαιώσει το AP

(που έχει αντίληψη όλων των σταθμών) ότι το φυσικό μέσο είναι ελεύθερο, ώστε να δώσει άδεια στον αποστολέα να συνεχίσει. Με αυτόν τον τρόπο ελαττώνεται η πιθανότητα συγκρούσεων.

Ανίχνευση λαθών

Σε κάθε πακέτο προστίθεται κώδικας ανίχνευσης λαθών, ώστε ο δέκτης να μπορεί να αντιληφθεί αν το πακέτο περιέχει λάθη.

Κατάτμηση πακέτων

Προβλέπεται από το πρότυπο διαδικασία κατάτμησης των μεγάλων πακέτων σε άλλα μικρότερα. Αυτό γιατί, μικραίνοντας το μέγεθός τους ελαττώνεται η πιθανότητα να απορριφθούν ως λανθασμένα και έτσι έχουμε λιγότερες επανεκπομπές πακέτων. Λειτουργία ιδιαίτερα χρήσιμη σε ασύρματη μετάδοση κάτω από δύσκολες συνθήκες.

Διαχείριση ισχύος

Επίσης, στις τεχνολογίες 802.11 εφαρμόζεται λειτουργία εξοικονόμησης ενέργειας. Σε αυτή, οι συσκευές ενεργοποιούνται κατά διαστήματα, καταναλώνοντας έτσι λιγότερη ενέργεια, γεγονός εξαιρετικά χρήσιμο σε φορητές συσκευές, προκειμένου να επεκτείνουν τη διάρκεια λειτουργίας των μπαταριών τους.

Ραδιομετάδοση

Όσον αφορά τη μετάδοση της πληροφορίας χρησιμοποιούνται διάφορες τεχνικές ανά πρωτόκολλο:

IEEE 802.11b

DSSS (Direct Sequence Spread Spectrum). Η DSSS είναι μια τεχνική εξάπλωσης φάσματος (Spread Spectrum). Τούτο σημαίνει ότι το σήμα όταν εκπέμπεται,

απλώνεται σε ένα αρκετά μεγαλύτερο εύρος συχνοτήτων, ενώ στη διαδικασία της λήψης του γίνεται το αντίστροφο, έτσι ο θόρυβος και οι τυχόν παρεμβολές απορρίπτονται σε μεγάλο βαθμό. Με τον τρόπο αυτό κερδίζουμε σε ποιότητα μετάδοσης, χρησιμοποιούμε όμως περισσότερο φάσμα συχνοτήτων. Τα κανάλια ραδιομετάδοσης που χρησιμοποιούνται στην Ευρώπη είναι μερικώς επικαλυπτόμενα και έτσι συσκευές που βρίσκονται στον ίδιο χώρο, για να μπορούν να λειτουργούν χωρίς επί μέρους παρεμβολές, θα πρέπει να χρησιμοποιούν μη διαδοχικά κανάλια.

IEEE 802.11a και IEEE 802.11g

OFDM (Orthogonal Frequency Division Multiplexing). Πρόκειται για μια τεχνολογία δοκιμασμένη, που ταιριάζει απόλυτα για μετάδοση με υψηλούς ρυθμούς σε περιβάλλον WLAN δικτύων. Εδώ δεν υπάρχει επικάλυψη ανάμεσα στα κανάλια, με τη χαμηλότερη ζώνη να προορίζεται για χρήση σε εσωτερικό χώρο, ενώ η υψηλότερη, που έχει τέσσερα κανάλια, για χρήση σε εξωτερικό χώρο.

Δυναμική προσαρμογή ρυθμού μετάδοσης (Dynamic Rate Shifting)

Πρόκειται για αυτοματοποιημένη διαδικασία επιλογής του μέγιστου ρυθμού που μπορεί να υποστηριχθεί, ώστε να επιτευχθεί αξιόπιστη μετάδοση. Η απόσταση WS (Ασύρματου Σταθμού) - AP (Σημείου Πρόσβασης) είναι αντιστρόφως ανάλογη του ρυθμού μετάδοσης (όσο μεγαλώνει η απόσταση, μικραίνει ο ρυθμός μετάδοσης).

Ταχύτητα μετάδοσης

Ως ταχύτητα ορίζεται ο ονομαστικός ρυθμός μετάδοσης στο ραδιοδιάλυτο, όπως φαίνεται παρακάτω ανά πρότυπο:

✓ IEEE 802.11 1, 2Mbps

✓ IEEE 802.11a 6, 12, 24, 36, 48, 54Mbps

✓ IEEE 802.11b 1, 2, 5.5, 11Mbps

✓ IEEE 802.11g 1, 2, 5.5, 6, 11, 12, 24, 36, 48, 54Mbps.

Η πραγματική ταχύτητα είναι αρκετά μικρότερη (ως και το μισό της ονομαστικής μερικές φορές) αφενός του ότι τα πακέτα που μεταφέρουν την πληροφορία, έχουν σημαντικό ποσοστό πλεονάζουσας ή άχρηστης πληροφορίας, όπως για παράδειγμα τον αύξοντα αριθμό πακέτου ή τον κώδικα ανίχνευσης λαθών και αφετέρου της ύπαρξης νεκρών διαστημάτων μη μετάδοσης. Τέλος, σε περιβάλλον με άσχημες συνθήκες μετάδοσης (θόρυβος, παρεμβολές κτλ.), λόγω των επανεκπομπών πακέτων, ο πραγματικός ρυθμός μετάδοσης υποβαθμίζεται ακόμα περισσότερο.

Ασφάλεια

Με τον όρο ασφάλεια ορίζονται όλες οι παράμετροι που πρέπει να λάβει υπόψη ο σχεδιαστής ενός ασύρματου δικτύου, σε διάφορα επίπεδα με διάφορους τρόπους ώστε να είναι ιδιαίτερα δύσκολο έως ακατόρθωτο να προκληθεί βλάβη στο δίκτυο ή αν γίνει αυτή να είναι πολύ περιορισμένη. Η ασφάλεια παρέχεται από ολοκληρωμένο και σφαιρικό σχεδιασμό του δικτύου και του κάθε υπολογιστή ξεχωριστά, παραμετροποιώντας δυναμικά την πολιτική ασφαλείας (Security Policy), η οποία συνιστάται στα παρακάτω επί μέρους επίπεδα:

Σε επίπεδο Λειτουργικού Συστήματος (OS, Operating System)

Λειτουργικό σύστημα είναι το πρόγραμμα του Η/Υ ή της συσκευής που αναλαμβάνει τη διαχείριση διεργασιών, την παραμετροποίηση εντολών και τη διε-

παφή χρήστη - υλικού. Γνωστά OS είναι τα Windows, Linux, MacOS κ.τ.λ.

Οι γενικοί κανόνες ασφαλείας είναι:

➔ η διαρκής ενημέρωση του λειτουργικού από την κατασκευάστρια εταιρεία (OS Update)

➔ ο περιορισμός των ενεργών υπηρεσιών (active services) στις απολύτως απαραίτητες για την εξυπηρέτηση των πραγματικών αναγκών των χρηστών.

Σε επίπεδο Λογισμικού (Software)

Λογισμικό είναι εφαρμογές ή προγράμματα που αναπτύσσονται από προγραμματιστές με σκοπό τη διευκόλυνση του χρήστη (π.χ MS Office/Λογισμικό Εφαρμογής Γραφείου, Norton Antivirus/Αντιβιοτικό Λογισμικό κτλ).



Οι γενικοί κανόνες ασφάλειας είναι:

- ➔ Χρήση νόμιμου λογισμικού
- ➔ Εγκατάσταση προγραμμάτων προστασίας κακόβουλου λογισμικού Antivirus και η συνεχής και αδιάλειπτη ανανέωσή τους (Virus Update)
- ➔ Εγκατάσταση λογισμικού εποπτείας και καταγραφής ενεργειών των χρηστών, με παράλληλη ειδοποίηση του διαχειριστή του δικτύου σε περιπτώσεις αθέμιτων ενεργειών
- ➔ ESSID (Extended Service Set ID), πρωτόκολλο αυθεντικοποίησης μεταξύ AP και WS
- ➔ Πρωτόκολλο IEEE 802.11i: περιέχει την προστασία επικύρωσης του IEEE 802.1X, ενώ προσθέτει εξελιγμένα πρότυπα ασφαλείας (AES, Advanced Encryption Standards) για την προστασία της κρυπτογράφησης
- ➔ Πρωτόκολλο IEEE 802.1X: ορίζει το πλαίσιο επικύρωσης, καθώς και τη δυναμική διανομή των κλειδιών. Απαιτεί την παρουσία εξυπηρετητή Radius για την πιστοποίηση των χρηστών
- ➔ WEP (Wired Equivalent Encryption), διαδικασία κρυπτογράφησης δεδομένων με στατικό κλειδί κρυπτογράφησης 40 - 128bit για την αυθεντικοποίηση WS και AP.
- ➔ EAP (Extensible Authentication Protocol): πρωτόκολλο σημείου προς σημείο, το οποίο υποστηρίζει πολλαπλές μεθόδους επικύρωσης, αλλά εξαρτάται από το λειτουργικό σύστημα που χρησιμοποιείται.
- ➔ WPA (Wi-Fi Protected Access): αποτελεί μια ολοκληρωμένη λύση για την ταυτοποίηση του χρήστη στο σημείο πρόσβασης και στο δίκτυο, χρησιμοποιώντας πρωτόκολλα όπως το EAP (Extensible Authentication Protocol) και το PEAP (Protected EAP) για την αυθεντικοποίηση και πρωτόκολλα όπως τα TLS (Transport Layer Security), SSL (Secure

Sockets Layer) και SSH (Secure Shell) για την κρυπτογράφηση των δεδομένων. Δημιουργούνται, έτσι, οι προϋποθέσεις για το άνοιγμα ενός ισχυρού κρυπτασφαλισμένου "τούνελ" μεταξύ των υπολογιστών που επικοινωνούν μεταξύ τους

- ➔ Φίλτρο MAC διευθύνσεων, δυνατότητα προσθήκης φίλτρων σχετικά με τις MAC διευθύνσεις των συσκευών για την αυθεντικοποίηση και αδειοδότηση τους από το AP
- ➔ Απενεργοποίηση Ping Requests (Αιτήσεων Ping).

Σε επίπεδο υλικής υποδομής δικτύου

Η πιο σοβαρή αδυναμία της ασύρματης μετάδοσης είναι ότι δεν υπάρχει τρόπος παρεμπόδισης της πρόσβασης κάποιου κακόβουλου χρήστη στο φυσικό μέσο που είναι τα ραδιοκύματα. Έτσι, κάποιος εφοδιασμένος με το κατάλληλο υλικό και λογισμικό μπορεί να συνδεθεί στο δίκτυο και να συλλέξει ικανό αριθμό πακέτων που μεταδίδονται, ιδιαίτερα αν αυτή δεν είναι κρυπτογραφημένη ή είναι κρυπτογραφημένη με κάποιο αδύναμο αλγόριθμο.

Οι γενικοί κανόνες ασφάλειας είναι:

- ➔ Χρήση αυτόνομης συσκευής δυναμικού τοίχους προστασίας (Hardware Firewall), που ελέγχει την πρόσβαση σε επίπεδο δικτύου
- ➔ Χρήση στατικών IP διευθύνσεων
- ➔ Στατική αντιστοίχιση IP/MAC διευθύνσεων
- ➔ Δημιουργία VPNs (Virtual Private Networks)
- ➔ Στην περίπτωση διαβαθμισμένων δικτύων, η χρήση αυτόνομης κρυπτοσυσκευής
- ➔ Τακτική ενημέρωση χρηστών σε θέματα ασφαλείας
- ➔ Συνεχής εποπτεία του δικτύου.

Ρύπανση Ραδιοφάσματος

Το φάσμα ραδιοσυχνοτήτων περιλαμβάνει τις συχνότητες από 9KHz έως 300GHz οι οποίες μπορούν να μεταδοθούν ως ηλεκτρομαγνητικό κύμα.

Ρύπανση ραδιοφάσματος θεωρείται η μη συμμόρφωση με τους παρακάτω κανόνες:

- ➔ Εκπομπή μόνο προς την περιοχή που αναγκαιεί για κάλυψη
- ➔ Εκπομπή μόνο στο απόλυτο χρονικό διάστημα εργασίας του δικτύου
- ➔ Χρήση κατάλληλου και καλής ποιότητας υλικού εξοπλισμού υποδομής δικτύου.



Ραδιοφάσμα:
Με πιο έντονο χρώμα εικονίζονται οι περιοχές όπου η ένταση είναι μεγαλύτερη.

ΚΑΝΑΛΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ

Αδειοδότηση

Τα ασύρματα τοπικά δίκτυα εργάζονται σε κάποια από τις ISM (Instrumentation, Scientific, and Medical) ζώνες. Αυτές είναι ζώνες συχνοτήτων που η χρήση τους δεν απαιτεί αδειοδότηση (Unlicensed). Η χρήση τους προορίζεται, όπως αναφέρει και η ονομασία τους, για χρήση σε βιομηχανικό περιβάλλον, για επιστημονικούς - εκπαιδευτικούς - ιατρικούς σκοπούς. Σε κάθε περίπτωση δεν προορίζεται για εμπορική εκμετάλλευση και γι' αυτό άλλωστε οι συχνότητες αυτές δεν αδειοδοτούνται.

Εύρος ISM Ζώνης

- 902 - 928MHz
- 2.400 - 2.483GHz
- 5.15 - 5.35GHz
- 5.725 - 5.875GHz.

Ενώ οι περισσότερες από αυτές τις ζώνες είναι διεθνείς, υπάρχουν διαφοροποιήσεις τόσο στο φάσμα που διατίθεται όσο και στους ρυθμιστικούς κανόνες, όπως αυτοί περιγράφονται από την κάθε εθνική ρυθμιστική αρχή.

Θα πρέπει να τονισθεί ότι στη ζώνη των 2,4GHz, λόγω της μη αδειοδότησής της, εκπέμπουν ραδιοκύματα και συσκευές όπως οι φούρνοι μικροκυμάτων, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται σημαντικές παρεμβολές στη λειτουργία των ασύρματων δικτύων.

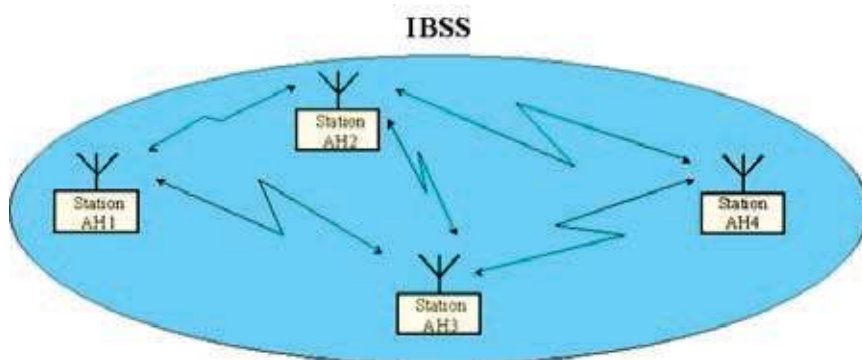
ΤΟΠΟΛΟΓΙΕΣ

Η διάρθρωση ενός ασύρματου δικτύου 802.11 μπορεί να είναι πολύ απλή ως και αρκετά σύνθετη, έχοντας δυνατότητα κλιμάκωσης.

Ορίζονται από το πρότυπο οι εξής τοπολογίες (και οι επακόλουθοι τρόποι λειτουργίας τους):

IBSS, Independent Basic Service Set ή Peer-to-Peer ή Ad-Hoc

Είναι η πιο βασική και η πιο απλή τοπολογία ασύρματης δικτύωσης. Οι ασύρματοι σταθμοί επικοινωνούν κατευθείαν μεταξύ τους, ένας προς έναν (Peer to Peer), χωρίς να υπάρχει κεντρικός σταθμός AP (Access Point), ως ισότιμοι μεταξύ τους. Βασικός περιορισμός είναι ότι προκειμένου να γίνει επικοινωνία μεταξύ δύο σταθμών, θα πρέπει να είναι ο ένας εντός της εμβέλειας του άλλου.



Υλοποίηση ασύρματης δικτύωσης με την τοπολογία IBSS

Infrastructure Mode

Σε αυτήν, το ασύρματο δίκτυο έχει μια κυψελοειδή μορφή, αποτελούμενο από έναν αριθμό από κυψέλες. Σε κάθε κυψέλη υπάρχει ένας σημείο πρόσβασης AP και ένας αριθμός από ασύρματους σταθμούς, οι οποίοι εξυπηρετούνται από αυτό και ονομάζονται πελάτες.

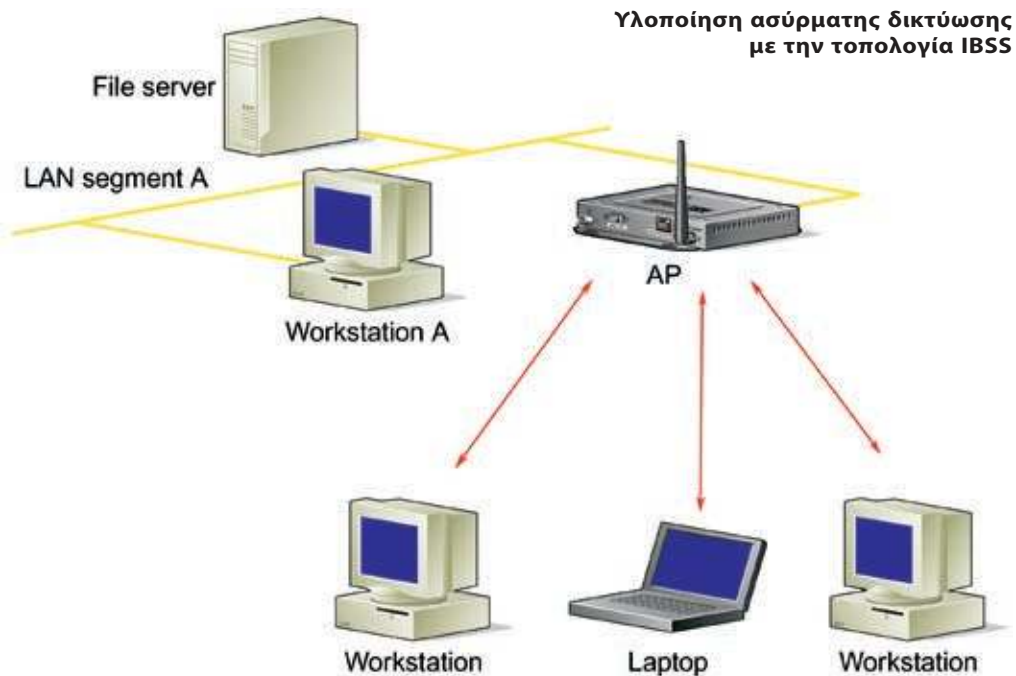
Δύο τύποι υπηρεσίας ορίζονται ανάλογα με τον αριθμό των AP, άρα και των κυψελών:

Υλοποίηση ασύρματης δικτύωσης με την τοπολογία Infrastructure Mode



➔ IBBS, Infrastructure Basic Service Set

Αποτελείται από μία κυψέλη εξυπηρετούμενη από ένα AP με το οποίο επικοινωνούν όλοι οι ασύρματοι σταθμοί στην κυψέλη. Έτσι, αν ένας σταθμός θέλει να επικοινωνήσει με έναν άλλον σταθμό, στέλνει τα πακέτα προς το AP και αυτό τα επανεκπέμπει προς τον τελικό προορισμό. Με αυτό τον τρόπο δε χρειάζεται οι σταθμοί να βρίσκονται ο ένας εντός της εμβέλειας του άλλου. Είναι αρκετό ο κάθε σταθμός να είναι εντός της εμβέλειας του AP. Επίσης, το AP παρέχει τη λειτουργία της μεταγωγής (Relay) των πακέτων μεταξύ των ασύρματων σταθμών ή μεταξύ των ασύρματων σταθμών και του συστήματος διανομής. Μπορούμε να πούμε, επομένως, ότι το AP επιτελεί τις λειτουργίες γέφυρας (Bridge).



➔ ESS, Extended Service Set

Αποτελείται από έναν αριθμό κυψελών, με την κάθε κυψέλη να εξυπηρετείται από ένα AP, ενώ τα AP είναι διασυνδεδεμένα μεταξύ τους με μία δομή δικτύου μετάδοσης. Ο σκοπός της τοπολογίας αυτής είναι να μεγαλώσει την εμβέλεια ασύρματης κάλυψης. Τέτοιες περιπτώσεις παρατηρούνται όταν, για παράδειγμα, ένα μόνο AP δεν μπορεί να καλύψει μια περιοχή ή ένα χώρο ή μπορεί να το καλύψει αλλά όχι με επαρκή ποιότητα. Σε μια τέτοια περίπτωση εγκαθίσταται ένας ικανός αριθμός από AP σε κατάλληλα επιλεγμένα σημεία, ώστε να καλυφθούν όλοι οι χώροι της κυψέλης με ικανοποιητική ποιότητα και στη συνέχεια διασυνδέουμε τα AP μεταξύ τους.

Μία τέτοια περίπτωση διασύνδεσης μπορεί να εφαρμοσθεί για την κάλυψη των χώρων ενός κτιρίου. Ανάλογα με την τοπολογία του, θα χρειαστεί να εγκα-

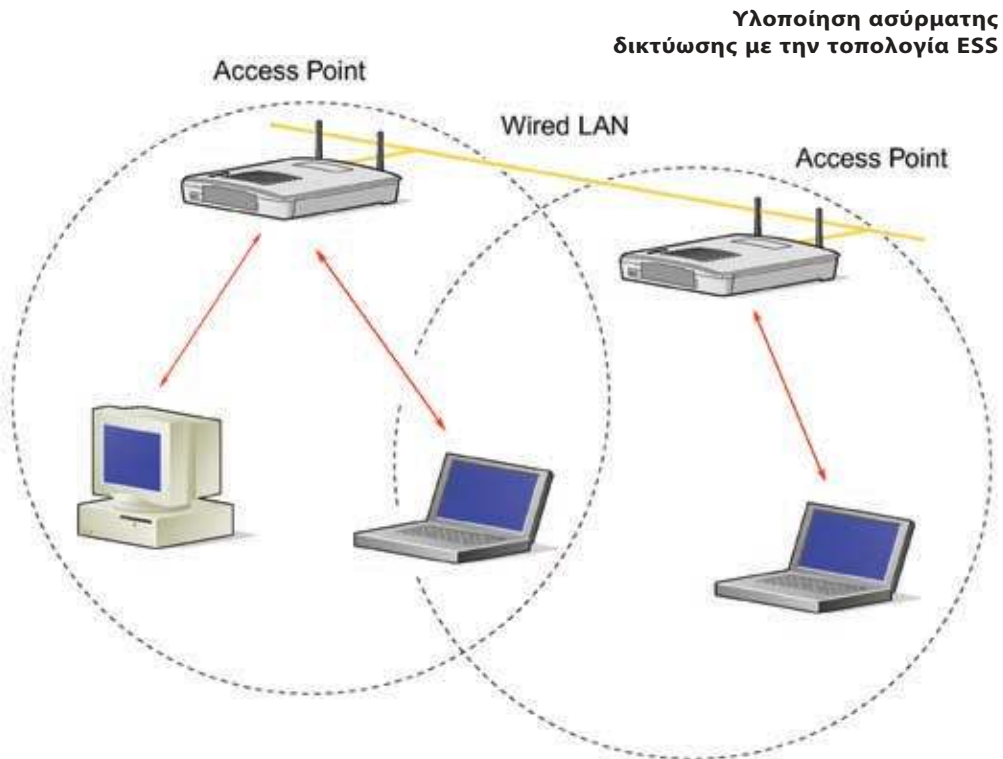
τασταθεί ένα AP ανά όροφο ή ίσως και ανά αίθουσα. Τα AP μπορεί να είναι διασυνδεδεμένα μεταξύ τους σε ένα απλό ενσύρματο ethernet δίκτυο. Σε αυτή την κυψελοειδή δομή δικτύου, ένας ασύρματος σταθμός μπορεί να μετακινείται από τη μία κυψέλη στην άλλη, χωρίς να χάνει τη διασύνδεσή του. Αυτή η δυνατότητα ονομάζεται περιαγωγή (Roaming).

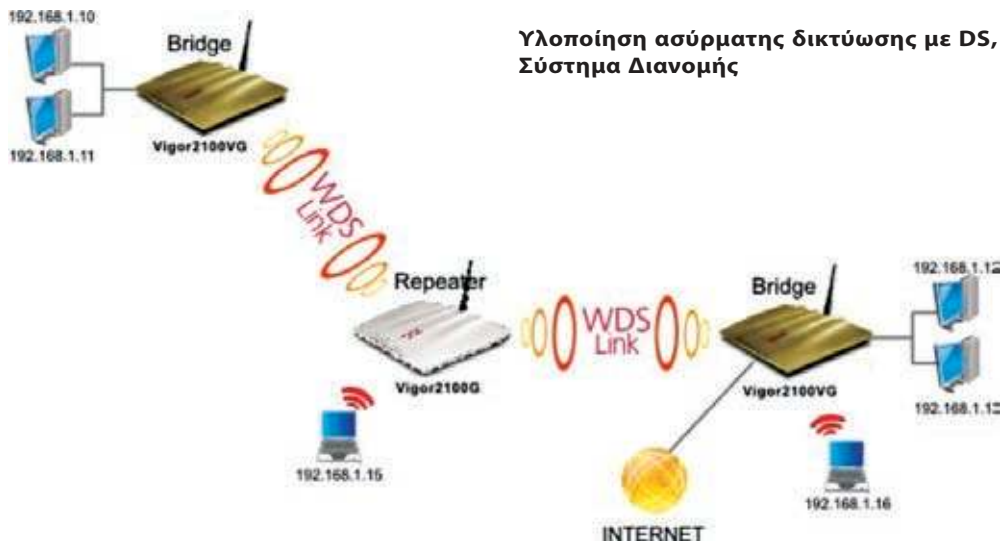
DS, Distribution System (Σύστημα Διανομής)

Ο τρόπος δικτύωσης τόσο των AP μεταξύ τους όσο και των πιθανών διαφορετικών τύπων δικτύου που μπορεί να παρατηρηθούν σε ευρύτερο μικτό δίκτυο, ορίζεται ως σύστημα διανομής. Το πρότυπο 802.11 δεν ορίζει τη μορφή του και έτσι, ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες, μπορεί να είναι:

- Ενσύρματο δίκτυο ethernet
- Ασύρματο δίκτυο ειδικής μορφής
- Ασύρματο δίκτυο 802.11
- Κάποια άλλη τεχνολογία.

Προφανώς, ένα ασύρματο δίκτυο μπορεί να περιλαμβάνει έναν οποιαδήποτε συνδυασμό από τις παραπάνω τοπολογίες. Η πολύ μεγάλη ευελιξία στη σχεδίαση είναι ένα από τα βασικά πλεονεκτήματα της συγκεκριμένης τεχνολογίας.





Υλοποίηση ασύρματης δικτύωσης με DS, Σύστημα Διανομής

ΘΕΜΑΤΑ ΥΓΕΙΑΣ

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια συνεχώς αυξανόμενη ευαισθητοποίηση των πολιτών στα θέματα επικινδυνότητας της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας που εκπέμπεται από διάφορες πηγές. Έτσι, έχουν θεσπιστεί όρια ασφαλείας για τις διάφορες συσκευές, όσον αφορά την ισχύ που εκπέμπουν και όρια ασφαλείας για τις προδιαγραφές και την ελάχιστη απόσταση, όσον αφορά τον εξοπλισμό των τηλεπικοινωνιακών φορέων.

Βλέποντας το θέμα γενικά χωρίς τεχνικές λεπτομέρειες, οι πιο σημαντικοί παράμετροι που πρέπει να προσεχθούν είναι η εκπεμπόμενη ισχύς από την κεραία και η απόσταση που πρέπει να τηρείται από αυτήν. Γιατί μπορεί μια πηγή μεγάλης ισχύος αλλά σε μεγάλη απόσταση να είναι πιο ακίνδυνη από μία άλλη μικρότερης ισχύος, αλλά σε μικρότερη απόσταση. Ως δείγμα αίσθησης των μεγεθών παρατίθενται μερικές ενδεικτικές πηγές ακτινοβολίας και η αντίστοιχη απόσταση ασφαλείας που πρέπει να τηρείται:

➔ Συσκευή 802.11 με εκπομπή 100 mwatt EIRP (Effective Isotropic Radiated Power) έχει απόσταση ασφαλείας περίπου 3cm

➔ Κινητό GSM με εκπομπή 1 watt EIRP, σε μεγάλη απόσταση από το σταθμό βάσης, έχει απόσταση ασφαλείας 10cm

➔ Σταθμός κινητής τηλεφωνίας με 200 watt EIRP έχει απόσταση ασφαλείας 2m

➔ Σταθμός εκπομπής τηλεόρασης ή ραδιοφώνου με 40 Kwatt EIRP έχει απόσταση ασφαλείας 20m.

Αντίστοιχα συγκρίνοντας την ένταση ακτινοβολίας μεταξύ των παραπάνω πηγών σε συνήθεις αποστάσεις, με την ένταση πεδίου που παράγεται από 802.11 συσκευή σε απόσταση 50cm (που είναι 300 φορές κάτω από το όριο), έχουμε:

➔ Κινητό GSM με εκπομπή 1 watt EIRP, σε απόσταση 5cm, 1000 φορές περισσότερο

➔ Σταθμός κινητής τηλεφωνίας με 200 watt EIRP, σε απόσταση 5m, 20 φορές περισσότερο

➔ Σταθμός εκπομπής τηλεόρασης ή ραδιοφώνου με 40 Kwatt EIRP σε απόσταση 50m, 40 φορές περισσότερο.

Θα πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι μεγάλης ισχύος πηγές ακτινοβολίας είναι ακίνδυνες, αρκεί να τηρηθούν οι αποστάσεις ασφαλείας, ενώ αντίθετα μικρής ισχύος πηγές μπορεί να γίνουν επικίνδυνες αν η απόσταση είναι πολύ μικρή.

Επίσης, ο οργανισμός ETSI (European Telecommunications Standards Institute -ανεξάρτητος μη κερδοσκοπικός οργανισμός παράγωγής τηλεπικοινωνιακών προτύπων), έχει δημιουργήσει το πρότυπο ETSI EN 300 328 για τις ασύρματες επικοινωνίες. Πιο συγκεκριμένα, το πρότυπο αυτό αναφέρει όλες τις προδιαγραφές τις οποίες πρέπει να τηρεί ένα κεραιοσύστημα, ώστε να είναι ασφαλές ως προς το περιβάλλον και τον άνθρωπο, καθώς και φιλικό προς άλλα ασύρματα συστήματα. Μάλιστα στις περισσότερες χώρες ο νόμος επιβάλλει στους κατασκευαστές ασύρματου τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού να παράγουν συσκευές σύμφωνες με το πρότυπο αυτό.

Παράλληλα, γίνονται εργαστηριακές δοκιμές και μετρήσεις των επιδράσεων της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας στον ανθρώπινο οργανισμό, ενώ έχουν αρχίσει να πραγματοποιούνται οι πρώτες επιδημιολογικές μελέτες.

Τέλος, ενώ δεν υπάρχουν ακόμα σοβαρές ενδείξεις που να αποδεικνύουν ότι η χρήση των μικροκυμάτων στις τηλεπικοινωνίες μπορούν να βλάψουν τον άνθρωπο:

➔ Η ΕΕΑΕ (Εθνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας) ξεκαθαρίζει ότι η ακτινοβολία στη συχνότητα των 2,4 GHz εντάσσεται στις μη ιονίζουσες ακτινοβολίες (μη ιονίζουσες ακτινοβολίες είναι αυτές οι οποίες μεταφέρουν σχετικά μικρή ενέργεια, ανίκανη να προκαλέσει ιονισμό, με ηλεκτρικές,

χημικές και θερμικές όμως επιδράσεις στα κύτταρα, άλλοτε επιβλαβείς και άλλοτε ευεργετικές για τη λειτουργία τους).

➔ Ο οργανισμός FCC (Federal Communications Commission) παραδέχεται το γεγονός ότι υψηλή έκθεση σε μικροκυματική ακτινοβολία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της θερμοκρασίας του δερμάτινου ιστού και κατ'επέκταση την αύξηση της θερμοκρασίας του σώματος (με αυτόν τον τρόπο λειτουργούν οι φούρνοι μικροκυμάτων στη συχνότητα των 2,4 GHz).

ΝΕΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ

Στα αρνητικά της ανάπτυξης της ευρυζωνικότητας δύο νέα προβλήματα έρχονται να προστεθούν στη ζωή των ασύρματων χρηστών:

Wardriving

Ο όρος Wardriving χρησιμοποιείται για να περιγράψει την πρακτική εκείνη κατά την οποία ένας χρήστης του Διαδικτύου περιπλανιέται στους δρόμους συνοικιών εφοδιασμένος με συσκευή που έχει δυνατότητα ασύρματης πρόσβασης στο Διαδίκτυο, με σκοπό να εντοπίσει ασύρματα δίκτυα οικιακής ή επαγγελματικής χρήσης και να χαρτογραφήσει την ύπαρξή τους για στατιστικούς ή άλλους λόγους, συνήθως με σκοπό το Hacking.

Warchalking

Το Warchalking κυρίως περιγράφει τη σήμανση με σημειωτικούς χαρακτήρες, συνήθως επί ακινήτων, που βρίσκονται στην περιοχή στην οποία επιτυγχάνεται η κτήση πρόσβασης σε ασύρματο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, με σκοπό να επωφεληθούν και άλλοι που ενδεχόμενα θελήσουν να κάνουν



Στις παραπάνω εικόνες βλέπουμε τα σήματα που χρησιμοποιούν οι wardrivers για τη μεταξύ τους ενημέρωση.

χρήση της εντοπισμένης ασύρματης πρόσβασης στο δίκτυο ή Διαδίκτυο. Η δημοσιοποίηση στοιχείων από τους Warchalkers μπορεί να γίνεται ταυτόχρονα τόσο offline όσο και online σε διαδικτυακούς τόπους μέσω των οποίων έρχονται σε επικοινωνία με ομοίωτες τους.

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΑΣΥΡΜΑΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ

Η ασύρματη τεχνολογία έχει ένα ευρύτατο φάσμα εφαρμογών, οι οποίες ξεκινούν από ποικίλους επιχειρηματικούς κλάδους, μέχρι απλές ερασιτεχνικές εφαρμογές.

Έχοντας ως βασικά χαρακτηριστικά το μεγάλο εύρος μετάδοσης και την ικανότητα κίνησης, οι εφαρμογές περιορίζονται μόνο από τη φαντασία και την ευρηματικότητα του χρήστη.

Οι σημαντικότερες εφαρμογές παρατηρούνται:

- ➔ Σε εκπαιδευτικά ιδρύματα
- ➔ Σε νοσοκομεία
- ➔ Σε εταιρείες
- ➔ Στη βιομηχανία
- ➔ Σε οικιακά δίκτυα.
- ➔ Σε επιλεγμένα σημεία πρόσβασης (Hot Spots, σημεία όπου συγκεντρώνεται

κόσμος και υπάρχει ανάγκη για μετάδοση δεδομένων), όπως οι παρακάτω περιπτώσεις:

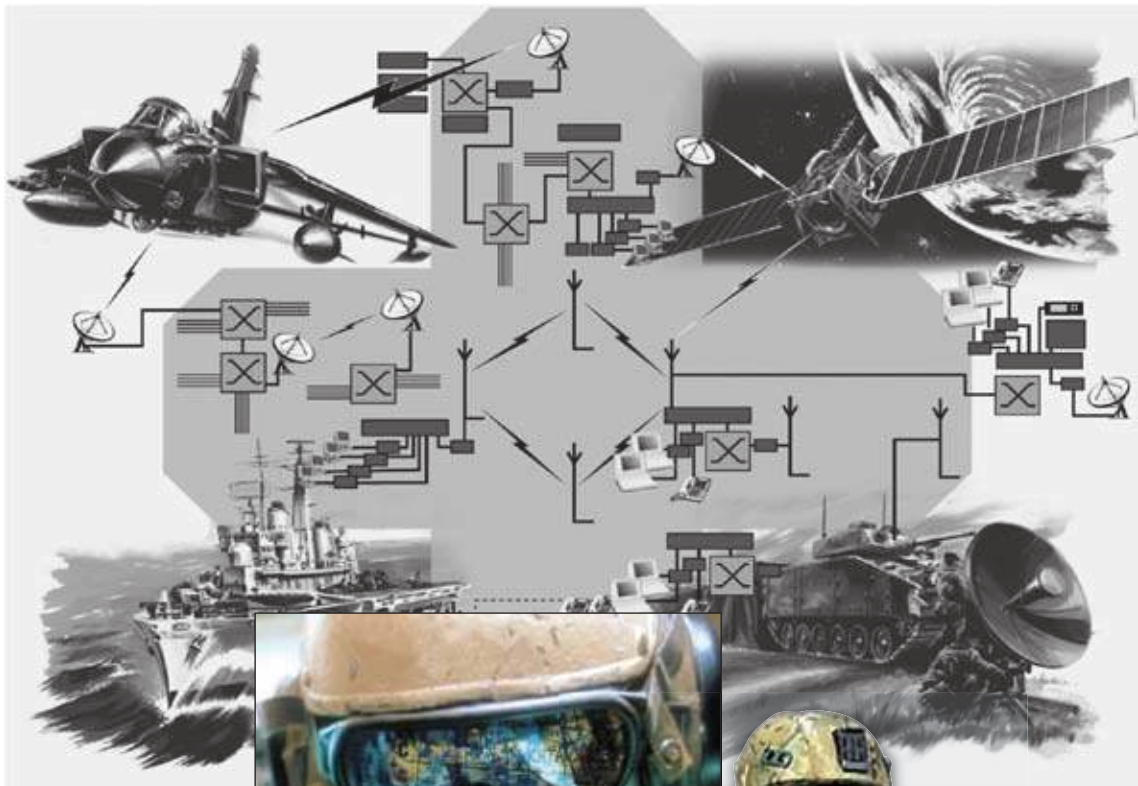
- ➔ Αεροδρόμια
- ➔ Χώροι ψυχαγωγίας
- ➔ Ξενοδοχειακές μονάδες.

ΑΛΛΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Η ασύρματη σύνδεση μπορεί να έχει εφαρμογή στην παροχή ασύρματου internet (WISP, Wireless Internet Service Provider). Μπορεί, επίσης, να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία ενός ασύρματου ευρυζωνικού δικτύου, μέσα από το οποίο θα γίνεται προσφορά διάφορων υπηρεσιών, για τους σκοπούς της επικοινωνίας, της ενημέρωσης και της ψυχαγωγίας.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Σήμερα τα ασύρματα δίκτυα έχουν μεγαλύτερη εφαρμογή σε καθιερωμένες εφαρμογές, όπως καταστήματα και βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Μελλοντικά, αναμένεται ότι θα αφορά εφαρμογές σε νοσοκομεία, εκπαιδευτικά ιδρύματα, περιβάλλοντα γραφείου. Σε εταιρικό περιβάλλον, θα έχει εφαρμογή σε αίθουσες συνεδριάσεων, σε δημόσιες περιοχές και σε εταιρικά γραφεία.



Τέλος, ο έλεγχος του πεδίου στρατιωτικών επιχειρήσεων σε πραγματικό χρόνο, όσον αφορά στρατηγικό σχεδιασμό, μαχητική ισχύ και διοικητική μέριμνα, είναι μία από τις μελλοντικές εφαρμογές που μπορεί να επιφέρει η ασύρματη μετάδοση δεδομένων.

ΟΙ ΑΣΥΡΜΑΤΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΟΣΜΟ

Η ασύρματη δικτύωση έχει μεγάλη ανάπτυξη σε αρκετές περιοχές του κόσμου, όπως την Ισπανία, την Αυστρία και την Αγγλία. Πρωτοπόροι ωστόσο θεωρού-

νται τρεις πόλεις: το Σίδνεί, το Σιάτλ και η Νέα Υόρκη. Στην Ελλάδα, χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα ασύρματα μητροπολιτικά δίκτυα της Αθήνας, του μεγαλύτερου γεωγραφικά και πολυπληθέστερου δικτύου, της Πάτρας, του πρώτου χρονολογικά στην Ελλάδα ασυρμάτου δικτύου και της Θεσσαλονίκης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 📖 Wireless Communications: The Future, William Webb, Wiley & Sons 2007.
- 📖 Security for Wireless Ad Hoc Networks, Farooq Anjum - Petros Mouchtaris, Wiley & Sons 2007.
- 📖 Ασύρματα Δίκτυα 802.11, Τμήμα Πληροφορικής ΤΕΙ Θεσ/νίκης, Αλεξιάδης Π. – Ηλιάδης Ι., <http://www.teithe.gr>
- 📖 Ασύρματα Δίκτυα Υψηλών Ταχυτήτων, Τμήμα Ηλεκτρονικών Μηχανικών ΤΕΙ Πειραιά, Αγγελής Ν. - Ραγιάς Ν., <http://www.teipir.gr>
- 📖 Ασφάλεια Ασύρματου Δικτύου, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (Έργο «Πρωώθηση Ευρυζωνικότητας»), Μακρής Αθ., <http://broadband.uop.gr>
- 📖 Επιπτώσεις Ασύρματων Δικτύων Επικοινωνιών (WiFi) στην δημόσια υγεία, Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Τηλεπικοινωνιών Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Α. Ματεεβίτσι, <http://www.uop.gr>
- 📖 www.awmn.net
- 📖 www.wi-fi.org
- 📖 www.ekato.org
- 📖 www.cti.gr

Χρήσιμες διευθύνσεις

Σύνδεσμοι:

- 📖 www.ieee.org Η ιστοσελίδα της IEEE
- 📖 www.wi-fi.org Οργανισμός για την πιστοποίηση WiFi
- Ρυθμιστικές αρχές
- 📖 www.etsi.org Ευρωπαϊκή ρυθμιστική αρχή
- 📖 www.eett.gr Ελληνική ρυθμιστική αρχή
- Ασύρματες Κοινότητες της Ελλάδος
- 📖 www.awmn.net Ασύρματο μητροπολιτικό δίκτυο της Αθήνας
- 📖 www.pwn.net Ασύρματο μητροπολιτικό δίκτυο της Πάτρας
- 📖 www.twmn.net Ασύρματο μητροπολιτικό δίκτυο της Θεσσαλονίκης
- 📖 www.salonicawireless.net Ασύρματο μητροπολιτικό δίκτυο της Θεσσαλονίκης
- Διεθνείς Ασύρματες Κοινότητες
- 📖 www.seattlewireless.net
- 📖 www.nycwireless.net
- 📖 www.sydneywireless.com
- Νέα για το wifi
- 📖 www.netstumbler.com
- 📖 www.wi-fiplanet.com
- 📖 www.wifinetnews.com

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΝΩΝ ΕΝΟΠΛΙΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ (ΙΙΔΦ) ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 2006 ΜΕ ΤΗ ΧΕΖΜΠΟΛΛΑΧ

Μετάφραση από το άρθρο
του Matt M. Matthews
στο περιοδικό MILITARY REVIEW
Ιουλ. - Αυγ. 2009
ΓΕΣ/ΔΙΣΧΕΑ

Το άρθρο που ακολουθεί κρίθηκε σημαντικό επειδή περιέχει χρήσιμα διδάγματα και για τους Έλληνες στρατιωτικούς. Χωρίς να υπεισέλθουμε στην ουσία της πολιτικής διαφοράς της αραβοϊσραηλινής διένεξης ή σε αξιολογικές κρίσεις, οι δύο συγκρούσεις του 2006 και του 2008, προσφέρουν ένα πεδίο σκέψης και προβληματισμού, σε καθαρά στρατιωτικό επίπεδο για κάθε μελέτη των πολέμων.

Από όλο το άρθρο, τέσσερα είναι τα σημεία που έχουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Το πρώτο είναι πως ακόμη και ένας στρατός με πρόσφατη πολεμική εμπειρία, μπορεί να χάσει τα πολεμικά του ένστικτα και να εφησυχάσει. Ο Ισραηλινός στρατός από το 1987 και μετά ασχολήθηκε κυρίως με αστυνομικά καθήκοντα στις κατεχόμενες περιοχές και δεν προέβλεπε μεγάλης κλίμακας χερσαία σύγκρουση. Το δεύτερο είναι ότι κάθε στρατός πρέπει να μαθαίνει από τα λάθη του και να τα διορθώνει. Ο Ισραηλινός στρατός πάντα εφαρμόζε αυτή την πρακτική και το ίδιο έκανε και μετά το 2006. Η πρόοδος που έκανε στα δύο χρόνια που μεσολάβησαν μέχρι την επόμενη σύγκρουση ήταν όντως εντυπωσιακή και διόρθωσε τα λάθη του. Το τρίτο είναι ότι η ευφορία που αναπτύχθηκε στη δεκαετία του 1990 ότι η τεχνολογία με την αεροπορία και τα όπλα ακριβείας θα δώσουν τη νίκη σε μελλοντική σύγκρουση, διαψεύστηκε στο Λίβανο όπως και αλλού. Ο ρόλος της αεροπορίας είναι αποφασιστικός σε μία σύγκρουση, δεν μπορεί όμως από μόνη της να φέρει τη νίκη στον πόλεμο. Τέλος, τέταρτο και πιο σημαντικό, επιβεβαιώθηκε για μια ακόμη φορά ότι δεν υπάρχει υποκατάστατο της εκπαίδευσης. Κάθε στρατός για να εκτελέσει την αποστολή του χρειάζεται πάνω από όλα εκπαίδευση και μετά όλα τα υπόλοιπα.

ΓΕΣ/ΔΙΣΧΕΑ

Μέσα σε λίγες ώρες από την πρώτη αεροπορική επίθεση κατά της Χαμάς στις 27 Δεκεμβρίου 2008, στρατιωτικοί ηγέτες, αναλυτές, αυθεντίες, και τα μέσα ενημέρωσης άρχισαν να κάνουν εικασίες για τη δυνατότητα των Ισραηλινών Ενόπλων Δυνάμεων (IDF) να διεξάγουν μια επιτυχημένη εκστρατεία στη Γάζα. Μόλις δύο ημέρες από την έναρξη της επιχείρησης, καθώς η Πολεμική Αεροπορία του Ισραήλ (IAF) συνέχισε να πλήττει τρομοκρατικούς στόχους στη Γάζα, κάποια από τα Ισραηλινά μέσα ενημέρωσης ήδη υπονοούσαν ότι «ο στρατός δεν είχε όρεξη για χερσαίο πόλεμο»¹. Αυτή η εικασία με την έναρξη των Ισραηλινών επιχειρήσεων κατά της Χαμάς ήταν αναμφισβήτητα το άμεσο αποτέλεσμα της χαμηλής απόδοσης των IDF κατά τον πόλεμο του 2006 εναντίον της Χεζμπολλάχ. Καθώς προχωρούσε η εκστρατεία, ωστόσο, ήταν εμφανές σε πολλούς ότι η εκστρατεία των IDF στη Γάζα, η Επιχείρηση Cast Lead, θα αποδεικνυόταν αρκετά διαφορετική από τον πόλεμο του 2006 κατά της Χεζμπολλάχ. Αυτή τη φορά ο Ισραηλινός Πρωθυπουργός δεν προέβη σε βαρυσήμαντες δηλώσεις περί ανέφικτων στρατηγικών στόχων². Καθώς η IAF εξολόθρευσε την ηγεσία της Χαμάς, τα στρατόπεδα εκπαίδευσης, και τον οπλισμό της κατά τις πρώτες φάσεις της εκστρατείας, δεν έγιναν πομπώδεις εξαγγελίες ότι «κερδίσαμε τον πόλεμο» παρόμοιες με εκείνες του αρχηγού του γενικού επιτελείου των IDF το 2006.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Οι Ισραηλινές χερσαίες δυνάμεις στη Γάζα έμοιαζαν να έχουν όντως υποστεί τεράστια πολιτιστική αλλαγή ως προς την αποφασιστικότητα, την επιθετικότητα, την αφοσίωση στην αποστολή και την προθυμία να δεχτούν απώλειες. Οι διοικητές καθοδηγούσαν από το μέτωπο και οι IDF κατέσχεσαν τα κινητά τηλέφωνα από όλους τους Ισραηλινούς στρατιώτες και περιόρισαν την πρόσβαση των μέσων ενημέρωσης στο πεδίο μάχης. Σε απόλυτη αντιστροφή ρόλων από το 2006, το Ισραήλ επιστράτευσε

¹ Ian Black, "Six months of secret planning -then Israel moves against Hamas", The Guardian, 29 December 2008.

² According to Yair Evron, when Israel launched its campaign against Hezbollah in 2006, it 'announced far-reaching objectives, including a complete change of the situation in southern Lebanon and the destruction of Hezbollah. These were entirely unrealistic and certainly unattainable through military methods'. Yair Evron, 'Deterrence: The Campaign against Hamas', Strategic Assessment 11 no. 4, February 2009; Steven Erlanger, "For Israel, 2006 Lessons but Old Pitfalls", The New York Times, 7 January 2009. Also see Matt M. Mathews, We Were Caught Unprepared: The 2006 Hezbollah-Israeli War, The Long War Series Occasional Paper 26, U.S. Army Combined Arms Center, Combat Studies Institute Press, 2008.

έγκαιρα τους εφέδρους του οι οποίοι έφτασαν στο πεδίο μάχης άρτια εκπαιδευμένοι και εξοπλισμένοι. Σε αντίθεση με το 2006, έλαμψε η χερσαία εκστρατεία. «Μέχρι σε επίπεδο ταξιαρχίας οι έφεδροι αποτέλεσαν υπόδειγμα, ήταν τακτικοί, άρτιοι εκτελεστές και πειθαρχημένοι, όπως ο ενεργός στρατός», έγραψε ένας Ισραηλινός αξιωματικός³.

Η εκστρατεία κατά της Χαμάς αποτέλεσε δραματική αλλαγή για τις IDF μετά την ασταθή απόδοσή τους κατά της Χεζμπολλάχ στο νότιο Λίβανο. Η απάντηση της Ισραηλινής κυβέρνησης στη ζοφερή απόδοση των IDF κατά τον πόλεμο Χεζμπολλάχ-Ισραήλ ήταν άμεση και αποκαλυπτική. Η Κυβέρνηση του Πρωθυπουργού Ehud Olmert σχημάτισε άμεσα μια επιτροπή διερεύνησης των προβλημάτων που σχετιζόνταν με τη σύγκρουση. Τα πορίσματα της Αναφοράς Winograd επέκριναν αυστηρά τον Olmert, τον Υπουργό Άμυνας Peretz και τον αρχηγό του γενικού επιτελείου των IDF⁴. Η αναφορά επίσης συμπέρανε ότι η IDF δεν ήταν έτοιμη για πόλεμο.

“Συμπερασματικά, οι IDF απέτυχαν, ειδικά εξαιτίας του τρόπου διεύθυνσης των επιχειρήσεων από την ανώτατη διοίκηση και τις χερσαίες δυνάμεις, να δώσουν μια αποτελεσματική στρατιωτική απάντηση στην πρόκληση που τέθηκε από τον πόλεμο στο Λίβανο και επομένως απέτυχε να παράσχει στην πολιτική ηγεσία ένα στρατιωτικό αποτέλεσμα το οποίο θα μπορούσε να είχε αποτελέσει τη βάση για πολιτική και διπλωματική δράση. Η ευθύνη γι’ αυτό το αποτέλεσμα έγκειται κυρίως στις IDF, αλλά τα λάθη μεταξύ του τρόπου ενεργείας και των στόχων που καθορίστηκαν από την πολιτική ηγεσία έχουν επίσης μερίδιο στην ευθύνη⁵.”

³ Erlanger, Matt M. Mathews, 37; Ron Tira, email interview by author, 22 January 2009.

⁴ The commission, officially titled “The Commission of Inquiry into the Events of Military Engagement in Lebanon 2006” was named after its lead investigator, retired Supreme Court Justice Eliyahu Winograd.

⁵ Mathews, 85; Information and Internet Department, Winograd Committee Final Report, Israel Ministry of



Ο Peretz όπως και ο Halutz παραιτήθηκαν το καλοκαίρι του 2007⁶. Σύμφωνα με τον Russell W. Glenn, «μεγάλος αριθμός Ισραηλινών κατηγορούν για τη μειωμένη απόδοση κατά τη διάρκεια του 2006 εν μέρει τον πρωθυπουργό τους και τον υπουργό

Ανώτατοι αξιωματικοί επισήμαναν ότι κάποιες τροποποιήσεις που έγιναν στις IDF μετά τον πόλεμο του 2006 «ήταν σχεδόν επαναστατικές αλλά παραδέχτηκαν ότι ο στρατός δεν θα ήταν σε θέση να αξιολογήσει αντικειμενικά την αποδοτικότητα τους μέχρι την επόμενη μεγάλη επιχείρηση»

άμυνας για έλλειψη της απαραίτητης στρατιωτικής εμπειρίας⁷. Πράγματι, πολλοί Ισραηλινοί πίστευαν ότι τα ηνία πρέπει να είναι στα χέρια δοκιμασμένων πολεμικών ηγετών. Ο πρώην Πρωθυπουργός Ehud Barak αντικατέστησε άμεσα τον Peretz. Οι διαφορές στη στρατιωτική τους εμπειρία δεν θα μπορούσαν να είναι μεγαλύτερες. Ο Peretz είχε εκπληρώσει τη στρατιωτική του υποχρέωση ως αξιωματικός τεχνικού, και ο Barak ήταν παρασημοφορημένος βετεράνος, ο οποίος είχε επίσης διοικήσει μια επιλαρχία αρμάτων στο Sinai κατά τη διάρκεια του Πολέμου του Yom Kippur το 1973, αργότερα ταξιαρχίες και μια τεθωρακισμένη μεραρχία. Το 1991, προήχθη σε αντιστράτηγο και έγινε ο 14^{ος} Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου των IDF⁸.

Ο αντικαταστάτης του Halutz, ο Αντιστράτηγος Gabi Ashkenazi, ήταν επίσης βετεράνος. Ο Ashkenazi πολέμησε στον πόλεμο του Yom Kippur, συμμετείχε στην επιχείρηση Entebbe το 1976 και διετέλεσε διοικητής της Ταξιαρχίας Golani και Υπαρχηγός των IDF. Ο Halutz όπως και ο Ashkenazi διεκδικούσε τη θέση του αρχηγού του Γενικού Επιτελείου το 2005. Όταν ο Halutz κέρδισε την πολυπόθητη θέση, ο Ashkenazi παραιτήθηκε ξαφνικά. Ωστόσο, μετά από 2 έτη πολιτικού βίου επέστρεψε στην ενεργό υπηρεσία αποφασισμένος, όπως το έθεσε αξιωματούχος των IDF «να ξελασπώσει τις IDF»⁹.

Ο Halutz πήρε τα εύσημα για την ίδρυση τουλάχιστον 70 διερευνητικών επιτροπών πριν την αποχώρησή του. Είκοσι από αυτές τις επιτροπές επικεντρώθηκαν άμεσα ή έμμεσα στο γενικό επιτελείο, ενώ κάποιες άλλες επικεντρώθηκαν αποκλειστικά στις επιχειρήσεις των IDF στο πεδίο. Όταν ανέλαβε τη διοίκηση, ο Ashkenazi διόρισε τη δική του ομάδα από υψηλόβαθμους αξιωματικούς να εξετάσουν τα πορίσματα της Αναφοράς Winograd και να τα συγκρίνουν με την εσωτερική έρευνα των IDF. Σύμφωνα

Foreign Affairs, 30 January 2008.

⁶ Israel Ministry of Foreign Affairs, www.mfa.gov.il/MFA/Government/Personalities/From+A-Z/Amir+Peretz.htm (19 February 2009); IDF Chief Halutz Resigns", YNetnews.com, www.ynet.co.il/english/articles/0,7340,L-3353269,00.html (19 February 2009).

⁷ Russell W. Glenn, senior defense and political analyst, RAND, Santa Monica, CA.

⁸ Mathews, 36; Israel Ministry of Foreign Affairs, <www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2001/3/Ehud+Barak.htm> (19 February 2009).

⁹ Ynetnews.com, "Who is Gabi Ashkenazi?" 22 January 2007, <www.ynet.co.il/english/articles/0,7340,L-3355253,00.HTML> (19 February 2009); YNetnews.com, 8February 2007, "Ashkenazi, Gabi-IDF Chief of Staff", <www.ynet.co.il/english/articles/0,7340,L-3362535,00.html> (20 February 2009).

να με μία πηγή, «Οι IDF είναι βέβαιο ότι είχαν έτοιμες όλες τις απαντήσεις για να αντικρούσουν οποιοσδήποτε ερωτήσεις έχουν προκύψει για το στρατό, προσπαθώντας με αυτόν τον τρόπο να στείλει το μήνυμα ότι ο στρατός είχε ήδη αναγνωρίσει όλες τις αποτυχίες κατά τη δική του διερεύνηση για τον πόλεμο, εφαρμόζοντας συνεπώς τα αποκομισθέντα διδάγματα».

Πράγματι, το Σεπτέμβριο του 2007, ο Ashkenazi εισήγαγε το "Teffen 2012" ένα πενταετές σχέδιο για την ενίσχυση της μαχητικής ικανότητας των IDF". Ένα από τα μεγαλύτερα κατορθώματα του "Teffen 2012" ήταν να δημιουργήσει «τη δυνατότητα αποφασιστικού χερσαίου ελιγμού βασιζόμενη σε σύγχρονα άρματα μάχης και άλλα θωρακισμένα οχήματα μάχης, επιθετικά ελικόπτερα, μη επανδρωμένα οχήματα χαμηλού ύψους και μεταφορικά αεροσκάφη». Το σχέδιο επίσης οραματίστηκε εξελίξεις στη δυνατότητα της αεροπορίας για "κρούσεις ακριβείας", «ανωτερότητα επεξεργασμένων πληροφοριών μέσω όλων των τρόπων συλλογής» και «ετοιμότητα και δυνατότητα συντήρησης μέσω της διεύρυνσης των αποθεμάτων πολεμικών εφοδίων και πυρομαχικών άμεσης ανάγκης»¹⁰. Ανώτατοι αξιωματικοί επισήμαναν ότι κάποιες τροποποιήσεις που έγιναν στις IDF μετά τον πόλεμο του 2006 «ήταν σχεδόν επαναστατικές αλλά παραδέχτηκαν ότι ο στρατός δεν θα ήταν σε θέση να αξιολογήσει αντικειμενικά την αποδοτικότητά τους μέχρι την επόμενη μεγάλη επιχείρηση»¹¹.

ΣΑΡΩΤΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ενώ κάποιες αλλαγές εντός των IDF ήταν ριζικές, οι περισσότερες πολύ απλά σήμαιναν επιστροφή στις αξιολογούμενες στρατιωτικές αρχές. Ένας αξιωματικός περιέγραψε την αντίδραση των IDF στη σύγκρουση του 2006. «Εκπαίδευση, εκπαίδευση, εκπαίδευση - καθώς επίσης και δημιουργική σκέψη»¹². Προφανώς, ο Ashkenazi και ο Barak σπατάλησαν ελάχιστο χρόνο για την εφαρμογή σαρωτικού μετασχηματισμού στις IDF.

Ένα από τα πρώτα θέματα στην ημερήσια διάταξη ήταν το ασυνάρτητο δόγμα το οποίο αρκετές από τις διερευνητικές επιτροπές του Halutz είχαν ήδη στιγματίσει ως «εντελώς λάθος». Συμπέραναν ότι το δόγμα που ακολουθήθηκε στον πόλεμο του 2006 προκάλεσε «σύγχυση στην ορολογία και παρανόηση των βασικών στρατιωτικών αρχών». Οι IDF είχαν αντικαταστήσει δοκιμασμένες μεθόδους με «ένα εναλλακτικό θεμελιώδες πλαίσιο για τη στρατιωτική σκέψη, αντικαθιστώντας τις παραδοσιακές έννοιες όπως «αντικειμενικός σκοπός» και «υποταγή» με νέες αντιλήψεις όπως «λογική εξήγηση» και «πυροδότηση της συνείδησης» του εχθρού...Βασιζόμενη σε αυτό το δόγμα, οι IDF έπρεπε να βασιστούν σε εκ του μακρόθεν πυρά ακριβείας, κυρίως από αέρος, χρησιμοποιώντας τους χερσαίους ελιγμούς μόνο σε ύστατη ανάγκη»¹³. «Ο πυρήνας αυτού του δόγματος είναι η θεωρία του Συστηματικού Επιχειρησιακού Σχεδιασμού (SOD)» σημείωσε ένας από τους δημιουργούς της, ο απόστρατος Ισρα-

¹⁰ "Armed Forces, Israel," Jane's Sentinel Security Assessment-Eastern Mediterranean, 13 January 2009.

¹¹ Hanan Greenberg, "IDF Chief appoints special team to study Winograd Report," Ynetnews.com, <www.ynet.co.il/english/articles/O,7430,L-3500824,0.html> (23 February 2009).

¹² Tira, email interview by author, 26 January 2009.

¹³ Alon Ben-David, "Debriefing teams brand IDF doctrine 'completely wrong,'" Jane's Defence Weekly, 3 January 2007.

ηλινός Ταξιαρχος Shimon Naveh¹⁴.

Οι IDF άμεσα ξεφορτώθηκαν τα στοιχεία του SOD από το δόγμα τους. Στην ερώτηση ποιες αλλαγές έκαναν στο δόγμα τους οι IDF μετά το 2006, ένας αξιωματικός απάντησε «Ακυρώσαμε το SOD»¹⁵.

Ο προσωρινός ενστερνισμός από τις IDF των μεταμοντέρνων θεωριών του SOD εις βάρος των παραδοσιακών αρχών του πολέμου ήταν, αναμφισβήτητα, ένα από τα πιο περίεργα επεισόδια στην ιστορία του στρατιωτικού δόγματος. Βασιζόμενοι στο έργο του John Ellis *Against Deconstruction* (Ενάντια στην Αποδόμηση) για την περιγραφή των αδυναμιών του SOD, ο Yehuda Wegman γράφει ότι το SOD αποτελούσε «την εικόνα των επεξεργασμένων πληροφοριών και της πολυπλοκότητας... τη χρήση ρητορικών μέσων με σκοπό να δημιουργηθεί η ψευδαίσθηση της έξυπνης ανάλυσης τη στιγμή που δεν υπήρχε τέτοια ανάλυση». Ο Wegman προσθέτει «Η πρώτη απώλεια από τη χρησιμοποίηση της νέας γλώσσας ήταν η βασική αρχή του πολέμου: η προσκόλληση στην αποστολή»¹⁶.

ΝΕΟ ΔΟΓΜΑ

Έχοντας εγκαταλείψει το SOD, οι IDF ξεκίνησαν να δουλεύουν πάνω σε ένα νέο δόγμα, το οποίο δεν έχει οριστικοποιηθεί ακόμη. Ως προσωρινό μέτρο, ο Ισραηλινός Στρατός προφανώς επέστρεψε στο δόγμα που ίσχυε πριν το 2006¹⁷. Οι δραστικές όμως αλλαγές εντός τις IDF επήλθαν υπό την ηγεσία του Ashkenazi και του Barak. «Υπήρξε σχεδόν άμεση τροποποίηση στην εκπαίδευση» αναγνωρίζει ένας ειδικός. «Οι IDF ξεκίνησαν εκπαίδευση περισσότερο σε επιθετικές και αμυντικές επιχειρήσεις, κάτι που αποκαλούμε συμβατικές πολεμικές ικανότητες»¹⁸. Πράγματι, στο Όπλο Τεθωρακισμένων των IDF οι αλλαγές στην εκπαίδευση ήταν άμεσες. Οι επιλαρχίες αρμάτων επικεντρώθηκαν για άλλη μια φορά στους παραδοσιακούς τους ρόλους και στα πλεονεκτήματά τους δηλαδή αυτά της «ταχύτητας και της ισχύος πυρός». Οι τεθωρακισμένες ταξιαρχίες εκπαιδεύτηκαν για μήνες στο Κέντρο Εκπαίδευσης Χερσαίων Δυνάμεων της IDF στην έρημο Negev. Για παράδειγμα, η 401 Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία, η οποία είχε χάσει 8 άνδρες πληρώματα αρμάτων το 2006, διεξήγαγε άσκηση 12 εβδομάδων κατά την οποία εκπαιδεύτηκε σε αγώνα εντός κατοικημένων τόπων, αλλά αφιέρωσε τον περισσότερο χρόνο στην «όξυνση των δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη μάχη με τεθωρακισμένα»,

¹⁴ Shimon Naveh, interview by author, 1 November 2007; Colonel Ronen Shviki, interview by author, 23 February 2009. The new design was intended as a tool to help IDF commanders plan their campaigns and contained terminology drawn from "post modern French philosophy, literary theory, architecture, and psychology." Yotam Feldman, "Dr. Naveh, Or How I Learned to Stop Worrying and Walk Through Walls," www.haaretz.com, 27 October 2007, <www.haaretz.com/hasen/spage/917158.html> (5 November 2007). According to Milan N. Vego, "SOD enthusiasts claim that modern military operations are too complicated for applying a linear approach because the enemy and environment form a complex adaptive system. However, they mistakenly argue that such systems cannot be destroyed but must be pushed into disequilibrium - that is, into chaos." Milan N. Vego, "Systems versus Classical Approach to Warfare," JFQ, 1st Quarter 2009, 42.

¹⁵ Tira, email interview by author, 26 January 2009.

¹⁶ Yehuda Wegman, "The Distorted Self-Image: On the IDF and Its Responsibility for Civilians," Strategic Assessment 10, no.2, August 2007, 2.

¹⁷ Tira, email interview by author, 26 January 2009.

¹⁸ Yaakov Katz, "IDF applying lessons of war to improve use of tanks," The Jerusalem Post, 20 March 2007.



σύμφωνα με την εφημερίδα Jerusalem Post. «Το πλεονέκτημά μας είναι η ικανότητα να κινούμαστε γρήγορα και η ισχύς πυρός μας», δήλωσε ένας διοικητής ταξιαρχίας. «Τα άρματα πλέον κινούνται γρηγορότερα και χρησιμοποιούν προπετάσματα καπνού -κάτι που δεν χρησιμοποιούσαν κατά τη διάρκεια του πολέμου το 2006- καθώς τώρα αντιλαμβανόμαστε ότι η απειλή από τους αντιαρματικούς πυραύλους είναι 360 μοίρες»¹⁹. Ο στρατός επίσης διεξήγαγε εντατική και ρεαλιστική εκπαίδευση επιπέδου λόχου και τάγματος σε μια περιοχή παρόμοια με αυτή του Νοτίου Λιβάνου και στους οποίους μπορούσαν να προσομοιωθούν οι τακτικές της Χεζμπολλάχ²⁰.

Οι έφεδροι, πιο συγκεκριμένα οι τεθωρακισμένοι και οι του πυροβολικού, επέστρεψαν στα καθορισμένα γι' αυτούς οπλικά συστήματα και εκπαιδεύτηκαν στα βασικά. Κυρίως, οι έφεδροι άρχισαν να λαμβάνουν τον πλήρη εξοπλισμό τους. Αμέσως μετά τον πόλεμο του 2006, ο στρατός προμηθεύτηκε δεκάδες χιλιάδες βαλλιστικά κράνη, αλεξίσφαιρα γιλέκα και διόπτρες νυκτερινής οράσεως, καθώς επίσης και σημαντικές ποσότητες βομβίδων, πυρομαχικά φορητού οπλισμού και γεμιστήρες. Μετά από χρόνια εκτέλεσης «άλλων» καθηκόντων, οι έφεδροι οπλίτες επέστρεψαν στον εξοπλισμό τους για να ανταπεξέλθουν σε αυτό που ένας παρατηρητής αποκάλεσε «κλασικές ανάγκες πολέμου»²¹.

Με ένα νέο επιμηκυμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, οι έφεδροι των τεθωρακισμένων άρχισαν να διεξάγουν ασκήσεις με πραγματικά πυρά και να συμμετέχουν σε

¹⁹ Ibid.

²⁰ MG Custer, Briefing on Israeli Operations in Gaza, Lewis and Clark Center, 5 February 2009.

²¹ "Sentinel Security Assessment - Eastern Mediterranean," Jane's, 17 December 2008; Yoaz Hendel, "The Reserves Comeback," Strategic Assessment 10, no. 4, February 2008.

ασκήσεις πλήρους μεραρχίας. Αυτές οι ασκήσεις συμπεριελάμβαναν όλες τις απαιτούμενες μονάδες υποστήριξης μάχης. Σε αντίθεση με το 2006, όταν κάποιοι έφεδροι αξιωματικοί συναντήθηκαν για πρώτη φορά με τους στρατιώτες τους κατά την επιστράτευση, αυτές οι μεγάλες ασκήσεις, οι πρώτες τα τελευταία χρόνια, ένωσαν όλα τα συνδυασμένα όπλα. Επιπλέον, οι έφεδροι αξιωματικοί που επιλέχθηκαν για διοίκηση στάλθηκαν σε κατάλληλα σχολεία και έλαβαν εντολές να διεξάγουν τακτικές ασκήσεις με όλες τις δυνάμεις που είχαν υπό τη διοίκησή τους²². Τέλος, για τους εφέδρους καθιερώθηκαν επίπεδα “φυσικής κατάστασης” παρόμοια με εκείνα που χρησιμοποιούσε η IAF για την πιστοποίηση των πιλότων²³.

Μέχρι τα τέλη του 2008, οι IDF υπέστησαν πλήρη μετασχηματισμό. Έχοντας εξετάσει τα ολισθήματα το 2006, οι IDF εγκατέλειψαν το ελαττωματικό δόγμα του παρελθόντος και επέστρεψαν στις θεμελιώδεις αρχές του σύγχρονου πολέμου. Η αεροπορική ισχύς και τα πυρά ακριβείας παίζουν αποφασιστικό ρόλο, όταν συνδυαστούν με άρτια εκπαιδευμένες χερσαίες δυνάμεις ελιγμού συνδυασμένων όπλων με υψηλό ηθικό. Η αεροπορική ισχύς από μόνη της δεν θα μπορούσε ποτέ να αποτελέσει το μοναδικό όργανο της νίκης. Καθώς λοιπόν οι IDF συνέχισαν την επανεκπαίδευσή τους, η Χαμάς εκτόξευσε πυραύλους στο Ισραήλ από τη Γάζα. Αυτή τη φορά οι IDF θα ήταν έτοιμες.

Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΗΣ ΓΑΖΑΣ

Μετά τη νίκη στις τοπικές εκλογές εναντίον του πολιτικού της αντιπάλου, της Φατάχ, το 2006, η Χαμάς κέρδισε τον πλήρη έλεγχο της Λωρίδας της Γάζας το 2007 αντιμετωπίζοντας και διώχνοντας τις Παλαιστινιακές Αρχές. Το στρατιωτικό σκέλος της Χαμάς έφερε σε πέρας το βίαιο πραξικόπημά του, και μέχρι το 2008, η δύναμή της αυξήθηκε στους περίπου 15.000 μαχητές που για πολλούς ήταν «η πιο οργανωμένη και αποτελεσματική πολιτοφυλακή στα Παλαιστινιακά εδάφη»²⁴. Ωστόσο, όπως ανέφερε ο Anthony Cordesman για τον θρίαμβο της Χαμάς επί της Φατάχ, «συνέβη περισσότερο εξαιτίας της έλλειψης ηγεσίας και ικανοτήτων των δυνάμεων της Φατάχ/Παλαιστινιακής Αρχής παρά λόγω της εξαιρετικής ικανότητας της Χαμάς. Αντίθετα από τη Χεζμπολλάχ, η Χαμάς δεν χρειάστηκε ποτέ να αναπτύξει ικανότητες μάχης που απαιτούνται για την καταπολέμηση ενός αποτελεσματικού αντιπάλου»²⁵.

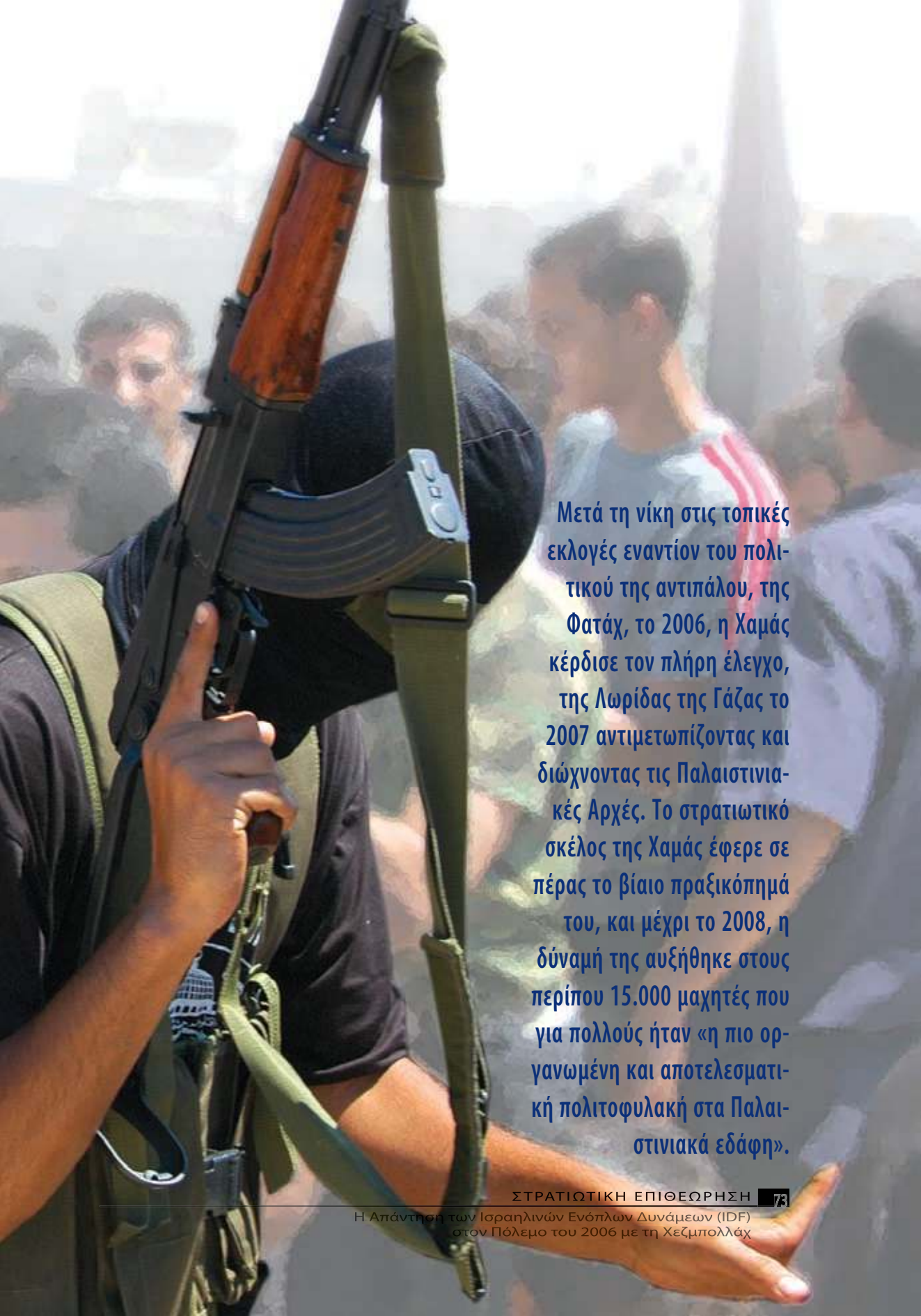
Το Ισραήλ απάντησε στην άνοδο της Χαμάς με οικονομικό αποκλεισμό. Σύμφωνα με τον Cordesman, «περίπου 1.5 εκατομμύριο Παλαιστίνιοι στη Γάζα έγιναν όμηροι στη διαμάχη μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς». Καθώς έσφιξε η θηλιά, η Χαμάς απάντησε με λαθρεμπόριο όπλων, κυρίως από το Ιράν και τη Συρία. Φορητός οπλισμός, βομβίδες, όλμοι, και πύραυλοι μετακινήθηκαν μέσω συστημάτων σηράγγων που συνδέουν την Αίγυπτο και τη Γάζα και μέσω Σινά και Μεσόγειο. Κάποιες φορές η Χαμάς χρησιμοποίησε τους πυραύλους και τους όλμους της για να επιτεθεί στο Ισραήλ, και οι IDF απάντησαν σε είδος.

²² Hendel, 2.

²³ Yaakov Katz, “Army to upgrade reservist equipment,” The Jerusalem Post, 20 March 2007.

²⁴ Hamas,” Jane’s World Insurgency and Terrorism, Jane’s Information Group.

²⁵ Anthony H. Cordesman, “The ‘Gaza War: A Strategic Analysis’”, Center for Strategic & International Studies, Final Review Draft: Circulated for Comment and Updating, 2 February 2009, 5.



Μετά τη νίκη στις τοπικές εκλογές εναντίον του πολιτικού της αντιπάλου, της Φατάχ, το 2006, η Χαμάς κέρδισε τον πλήρη έλεγχο, της Λωρίδας της Γάζας το 2007 αντιμετωπίζοντας και διώχνοντας τις Παλαιστινιακές Αρχές. Το στρατιωτικό σκέλος της Χαμάς έφερε σε πέρας το βίαιο πραξικόπημά του, και μέχρι το 2008, η δύναμή της αυξήθηκε στους περίπου 15.000 μαχητές που για πολλούς ήταν «η πιο οργανωμένη και αποτελεσματική πολιτοφυλακή στα Παλαιστινιακά εδάφη».

Η Χαμάς προσπάθησε να αναπαράγει το αμυντικό σύστημα τύπου Χεζμπολλάχ ως προετοιμασία για οποιαδήποτε εισβολή των IDF στη Γάζα. Ο Cordesman πιστεύει ότι η Χαμάς προσπάθησε να ακολουθήσει το μονοπάτι που χάραξε η Χεζμπολλάχ σε μια προσπάθεια να «δημιουργήσει σήραγγες και σημεία στηρίγματος στη Γάζα, να εγκαταστήσει νέες παγίδες και αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς (IED), και να δημιουργήσει έναν ιστό από προετοιμασμένα σημεία στηρίγματος, υπόγεια και κρυμμένα καταφύγια και σημεία ενέδρα σε όλες τις κατοικημένες και κτισμένες περιοχές ως αμυντικά σημεία στηρίγματος»²⁶.

Μια ισραηλινή στρατιωτική πηγή περιέγραψε τη Γάζα ως «ένα τεράστιο ναρκοπέδιο - υπάρχουν IED παγίδες και σήραγγες σχεδόν σε κάθε τετράγωνο»²⁷. Η Χαμάς ήταν επίσης πλήρως προετοιμασμένη να χρησιμοποιήσει τον άμαχο πληθυσμό ως ανθρώπινες ασπίδες και να εκτοξεύσει πυραύλους από τζαμιά, σχολεία και νοσοκομεία. Δεν ήταν αντίθετη στην τοποθέτηση όπλων και εφεδρικών αποθεμάτων πυραύλων σε σπίτια αμάχων και προσπάθησε να αντιμετωπίσει την τεράστια ισχύ πυρός του Ισραήλ τοποθετώντας τους μαχητές της ανάμεσα στον πληθυσμό. Σύμφωνα με μια πηγή, η Χαμάς δημιούργησε «φονικές ζώνες ...χωρίς να λάβει υπόψη τις συνέπειες για τους αμάχους»²⁸. Για να επικρατήσει η Χαμάς θα έπρεπε να καθηλώσει τις IDF σε μια άγρια μάχη σε κατοικημένη περιοχή, ενώ θα προσπαθούσε ταυτόχρονα να θριαμβεύσει στο παγκόσμιο σκηνικό μέσω της έξυπνης διαχείρισης των μέσων επικοινωνίας²⁹.

Ενώ η αναπαραγωγή των τακτικών της Χεζμπολλάχ φαινόταν καλή ιδέα, αρκετοί σημαντικοί παράγοντες αποδείχτηκαν προβληματικοί για τη Χαμάς. Πρώτον, η Χαμάς δεν είχε την εκπαίδευση και την μαχητική υπεροχή της Χεζμπολλάχ. Ένας αξιωματικός των IDF εξηγεί ότι η Χαμάς δεν ήταν τόσο εκπαιδευμένη όσο η Χεζμπολλάχ και δεν είχε το ίδιο υψηλό ηθικό. Ωστόσο, συνέχισε, «η Χαμάς είναι μια οργανωμένη δύναμη, εκπαιδευμένη και εφοδιασμένη από το Ιράν, αλλά από εντελώς διαφορετικά επίπεδα ικανότητας»³⁰. Αντίθετα με τη Χεζμπολλάχ το 2006, η Χαμάς δεν διέθετε μεγάλες ποσότητες προηγμένων αντιαρματικών πυραύλων χωρίς τα οποία ήταν πιεσμένη να σταματάει τα Ισραηλινά άρματα³¹. Δεύτερον, το ανώμαλο έδαφος στο Νότιο Λίβανο ήταν ιδανικό για αμυντικές επιχειρήσεις, ενώ η Γάζα ήταν πολύ μικρότερη, επίπεδη και πυκνοκατοικημένη. Σύμφωνα με Ισραηλινή στρατιωτική πηγή, αντιπροσώπευε «ένα εντελώς διαφορετικό DNA πολέμου»³².

Μετά από πολλούς μήνες αψιμαχιών μικρής κλίμακας εμπρός και πίσω, η Χαμάς και το Ισραήλ συμφώνησαν για διμερή κατάπαυση πυρός στις 19 Ιουνίου 2008. Το διάλειμμα από τις μάχες, καθώς δεν ήταν σχεδιασμένο για διατήρηση μακροχρόνιας ειρήνης, απλά επέτρεψε και στις δύο πλευρές να ετοιμαστούν για τον επόμενο γύρο εχθροπραξιών. Η

²⁶ Ibid., 8.

²⁷ Tira, email interview by author, 28 February 2009.

²⁸ COL Hanny Caspi, "Cast Lead Operation," Briefing slides; COL (RET) John Antal, "Flashpoint Gaza: The Israeli Defense Forces (IDF) Launches Operation Cast Lead", <www.armchairgeneral.com/flashpoint-gaza-analysis-january-4-2009.htm>, 5-6 (1 March 2009).

²⁹ Antal.

³⁰ Tira, email interview by author, 28 February 2009.

³¹ Tira, email interview by author, 9 March 2009.

³² Tira, email interview by author, 22 January 2009.



Χαμάς αξιοποίησε τον χρόνο για να συνεχίσει να δουλεύει πάνω στην άμυνά της και να προμηθευτεί περισσότερα όπλα, συμπεριλαμβανομένων των πυραύλων Katyusha 122 mm από το Ιράν. Εν τω μεταξύ στο Ισραήλ, οι IDF άρχισαν να σχεδιάζουν την απάντησή τους.

Σε αντίθεση με το 2006, όταν το Ισραήλ δεν είχε χρόνο να σχεδιάσει μια ολοκληρωμένη απάντηση στη Χεζμπολλάχ, οι IDF ξεκίνησαν να προετοιμάζουν κρυφά ένα ευφυές σχέδιο εκστρατείας κατά της Χαμάς. Ο Cordesman έγραψε: «Αυτά τα σχέδια περιλαμβάνουν τη φάση εναέριας επίθεσης, μια φάση αέρος-εδάφους για να εξασθενήσει περισσότερο τη Χαμάς και να εξασφαλίσει περιοχές στα βόρεια και ένα σχέδιο ετοιμότητας για να σφραγίσει το Διάδρομο Philadelphia και τα σύνορα Γάζας - Αιγύπτου. Οι IDF δεν ξεκίνησαν πόλεμο με πρόθεση να διεξάγουν παρατεταμένη κατάληψη, να προσπαθήσουν να καταστρέψουν τη Χαμάς ή όλες της τις δυνάμεις ή να επαναφέρουν την Παλαιστινιακή Αρχή και τη Φατάχ, παρόλο που ενδεχομένως να υπήρχαν ενδεχόμενα και να δοκιμάστηκαν»³³.

Με αρκετό χρόνο προετοιμασίας, οι IDF ήταν επίσης σε θέση να συλλέξουν μια άνευ προηγουμένου ποσότητα αρκετά ευαίσθητων πληροφοριών για τη Χαμάς, καθιστώντας δυνατή την απόλυτη κυριαρχία της στον τομέα των πληροφοριών. Στην ουσία, το Ισραήλ προετοιμάζε ένα «μωσαϊκό» στόχων της Χαμάς για χρόνια. Το διάλειμμα μετά την κατάπαυση πυρός έδωσε τη δυνατότητα συνδυασμού αυτών των πληροφοριών με πρόσφατα αποκτημένες ανθρώπινες πληροφορίες για τη δημιουργία «μιας αρκετά ακριβούς εικόνας των στόχων της Χαμάς στη Γάζα, την οποία ενημέρωνε συνεχώς πάνω σε βάση σχεδόν πραγματικού χρόνου». Τα ισραηλινά στρατιωτικά και πολιτικά δίκτυα πληροφοριών «διείσδυσαν» εντελώς στο δίκτυο της Χαμάς σε όλα τα επίπεδα³⁴. Ορισμένοι Ισραηλινοί διοικητές είπαν ότι οι IDF ήταν «τυφλές στο Λίβανο αλλά στη Γάζα μπορούσαν να τα δουν όλα... Οι επιχειρήσεις στη Γάζα ήταν 200% καλύτερες»³⁵.

Πρώτη φάση: Στις αρχές Νοεμβρίου 2008, η IDF εξαπόλυσε επιδρομή η οποία σκότωσε έξι μαχητές της Χαμάς μέσα στη Λωρίδα της Γάζας. Η Χαμάς απάντησε με καταιγισμό πυραύλων που εκτοξεύτηκαν στο Ισραήλ και ανακοίνωσε ότι η κατάπαυση πυρός θα έληγε στις 18 Δεκεμβρίου 2008. Αυτό αποδείχτηκε τραγικό λάθος. Σε αντίθεση με τη Χεζμπολλάχ η οποία είχε προετοιμάσει διεξοδικά τον πόλεμο του 2006, η Χαμάς δεν ήταν προετοιμασμένη να μπει σε μάχη με τις IDF τις τελευταίες ημέρες του 2008. Η Χαμάς δεν είχε ολοκληρώσει τα συστήματα σηράγγων, δεν εξασφάλισε-καθιέρωσε ένα νέο ασφαλές δίκτυο επικοινωνιών, ούτε σχεδίασε επιχειρήσεις διοικητικής μέριμνας³⁶.

Η Χαμάς εξαπόλυσε 200 πυραύλους στο Ισραήλ από τις 4 Νοεμβρίου μέχρι τις 21 Δεκεμβρίου 2008. Καθώς τελείωσε ο Δεκέμβριος η Χαμάς συνέχισε να εκφοβίζει τους Ισραηλινούς με συνεχόμενα πυρά από πυραύλους και όλμους. Όπως η Χεζμπολλάχ το 2006, η Χαμάς είχε υποτιμήσει κατά πολύ την τελική απάντηση του Ισραήλ³⁷.

Το Ισραήλ εφάρμοσε ένα αρκετά λεπτομερές σχέδιο παραπλάνησης το οποίο έπεισε

³³ Cordesman, 8-9.

³⁴ Ibid., 15.

³⁵ Tira, email interview by author, 22 January 2009.

³⁶ Mohammed Najib, " Hamas Investigates Poor Military Response to IDF," Jane's Defence Weekly 28, January 2009, 16.

³⁷ Cordesman, 9.

τη Χαμάς ότι δεν είχε σχέδια να εμπλακεί πλήρως σε σύγκρουση, και έπειτα οι IDF εξαπέ- λυσαν την Επιχείρηση Cast Lead. Στις 11:30 της 27^{ης} Δεκεμβρίου, ισραηλινά αεροσκάφη εμφανίστηκαν από τη Μεσόγειο για να πλήξουν αρκετούς στόχους της Χαμάς κατά τη μεγαλύτερη επίθεση που γνώρισε ποτέ η Γάζα. Στις πρώτες φάσεις μόνο, η Ισραηλινή αεροπορία έπληξε 180 στόχους της Χαμάς με απόλυτη ακρίβεια, καταστρέφοντας εγκα- ταστάσεις αποθήκευσης οπλισμού, συνεργεία συναρμολόγησης πυραύλων, στρατόπεδα εκπαίδευσης, σταθμούς διοικήσεως, δίκτυα επικοινωνιών και άλλους στόχους³⁸.

**Με αρκετό χρόνο προετοιμα-
σίας, οι IDF ήταν επίσης σε
θέση να συλλέξουν μια άνευ
προηγούμενου ποσότητα αρ-
κετά ευαίσθητων πληροφορο-
ριών για τη Χαμάς, καθιστώ-
ντας δυνατή την απόλυτη
κυριαρχία της στον τομέα
των πληροφοριών. Στην ου-
σία, το Ισραήλ προετοίμαζε
ένα «μωσαϊκό» στόχων της
Χαμάς για χρόνια.**

Καθώς τα πυρομαχικά ακριβείας συνέχισαν να πλήττουν στόχους, οι μαχητές της Χαμάς εκτόξευσαν 50 πυραύλους στο Ισραήλ, σκοτώνοντας ένα άτομο και τραυματίζοντας άλλους έξι. Πυρά από αεροσκάφη της Ισραηλινής αεροπορίας καθώς επίσης και επιθετι- κά ελικόπτερα έπληξαν μαχητές της Χαμάς, οι οποίοι βιάστηκαν να πυροδοτήσουν τους πυραύλους τους και τους όλμους τους. «Στην ουσία, όλες οι επιθέσεις από αεροσκάφη» έγραψε ο Cordesman, «μπορούσαν να εκτελεστούν με το μέγιστο ωφέλιμο φορτίο των όπλων ακριβείας τους ...(για) πολλαπλά κτυπήματα ανά επιχειρησιακή έξοδο σχετικά μικρών στόχων». Μό- νο την πρώτη μέρα, οι Ισραηλινές δυνάμεις σκότωσαν περίπου 200 Παλαιστίνιους, κατά κύριο λόγο μαχητές της Χαμάς. Η IAF ανακοίνωσε με υπερηφάνεια « οι στό- χοι είχαν εντοπιστεί με τη βοήθεια πληροφοριών που συλλέχθηκαν τους μήνες πριν την επίθεση»³⁹.

Οι IDF συνέχισαν να πλήττουν τη Χαμάς απ' αέρος τις επόμενες ημέρες. Τότε το Ναυτικό του Ισραήλ κινήθηκε κοντά στα παράκτια της Γάζας πλήττοντας πολυάριθμους στόχους της Χαμάς. Η

Χαμάς συνέχισε να εκτοξεύει πυραύλους και όλμους. Στις 28 Δεκεμβρίου, η Χαμάς εκτόξευσε 14 πυραύλους και 16 βλήματα όλμων τραυματίζοντας τουλάχιστον πέ- ντε Ισραηλινούς. Την επόμενη ημέρα η Χαμάς εκτόξευσε πυραύλους μεγαλύτερου βεληνεκούς σε βάθος εντός του Ισραήλ. Παρόλο που οι επιθέσεις συνέχισαν να σκοτώνουν και να τραυματίζουν άμαχους Ισραηλινούς, ο πληθυσμός του Ισραήλ αντιμετώπισε αυτές τις αντιξοότητες καλύτερα από το 2006⁴⁰.

Μέχρι τις 30 Δεκεμβρίου, η Ισραηλινή αεροπορία είχε πειστεί ότι είχε «επιφέρει καίριο πλήγμα στη Χαμάς». Ένας αξιωματικός των IDF δήλωσε: «Η Ισραηλινή αε- ροπορία άρχισε τις επιθέσεις στις 11:30 και θα μπορούσε να τις είχε ολοκληρώσει

³⁸ Ibid., 15; "Operation Cast Lead - Update No. 1, Intelligence and Terrorism Information Center at the Israel Intelligence Heritage and Commemoration Center, 28 December 2008, 4; "IDF Operations in the Gaza Strip," Daily Update, 27 December 2008, The Military-Strategic Information Section/The Strategic Division.

³⁹ "Operation Cast Lead - Update No. 1; Cordesman, 16.

⁴⁰ Operation Cast Lead - Update No. 2, 29 December 2008, 4; Cordesman, 21; Tira, email interview by author, 22 January 2009.

στις 11:40». Η αεροπορική εκστρατεία ήταν τόσο επιτυχής που κάποιοι εντός των IDF την παρομοίασαν με τον Πόλεμο των Έξι Ημερών του 1967. Ωστόσο, ενώ οι αεροπορικές αποστολές ήταν σίγουρα αποτελεσματικές, οι πύραυλοι της Χαμάς και οι όλμοι συνέχισαν να πλήττουν το Ισραήλ⁴¹.

Δεν υπάρχουν πολλές αμφιβολίες για το ότι οι αρχικές αεροπορικές επιθέσεις κατά της Χαμάς ήταν εξαιρετικά επιτυχείς και συνέχισαν την καταστροφή βασικών στόχων καθώς επίσης και σημαντικών ηγετών της Χαμάς. Παρόλα αυτά, μέχρι εκείνη τη στιγμή, όπως επεσήμανε ο Cordesman:

Το Ισραήλ δεν είχε δείξει ότι οι χερσαίες δυνάμεις του και οι δυνατότητες αέρος-εδάφους είχαν ξεπεράσει τα προβλήματα και τους περιορισμούς που είχαν αποκαλυφτεί κατά τις συγκρούσεις στο Λίβανο ή δεν είχε δείξει ότι είτε είχαν υπερνικήσει τις δυνάμεις της Χαμάς ή την είχαν αναγκάσει να αποδεχτεί κάποια σημαντική κατάπαυση πυρός. Η αεροπορία ίσως είχε επιτύχει τους περισσότερους από τους τακτικούς στόχους της με την επίθεση της βάσης στόχων προ του πολέμου, αλλά δεν είχε επιτύχει κάποιον κύριο στρατηγικό ή τον υψηλότερο στρατηγικό στόχο.

Ενώ ο Πρωθυπουργός Olmert και ο Υπουργός Άμυνας Barak συζητήσανε για τον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου και πότε να τον τερματίσουν, οι IDF έμειναν προσκολλημένες στο σχέδιο εκστρατείας και στις 03 Ιανουαρίου 2009 δημοσίευσαν ένα ανακοινωθέν το οποίο τόνιζε:

Στόχος αυτής της φάσης είναι να καταστραφούν οι υποδομές των τρομοκρατών της Χαμάς στην περιοχή των επιχειρήσεων, ελέγχοντας ταυτόχρονα κάποιο τμήμα της περιοχής εκτόξευσης πυραύλων που χρησιμοποιείται από τη Χαμάς

⁴¹ Cordesman, 19.





με σκοπό να μειωθεί η ποσότητα των πυραύλων που εκτοξεύονται κατά του Ισραήλ και των Ισραηλινών αμάχων.

Ο εκπρόσωπος τύπου των IDF τονίζει ότι αυτή η φάση της επιχείρησης θα ενισχύσει τους στόχους της Επιχείρησης Cast Lead όπως φαίνεται μέχρι τώρα: να επιφέρει ένα άμεσο και δυνατό πλήγμα κατά της Χαμάς αυξάνοντας ταυτόχρονα την αποτρεπτική δύναμη των IDF, με σκοπό να δημιουργηθεί μια πιο βελτιωμένη και πιο σταθερή κατάσταση ασφαλείας για τους κατοίκους στο Νότιο Ισραήλ μακροπρόθεσμα. Οι δυνάμεις που συμμετέχουν στην επιχείρηση έχουν εκπαιδευτεί επαρκώς και προετοιμάστηκαν για την αποστολή κατά την μακρά περίοδο που σχεδιάζοταν η επιχείρηση⁴².

Ο εκπρόσωπος τύπου των IDF επιθυμεί να επαναλάβει ότι οι κάτοικοι της Γάζας δεν είναι ο στόχος της επιχείρησης. Αυτοί που χρησιμοποιούν τον άμαχο πληθυσμό, τους ηλικιωμένους, τα γυναικόπαιδα ως «ανθρώπινες ασπίδες» ευθύνονται και για τον τραυματισμό των πολιτών. Όποιος υποθάλλει τρομοκράτη ή όπλα στο σπίτι του θεωρείται τρομοκράτης⁴³.

Δεύτερη Φάση: Οι IDF εξαπέλυσαν τη «δεύτερη φάση» ή τη φάση αέρος-εδάφους εκστρατείας στις 3 Ιανουαρίου 2009. Ενώ το σχέδιο περιείχε αρκετά ενδεχόμενα για τη χρήση των χερσαίων δυνάμεων στη Γάζα, οι βασικοί στόχοι ήταν «να τεθούν μετρήσιμοι και εφικτοί στόχοι: ενίσχυση της αποτροπής, εξασθένιση της Χαμάς, [και] ή άμεση μείωση ή τερματισμός της απειλής από λαθρεμπόριο όπλων και πυραύλων».

Στο σχέδιο προβλέπουν αυτή η φάση να διαρκέσει λιγότερες από 10 ημέρες. «Αυτό συνέβη», έγραψε ο Cordesman «γιατί υπολογίστηκε ότι ο πόλεμος θα ξεκινούσε

⁴² Ibid., 27, 28, 38.

⁴³ Israel Ministry of Defense, <www.globalsecurity.org/military/library/news/2009/01/mil-090103-idf01.htm> (2 March 2009).

για να φτάσει στο σημείο όπου οι αρνητικές συνέπειες θα άρχιζαν να συναθροίζονται μετά από δύο εβδομάδες από την έναρξη των πρώτων αεροπορικών επιδρομών». Κάποιες από αυτές τις συνέπειες συμπεριελάμβαναν αυξημένο αριθμό απωλειών, περιφερειακή αστάθεια και σταθερή αύξηση των απωλειών των αμάχων⁴⁴. Αυτό ήταν εντελώς αντίθετο με τη συγκεχυμένη και ανοργάνωτη απάντηση των IDF στη Χεζμπολλάχ. Αυτή τη φορά, ο στρατός του Ισραήλ, προχώρησε με μια καλοσχεδιασμένη επιχείρηση με προκαθορισμένους αντικειμενικούς σκοπούς. Σε αντίθεση με το 2006, το έκανε με μια κατάλληλα εκπαιδευμένη και με υψηλό ηθικό χερσαία δύναμη.

Τις τελευταίες ημέρες του Δεκεμβρίου 2008, η «Μεραρχία της Γάζας» υπό την καθοδήγηση της Νότιας Διοίκησης, μετέφερε τις μονάδες της σε θέση επίθεσης κατά το μήκος των συνόρων. Η Μεραρχία της Γάζας ήταν ένα περιφερειακό στρατηγείο με ελάχιστες οργανικές μονάδες⁴⁵. Το επιτελείο της μεραρχίας είχε μεγάλη εμπειρία στις επιχειρήσεις στη Γάζα και εξειδίκευση στο έδαφος και σε πιθανά σενάρια μάχης⁴⁶. Γι' αυτή την επιχείρηση, η Ταξιαρχία των Αλεξιπτωτιστών, η Ταξιαρχία Givati, και η Ταξιαρχία Golanι τέθηκαν υπό διοίκηση στη Μεραρχία της Γάζας. Παρόλο που αυτές οι ταξιαρχίες ήταν υπό τη διοίκηση της Μεραρχίας της Γάζας, λειτουργούσαν περισσότερο ως ανεξάρτητα τακτικά συγκροτήματα επιπέδου ταξιαρχίας, πλήρη και με δικό τους πυροβολικό. Αρκετές ταξιαρχίες εφέδρων ήταν επίσης υπό των επιχειρησιακό έλεγχο της Μεραρχίας της Γάζας⁴⁷. Παρόλο που το Ισραήλ κάλεσε «δεκάδες χιλιάδες» εφέδρων, αυτοί είχαν περιορισμένη δράση και μόνο κατά τις τελευταίες ημέρες της σύγκρουσης⁴⁸. Το 2006, ο στρατός ανέπτυξε πέντε μεραρχίες απέναντι σε περίπου μόνο 3.000 μαχητών πρώτης γραμμής της Χεζμπολλάχ. Στη Γάζα ο στρατός πάλευε με περίπου 15.000 μαχητές της Χαμάς με μόλις κάτι λίγο παραπάνω από μια μεραρχία.

Συνεργασία αέρος - εδάφους: Η αεροπορία διόρισε αξιωματικό ελεγκτή αέρος (ΑΕΛΑ) σε κάθε ταξιαρχία, παραχωρώντας στον διοικητή της ταξιαρχίας της «πρακτικό έλεγχο» των αεροπορικών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τον Cordesman, «η κάθε ταξιαρχία είχε τα δικά της ελικόπτερα και μη επανδρωμένα εναέρια οχήματα καθώς επίσης και "τη αιτήσι" αεροσκάφη βομβαρδισμού»⁴⁹. Αυτό ήταν σημαντική αλλαγή. Το Ισραήλ είχε αφαιρέσει την εγγύς Αεροπορική Υποστήριξη (ΕΑΥ) με αεροσκάφη από τις χερσαίες δυνάμεις πριν το 2006. Αξιωματικός της αεροπορίας περιέγραψε τη νέα συνεργασία αέρος - εδάφους ως «ρίζοσπαστική». Τόνισε ότι η συγκεντρωτική χρησιμοποίηση αεροπορικών μέσων σε μια πολύ μικρή περιοχή, είχε ως αποτέλεσμα έναν απaráμιλλο συντονισμό αέρος - εδάφους. Τα μη επανδρωμένα εναέρια οχήματα έδιναν πληροφορίες στις διμοιρίες. Τα Απάτσι παρείχαν πυρά καθηλώσεως για τις κινήσεις των μικρών μονάδων. Οι χειριστές των αεριωθούμενων εκκαθάριζαν νάρκες και IED, προετοιμάζαν το έδαφος για τις χερσαίες μετακινήσεις και κατεύθυναν σαρωτική ισχύ πυρός μπροστά από τις επί-

⁴⁴ Condesman, 44.

⁴⁵ Two territorial brigades.

⁴⁶ COL Ronen Shviki, email interview by author, 9 March 2009.

⁴⁷ Ibid.; Cordesman, 39.

⁴⁸ Tira, email interview by author, 26 January 2009; Aaron J. Klein, "Israel Enters Gaza: Negotiating with Extreme Prejudice," Time, 4 January 2009.

⁴⁹ Ibid, 49.

γεις κινήσεις εξυπηρετώντας ακόμη και τη μικρότερη μονάδα»⁵⁰. Στη Γάζα ο στρατός χρησιμοποίησε ποικιλία καινοτόμων τακτικών, τεχνικών και διαδικασιών.

Μαζικός βομβαρδισμός πυροβολικού κατά το μήκος των συνόρων προηγήθηκε της χερσαίας επίθεσης στη Γάζα και έθεσε εκτός ενεργείας πολλές αμυντικές θέσεις της Χαμάς. Στο βορρά, η Ταξιαρχία των Αλεξιπτωτιστών κινήθηκε κατά μήκος της ακτής νότια με κατεύθυνση την Ατάτρα, ενώ η Ταξιαρχία Golani επιτέθηκε από τα βορειοδυτικά επί τριών κατευθύνσεων νότια προς Beit Lahiya, Jabaliya και Shajaiyeh. Κινούμενη βορειοανατολικά από το νότο, η Ταξιαρχία Givati προήλασε προς Zeitoun, ενώ μια μεγάλη δύναμη αρμάτων συγκεντρώθηκε κοντά στον κόμβο Netzarim. Κατά πόδας των κανονιοβολισμών του πυροβολικού, οι χερσαίες δυνάμεις, με τις τεθωρακισμένες μπουλντόζες να προηγούνται, ισοπέδωσαν τα σύνορα. Περιπλανώμενοι πάνω από επιτιθέμενες φάλαγγες τεθωρακισμένων τα επιθετικά ελικόπτερα και τα UAV, διαβίβασαν πληροφορίες πραγματικού χρόνου στους σταθμούς διοικήσεως. Σύμφωνα με πηγές που γνώριζαν τα της εκστρατείας, «εξελιγμένα ψηφιακά συστήματα ήταν διαθέσιμα σε κάθε κύριο επίπεδο της μάχης» και «ο στρατός πολέμησε με εμφανώς βελτιωμένες οθόνες ρίγματος και εργονομικό λογισμικό φιλικό προς το χρήστη». Αντί να ακολουθεί οδικά δίκτυα τα οποία σχεδόν σίγουρα είχε ναρκοθετήσει και προετοιμάσει η Χαμάς για προσχεδιασμένες ενέδρες, χρησιμοποίησε τεθωρακισμένες μπουλντόζες για την διάνοιξη διοδίων μέσω κτιρίων και τη δημιουργία εναλλακτικών δρομολογίων⁵¹.

Ραγδαία πρόοδος:

Συνοδευμένοι από εκ-

⁵⁰ Tira, email interview by author, 22 January 2009.

⁵¹ Aaron J. Klein, "Israel Enters Gaza: Negotiating with Extreme Prejudice," Time, 4 January 2009; Joel J. Sprayregen, "The Inside Story of Operation Cast Lead," American Thinker, 27 January 2009; Cordesman, 39-40.





παιδευμένους σκύλους εντοπισμού βομβών, πλήθος πεζικάριων προστάτευαν τα άρματα και λοιπά τεθωρακισμένα οχήματα από κρυμμένους μηχανισμούς εκρηκτικών σε κατοικημένες περιοχές. Οι IDF εκμεταλλεύτηκαν πλήρως την έλλειψη από πλευράς της Χαμάς ικανοτήτων νυκτερινής μάχης και εξοπλισμού. Οι περισσότερες, αν όχι όλες, από αυτές τις επιχειρήσεις έλαβαν χώρα νυκτερινές ώρες. Καθώς οι Ισραηλινοί περνούσαν τα σύνορα, μαζί τους προχωρούσαν και ο ανώτατοι διοικητές⁵². «Αυτό που βλέπετε σήμερα», δήλωσε ο Ισραηλινός απόστρατος πτέραρχος Isaac Ben Israel στον τύπο «είναι ένα άμεσο μάθημα για το τι δεν πήγε καλά το 2006. Στο Λίβανο, μάθαμε ότι αν θέλεις να σταματήσεις αυτούς τους εκτοξευτές πυραύλων πρέπει να στείλεις στρατιώτες να καταλάβουν και να ελέγχουν την περιοχή, και αυτό γίνεται ακριβώς τώρα»⁵³.

Σε αντίθεση με τη Χεζμπολλάχ, η οποία πολέμησε επίμονα για κάθε ίντσα εδάφους το 2006, οι μαχητές της Χαμάς από ότι φαίνεται δεν είχαν και πολύ όρεξη να αντισταθούν στην άρτια εκτελεσμένη επίθεση των IDF. Οι IED της Χαμάς και τα εκρηκτικά στο πλάι του δρόμου είχαν μικρή ως μηδαμινή επίδραση καθώς τα τεθωρακισμένα οχήματα περνούσαν τα σύνορα.

Έχοντας πάρει τα μαθήματά της κατά της Χεζμπολλάχ, ο στρατός ενίσχυσε τη θωράκιση της “κοιλιάς” των θωρακισμένων οχημάτων για να αντέχουν καλύτερα στους IED του εχθρού και στις νάρκες. Αντιθέτως, οι ντόπιες αυτοσχέδιες βόμβες στο πλάι του δρόμου που χρησιμοποιούνται από τη Χαμάς δεν είχαν την εκρηκτική ισχύ παρόμοιων μηχανισμών της Χεζμπολλάχ. Καθώς προήλασαν οι χερσαίες δυνάμεις, οι στρατιωτικοί ηγέτες της Χαμάς βρέθηκαν αποκομμένοι από τους μαχητές της πρώτης γραμμής και δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν ή να ασκήσουν αποτελεσματική διοίκηση και έλεγχο⁵⁴. «Η μαχητική αξία της Χαμάς μόλις και μετά βίας ενέπνεε φόβο» ανέφερε Ισραηλινός δημοσιογράφος. «Οι μαχητές της Χαμάς, υπό τα βλέμματα των κατοίκων της Γάζας, εγκατέλειψαν την αρένα και μπήκαν σε πολυπληθείς γειτονιές όπου αμέσως πέταξαν τις στολές τους. Η επιθετική διάταξη των καταφυγίων, των σηράγγων και των παγιδευμένων με εκρηκτικά κτιρίων, τα οποία ήταν ρυθμισμένα για τηλε-εκπυροσκόρπηση, καταλήφθηκαν άθικτα»⁵⁵.

Παρόλο που οι περιγραφές για τις περισσότερες κινήσεις των Ισραηλινών ταξιαρχιών παραμένουν διαβαθμισμένες, είναι ξεκάθαρο ότι οι χερσαίες δυνάμεις έκαναν ραγδαία πρόοδο. Πολύ γρήγορα απέκοψαν την πόλη της Γάζας από την υπόλοιπη επικράτεια. «Μέχρι την Τρίτη ημέρα της φάσης αέρος -εδάφους» γράφει ο Cordesman, «οι IDF ήταν σε θέση να κινηθούν προς το σημείο όπου θα ξεκινούσαν την άμεση επίθεση ενάντια στις δυνάμεις της Χαμάς. Αυτές οι επιχειρήσεις συνεχίστηκαν σε επίπεδο ταξιαρχίας και όχι σε επίπεδο μεραρχίας όπως στο παρελθόν.

⁵² Klein; Sprayregen; Cordesman, 39-40.

⁵³ Charles Levinson, “Israel’s Ground Assault Marks Shift in Strategy,” The Wall Street Journal, 5 January 2009.

⁵⁴ Mohammed Najib, “Hamass investigates poor military response to IDF,” Jane’s Defence Weekly 28, January 2009, 16.

⁵⁵ Sprayregen.

Αυτό έδωσε στον προκεχωρημένο διοικητή περισσότερη ελευθερία πρωτοβουλιών ειδικά από εικασίες οι οποίες πολλές φορές εξέφραζαν περισσότερο την ανησυχία για τον κίνδυνο τραυματιών παρά την άμεση αποφασιστική δράση⁵⁶.

Παρόλο που οι περιγραφές για τις περισσότερες κινήσεις των Ισραηλινών ταξιαρχιών παραμένου διαβαθμισμένες, είναι ξεκάθαρο ότι οι χερσαίες δυνάμεις έκαναν ραγδαία πρόοδο

Ενώ αυτό το σύστημα διοίκησης φαίνεται να είχε αποτελέσματα, κάποιοι από τις IDF λένε ότι υπήρχαν κάποιες «ασάφειες» μεταξύ της πολιτικής ηγεσίας και των στρατιωτικών σχετικά με τους αντικειμενικούς σκοπούς, την επιθυμητή τελική κατάσταση καθώς επίσης και την αδιαφορία προς τη στρατηγική των IDF και τις επιχειρησιακές διαδικασίες. «Φαίνεται», γράφει αξιωματικός των IDF, «λες και το υπουργείο άμυνας και ο αρχηγός επιτελείου να συνεργάζονταν άμεσα με συνταγματάρχες στο πεδίο, παρακάμπτοντας την ιεραρχία διοικήσεως». Υποστήριξε ότι αυτό πολύ πιθανόν να οδήγησε σε «ένα λιγότερο αποτελεσματικό επιχειρησιακό σχεδιασμό», αλλά ωστόσο «είχε σε

ένα βαθμό πετύχει». Ο ίδιος αξιωματικός ήταν αβέβαιος για το αν «ένας ξεκάθαρος επιχειρησιακός σχεδιασμός» ήταν διαθέσιμος κατά τη διάρκεια της εκστρατείας. Υπέθεσε ότι «υπήρχε απλά γενική πίεση και φθορά στο πεδίο»⁵⁷.

Μέχρι τις 5 Ιανουαρίου, η σφοδρή χερσαία μάχη συνέχισε να φλέγει τη Γάζα, αλλά αυτού του είδους η επίμονη μάχη περιορίστηκε λόγω των προσπαθειών της Χαμάς να αποφύγει τις έντονες μάχες με κάθε αντάλλαγμα. «Σε αντίθεση» γράφει ο Cordesman, «η αεροπορία διατήρησε σταθερά τις επιθέσεις, και το ίδιο έπραξε το Ισραηλινό πυροβολικό. Αυτό άσκησε συνεχόμενη πίεση στη Χαμάς ακόμα και όταν δεν εμπλέκονταν σε μάχη εκ του σύνεγγυς». Ωστόσο, όταν ξεσπούσαν τέτοιες συγκρούσεις ήταν κατά κανόνα αρκετά βίαιες. Στις 5 Ιανουαρίου, τρεις στρατιώτες σκοτώθηκαν και άλλοι 24 τραυματίστηκαν όταν ένα ισραηλινό άρμα κατά λάθος άνοιξε πυρ εναντίον ενός κτιρίου το οποίο είχαν καταλάβει κατά τη διάρκεια μιας έντονης μάχης μεταξύ της Χαμάς και μελών της ταξιαρχίας Golani. Το τί έκαναν όλοι αυτοί οι στρατιώτες στο ίδιο κτίριο είναι άγνωστο, αλλά παρόμοια περιστατικά συνέβησαν το 2006⁵⁸.

Από τις 6 ως 10 Ιανουαρίου, οι IDF συνέχισαν να ασκούν πίεση στη Χαμάς, και η αεροπορία έπληξε περίπου 250 στόχους στη Γάζα, συμπεριλαμβανομένων περιοχών εκτόξευσης πυραύλων, σηράγγων λαθρεμπορίου, εγκαταστάσεων κατασκευής και αποθήκευσης, τοποθεσιών που έχουν καμουφλαρισμένα βλήματα όλμων και τα σπίτια των μαχητών της Χαμάς που χρησιμοποιούνται ως εγκαταστάσεις αποθήκευσης όπλων. Η αεροπορία επίσης έπληξε ομάδες ενόπλων και σταθμούς διοικήσεων της Χαμάς. Η Ισραηλινή κατασκοπεία

⁵⁶ Cordesman, 41.

⁵⁷ Tira, email interview by author, 22 January 2009.

⁵⁸ Cordesman, 42; Israel Ministry of Foreign Affairs, IDF Operations in Gaza: Cast Lead, 5 January Friendly Fire Incident, <www.mfa.gov.il/MFA/Terrorism-+Obstacle+to+Peace/Terrorism+and+Islamic+Fundamentalism-/Aerial_strike_weapon_development_center+_Gaza_28-Dec-2008.htm> (9 March 2009).

συνέχισε να αποδίδει καλά για τις IDF, κατονομάζοντας γνωστούς Ισλαμιστές μαχητές της Jihad. Στις 8 Ιανουαρίου, με τη βοήθεια της Ισραηλινής κατασκοπείας, άνδρες των IDF επιτέθηκαν σε μαχητές οι οποίοι πριν από μέρες είχαν εξαπολύσει πυραύλους στο Ισραήλ⁵⁹.

Καθώς συνεχίστηκε η χερσαία εκστρατεία, ο στρατός σκότωσε ή συνέλαβε εκατοντάδες μαχητές και διεύρυνε τον έλεγχό του στο μεγαλύτερο μέρος της Γάζας. Οι ηγέτες της Χαμάς επίσης είχαν να αντιμετωπίσουν νέες επιθέσεις από τους πολιτικούς τους αντιπάλους. Και για να χειροτερεύσουν τα πράγματα, παρέμειναν αποκομμένοι από τους μαχητές τους στο πεδίο, κάνοντας έτσι τη διοίκηση και τον έλεγχο ακατόρθωτα⁶⁰. Παρόλο που απειλήθηκε με συντριπτική ήττα, η Χαμάς ακόμη πίστευε ότι μπορούσε να ενισχύσει τη θέση της στον Αραβικό κόσμο συνεχίζοντας να αντιστέκεται με τη διεξαγωγή αποτελεσματικής πληροφορικής εκστρατείας (Info Ops). Ωστόσο, ενώ η προπαγανδιστική μηχανή της Χαμάς προσπαθούσε να κερδίσει τη συμπόνια του κόσμου για τις δοκιμασίες της και να κατονομάσει το Ισραήλ επιτιθέμενο, οι IDF πίεζαν αδυσώπητα, προφανώς χωρίς να ανησυχούν για κάποια προσπάθεια εκπλήρωσης IO. Ένας αξιωματικός των IDF είπε ότι οι Ισραηλινοί δεν θα έπαιρναν ποτέ με το μέρος τους την παγκόσμια κοινή γνώμη αλλά πιστεύει ότι η πληροφοριακή εκστρατεία του Ισραήλ είχε καλά αποτελέσματα όσον αφορά στη μεταβίβαση του μηνύματος ότι «κάναμε αυτό που επιθυμούσαμε και εκεί που επιθυμούσαμε: πλήρη κυριαρχία στο πεδίο μάχης». Επίσης θεωρεί την ικανότητα των IDF να είναι «λιγότερο διαφανείς» σε αυτή τη σύγκρουση ως θετικό παράγοντα⁶¹.

⁵⁹ Israel Ministry of Foreign Affairs, IDF Operations in Gaza: Cast lead, Summary of Today's IDF Operations, <www.mfa.gov.il/MFA/Terrorism-+Obstacle+to+Peace/Terrorism+and+Islamic+Fundamentalism-/Aerial_strike_weapon_development_center+_Gaza_28-Dec-2008.htm> (10 March 2009).

⁶⁰ Mohammed Najib, "Hamas investigates poor military response to IDF," Jane's Defence Weekly 28, January 2009, 16.

⁶¹ Tira, email interview by author, 22 January 2009.



Προς τιμήν τους, οι νομικοί σχεδιαστές των IDF συμμετείχαν πλήρως στην ανάπτυξη της επιχείρησης Cast Lead και οι IDF κατέβαλαν κάθε δυνατή προσπάθεια για να περιορίσουν τις απώλειες του άμαχου πληθυσμού. Στην ουσία, οι IDF άνοιξαν τηλεφωνικές γραμμές επικοινωνίας με αραβόφωνους για να καλούν τα σπίτια τα οποία επρόκειτο να δεχτούν επίθεση και να ενημερώνουν έγκαιρα τους κατοίκους για εκκένωση. Σύμφωνα με μια πηγή, αυτοί οι τηλεφωνητές είχαν αυστηρές εντολές να μεταβιβάζουν το μήνυμα μόνο σε ενήλικες. Ωστόσο, πολλοί Παλαιστίνιοι άμαχοι πέθαναν ή τραυματίστηκαν και η Χαμάς εκμεταλλεύτηκε πλήρως το γεγονός για να ανεβάσει τη δημοφιλή θέση της στην παγκόσμια σκηνή⁶².

Από τις 8 ως τις 18 Ιανουαρίου, οι IDF συνέχισαν να πλήττουν τη Χαμάς με εναέρια και επίγεια μέσα. Στρατιώτες από την Ταξιαρχία Givatí είπαν αργότερα ότι είχαν εφαρμόσει πολλά από τα αποκομισθέντα διδάγματα από την εκστρατεία του 2006 κατά της Χεζμπολλάχ. Αξιωματικοί της Ταξιαρχίας μίλησαν με ενθουσιώδη λόγια για τις νέες πολεμικές αρχές όπως η «αφοσίωση στην αποστολή και η πίεση για επαφή με τον εχθρό». Όντως, ένα νεόφερτο, καινοτόμο πνεύμα φαινόταν να ακτινοβολεί από πολλές μονάδες. Ο διοικητής ενός τάγματος της Ταξιαρχίας Givatí, στο απόγειο της χερσαίας μάχης, δήλωσε ότι ο άνδρας του «πρέπει να αντιμετωπίσουν τον εχθρό και τίποτα άλλο. Επικεντρωνόμαστε στην αποστολή. Εδώ δεν έχουμε λάβει καν κάποια εφημερίδα. Όταν τελειώσουμε με αυτό το οποίο μας ανατέθηκε, θα εκφράσουμε ενδιαφέρον για το τι λέει ο κόσμος εκεί για την επιχείρηση». Ο στρατός απομάκρυνε τα κινητά τηλέφωνα από τους στρατιώτες για να επιλύσει οποιαδήποτε προβλήματα με την ασφάλεια επικοινωνιών και για να επικεντρωθούν στη μάχη και παρά στις οικογενειακές τους υποθέσεις⁶³.

Στις 11 Ιανουαρίου, μετά από αυτό που Ισραηλινός αξιωματικός αποκάλυψε «καλό συντονισμό», οι εφεδρικές δυνάμεις των IDF άρχισαν να μπαίνουν στη Γάζα.

Υπό τη διοίκηση της Μεραρχίας της Γάζας, οι εφεδρικές ταξιαρχίες μπήκαν σε τομείς τους οποίους είχαν ήδη ασφαλίσει οι τακτικές δυνάμεις, επιτρέποντας στις ενεργές μονάδες πεζικού να συνεχίσουν τις επιθετικές επιχειρήσεις. Δύο εβδομάδες πριν την εμπλοκή τους στη Γάζα, οι εφεδρικές ταξιαρχίες εκπαιδεύτηκαν εντατικά στο Κέντρο Χερσαίας Εκπαίδευσης στο Tze'elim. «Νέος, σύγχρονος εξοπλισμός χορηγήθηκε στους εφέδρους», ανέφερε ένας έφεδρος, «και όλοι έχουν εκφράσει την ικανοποίησή τους για την ποιότητα του υλικού», υπογραμμίζοντας το ρόλο της για τη βελτίωση των επιχει-

⁶² Ibid.

⁶³ Hanan Greenberg, YNetnews.com, 13 January 2009, <www.ynet.co.il/english/articles/0,7340,L-3655094,00.html> (10 March 2009).





ρησιακών ικανοτήτων τους. Η αυξημένη εκπαίδευση, καθώς επίσης και η αναβάθμιση του εξοπλισμού βοήθησε στη δημιουργία μιας δύναμης πολύ ανώτερης από αυτή που χρησιμοποίησαν οι έφεδροι κατά της Χεζμπολλάχ το 2006⁶⁴.

Καθώς οι ταξιαρχίες των εφεδρικών δυνάμεων μπήκαν στη Γάζα, οι Ισραηλινοί συνέχισαν με εναέρια και επίγεια μέσα να σκοτώνουν και να συλλαμβάνουν μαχητές της Χαμάς. Στις 13 Ιανουαρίου, ο στρατός ανέφερε ότι είχαν ήδη συλλάβει εκατοντάδες ένοπλους της Χαμάς ενώ η Givati και οι Ταξιαρχίες Αλεξιπτωτιστών συνέχιζαν να καταστρέφουν αποθήκες όπλων και σήραγγες. Οι χερσαίες δυνάμεις και η αεροπορία εξάλειψαν 22 πυρήνες μαχητών της Χαμάς σε συγχρονισμένες επιχειρήσεις. Ενώ η αεροπορία είχε επίσης καταφέρει να θέσει εκτός ενεργείας 20 θέσεις εκτόξευσης πυραύλων, η Χαμάς ήταν παρόλα αυτά ικανή να εκτοξεύσει 2 πυραύλους και 12 βλήματα όλμων στο Ισραήλ. Από την αρχή των εχθροπραξιών τα έμμεσα πυρά της Χαμάς είχαν σκοτώσει τρεις Ισραηλινούς αμάχους και είχαν τραυματίσει άλλους 255⁶⁵.

Ενώ οι IDF είχαν συμπεριλάβει στους βασικούς στόχους τους «τη δημιουργία μιας κατάστασης ασφάλειας [και] την παύση των πυρών πυραύλων και όλμων και όλων των

⁶⁴ Arnon Ben-Dror, "Reserve Forces Joining the Operation," Israel Defense Forces, <http://dover.idf.il/IDF/English/News/the_Front/09/01/1302.htm> (8 March 2009).

⁶⁵ Operation Cast Lead IDF Operations in the Gaza Strip," Military-Strategic Information Section/The Strategic Division, Distributed 0500, 14 January 2009.

τρομοκρατικών επιθέσεων από τη Λωρίδα της Γάζας», η κατάσταση είχε φτάσει σε σημείο λήψης αποφάσεων. Οι IDF θα μπορούσαν είτε να διευρύνουν σημαντικά τη χερσαία εκστρατεία σε μια προσπάθεια να εξαλείψουν όλους τους πυραύλους, όλμους και μαχητές της Χαμάς ή το Ισραήλ θα μπορούσε να κατευθύνεται προς την κατάπαυση πυρός.

Η διεύρυνση της εκστρατείας θα μπορούσε να επιφέρει αυξημένες απώλειες για τις IDF και τους Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους αμάχους. Οι απώλειες άμαχων Παλαιστινίων και η μαζική καταστροφή που προκάλεσε η σύγκρουση ήταν η αιτία μεγάλης ανησυχίας στον κόσμο. Καθώς σημείωσε ο Cordesman, «η φάση αέρος - εδάφους του πολέμου απέφερε συνεχόμενα τακτικά οφέλη αλλά επίσης όξυνε τα πολιτικά, στρατηγικά και ανθρωπιστικά προβλήματα τα οποία είχαν προκύψει κατά την αεροπορική φάση». Στις 13 Ιανουαρίου, ανώτατος ισραηλινός αξιωματικός ενημέρωσε τον τύπο ότι «το πολιτικό κλιμάκιο θα πρέπει να λάβει απόφαση (-σεις) για το μέλλον της / των στρατιωτικών επιχειρήσεων»⁶⁶. Μετά από ακόμη πέντε ημέρες μάχης η Ισραηλινή κυβέρνηση ανακοίνωσε μονομερή κατάπαυση πυρός στη Γάζα στις 18 Ιανουαρίου.

ΘΡΙΑΜΒΟΣ

Η εκστρατεία των IDF κατά της Χαμάς ήταν εντυπωσιακό κατόρθωμα. Ενώ ο εχθρός τον οποίο αντιμετώπιζε ο στρατός του Ισραήλ σίγουρα δεν είχε τα χαρακτηριστικά που είναι συνήθως συνδεδεμένα με μια επαγγελματική δύναμη και αναμφίβολα είχε την έλλειψη μαχητικής γενναιότητας της Χεζμπολλάχ, τα γεγονότα αυτά δεν υποβαθμίζουν τα κατορθώματα των IDF.

Στο τέλος, ο πραγματικός θρίαμβος δεν ήταν η ικανότητά των IDF να συνθλίψουν έναν κατώτερο στρατιωτικό οργανισμό όπως είναι η Χαμάς, αλλά η επιτυχία τους στην επανεκπαίδευση και την αναδόμηση των χερσαίων τους δυνάμεων ενώπιον της απογοητευτικής απόδοσης του 2006. Η επανεξέταση της κατάστασης μετά τον πόλεμο και οι αλλαγές επέτρεψαν στις IDF να νικήσουν τη Χαμάς τόσο αποφασιστικά και με πειστικά που οι μελλοντικοί εχθροί του Ισραήλ δεν θα μπορούσαν να μην το παρατηρήσουν.

Υπήρχαν συγκλονιστικές διαφορές μεταξύ του πολέμου 2006 με τη Χεζμπολλάχ και της σύγκρουσης με τη Χαμάς. Ο στρατός εγκατέλειψε το περίεργο δόγμα που επικρατούσε το 2006, το οποίο ήταν αντίθετο με τις βασικές αρχές του πολέμου και επέστρεψε στις κλασσικές στρατιωτικές αρχές. Αυτές περιλαμβάνουν την αποστολή και τον σκοπό, την πρωτοβουλία και την επίθεση, τη συνέχεια της δράσης και τη διατήρηση του υψηλού ηθικού και του μαχητικού πνεύματος. Όλες αυτές οι αρχές απουσίαζαν στο Νότιο Λίβανο αλλά ήταν πλήρως εμφανείς στη Γάζα. Ο στρατός επέστρεψε στην πολιτική αφοσίωση στην αποστολή και την απλότητα⁶⁷.

Υπήρχε επίσης τεράστια διαφορά στην ηγεσία κατά την εξέλιξη των δύο συγκρούσεων. Ο Ehud Barak, ένας αξιόπιστος ηγέτης και βετεράνος τόσων πολέμων, αντικατέστησε τον Υπουργό Peretz, έναν άνδρα με μηδαμινή εμπειρία μάχης. Το 2008, ο εμπειροπόλε-

⁶⁶ "Operation Cast Lead IDF Operations in the Gaza Strip"; Hanan Greenberg, YNetnews.com, 13 January 2009, <www.ynet.co.il/english/articles/0,7340,L-3655094,00.html> (10 March 2009); Cordesman, 57.

⁶⁷ Jewish Virtual Library, IDF Principles of War, <www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/IDFprinciplesofwar.html> (13 March 2009).

μος βετεράνος Ashkenazi, αντικατέστησε τον λαλίστατο, θεωρητικό Halutz. Ενώ ο Halutz είχε την τάση για φλύαρες δημόσιες δηλώσεις κατά τον πόλεμο του 2006, ο Ashkenazi παρέμεινε σχετικά σιωπηλός κατά την εκστρατεία στη Γάζα. Ακόμη και όταν ο Barak και ο Πρωθυπουργός Olmert συζητούσαν για την κατεύθυνση και το χρονοδιάγραμμα της επιχείρησης στη Γάζα, ο Ashkenazi ήταν προσκολλημένος στο σχέδιο εκστρατείας. Αυτό ήταν πολύ διαφορετικό από την εκκεντρική προσέγγιση του Halutz το 2006.

Μια άλλη σημαντική διαφορά μεταξύ του 2006 και της εκστρατείας στη Γάζα ήταν η εκπαίδευση και ο εξοπλισμός. Το 2006, οι χερσαίες δυνάμεις, και οι ενεργείς και οι εφεδρικές, δεν ήταν πλήρως εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες για πόλεμο κατά της Χεζμπολλάχ. Οι ανώτατοι αξιωματικοί και οι στρατευμένοι ήταν εξίσου μπερδεμένοι. Έχοντας έλλειψη βασικών μάχιμων δεξιοτήτων και σε πολλές περιπτώσεις του απαιτούμενου εξοπλισμού, ανατράπηκαν από τους βετεράνους της Χεζμπολλάχ. Οι αρματιστές και οι πυροβολητές δεν είχαν επαφή με τον εξοπλισμό τους για αρκετό χρόνο και η ικανότητά τους και η απόδοσή τους το απέδειξε.

Χάρη στη σκληρή δουλειά και την προνοητικότητα των Barak και Ashkenazi, η κατάσταση είχε αλλάξει δραματικά μέχρι το 2008. Στη Γάζα οι ανώτατοι αξιωματικοί, διοικούσαν από το μέτωπο, είχαν καταλάβει τις ευθύνες τους και είχαν την ικανότητα ελιγμού των δυνάμεών τους. Οι στρατιώτες ήταν εκπαιδευμένοι σε βασικές ικανότητες μάχης, ικανοί στη χρήση του εξοπλισμού τους, είχαν εκπαιδευτεί για νυκτερινή μάχη και ήταν εξοπλισμένοι γι' αυτή. Επίσης ήταν αρκετά ικανοί στα έμμεσα πυρά. Κυρίως, σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα, οι IDF ήταν σε θέση να επανακτήσουν τις δυνατότητες ελιγμού συνδυασμένων όπλων.

Ο πόλεμος Χεζμπολλάχ - Ισραήλ του 2006 και η σύγκρουση του 2008 στη Γάζα υποδεικνύουν ότι ένας πολυμήχανος και ευφάνταστος εχθρός μπορεί να πιάσει απροετοίμαστο ακόμη και έναν ιστορικά πετυχημένο στρατό. Ωστόσο, ο ισραηλινός στρατός αποδείχθηκε ικανός στην αναγνώριση και την ανάλυση των λαθών και των λανθασμένων υπολογισμών. Ένα αυστηρό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο επικεντρωνόταν σε δοκιμασμένες από το χρόνο αρχές του πολέμου, διευκόλυνε τις IDF να επανακτήσουν την ικανότητα και την αξιοπιστία των χερσαίων δυνάμεών τους. Δεν χρειάζεται να κοιτάξει κανείς μακριά παρά μόνο στη σύγκρουση της Γάζας το 2008 για να επιβεβαιώσει τη μεγάλη επιτυχία των IDF σε αυτήν την προσπάθεια.



Βιπλωματική Αλληλογραπία Μ. Αλεξάνδρου και Δαρείου και η συμπεριφορά του προς τους νιτημένους

ΚΕΙΜΕΝΟ:
Υπτιος ε.α. Ιωάννης Χατζής,
Μηχ-Ηλεκ. ΕΜΠ

Για τον Μ. Αλέξανδρο έχουν γραφεί χιλιάδες βιβλία από την αρχαία εποχή μέχρι σήμερα και συνεχίζουν να γράφονται. Κανένα ιστορικό πρόσωπο ή γεγονός της παγκοσμίου ιστορίας δεν υπήρξε αντικείμενο τόσο μεγάλης και εκτεταμένης έρευνας και προσοχής όσο ο Μ. Αλέξανδρος. Κάθε ιστορικός παρουσιάζει την άποψή του, άλλοτε κακή, άλλοτε καλή. Ποτέ δεν συμφώνησαν μεταξύ τους. Όσοι ιστορικοί, τόσοι και Μ. Αλέξανδροι. Έτσι, διερωτάσαι: Τι ήταν τέλος πάντων ο Μ. Αλέξανδρος; Κατακτητής και σφαγέας των λαών ή ελευθερωτής των; εκπολιτιστής



και διαφω-
τιστής ή
καταλύτης
σωρείας λα-
ϊκών πολιτισμών
και σκοταδιστής;
Τις τελευταίες δεκαετίες, η
επίθεση εναντίον του έχει
ενταθεί, σε συνδυασμό με την
εξ' ΗΠΑ εκτοξευθείσα επίθεση ενα-
ντίον του αρχαίου πολιτισμού μας
(Μαύρη Αθήνα, Νέγρος Σωκράτης,
Αριστοτέλης - ο ληστής της βιβλι-
οθήκης της Αλεξάνδρειας, λες και
υπήρχε βιβλιοθήκη όταν πέθα-
νε ο Αριστοτέλης), από τους
Αφροκεντριστές, που έχουν
δυστυχώς θερμούς υπο-
στηρικτές «εντός των τει-
χών», με επικεφαλής μά-
λιστα σημαντικό τμήμα
της πανεπιστημιακής
κοινότητας, που δια-
παιδαγωγεί τη νεο-
λαία μας, την οποίαν
αφήνει χωρίς ρίζες
και χωρίς όραμα.

Ο δ'Αλέξανδρος έξω της Άρκτου
και της οικουμένης ολίγου
δαιν πάσης μεθειστήκει, το
δ'εσόμενον άδηλον.

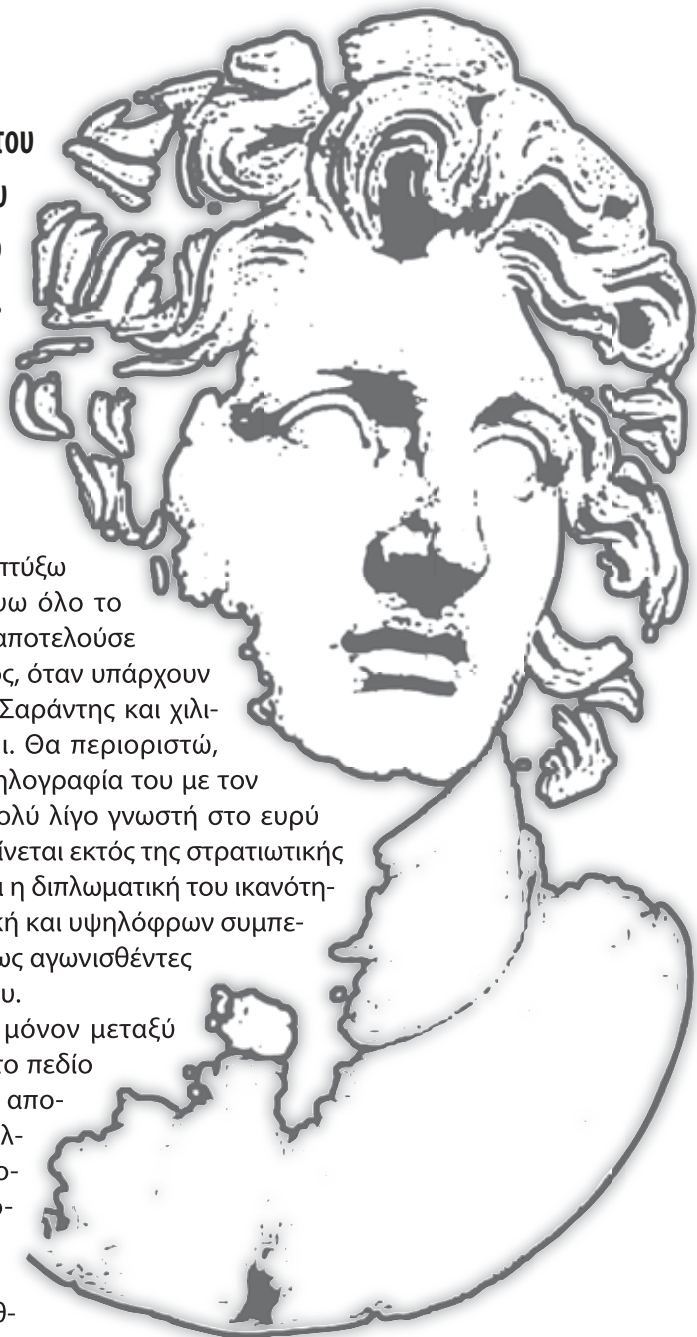
ΑΙΣΧΥΝΗΣ (Κατά Κτησιφώντος)

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Το να προσπαθήσω να αναπτύξω την ιστορία και να περιγράψω όλο το έργο του Μ. Αλεξάνδρου θα αποτελούσε ματαιοπονία αν όχι και θράσος, όταν υπάρχουν ιστορικοί όπως ο Droysen, ο Σαράντης και χιλιάδες άλλοι Έλληνες και ξένοι. Θα περιοριστώ, λοιπόν, στη διπλωματική αλληλογραφία του με τον Δαρείο. Μια δραστηριότητα πολύ λίγο γνωστή στο ευρύ κοινό από την οποία συμπεραίνεται εκτός της στρατιωτικής και πολιτικής του ιδιοφυΐας και η διπλωματική του ικανότητα καθώς και η άψογη, ιπποτική και υψηλόφρων συμπεριφορά του προς τους γενναίως αγωνισθέντες και ηττηθέντες αντιπάλους του.

Επιστολές ανταλλάγησαν μόνον μεταξύ των δύο βασιλέων, με ελάχιστο πεδίο δράσης στους κατά καιρούς αποσταλέντες πρέσβεις. Οι ανταλλαγείσες επιστολές παραδίδονται κυρίως υπό πέντε ιστορικών Αρριανού, Διοδώρου, Πλουτάρχου, Curtius Rufus και Iustinus, είναι δε ανίσου αριθμού και εκτάσεως κατά συγγραφέα. Άλλος εκθέτει τα διαμειφθέντα σε τρεις επιστολές, άλλος σε δύο και άλλος σε μία. (Εφόσον υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον θα βρείτε πολλές λεπτομέρειες στην επί υφηγεσία διατριβή του Κοσμήτορος του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ε. Μικρογιαννάκη).

Αναλυτικώς, οι επιστολές κατά ιστορικό έχουν ως εξής:



Αρριανός. Πρώτη επιστολή Δαρείου:

Ἐτι δε εν Μαράθω Αλεξάνδρου όντος αφίκοντο παρά Δαρείου πρέσβεις, επιστολήν τε κομίζοντες Δαρείου και αυτοί από γλώσσης δεησόμενοι αφείναι Δαρείω την μητέρα και την γυναίκα και τους παίδας. Εδήλου δε η επιστολή, ότι Φιλίππου τε προς Αρταξέρξην φίλια και ξυμμαχία εγένετο και, επειδή Αρσής ο υιός Αρταξέρξου εβασίλευσεν ότι Φίλιππος αδικίας πρώτος ες βασιλέα Αρσήν ήρξεν ουδέν άχαρι εκ Περσών παθών. Εξ ου δε αυτός βασιλεύει Περσών, ούτε πέμψαι τινά Αλέξανδρον παρ' αυτόν ες βεβαίωσιν της πάλαι ύσσης φίλιας τε και ξυμμαχίας, διαβηναί τε ξυν στρατιά ες την Ασίαν και πολλά κακά εργάσασθαι Πέρσας. Τούτου ένεκα καταβήναι αυτός τη χώρα αμυνών και την αρχήν την πατρών ανασώσων. Την μεν δη μάχην ως θεών τω έδοξεν, ούτω κριθήναι, αυτός δε βασιλεύς παρά βασιλέως γυναίκα τε την αυτού αιτείν και μητέρα και παίδας τους αλόντας, και φίλιαν εθέλειν ποιήσασθαι προς Αλέξανδρον και ξύμμαχος είναι Αλεξάνδρω και υπέρ τούτων πέμπειν ηζίου Αλέξανδρον παρ' αυτόν ξυν Μενίσκω τε και Αρσίμα τοις αγγέλοις τοις εκ Περσών ήκουσι τους τα πιστά ληψόμενους τε και υπέρ Αλεξάνδρου δώσοντας. (Β', 14, 1-3).

Ενώ ο Αλέξανδρος βρισκόταν ακόμη στη Μάραθο, ήλθαν προς αυτόν πρέσβεις εκ μέρους του Δαρείου, φέροντες επιστολή εκ μέρους εκείνου με τον σκοπό να τον παρακαλέσουν και προφορικώς να απολύσει χάριν του Δαρείου τη μητέρα, τη γυναίκα και τα παιδιά του.

Ανέφερε δε η επιστολή ότι ο Φίλιππος συνήψε φίλια και συμμαχία προς τον Αρταξέρξη και ότι, αφού ο Αρσής, ο υιός του Αρταξέρξου, έγινε βασιλεύς, ο Φίλιππος έκαμε αρχή αδίκου επιθέσε-

ως, ενώ δεν έπαθε κανένα δυσάρεστο πράγμα από τους Πέρσες. Αφότου δε βασιλεύει αυτός στην Περσία, δεν έστειλε κανέναν ο Αλέξανδρος προς αυτόν για να διαπιστώσει την από παλαιότερα υπάρχουσα φίλια και συμμαχία, αλλά διέβη με στρατό στην Ασία και προξένησε πολλά κακά στους Πέρσες.

Γι' αυτό κατέβηκε αυτός για να υπερασπίσει τη χώρα και να σώσει την πατρική εξουσία και ότι η μεν μάχη βεβαίως, όπως θέλησε κάποιος εκ των θεών, κατ' αυτόν τον τρόπον κατέληξε, αυτός δε ως βασιλεύς ζητεί να λάβει από βασιλέα τη γυναίκα και τη μητέρα και τα αιχμαλωτισθέντα παιδιά του και ήθελε να γίνει φίλος και σύμμαχος του Αλεξάνδρου και τον παρεκάλει να στείλει ο Αλέξανδρος προς αυτόν περί αυτών των ζητημάτων μαζί με τον Μενίσκο και τον Αρσίμα, οι οποίοι ήλθαν ως αγγελιοφόροι εκ μέρους των Περσών, και εκείνους οι οποίοι επρόκειτο να λάβουν τις επίσημες ένορκες διαβεβαιώσεις και να τις δώσουν εκ μέρους του Αλεξάνδρου.

Διόδωρος (ΙΖ', 39,1). Πρώτη επιστολή Δαρείου:

Δαρείος δε διανύσας εις Βαβυλώνα και τους από της εν Ισσω μάχης διασωζομένους αναλαβών ουκ έπεσε τω φρονήματι, καίπερ μεγάλη περιπεπτωκώς συμφορά, αλλά προς τον Αλέξανδρον έγγραφεν ανθρωπίνως φέρειν την ευτυχία και τους αιχμαλώτους αλλάξασθαι χρημάτων πλήθος λαβόντα. Προσετίθει δε και της Ασίας την εντός του Άλυος χώραν και πόλεις συγχωρήσειν εάν βούλεται γενέσται φίλος.

Ο Δαρείος αφού έφθασε στη Βαβυλώνα και συγκέντρωσε τους διασωθέντες της μάχης της Ισσού, παρά τη μεγάλη συμφορά, δεν έχασε το ηθικό του αλλά έγγραψε στον Αλέξανδρο ανθρωπί-

νως να φέρει την ευτυχία και πρότεινε να ανταλλάξει την αιχμάλωτη οικογένειά του αντί μεγάλου ποσού χρημάτων. Και προσέθετε ότι θα του παραχωρήσει όλη τη χώρα και τις πόλεις της Ασίας δυτικά από τον Άλυ ποταμό, εάν θελήσει να γίνει φίλος.

Η απάντηση του Αλεξάνδρου έχει ως εξής, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι ο Αλέξανδρος εξοργίσθηκε, διότι ο Δαρείος κράτησε τον τίτλο του βασιλέως και απευθύνθηκε προς τον Αλέξανδρο χωρίς τίτλο.

Αρριανού. Πρώτη απάντηση του Μ. Αλεξάνδρου:

Προς ταύτα αντιγράφει Αλέξανδρος και ξυμπέμπει τοις παρά Δαρείου ελθούσι Θέρσιππον, παραγγείλας την επιστολήν δούναι Δαρείω, αυτόν δε μη διαλέγεσθαι υπέρ μηδενός. Η δε επιστολή η Αλεξάνδρου έχει ώδε. Οι υμέτεροι πρόγονοι ελθόντες εις Μακεδονίαν και εις την άλλην Ελλάδα κακώς εποίησαν ημάς ουδέν προηδικημένοι. Εγώ δε των Ελλήνων ηγεμών κατασταθείς και τιμωρήσασθαι βουλόμενος Πέρσας διέβην ες την Ασίαν, υπαρξάντων υμών. Και γαρ Περινήθιοις εβοηθήσατε, οι τον εμόν πατέρα ηδίκουν, και εις Θράκην, ης ημείς ήρχομεν, δύναμιν έπεμψεν Ώχος. Του δε πατρός αποθανόντος υπό των επιβουλευσάντων, ους υμείς συνετάξατε, ως αυτοί εν ταις επιστολαίς προς άπαντας εκομπάσατε, και Αρσήν αποκτείναντός σου μετά Βαγώου, και την αρχήν κατασχόντος ου δικαίως ουδέ κατά των Περσών νόμον, αλλά αδικούντος Πέρσας, και υπέρ εμού προς τους Έλληνας γράμματα ουκ επιτήδεια διαπέμποντος, όπως προς με πολεμώσι, και χρήματα αποστέλλοντος προς Λακεδαιμονίους και άλλους τινάς των Ελλήνων, και των μεν άλλων πόλεων ουδεμιάς δεχομένης, Λακεδαιμονίων δε

λαβόντων, και των παρά σου πεμφθέντων τους εμούς φίλους διαφθειράντων και την ειρήνην ην τοις Έλλησι κατεσκεύασα, διαλύειν επιχειρούντων - εστράτευσα επί σε υπάρξαντος σου της έχθρας. Επει δε μάχη νενίκησα πρότερον μεν τους στρατηγούς και σατράπας, νυν δε σε και την μετά σου δύναμιν, και την χώραν έχω, των θεών μη δόντων, όσοι των μετά σου παραταξαμένων μη εν τη μάχη απέθανον, αλλά παρ' εμέ κατέφυγον, τούτων επιμέλομαι και ουκ άκοντες παρ' εμοί εισίν, αλλά αυτοί εκόντες ξυστρατεύονται μετ' εμού. Ως ουν εμού της Ασίας απάσης κυρίου όντος ήκε προς εμέ. Ει δε φοβή μη ελθών πάθης τι εξ εμού άχαρι, πέμπε τινάς των φίλων τα πιστά ληφομένους. Ελθών δε προς με την μητέρα και την γυναίκα και τους παιδας και ει άλλο τι θέλεις αίτει και λάμβανε. Ότι γαρ αν πείθης εμέ έσται σοι. Και του λοιπού όταν πέμπεις παρ' εμέ ως προς βασιλέα της Ασίας πέμπε, μηδέ [α] εξ ίσου επίστελλε, αλλ' ως κυρίω όντι πάντων των σων φράζε ει του δέη ει δε μη, εγώ βουλεύσομαι περί σου ως αδικούντος. Ει δε αντιλέγεις περί της βασιλείας, υπομείνας έτι αγώνισαι περί αυτής και μη φεύγε, ως εγώ επί σε πορεύσομαι ου αν ης. (Β', 14, 4-9).

Σε αυτά απάντησε με επιστολή ο Αλέξανδρος και έστειλε, μαζί με τους εκ μέρους του Δαρείου ελθόντες, τον Θέρσιππο, αφού τον διέταξε να εγχειρίσει την επιστολή στον Δαρείο, αυτός δε να μη κάμει λόγο περί ουδενός, το δε γράμμα του Αλεξάνδρου έλεγε τα εξής: οι ιδικοί σας πρόγονοι αφού ήλθαν στη Μακεδονία και την άλλην Ελλάδα, προξένησαν κακά σε εμάς, ενώ δεν είχαν πάθει κανένα αδίκημα πρωτύτερα από εμάς.

Εγώ δε, αφού εξελέγην αρχηγός των Ελλήνων και επειδή ήθελα να εκδικηθώ

τους Πέρσες, πέρασα στην Ασία, επειδή σεις πρώτοι κάματε αρχή εχθρική, διότι και τους Περινήθιους βοηθήσατε στη Θράκη, την οποίαν εμείς εξουσιάζουμε, ο Ώχος έστειλε στρατιωτική δύναμη.

Αφού δε φονεύθηκε ο πατέρας μου από τους επιβουλευθέντες τη ζωή του συνωμότες, τους οποίους σεις οργανώσατε, όπως σεις οι ίδιοι διαδώσατε κομψαστικώς με τις επιστολές, αφού συ με την βοήθεια του Βαγώα φόνευσες τον Άρση και κατέλαβες την βασιλεία κατά τρόπον άδικο και ουχί συμφώνως προς τον περσικό νόμο, αλλά ενώ αδικούσες τους Πέρσες, και ενώ έστελνες εχθρικά γράμματα περί εμού στους Έλληνες παρακινώντας αυτούς να με πολεμούν, και ενώ απέστειλες χρήματα προς τους Λακεδαιμονίους και προς μερικούς άλλους εκ των Ελλήνων, και ενώ ουδεμία εκ των άλλων πόλεων τα δέχθηκε, μόνον δε οι Λακεδαιμόνιοι τα έλαβαν, και ενώ οι εκ μέρους σου αποσταλέντες διέφθειραν τους φίλους μου και επιχειρούσαν να διαλύσουν την ειρήνη, την οποίαν συνήψα με τους Έλληνες, -εξεστράτευσα εναντίον σου, διότι συ πρώτος έδωσες αφορμήν στην έχθρα.

Αφού δε νίκησα σε μάχη πρώτον τους στρατηγούς και τους διοικητές σου, τώρα δε εσένα και τον μαζί με σένα στρατό σου, τη χώρα κατέχω, αφού μου τα παραχώρησαν οι θεοί. Όσοι από τους πολεμήσαντες μαζί με σένα δεν σκοτώθηκαν, αλλά κατέφυγαν σε μένα, εγώ φροντίζω γι' αυτούς, και αυτοί δεν μένουν παρά την θέλησή τους πλησίον μου, αλλά θεληματικώς εκστρατεύουν μαζί μου.

Επειδή λοιπόν εγώ είμαι κύριος όλης της Ασίας, έλα προς εμένα εάν δεν φοβάσαι μήπως, αφού έλθεις, πάθεις κανένα κακό. Αλλά στείλε μερικούς από τους

φίλους σου να πάρουν ένορκες διαβεβαιώσεις. Όταν δε έλθεις προς εμένα, ζήτησε και λάβε την μητέρα και την γυναίκα και τους παιδιά σου και ό,τι άλλο θέλεις.

Διότι σε ό,τι με πείσεις, αυτό θα το λάβεις. Και εις το μέλλον, όταν στέλνεις κανένα προς εμένα, έχε υπ' όψιν σου ότι τον στέλνεις προς βασιλέα της Ασίας, ούτε να μου γράφεις ως ίσος προς ίσον, αλλ' εάν χρειάζεσαι τίποτε, να ομιλείς ως προς τον κύριο όλων των δικών σου, εν εναντία δε περιστώσει, εγώ θα αποφασίσω για σένα με την πεποίθηση ότι με αδικείς.

Εάν δε μου διαφιλονικείς την βασιλεία, αφού σταθείς, αγωνίσου γι' αυτήν, και μη φεύγεις, διότι εγώ θα βαδίσω εναντίον σου οπουδήποτε κι αν είσαι.

Το δυσάρεστο γεγονός είναι ότι μαζί με όλους τους αιχμαλώτους συνελήφθεισαν και οι πρεσβευτές των Αθηναίων, των Σπαρτιατών και των Θηβαίων που είχαν έλθει προκειμένου να συνεργασθούν με τους Πέρσες για την ανατροπή του Αλεξάνδρου. Ήσαν δε αυτοί ο Ευθυκλής Σπαρτιάτης, ο Θεσσαλίσκος ο υιός του Ισμηνίου και ο Διονυσόδωρος ο Ολυμπιονίκης που ήσαν Θηβαίοι, καθώς και ο Ιφικράτης, ο υιός του στρατηγού Ιφικράτη, που ήταν Αθηναίος.

Δεύτερη επιστολή Δαρείου και απάντησις Μ. Αλεξάνδρου:

Έτι δ' εν τη πολιορκία της Τύρου ξυνεχομένου Αλεξάνδρου, αφίκοντο παρά Δαρείου πρέσβεις ως αυτόν, απαγγέλοντες μύρια μεν τάλαντα υπέρ της μητρός τε και της γυναικός και των παιδων δούναι εθέλειν Αλεξάνδρω Δαρείον την δε χώραν πάσαν την εντός Ευφράτου ποταμού έστε επί θάλασσαν την Ελληνικήν Αλεξάνδρου είναι γήμαντα δε την Δαρείου παίδα Αλέξανδρον φίλον τε είναι

Δαρείω και ξύμμαχον και τούτων εν τω ξυλλόγω των εταιρών απαγγελθέντων, Παρμενίωνα μεν λέγουσιν Αλέξανδρω ειπείν, ότι αυτός αν, Αλέξανδρος ων, επί τούτοις ηγάπησε καταλύσας τον πόλεμον μηκέτι πρόσω κινδυνεύειν Αλέξανδρον δε Παρμενίωني αποκρίνασθαι, ότι και αυτός αν, είπερ Παρμενίων ην, ούτως έπραξεν, επεί δε Αλέξανδρος έστιν, αποκρινείσθαι Δαρείω, άπερ δη και απεκρίνατο, έφη γαρ ούτε χρημάτων δείσθαι παρά Δαρείου, ούτε της χώρας λαβείν αντί της πάσης το μέρος είναι γαρ τα τε χρήματα και την χώραν αυτού πάσαν γήμαι τε ει εθέλοι την Δαρείου παίδα, γήμοι αν, και ου διδόντος Δαρείου εκέλευε τε αυτόν ήκειν, ει τι ευρέσθαι εθέλοι φιλόανθρωπον παρ' αυτού. Ταύτα ως ήκουσε Δαρείος, τας μεν ξυμβάσεις απέγνω τας προς Αλέξανδρον, εν παρασκευή δε του πολέμου αύθις ην.

Ενώ δε ο Αλέξανδρος καταγινόταν ακόμη με την πολιορκία της Τύρου, ήλθαν προς αυτόν εκ μέρους του Δαρείου πρέσβεις, οι οποίοι του ανήγγειλαν ότι ο Δαρείος επιθυμούσε να δώσει σ' αυτόν δέκα μεν χιλιάδας τάλαντα για την απελευθέρωση και της μητρός και της γυναικός και των παιδιών του όλη δε η χώρα η περιλαμβανόμενη μεταξύ του Ευφράτου και της ελληνικής θαλάσσης να περιέλθει στον Αλέξανδρο, αφού δε ο Αλέξανδρος νυμφευθεί την θυγατέρα του Δαρείου, να είναι και φίλος και σύμμαχος αυτού.

Όταν δε ανακοινώθηκαν αυτά στους συναθροισθέντες εταιρους, λέγουν ότι ο Παρμενίων είπε στον Αλέξανδρο ότι, εάν αυτός ήταν Αλέξανδρος, θα αρκούνταν, αφού θα κατέπαυε τον πόλεμο σύμφωνα με αυτούς τους όρους, να μην εκτίθεται πλέον σε άλλους περαιτέρω κινδύνους, ο δε Αλέξανδρος αποκρίθηκε στον Παρμενίωνα ότι και αυτός εάν ήταν Παρμενίων κατ' αυτόν τον τρόπον θα έπραττε, αλλ' επειδή

είναι Αλέξανδρος, είπε ότι θα δώσει στον Δαρείο τοιαύτη απάντηση, την οποίαν πράγματι και του έδωσε. Του απήντησε ότι ούτε είχε ανάγκη να λάβει χρήματα από τον Δαρείο ούτε είχε τη διάθεση να πάρει το προσφερόμενο μέρος αντί ολόκληρη τη χώρα, διότι έλεγε ότι ήδη και τα χρήματα και η χώρα όλη είναι δικά του και εάν επιθυμούσε να νυμφευθεί την κόρη του Δαρείου, θα την νυμφευόταν έστω και εάν δεν συγκατατηθόταν ο Δαρείος και τον προέτρεπε να έλθει αυτός ο ίδιος, εάν ήθελε να επιτύχει για τον εαυτό του κάποια φιλανθρωπική πράξη εκ μέρους του. Μόλις άκουσε αυτά ο Δαρείος, απέβαλε μεν κάθε ελπίδα για τον συμβιβασμό με τον Αλέξανδρο, ετοιμαζόταν δε εκ νέου για τον πόλεμο.

Και Παρμενίωνος ειπόντος: Έλαβον αν ει Αλέξανδρος ήμουν κ' αγώ νη Δία είπεν εις Παρμενίων ήμουν (Πλούταρχος).

Τρίτη επιστολή Δαρείου (Διόδωρος):

Ως δ' ου προσείχεν αυτώ, πάλιν εξέπεμψεν άλλους πρέσβεις, επαινών μεν αυτόν επί τω καλώς κεχρήσθαι τη τε μητρί και τοις άλλοις αιχμαλώτοις, αξιών δε φίλον γενέσθαι και λαβείν την εντός Ευφράτου χώραν και τάλαντ' αργυρίου τρισμύρια και την ετέραν των εαυτού θυγατέρων γυναίκα, καθόλου δε γενόμενον γαμβρόν και τάξιν υιού λαβόντα καθάπερ κοινωνόν γενέσθαι της όλης βασιλείας.

Ο Δαρείος, πάλι, έστειλε άλλους πρέσβεις επαινώντας τον για την καλή συμπεριφορά προς τη μητέρα του και τους άλλους αιχμαλώτους, αξιώνοντας να γίνουν φίλοι να πάρει και την εντός του Ευφράτου χώρα, 30.000 τάλαντα, τη μια θυγατέρα του σύζυγο γενόμενος γαμβρός και έτσι γιος του και κοινωνός της όλης βασιλείας.





Τρίτη επιστολή Αλεξάνδρου (Διόδωρος):

... καθόλου δε και άλλοις μεγαλοψύχοις λόγοις χρησάμενος και τους μεν λόγους των Περσών αποδοκιμάσας, προτιμήσας δε την ευδοξίαν των προτεινομένων δωρεών τοις μεν πρέσβεσιν απόκρισιν έδωκεν ως ούθ' ο κόσμος δυείν ηλίων όντων τηρήσαι δύναιτ' αν την ιδίαν διακόσμησίν τε και τάξιν ούθ' η οικουμένη δύο βασιλέων εχόντων την ηγεμονίαν αταράχως και αστασιάστως διαμένειν αν δύναιτο. Διόπερ απαγγέλειν αυτούς εκέλευσε τω Δαρείω, ει μεν των πρωτείων ορέγεται, διαμάχεσθαι προς αυτόν περί της των όλων μοναρχίας ει δε δόξης καταφρονών προκρίνει την λυσιπέλειαν και την εκ της ραστώνης τρυφήν, αυτός μεν Αλεξάνδρω ποιείτω τα προσταττόμενα, άλλων δε άρχων βασιλεύετω, συγχωρουμένης αυτώ της εξουσίας υπό της Αλεξάνδρου χρηστότητος. (ΙΕ', 54, 5-6).

Παρά τους άλλους μεγαλόψυχους λόγους (του Δαρείου), τους μεν λόγους των Περσών απέρριψε προτιμώντας την καλή του φήμη και την ορθή κρίση από

τις προτεινόμενες δωρεές και στους πρέσβεις απάντησε ότι: όπως ο κόσμος δεν μπορεί να έχει δύο ήλιους, έτσι και η οικουμένη δεν μπορεί να έχει δύο βασιλείς που την ηγεμονία να εξασκούν χωρίς αντιδικίες. Εάν δε δεν ενδιαφέρεται για τη δόξα και προτιμά το συμφέρον και την καλοπέραση της τεμπελιάς, να δεχθεί τις απόψεις του Αλεξάνδρου να βασιλεύει σε άλλους, εγκρινομένης της βασιλείας του από τον Αλέξανδρο.

Εκ της μελέτης των επιστολών και συμπυκνώνοντας τα τρία στάδια που αντιστοιχούν στα τρία ζεύγη επιστολών έχουμε τις παρακάτω παραχωρήσεις του Δαρείου, ενώ οι απόψεις του Αλεξάνδρου δεν μεταβάλλονται:

➔ Παραχώρηση πλήθους χρημάτων, πιθανώς 10.000 τάλαντων.

➔ Παραχώρηση της εντός του Άλυος χώρας και 20.000 τάλαντων.

➔ Παραχώρηση της εντός του Ευφράτου χώρας, 30.000 τάλαντων, να παντρευτεί την κόρη και να γίνει μέλος της

βασιλικής οικογένειάς του. Ο Αλέξανδρος είναι άνθρωπος του «ΑΚΡΟΥ». Δεν δέχθηκε ποτέ το «ΜΕΣΟ» ή τη μετριότητα. Θα είναι ή Διογένης που δεν έχει τίποτε, τον οποίο και θαυμάζει ή Μέγας Αλέξανδρος, που τα έχει όλα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

Ο Αλέξανδρος μετά τη μάχη της Ισού βρίσκεται εμπρός σε ένα πολύ μεγάλο δίλημμα: να συνεχίσει καταδιώκοντας τον Δαρείο, δεδομένου ότι ουσιαστικά περσικός στρατός δεν υφίστατο και επομένως η κατάληψη της Βαβυλώνας και της Περσεπόλεως θα ήταν εύκολη, ή να δεχθεί τους όρους ειρήνης και συμμαχίας του Δαρείου κρατώντας όλη την Μικρά Ασία μέχρι τον Άλυ ποταμό.

Ο πειρασμός να συνεχίσει την καταδίωξη είναι μεγάλος. Τον περιμένει ένας έτοιμος θρόνος. Όμως παρά τον φιλόδοξο χαρακτήρα του και το νεαρό της ηλικίας του, απορρίπτει και τα δύο και αποφασίζει να συνεχίσει προς νότον για να καταλάβει όλη την μετά την Ισού παραλία καθώς και την Αίγυπτο, απο-

κόπτοντας έτσι κάθε επικοινωνία των Περσών με τον ελλαδικό χώρο.

Κατά την άποψή μου, μεγάλο βάρος στη σοφή απόφασή του έπαιξε και το γεγονός ότι μετά τη μάχη της Ισού, εκτός του μεγάλου αριθμού αιχμαλώτων μεταξύ των οποίων και όλη η οικογένεια του Δαρείου, περιλαμβάνονταν και οι πρέσβεις των Αθηναίων, των Σπαρτιατών και των Θηβαίων, οι οποίοι είχαν έλθει στο Δαρείο προκειμένου να ζητήσουν οικονομική βοήθεια για να επαναστατήσουν εναντίον του «Κοινού των Ελλήνων». Δυστυχώς, οι Έλληνες, παρά τον καταστρεπτικό πελοποννησιακό πόλεμο, ουδέποτε δέχθηκαν την κατάργηση της «Πόλεως Κράτος» και το μεγάλο και σωτήριο Ομοσπονδιακό Κράτος των Ελλήνων που είχαν προτείνει ορισμένοι φωτισμένοι Έλληνες, όπως ο Ισοκράτης, ο Αισχίνης, ο Φωκίων και άλλοι, και το οποίο εφάρμοσε ο μεγαλοφυής Φίλιππος σύστημα που τα εγγύς προηγούμενα χρόνια εφάρμοσαν ο σιδηρούς καγκελάριος της Γερμανίας Μπίσμαρκ και δη με πολύ σκληρότερα πολεμικά μέτρα από τον



Φίλιππο δημιουργώντας την πανίσχυρη Γερμανία, ο Κάβουρ την Ιταλία και οι Άγγλοι το Ηνωμένο Βασίλειο.

Τους Έλληνες δεν τους συνέτισε η επάρατος Ανταλκίδειος Ειρήνη του 387 π.Χ. με την οποία παραδόθηκαν αμαχητί στο Δαρείο όλη η Ιωνία με όλες οι πόλεις της, αλλά επιπλέον με τον περσικό χρυσό ελέγχονταν παντιστρόπως η εσωτερική και εξωτερική πολιτική των πόλεων του Ελλαδικού χώρου, ιδίως Αθηνών και Σπάρτης, οι οποίες με τους συνεχείς εμφύλιους πολέμους έδωσαν τη δυνατότητα στους Πέρσες να είναι ουσιαστικά δικτάτορες της Ελλάδας (AT OMSTEAD, history of the persian empire σελ.358).

Εκτός από τα παραπάνω, ο Μέμνων, αρχηγός του περσικού στρατού είχε κατορθώσει να ελέγχει ορισμένα νησιά του Αιγαίου. Η ανησυχία λοιπόν του Μ. Αλέξανδρου ήταν μεγάλη: «τα ελληνικά πράγματα», όπως γράφει ο Αρριανός στο χωρίο (B17,1), δεν του επέτρεπαν ηρεμία, πολύ περισσότερο που οι Έλληνες υποδουλιζόνταν από τους Πέρσες.

Ο θάνατος του Μέμνωνος διέκοψε τη δραστηριότητά του, όμως ο κίνδυνος εξακολουθούσε να είναι μεγάλος, διότι το ναυτικό των Περσών και της Κύπρου ήλεγχε όλο το Αιγαίο, γι' αυτό και συνέχισε προς νότο δεικνύοντας όχι μόνον ασυνήθιστη για την ηλικία του ωριμότητα, αλλά επί πλέον ορθή εκτίμηση της στρατηγικής καταστάσεως και εξαιρετική διπλωματική ικανότητα, διότι απεφάσισε ότι επ' ουδενί λόγω θα έπρεπε να διασπαστεί η ενότητα που αποφασίσθηκε στην Κόρινθο η οποία είχε επιτευχθεί από τον πατέρα του Φίλιππο, που την πέτυχε όταν μετά τη μάχη της Χαιρώνειας δήλωσε ότι: «εβούλετο προς Πέρσας υπέρ των Ελλήνων πόλεμον αράσθαι και λαβείν παρ' αυτών

δίκας υπέρ της προς τα ιερά γενομένης παρανομίας».

Έτσι, συμπεριφέρθηκε προς τους συλληφθέντες έλληνες πρέσβεις των Αθηνών, Θηβών και Σπάρτης κατά διπλωματικότερο τρόπο, βρίσκοντας ο ίδιος τις δικαιολογίες για να τους απελευθερώσει.

Ήσαν δε Ευθυκλής μεν Σπαρτιάτης, Θεσσαλίσκος δε Ισμηνίου και ιονυσόδωρος Ολυμπιονίκης Θηβαίοι, Ιφικράτης δε ο Ιφικράτους, του στρατηγού, Αθηναίος και ούτοι ως ήκον παρά Αλέξανδρον, Θεσσαλίσκον μεν και Διονυσόδωρον, καίπερ Θηβαίους όντας, ευθύς αφήκε, το μεν τι κατοικίσει των Θηβών, το δε, ότι συγγνωστά δεδρακένοι εφάινοντο, ηνδραποδισμένης υπό Μακεδόνων της πατρίδος, σφίσιν τε ήντινα ηδύναντο ωφέλειαν ευρισκόμενοι, και ει δη τινά και τη πατρίδι εκ Περσών και Δαρείου ταύτα μεν υπέρ αμφοίν επιεική ενθυμηθείς, ιδία δε Θεσσαλίσκον μεν αιδοί του γένους αφίεναι είπεν, ότι των επιφανών Θηβαίων ην, Διονυσόδωρον δε επί τη νίκη των Ολυμπίων. Ιφικράτην δε, φιλία τε της Αθηναίων πόλεως και μνήμη της δόξης του πατρός, ζώντα τε αμφ' αυτόν έχων ες τα μάλιστα ετίμησε, και νόσω τελευτήσαντος τα οστά ες τας Αθήνας τοις προς γένους απέπεμψεν. Ευθυκλέα δε Λακεδαιμόνιον τε όντι, πόλεως περιφανώς εχθράς εν τω τότε και αυτόν ουδέν ιδία ευρισκόμενον ες ξυγγνώμην, ότι και λόγου άξιον τα μεν πρώτα εν τη φυλακή αδέσμω έσχεν, ύστερον δε εστί μεγάλα ευτύχει και τούτον αφήκεν.

Ήσαν δε αυτοί ο Ευθυκλής Σπαρτιάτης, ο Θεσσαλίσκος ο υιός του Ισμηνίου και ο Διονυσόδωρος ο Ολυμπιονίκης που ήσαν Θηβαίοι, καθώς και ο Ιφικράτης, ο υιός του στρατηγού Ιφικράτη, που ήταν Αθηναίος. Έτσι, τους Θηβαίους

Θεσσαλίσκο και Διονυσόδωρο τους άφησε αμέσως ελεύθερους αφ' ενός μεν από ευσπλαχνία προς τις Θήβες, τις οποίες είχε καταστρέψει, και αφ' ετέρου διότι θεώρησε ότι άξιζαν τη συγγνώμη του, διότι αφού είχε καταστρέψει την πατρίδα τους, είχαν δίκιο να προσπαθούν να βρουν κάποια ωφέλεια και γι' αυτούς και για την πατρίδα τους. Έτσι στον Θεσσαλίσκο είπε ότι τον απολύει από σεβασμό προς το γένος του, διότι καταγόταν από επιφανείς Θηβαίους, το δε Διονυσόδωρο, διότι ήταν Ολυμπιονίκης.

Τον Αθηναίο Ιφικράτη και για τη φιλία του προς την πόλη των Αθηναίων και για τη μνήμη της δόξης του πατέρα του -εξαίρετου και γενναίου Αθηναίου στρατηγού- τον κράτησε, όσο ζούσε, κοντά του διότι ήταν σοβαρά ασθενής, τον περιέβαλε με τιμές και όταν πέθανε, έστειλε τα οστά του στους συγγενείς του στην Αθήνα.

Τον Λακεδαιμόνιο Ευθυκλέα δεν βρήκε καμία δικαιολογία προς συγχώρεση. Στην αρχή τον κράτησε φυλακισμένο χωρίς δεσμά, ύστερα όμως, όταν έφτασε σε υψηλό βαθμό ευτυχίας, τον απέλυσε και αυτόν (Αρρ. Β XV).

Ο Μ. Αλέξανδρος όπως και ο πατέρας του Φίλιππος ουδέποτε διανοήθηκαν να κάνουν τη νότιο Ελλάδα και ιδίως την Αθήνα «Μακεδονική υποτελή επαρχία» και το απέδειξαν αυτό ιδίως μετά τη μάχη της Χαιρώνειας, όταν ελευθέρωσαν τους αιχμαλώτους χωρίς λύτρα, έστειλαν τα οστά των πεσόντων και με την υπογραφείσα ειρήνη οι Αθηναίοι κράτησαν τη Δήλο, τη Σάμο, την Ίμβρο, τη Λήμνο, τη Σκύρο και τον Ωρωπό και οι ίδιοι αποφάσισαν να πάνε στην Κόρινθο, όπου και υπογράφηκε το «κοινό των Ελλήνων» για την εκστρατεία εναντίον των Περσών με

αρχηγό του συγκροτηθησομένου κοινού στρατού τον βασιλέα Φίλιππο.

Και τότε ο Δήμος Αθηναίων ψήφισε τιμές για τον Φίλιππο και τον Αλέξανδρο και τους στρατηγούς Αντίπατρο και Παρμενίωνα κάνοντάς τους Αθηναίους πολίτες και έστησε τον ανδριάντα του Φιλίππου στην αγορά, όταν δολοφονήθηκε ο Φίλιππος, για να τα ξεχάσουν όλα, και να επακολουθήσει η καταστροφή της Θήβας.

Ο Αλέξανδρος είχε βυθισθεί τόσο πολύ στον ελληνικό κόσμο και πολιτισμό και ιδίως όταν βρήκε τις ρίζες του στο ελληνικό πάνθεον, ώστε τις υποθέσεις του ελληνικού κόσμου τις θεώρησε δικές του και επέβαλε δια των όπλων την πολιτική του αυτή κατά των Περσών. Η επιθυμία του να αναγνωρισθεί από τους Αθηναίους κυρίως με τη θέλησή τους ήταν τόσο μεγάλη που έκανε πάρα πολλά για να την αποκτήσει.

Γενικώς, οι νότιοι Έλληνες εξασκούσαν τόση γοητεία στους Μακεδόνες, ώστε έδιναν την εντύπωση ημιθέων μέσα σε θηρία. Αυτό διατύπωσε ο Αλέξανδρος κατά τη διάρκεια του θλιβερού διαπληκτισμού του με τον Κλείτο, όταν η λογομαχία τους και η βάρβαρη συμπεριφορά αμφοτέρων είχε φθάσει στο κατακόρυφο. Στην προσπάθειά του να συνεφέρει τον Κλείτο, είπε στους παρισταμένους για να ακούσει ο Κλείτος: «*Ου δοκούσιν υμίν οι Έλληνες εν τοις Μακεδόσιν, όπως θηρίοις ημίθειοι περιπατούντες;*» Δηλαδή δεν σας φαίνεται ότι οι Έλληνες περπατούν ανάμεσα μας σαν ημίθειοι ανάμεσα σε θηρία; (Πλουτ. ΑΛΕΞ. 51,2).

Για την απόκτηση αυτής της εύνοιας απέστειλε τριακόσιες περσικές ασπίδες από τη μάχη του Γρανικού στο ναό της παρθένου Αθηνάς με την αφιέρωση:

Νυν δε της γης ανήλιον
μέρος έμεινεν όσον
Αλέξανδρος ουκ είδεν.
ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ



«Αλέξανδρος Φιλίππου μετά απάντων των Ελλήνων πλην Λακεδαιμονίων από των βαρβάρων την Ασίαν κατοικούντων».

Μετά τη νίκη του στα Γαυγάμηλα όλους τους Έλληνες μισθοφόρους αιχμαλώτους τους ελευθέρωσε. Στη Βαβυλώνα που βρήκε «τας χαλκάς εικόνας του Αρμοδίου και του Αριστογείτονος ταύτας οπίσω πέμπει Αλέξανδρος». Υπήρξε τόσο προσηλωμένος στον κόσμο αυτό ώστε «τα βασίλεια τα περσικά ενέπρησε» παρά την αντίθετο γνώμη του Παρμενίωνα.

Το λόγο αυτής της ενέργειας μας δίνει ο Αρριανός (Γ18,11). Ο Αλέξανδρος έλεγε ότι πρέπει να τιμωρήσει τους Πέρσες, διότι όταν εξεστράτευσαν εναντίον της Ελλάδας, «και τας Αθήνας κατέσκαψαν και τους ναούς έκαυσαν». Γι' αυτό και απαντά στον Δαρείο με την πρώτη επιστολή στην οποία αφ' ενός μεν απορρίπτει τις κατηγορίες του και αφ' ετέρου τις αντιστρέφει και μάλιστα τεκμηριωμένες:

- Οι πρόγονοί σου ήλθαν στην πατρίδα μου και προξένησαν μεγάλες καταστροφές.

- Εσύ δεν είσαι ο νόμιμος βασιλεύς, γιατί σκότωσες τον προκάτοχό σου.

- Έστελνες χρήματα στους λακεδαιμονίους και σε άλλους Έλληνες προσπαθώντας να διαφθείρεις τους φίλους μου και να διαλύσεις την ειρήνη.

- Σκοτώσατε τον πατέρα μου όπως Σεις καυχηθήκατε.

Ταυτοχρόνως δίδει τους όρους της επιστροφής όχι μόνο της οικογενείας αλλά και ό,τι άλλο ζητήσει και το εγκρίνει: «Όταν έλθεις σε μένα, ζήτησε και θα πάρεις και τη γυναίκα σου και τα παιδιά σου και ό,τι άλλο που εγώ θα το εγκρίνω».

Στη συνέχεια, γράφει εντολές που είναι δίκικοπο μαχαίρι: «Του λοιπού όταν γράφεις σε μένα, προς τον βασιλέα της

Ασίας να γράφεις, ούτε να μου γράφεις ως ίσος προς ίσον αλλά ως κύριου όλων των δικών σου, και αν διαφιλονικείς τη βασιλεία μου στάσου και αγωνίσου και μη φεύγεις, διότι εγώ θα βαδίσω εναντίον σου».

Ο Αλέξανδρος είναι θυμωμένος, διότι ο Δαρείος στην πρώτη του επιστολή δεν τον προσφώνησε Βασιλέα. Το γράμμα αυτό που το έστειλε με τον Θέρσιπο με εντολή να μην κάνει καμία συζήτηση έχει δύο όψεις: Αφενός, προσπαθεί να μειώσει το ηθικό του Δαρείου πράγμα που θα είχε μεγάλο αντίκτυπο στις μελλοντικές συγκρούσεις και αυτό είναι το πλεονέκτημα της αποφάσεώς του, «Διότι σκοπός του πολέμου είναι όχι μόνον η συντριβή της δυνάμεως αλλά και της θελήσεως του αντιπάλου προς περαιτέρω αγώνα».

Αφετέρου, υπάρχει και το μειονέκτημα: ο Δαρείος θα αντιληφθεί ότι έχει απέναντί του έναν αντίπαλο αποφασισμένο να του πάρει το θρόνο, δηλαδή γνωρίζει πλέον τις προθέσεις του αντιπάλου του και θα προετοιμασθεί αναλόγως διότι ισχύει το: «Εάν ο εχθρός εγνώριζε τι σκέπτεται ο εχθρός τότε ο εχθρός θα ενίκα τον εχθρό».

Στη συνέχεια και κατά τη διάρκεια της πολιορκίας της Τύρου, ο Δαρείος επανέρχεται προσφέροντας επί πλέον 10.000 τάλαντα, τη χώρα μέχρι τον Ευφράτη, την κόρη του για γυναίκα και την υπογραφή συμμαχίας.

Τέλος, ο Δαρείος, αφού έμαθε από δραπετεύσαντα θαλαμηπόλο της γυναίκας του την άψογο συμπεριφορά του Αλεξάνδρου προς όλη την οικογένεια και ότι η γυναίκα του τάφηκε με τιμές βασίλισσας, με νέα επιστολή συγχαίρει τον Αλέξανδρο για την άψογο συμπεριφορά του και του προσφέρει επί πλέον 30.000 τάλαντα.

Η απάντηση του Αλεξάνδρου, όπως γράφει ο Διόδωρος ο Σικελιώτης, δείχνει και την απόφασή του όχι μόνον να νικήσει το Δαρείο, αλλά εάν εκείνος το δέχεται, να τον έχει «ύποχο», δηλαδή υποτελή βασιλέα, πράγμα που δεν θα ήταν κάτι νέο για την περσική αυτοκρατορία και του απαντά: «Όπως ο κόσμος δεν μπορεί να έχει δύο ήλιους, έτσι και η οικουμένη δεν μπορεί να έχει δύο βασιλείς, που να εξασκούν εξουσία χωρίς αντιδικίες, και εάν δεν ενδιαφέρεται για τη δόξα και προτιμά την καλοπέραση, να δεχθεί να βασιλεύει σε άλλους, εγκρινομένης της βασιλείας του από τον Αλέξανδρο».

Αν κρίνουμε από το πως φέρθηκε αργότερα στο βασιλέα Πύρο, θα τηρούσε αυτό που παρήγγειλε «ζήτα και λάμβανε ό,τι αν με πείσεις».

Ακολούθησε η μάχη στα Γαυγάμηλα όπου ο Δαρείος υπέστη και πάλι συντριπτική ήττα, όχι μόνον στρατιωτική αλλά και ηθική. Έτσι, κάθε επικοινωνία διακόπηκε.

Όταν ο Αλέξανδρος κατέλαβε την Περσέπολη, την πρωτεύουσα της περσικής αυτοκρατορίας, και κάθισε στο θρόνο των Περσών αυτοκρατόρων, ο Κορίνθιος Δημάρατος υπερασπιστής και πρωτεργάτης του «κοινού των Ελλήνων», γέρος πλέον φιλοτιμήθηκε να επισκεφθεί τον Αλέξανδρο, και όταν τον είδε επάνω στο θρόνο είπε: «Μεγάλη ηδονή στερήθηκαν οι Έλληνες που πέθαναν πριν δουν τον Αλέξανδρο να κάθεται στο θρόνο του Δαρείου».

Στο συμπόσιο που ακολούθησε πυρπόλησε τα ανάκτορα. Έχει γραφεί ότι επάνω στη μέθη όλων με πρόταση μιας εταίρας άρχισε η πυρπόληση, και ότι αμέσως μετάνιωσε και διέταξε να τη σβήσουν.

Κατά μια άλλη άποψη πιο πιθανή, η πυρπόληση, παρά τις αντιρρήσεις του Παρμενίωνος, διατάχθηκε από τον Αλέξανδρο για να δείξει ότι τηρεί τους σκοπούς της εκστρατείας του «κοινού των Ελλήνων». Δηλαδή η εκστρατεία έγινε για να τιμωρηθούν οι Πέρσες.

Ήλθατε και κάψατε τα ιερά μας και κατασκάψατε πόλεις, καίω το ανάκτορο και την πόλη σας, το σύμβολο της αυτοκρατορίας σας, σε εφαρμογή του «τιμωρήσασθαι βουλόμενος Πέρσας, διέβην την Ασία ΔΙΚΑΣ ΛΑΒΕΙΝ». Αυτά αποτελούν την τελευταία συμβολική έκφραση του πολέμου της εκδικήσεως και απαρχή νέας περιόδου: της πολιτικής συμφιλίωσης και συγκυβέρνησης.

Έτσι, θεωρεί εκπληρωθείσα την αποστολή που του ανέθεσε «το κοινό των Ελλήνων» και δηλώνει ότι οι στρατοί των σύμμαχων πόλεων που συμμετείχαν στην εκστρατεία είναι ελεύθεροι να επιστρέψουν στην πατρίδα αφού πληρώσει τους μισθούς και όλα τα έξοδα ταξιδιού μέχρι την Ελλάδα. Όσοι όμως επιθυμούν να μείνουν είναι ασμένως δεκτοί. Αυτός θα συνεχίσει προς τις Ινδίες.

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΗΤΤΗΜΕΝΟΥΣ

Η συμπεριφορά του Μ. Αλεξάνδρου προς τους ηττημένους υπήρξε τελείως διάφορος από εκείνη που του συνέστησε ο Αριστοτέλης. Δηλαδή να φέρεται στους Έλληνες ως ελευθέρων ανθρώπων και στους κατακτημένους ως βαρβάρων.

Οι πρώτες αντιδράσεις στις παραπάνω συμβουλές αρχίζουν ουσιαστικά με τη συμπεριφορά του στην οικογένεια του Δαρείου. Συμπεριφέρθηκε προς αυτήν με ασυνήθη και πρωτόγνωρο για την εποχή ιπποτισμό, σεβασμό και υψηλοφροσύνη, παρηγορώντας τους ανθρώπους, που

από το ζενίθ της δόξης και της ευτυχίας, μέσα σε μια μέρα ευρέθησαν στο ναδίρ της δυστυχίας. Ιδιαίτερως στη μητέρα του Δαρείου Συσίγαμβη φέρθηκε με μεγάλο σεβασμό σαν να ήταν δική του μητέρα. Διέταξε όλη η οικογένεια να μη στερηθεί τίποτε από εκείνα που είχε προηγουμένως. Δεν επισκέφθηκε καν την ωραιότατη γυναίκα του Δαρείου και σεβάστηκε τις κόρες του, ενώ σύζυγος, τέκνα και περιουσία του ηττημένου βασιλέως ήσαν κατά τα τότε ισχύοντα προσωπική περιουσία του νικητή.

Όταν η σύζυγος του Δαρείου πέθανε, την έθαψε με βασιλικές τιμές και όταν τελείωσε η εκστρατεία, την υπόλοιπη οικογένεια την εγκατέστησε σε ανάκτορο στα Σούσα και έδωσε εντολή τα παιδιά και ιδίως ο γιος του Δαρείου να ανατρέφονται και να μορφώνονται ως πρίγκιπες.

Ενώ θα μπορούσε τις κόρες να τις έχει παλλακίδες, τη μία την Στάτειρα την παντρεύτηκε νόμιμα, γενόμενος, έτσι, μέλος της βασιλικής οικογένειας και την άλλη την πάντρεψε με τον Ηφαιστίωνα.

Η μητέρα του Δαρείου τον αγαπούσε σα δικό της παιδί και όταν ο Αλέξανδρος πέθανε, σταμάτησε να τρώει και σε μερικές μέρες πέθανε. Όταν τελικώς τον Δαρείο τον σκότωσαν οι επαναστατήσαντες Σατράπες και τον βρήκε νεκρό, τον σκέπασε με το χιτώνα του και τον έστειλε στην οικογένειά του με εντολή να ταφεί με βασιλικές τιμές.

Για τη συμπεριφορά του προς την οικογένεια του Δαρείου γράφουν και ο Κούρτιος και ο Πλούταρχος καθώς και ο Μέγας Βασίλειος τα παρακάτω:

Κάποιος ευνούχος από τους θαλαμηπόλους που είχαν ήδη αιχμαλωτιστεί μαζί με τις γυναίκες, Τίρεως ονομαζόμενος, δραπέτευσε από το στρατόπεδο, επήγε

έφιππος στον Δαρείο και του ανήγγειλε το θάνατο της γυναίκας του. Εκείνος χτύπησε το κεφάλι του, έκλαψε μεγαλόφωνα και είπε: «Αλλοίμονο στην τύχη των Περσών! Η γυναίκα και αδερφή του βασιλιά όχι μόνο αιχμαλωτίστηκε ζωντανή, αλλά και πεθαμένη κείται στερημένη βασιλικής ταφής». Απαντώντας όμως ο θαλαμηπόλος είπε: «Για την ταφή, βασιλιά, για την τιμή και για άλλα πρέπει να μην είσαι τίποτα να κατηγορήσεις την κακή τύχη των Περσών. Γιατί ούτε η δέσποινα Στάτειρα εφόσον ζούσε, ούτε η μητέρα σου και τα παιδιά σου στερήθηκαν κανένα από τα αγαθά και τα καλά που είχαν πρωτύτερα, εκτός από το να βλέπουν το φως της δόξης σου, το οποίο πάλι θα το αναδείξει λαμπρό ο άρχων Ωρομάσδης, ούτε όταν πέθανε, στερήθηκε τη νεκρική πομπή, αλλά τιμήθηκε και με εχθρικά δάκρυα. Γιατί ο Αλέξανδρος είναι τόσο χρηστός όταν νικήσει, όσο είναι φοβερός στη μάχη».

Όταν τ' άκουσε αυτά ο Δαρείος, η ταραχή και το πάθος του τον οδήγησαν σε άτοπες υποψίες. Κι αφού πήρε τον ευνούχο πιο μέσα στη σκηνή, του είπε: «Αν δε μακεδονίζεις και συ μαζί με την τύχη των Περσών, -είμαι όμως ακόμα δεσπότης σου εγώ ο Δαρείος- πες μου σεβόμενος το μέγα φως του Μίθρα και το δεξί χέρι του βασιλιά σου, μήπως κλαίω τις πιο μικρές συμφορές της Στατειράς ενώ πάθαμε πολύ πιο χειρότερες, όταν αυτή ζούσε, αφού θα δυστυχούσαμε, όπως ταιριάζει στο αξίωμά μας, σε περίπτωση που θα πέφταμε στα χέρια ενός σκληρού και άγριου εχθρού; Γιατί ποια αξιοπρεπής σχέση μπορεί να υπάρχει, που να παρακινεί σε τόσες τιμές έναν νέο άνδρα προς τη γυναίκα του εχθρού του;»

Κι ενώ αυτός μιλούσε ακόμα, ρίχθηκε στα πόδια του ο Τίρεως και τον παρακαλούσε να λέει καλά λόγια και ούτε τον

Αλέξανδρο να αδικεί, ούτε την πεθαμένη αδελφή και γυναίκα του να ντροπιάζει, ούτε ν' αφαιρεί από τον εαυτό του την πιο μεγάλη παρηγοριά για τα ατυχήματά του, το να νομίζει δηλαδή ότι νικήθηκε από άνδρα ανώτερο της ανθρωπίνης φύσεως και να θαυμάζει τον Αλέξανδρο, γιατί έδειξε περισσότερη σωφροσύνη προς τις γυναίκες των Περσών, από την ανδρεία που έδειξε στους Πέρσες. Ο θαλαμηπόλος πρόσθεσε και φρικτούς όρκους για όλα αυτά και πολλά είπε για την όλη εγκράτεια και μεγαλοψυχία του Αλεξάνδρου.

Τότε ο Δαρείος βγήκε έξω προς τους φίλους του, κι αφού σήκωσε τα χέρια προς τον ουρανό προσευχήθηκε: «Θεοί, προστάτες της γεννήσεως των ανθρώπων και της ψυχής των βασιλέων, δώστε μου να μην εγκαταλείψω την τύχη των Περσών, αλλ' αφού την ανορθώσω πάλι στα αγαθά με τα οποία την παρέλαβα κι αφού νικήσω, ν' ανταμείψω τις ευεργεσίες του Αλεξάνδρου, τις οποίες νικημένος δέχθηκα απ' αυτόν στους πιο αγαπημένους μου. Αν όμως έφτασε κάποιος χρόνος μοιραίος από θεία εκδίκηση και μεταβολή να πάψει η βασιλεία των Περσών, κανένας άλλος άνθρωπος να μην καθίσει στο θρόνο του Κύρου πλην του Αλεξάνδρου». Οι περισσότεροι από τους συγγραφείς λένε ότι αυτά έτσι έγιναν και ελέγχθησαν.

Ο Μ. Βασίλειος για τον Μ. Αλέξανδρο:

«Ουδ' αν παρέλθοιμι το του Αλεξάνδρου, ος τας θυγατέρας Δαρείου αιχμαλώτους λαβών, θαυμαστόν τι οίον το κάλλος παρέχειν μαρτυρουμένας, ουδέ προσιδείν ηξίωσεν, αισχρόν είναι κρίνων τον άνδρα ελόντα γυναικών ηττηθήναι. Τούτι γαρ εις ταυτόν εκείνω φέρει, ότι ο εμβλέψας προς

ηδονήν γυναικί, καν μη τω έργω την μοιχείαν επιτελέση, αλλά τω γε την επιθυμίαν τη ψυχή παραδέξασθαι ουκ αφίεται του εγκλήματος».

(Προς τους νέους, όπως αν εξ ελληνικών ωφελούντο λόγων, κεφ.VII).



Μετάφραση

Ούτε θα παρέλθω την πράξη του Αλεξάνδρου, ο οποίος, αφού συνέλαβε τις κόρες του Δαρείου, που, καθώς λένε, ήσαν θαυμαστής ομορφιάς, δεν έκρινε άξιο για την αξία του ούτε να τις δει, επει-

δή θεωρούσε πως είναι ντροπή για έναν νικητή ανδρών να νικηθεί από γυναίκες. Αυτό συμπίπτει με το λεγόμενο (υπό του Ματθαίου): αυτός που ρίχνει βλέμμα ηδονικό σε γυναίκα, κι αν πράγματι δεν διαπράξει το αμάρτημα της μοιχείας, όμως, με το να παραδεχθεί τη μοιχεία στην ψυχή του, δεν απαλλάσσεται από την ενοχή.

Τις Σατραπείες ουσιαστικά τις ανέθεσε σχεδόν όλες σε Πέρσες με την εντολή είτε Πέρσες είτε Μακεδόνες να διοικούν με τους νόμους, τα ήθη, τα έθιμα και τη θρησκεία κάθε περιοχής αμείβοντας τους δίκαιους και τίμιους και τιμωρώντας σκληρότατα τους παραβάτες είτε ήσαν Πέρσες, είτε Μακεδόνες.

Στη Βαβυλώνα έκτισε τους ναούς της, που τους είχαν καταστρέψει οι Πέρσες, αποδεικνύοντας ότι σέβεται τις θρησκείες των κατακτηθέντων καθώς και τα ήθη και τα έθιμα των.

Σατράπη της Βαβυλώνας διόρισε τον Πέρση στρατηγό του Δαρείου Μαζαίο, ο οποίος στη μάχη των Γαυγαμήλων παραλίγο να ανατρέψει το αποτέλεσμα της μάχης, διότι είχε καταλάβει το στρατόπεδο του Αλεξάνδρου.

Έχτισε 70 περίπου πόλεις μεταξύ των οποίων και την περίφημη ακόμα και σήμερα Αλεξάνδρεια, η οποία τότε είχε γίνει το παγκόσμιο επιστημονικό κέντρο με την περίφημη Βιβλιοθήκη και το Μουσείο, ένα από τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της αρχαίας Ελλάδας, όπου όχι μόνον φοιτούσαν αλλά και δίδασκαν γυναίκες, όπως η περίφημη Υπατία και το οποίο ήταν ένα είδος πολυτεχνείου, όπου διδασκονταν όλες οι επιστήμες, υδραυλική, υδροδυναμική, βαλλιστική, ναυπηγική, πολιορκητική, μηχανική, ιατρική, μαθηματικά, αστρονομία, γεωγραφία κ.α.



Οι Καλές, φυλή του Πακιστάν, που σήμερα ακόμα θεωρούνται απόγονοι των Μακεδόνων στρατιωτών που έζησαν στις ελληνικές πόλεις της περιοχής και των μικτών οικογενειών που τότε δημιουργήθηκαν. Φορούν στο κεφάλι την καυσία, αρχαίο μακεδονικό καπέλο, κάθονται σε σκαμνιά, αντίγραφα των αρχαιοελληνικών, οι γυναίκες της φυλής είναι συχνά πολύ ξανθές, πιστεύουν σε θεούς από το αρχαίο-ελληνικό πάνθεο, φτιάχνουν κρασί, έχουν πολλές ελληνικές λέξεις στη γλώσσα τους, πολλά αρχαιο-ελληνικά διακοσμητικά στοιχεία και έθιμα.



Πρόσφατο χαρτονόμισμα του Αφγανιστάν, ακόμα εν ισχύ. Φέρει τον θυρέο του ελληνο-βακτριανού βασιλιά Ευκρατίδη. Η σημερινή χώρα της αρχαίας Βακτριανής θυμάται και τιμά τον ελληνικό πολιτισμό. "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΥΚΡΑΤΙΔΟΥ".



Εκεί, ο Ερατοσθένης με έναν οβελίσκο και με το μυαλό του μέτρησε τη διάμετρο της γης με μεγάλη ακρίβεια 39.900.000 έναντι των 40.000.000 μέτρων της σήμερα.

Υπήρξαν λοιπόν και άλλοι χρυσοί αιώνες τότε, τους οποίους εμείς μεν τους αγνοούμε και οι Αφροκεντριστές προσπαθούν να μας τους κλέψουν.

Στις πόλεις που έχτιζε εγκαθιστούσε βετεράνους, Έλληνες μετανάστες και εντοπίους όσους το επιθυμούσαν και μπορούσαν να ζουν σύμφωνα με τα δικά τους ήθη και έθιμα. Το ότι υπήρχαν θέατρα σημαίνει ότι οι παρακολουθούντες ήξεραν την ελληνική γλώσσα.

Τα 180.000 χρυσά τάλαντα και άλλους αμύθητους θησαυρούς που βρήκε μέσα στα θησαυροφυλάκια των βασιλέων τα διέθεσε για την ανασυγκρότηση της χώρας χτίζοντας πόλεις, λιμάνια, χαράζοντας και κατασκευάζοντας νέους δρόμους. Έκοψε νέα νομίσματα, τους στατήρες και μαζί με τις ιδρυθείσες Τράπεζες διεύρυναν το εμπόριο και ανέβασαν σημαντικά το βιοτικό επίπεδο των λαών που κατάκτησε.

Από τις επιμιξίες, τις οποίες και όχι μόνον τις παρότρυνε αλλά και τις χρηματοδότησε, βγήκε ένας καινούριος κόσμος στον οποίο, κυρίως στο κέντρο και τις μεσογειακές ακτές, επικράτησε η ελληνική γλώσσα, το πλέον τέλειο, άψογο και εύχρηστο μέσο για τη συνεννόηση και τη διατύπωση των νέων ιδεών των ανθρώπων.

Έτσι, ο τότε κόσμος ήλθε σε επαφή με τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη, τον Επίκουρο, τους Στωικούς και τους φιλοσόφους της σκέψης και της γνώσης, που σήμερα είναι οι ρίζες του σύγχρο-

νου δυτικού πολιτισμού, πράγμα που δεν το δέχονται ούτε οι Ευρωπαίοι και φυσικά ούτε οι Αφροκεντριστές. Μα το μεγαλύτερο επίτευγμα της ελληνικής γλώσσας που επικράτησε στον τότε γνωστό κόσμο ήταν η διάδοση του χριστιανισμού 300 χρόνια αργότερα.

Ο Αλέξανδρος με τη γλώσσα πυρσό στα χέρια του που την έφτασε στα πέρατα του κόσμου (Καβάφης) και με δασκάλους έναν Αριστοτέλη και έναν Όμηρο έμαθε και ήθελε με τη φλόγα αυτή να φωτίσει και φωτίσε τον κόσμο όπου πήγε. Όχι με λόγια αλλά με έργα. Γι' αυτό και ο Πλούταρχος έγραψε: «*Νυν δε της γης ανήλιον μέρος έμεινε όσον Αλέξανδρος ουκ είδεν*».

Χωρίς όλα αυτά δεν θα ήμασταν σήμερα *ΕΜΕΙΣ*, θα ήμασταν *ΑΛΛΟΙ*, ίσως καλύτεροι, ίσως χειρότεροι.

Αυτός είναι ο ελληνικός πολιτισμός που έσπειρε τότε ο Μ. Αλέξανδρος, ο οποίος άνθιζε ποικιλοτρόπως και καρποφορούσε διαρκώς προς τη Δύση, με τους διαδόχους, μετά με τους Ρωμαίους και τη Βυζαντινή αυτοκρατορία τη μεστή ορθοδοξίας και μετά πάλι προς την Ανατολή και το Νότο και τους Άραβες.

Ο Αλέξανδρος δεν ήταν ένας κοινός κατακτητής όπως ο Αττίλας και ο Τζέγκις-Χαν που στο πέρασμά τους μόνο θάνατο και καταστροφή άφηναν.

Ο Αλέξανδρος φρόντιζε την οικονομική ευμάρεια, την ευτυχία και τον ειρηνικό εκπολιτισμό των κατακτημένων εθνών, όπως π.χ. σήμερα είναι δεκτό ότι έπεισε τους Σογδιανούς να φροντίζουν αντί να σκοτώνουν τους γονείς τους, τους Υρκανούς να παντρεύονται, τους Αραχωσίους να καλλιεργούν τη Γη, τους Πέρσες να σέβονται τις μητέρες των και να μη τις παντρεύονται και

τους Σκύθες να θάβουν τους νεκρούς των και να μην τους τρώνε. Αυτά όλα τον κάνουν όχι μόνον κοσμοκράτορα, αλλά και φιλόσοφο διότι εφαρμόζε αυτά που οι φιλόσοφοι πρότειναν, όπως αναφέρει και ο Πλούταρχος (Περί της Αλεξάνδρου τύχης ή αρετής, Α, 329).

Όλα αυτά είναι μια εποποιία πέραν από τα όρια της λογικής, όπως τα λόγια του Αισχίνη στον κατά Κτησιφώντος λόγο του: «Ο δ' Αλέξανδρος έξω της Άρκτου και της οικουμένης ολίγου δειν πάσης μεθειστήκει, το δε εσόμενον άδηλον». (πέρα από του ουρανού και της Γης τα πέρατα έφτασε ο Αλέξανδρος και άδηλο το μέλλον).

Έτσι, ο Αλέξανδρος ο για τους τότε λαούς Ισκαντέρ, έγινε λαϊκός Έρωας όλου του κόσμου, ακόμη και εκείνων που κατέκτησε, ακόμη και των Περσών, την αυτοκρατορία των οποίων κατέλυσε, όπως προκύπτει από το κυκλοφορήσαν βιβλίο του Πέρση Νιζάμι: «ΙΣΚΑΝΤΕΡ ΝΑΜΕ» σε μετάφραση Μαριάννας Ιατροπούλου-Θεοχαρίδου.

Ακόμη και οι Αιθίοπες και οι Σουδανοί στη χώρα των οποίων δεν πήγε έχουν και αυτοί το δικό τους ήρωα Ισκαντέρ.

Επί χίλια χρόνια ο Μ. Αλέξανδρος έζησε στο μύθο και ο μύθος αυτός έγινε μήνυμα αισιοδοξίας: πως ΝΑΙ ο Άνθρωπος μπορεί να εξαρθεί και πέραν της Άρκτου και της οικουμένης απάσης, αρκεί να είναι Αλέξανδρος (μήπως δεν έφθασε σήμερα;). Σήμερα, χιλιάδες ιστορικοί προσγείωσαν τον μύθο και τον έκαναν Ιστορία με τα ευρεθέντα κείμενα των αρχαίων ιστορικών: Αρριανού, Πλουτάρχου, Διοδώρου, Κουρτίου και τα αρχαιολογικά ευρήματα.

Πράγματι, υπάρχουν τα μνημεία, οι επιγραφές, τα ευρήματα, τ' Αλεξάνδρεια

νομίσματα που βεβαιώνουν ακλόνητα πως του Μεγαλέξανδρου το νόμισμα έγινε το πανίσχυρο όλου του κόσμου, όλης της τότε οικουμένης, που είχε καρδιά τη Μεσόγειο και τη Βαβυλώνα, που είχε πέρατα τις αρχές του ήλιου, τις όχθες του Δούναβη, του Ντον και την Αζοφική, την Υρκανία, τον Καύκασο, την Κασπία και τη λίμνη Αράλη στο Βορρά, τον Ιαξάρτη και τον Ινδό έως κάτω στην Ανατολή, στον Ινδικό Νότο. Υπάρχει ακόμη και σήμερα το χαρτονόμισμα του Αφγανιστάν με τον αρχαίο θυρεό του βασιλέως του, Ευκρατίδη του μεγάλου (171-145 π.Χ.).

Σώζονται τα πηγάδια, που άνοιξε μεθοδικά για να ξεδιψάει τον παραπλέοντα στόλο του στις φλογερές ακτές του Ινδικού και της Ερυθράς θαλάσσης, στα άθλια εκείνα ψαροχώρια των μυθικών Ιχθυοφάγων, που ακόμα τον θυμίζουν. Μα και τα παραμύθια τον λέγαν και τον ξαναλέγαν, έτσι επίμονα, Ισκαντέρ και ξανά Ισκαντέρ, και ορκίζονταν πάππου προς πάππου, πως ναι, δικός τους ήταν ο Ισκαντέρ εκείνος, ο Αλέξανδρος ο μέγιστος της ιστορίας του κόσμου κατακτητής, δικός τους, ολοδικός τους, του καθενός τους, νικητής, υπερνικητής, όλων ακαταγώνιστος κι ανίκητος για πάντα. Ήταν η ίδια τους η δόξα σ' όλους τους αιώνες, η ίδια κορυφαία δόξα όλων, νικητών και τροπαιούχων όλων χάρη σ' αυτόν. Δεν πρόκειται όμως για παραμύθι της Ανατολής απλό, τερατώδες και απίστευτο!

Είναι Αλήθεια!

Αυτό είναι το εξωφρενικό, το φανταστικό, πως είναι αλήθεια, όσο κι αν μοιάζει «ασύλληπτο» ψέμα!.. Και αυτό είναι που δεν μπορούν πολλοί να του συγχωρήσουν και ψάχνουν για τα μικρά και τα ασήμαντα, όσο μικροί και ασήμαντοι είναι οι ίδιοι.

Το όνομα Αλέξανδρος σημαδεύει το τέλος μιας εποχής και την αρχή μιας νέας, «την Αρχή της συναυθυπαρξίας»: όχι του πολυπολιτισμού, αλλά τη συναυθυπαρξία, δηλαδή τη συνύπαρξη των λαών χωρίς να χάνουν την ταυτότητά τους ως έθνη, κάτι δηλαδή που πρέπει να αποτελέσει πάγια επιδίωξη μιας παγκόσμιας πολιτικής, αρχής γενομένης από την Ευρώπη, διότι αυτό που δεν κατάλαβαν οι ιστορικοί, το κατάλαβε ένας ποιητής που έγραψε:

«Κ' απ' τη θαυμάσια πανελλήνιαν εκστρατείαν τη νικηφόρα την περιλαμπρη, την περιλάλητη, τη δοξασμένη ως άλλη δεν δοξάστηκε καμιά, την απαράμιλλη βγήκαμε εμείς ελληνικός καινούριος κόσμος μέγας, εμείς οι Αλεξανδρείς, οι Αντιοχείς, οι Σελευκείς και οι πολυάριθμοι επίλοιποι Έλληνες Αιγύπτου και Συρίας, κι η εν Μηδία κι η εν Περσίδι κι όσοι άλλοι. Με τις εκτεταμένες επικράτειες με την ποικίλη δράσι των στοχαστικών προσαρμογών και την κοινήν ελληνική λαλιά ως μέσα στη Βακτριανή την πήγαμεν, ως τους Ινδούς» (Καβάφης).

Ο ποιητής είπε κάποτε «είμαι και εγώ ελληνικός». Προσοχή, όχι Έλλην ούτε Ελληνίζων αλλά «ελληνικός». Πάνω σ' αυτό το ελληνικό που δημιούργησε η Ελλάδα στα 3.000 χρόνια της ιστορίας μας πρέπει να χτίσουμε την όποια πολιτική μας, γιατί υπάρχουν, δυστυχώς, από το 1924 και μετά πολλοί Έλληνες που δεν είναι καθόλου Ελληνικοί.

Θα ήθελα, τελειώνοντας, να αναφερθώ σε μία πρωτόγνωρη συμπεριφορά νικητή προς ηττημένο, την οποία δεν περιέλαβα στο κυρίως κείμενο. Οι ποιητές και οι λογοτέχνες για να εκφράσουν κάποιο συναίσθημα κατά πολύ έντονο και υπερβάλλοντα τρόπο, χρησιμοποιούν εκφράσεις που φθάνουν στα όρια ή του αφύσικου ή και του αδύνατου



π.χ. ο Οδυσσέας Ελύτης στο ποίημά του «*Άσμα ηρωικό και πένθιμο*» για να εκφράσει το θυμό του για τον άδικο χαμό του Ανθγου στον πόλεμο 1940-41 γράφει:

➔ «*Πέστε στον ΗΛΙΟ να βρει έναν καινούριο δρόμο τώρα που πια η πατρίδα του σκοτείνιασε τη ΓΗ αν θέλει να μη χάσει την περηφάνια του*»

και συνεχίζει

«*Πέστε στον ΗΛΙΟ να βρει έναν καινούριο δρόμο μην καταπροσωπίσει πια ούτε μια μαργαρίτα*».

➔ Ο συμμαθητής μου στο γυμνάσιο Κοζάνης Νικόλαος Τσιώρας ασυναγώνιστος στις εκθέσεις ιδεών, όταν το 1943 γράψαμε έκθεση για τη μάχη των Θερμοπυλών, άρχισε ως εξής: «*Την 17^η Μεταγεινιώντος, την 4^η ημέρα της μάχης την ώρα που άρχισε να ξημερώνει, ο ΗΛΙΟΣ όπως έβγαине σταμάτησε για λίγο για να θαυμάσει το θέαμα που έβλεπε: Όσοι πολεμιστάι είχαν μείνει από τους 300, γνωρίζοντας το τελικό αποτέλεσμα της μάχης που θα άρχιζε σε λίγο, αντί να φύγουν, έμειναν εκεί, ελούζοντο, εχτενίζοντο και έκαναν στον εαυτό τους τις προβλεπόμενες για τους νεκρούς ΧΟΕΣ, και έπεσαν «τοιας κείνων ρήμασι πειθόμενοι*».

➔ Ένας άλλος άγνωστος σε 'μένα έγραψε: «*Όταν ο Ορφέας έπαιζε τη Λύρα του, σταματούσε ο ΗΛΙΟΣ για να τον ακούσει*».

Έχουν αυτά καμία σχέση με τον Μ. Αλέξανδρο; Κατά τη γνώμη μου έχουν, αν βεβαίως συμφωνείτε.

Η μάχη στον ποταμό Υδάσπη είναι η πιο δύσκολη από τις τρεις προηγούμενες (Γρανικός, Ισός, Γαυγάμηλα) το τελειότατο σχέδιο, η διεξαγωγή της μάχης, η βίαια διάβαση του ποταμού,

όπου ο Αλέξανδρος κινδύνευσε να πνιγεί, όπως και το ίνδαλμά του ο Αχιλλέας στον ποταμό Σκάμανδρο στη διάρκεια του τρωικού πολέμου. Εκεί, εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας *Μικρά Στρατηγική* (επανελήφθη από τον Μ. Ναπολέοντα), και η τακτική, για να αντιμετωπίσει επιτυχώς τους πολεμικούς ελέφαντες. Μετά τη νίκη, η μάχη αυτή έγινε αιτία να εκδηλωθεί ένα άλλο προσόν, που έστω και μόνο του θα δικαιολογούσε τον τίτλο του Μεγάλου που του έδωσαν οι Ρωμαίοι: είναι η μεγαλοψυχία και η αποδοχή της γενναιότητας και της αξιοπρέπειας του αντιπάλου που οδήγησε στο σεβασμό και στην εκτίμηση και στην μετά τη μάχη ειρηνική συνεργασία.

Ο Αλέξανδρος κατά τη διάρκεια της φοβερής συγκρούσεως με τον βασιλέα Πύρο στην οποία έπεσαν 20.000 Ινδοί και τα δύο παιδιά του βασιλιά, έβλεπε τον γιγαντώσωμο Πύρο επάνω στον ελέφαντά του να μάχεται σε όποιο σημείο της μάχης ήταν πιο επικίνδυνο.

Στο τέλος ο Πύρος τραυματισμένος αποχώρησε από το πεδίο της μάχης. Ο Αλέξανδρος φοβούμενος μήπως κάποιος στρατιώτης τον σκοτώσει, έστειλε τον φίλο του Πύρου Μερόη και τον έπεισε να προσέλθει στον Αλέξανδρο.

Ο Πύρος αφού ήπια νερό προσήλθε «*και ο Αλέξανδρος εθαύμαζεν ότι ου δεδουλομένος τη γνώμη εφαινέτο, αλλ' ώπερ αν ανήρ αγαθός ανδρί αγαθώ προσέλθοι υπέρ της βασιλείας αυτού προς βασιλέα άλλον καλώ ηγωνισμένος*».

Και ο Αλέξανδρος θαύμαζε ότι δεν είχε χάσει το ηθικόν του αλλά παρουσιαζόταν, όπως θα παρουσιαζόταν ένας γενναίος άνδρας προς ένα γενναίο

άνδρα αφού αγωνίσθηκε καλώς προς άλλον βασιλέα χάριν της βασιλείας του. Και έχουμε τον παρακάτω διάλογο:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: πρώτοις προσειπών λέγειν εκέλευσε ότι οι γενέσθαι εθέλοι. Πρώτος ο Αλέξανδρος τον προσηγόρευσε και του πρότεινε να του πει τι αγαθόν θα ήθελε να λάβει.

ΠΩΡΟΣ: βασιλικώς μοι χρήσαι ω Αλέξανδρε. Να μου φερθείς ως βασιλέα Αλέξανδρε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: ησθείς τω λόγω τούτου μεν έσται σοι ω Πώρε, έφη, εμού ένεκα.

Αυτό, είπε ο Αλέξανδρος, το έχεις από εμένα Πώρε (δηλαδή και αν δεν το είχες ζητήσει ήταν ήδη δική μου απόφαση). Συ δε σ' αυτού ένεκα ότι σοι φίλον αξίου.

Ο δε πάντα έφη εν τούτω ΕΝ ΕΙΝΑΙ.

Ένεκα της μεγαλοπρεπούς στάσεως του Πώρου ο βασιλεύς Αλέξανδρος τούτου έτι μάλλον ησθείς την τε αρχήν τω Πώρω των τε αυτού Ινδών έδωκε και άλλην έτι χώραν.

Ο Αλέξανδρος ευχαριστηθείς περισσότερο από την απάντηση τον άφησε βασιλέα στη χώρα του και του προσέθεσε και παλαιά εδάφη του.

Ας αναλύσουμε αυτή την συνομιλία.

Οι δύο βασιλείς τραυματισμένοι και κατάκοποι στέκονταν θαυμάζοντας ο ένας τον άλλο και κατεχόμενοι από διαφορετικά αισθήματα σε ό,τι αφορά στην έκβαση της μάχης.

Ο ένας με τη χαρά της νίκης, χωρίς όμως να έχει καταληφθεί από αλαζονεία λόγω του μεγέθους της συντριπτικής νίκης.

Ο άλλος με τη λύπη της ήττας, χωρίς όμως να χάσει το ηθικό του και την αξιοπρέπεια και την υπερηφάνεια του.

Έχει χάσει 20.000 στρατιώτες και

τα δυο παιδιά του, που έπεσαν επί του πεδίου της τιμής πολεμώντας για την πατρίδα τους.

Ο ίδιος καίτοι νικημένος έχοντας επίγνωση ότι έκανε πλήρως το καθήκον του προς την πατρίδα, αισθάνεται ότι όχι μόνον δεν έχασε τον τίτλο του βασιλέως, αλλά εξακολουθεί δικαιωματικά να είναι βασιλεύς, όπως το απέδειξε στο πεδίο της τιμής.

Συνειδητοποιώντας ότι απέναντί του έχει έναν πραγματικό βασιλέα δεν παρακαλεί, αλλά ουσιαστικά απαιτεί: «Βασιλικώς μοι χρήσαι ω Αλέξανδρε».

Απάντηση του νικητή: Ο Αλέξανδρος διαπιστώσας κατά τη διάρκεια της μάχης ότι έχει απέναντί του ένα πραγματικό βασιλέα του απήντησε: «Τούτο εμού ένεκα»

Αυτό το έχεις από 'μενα και να μην το ζητούσες εγώ θα σου το έδινα.

Κλείστε τα μάτια σας και ανοίξτε τα μάτια της φαντασίας σας και δείτε τους μέσα στο ηλιοβασίλεμα για μια στιγμή σιωπηλούς να ηρεμούν μετά την αγριότητα της μάχης και ακούστε μόνο ένα μέρος του διαλόγου τους.

Από την όλη συμπεριφορά του Αλεξάνδρου προς τους ηττημένους με εντυπωσίασε και θαυμάζω το αυθόρμητο, το χωρίς σκέψη και σκοπιμότητα: «Τούτο εμού ένεκα». Συμπεριφορά ίσως μοναδική σε υψηλοφροσύνη στην ιστορία της ανθρωπότητας και έτσι όπως τους φαντάζομαι κάθε φορά που σκέπτομαι και νομίζω πως ακούω αυτή τη συνομιλία, διερρωτώμαι μήπως και αυτή τη φορά ο **ΗΛΙΟΣ** την ώρα που έδυε σταμάτησε για λίγο για να ακούσει αυτή την ανεπανάληπτη επί του πεδίου της τιμής συνομιλία δυο γενναίων πολεμιστών.

Αυτός κατά την άποψή μου ήταν ο Μ. Αλέξανδρος, το όνομα του οποίου σημαδεύει το τέλος μιας εποχής και την αρχή μιας νέας. Η κοσμοϊστορική δράση του σφραγίζει δύο αιώνες αγώνων Ελλήνων και Περσών, την πρώτη κρίσιμη πάλη της Δύσεως και της Ανατολής. Καταλύοντας το περσικό κράτος, κατακτώντας τις χώρες όλες, ως τις αφρικανικές ερήμους και πέρα από τον Αξάρτη και τον Ινδό, εξάπλωσε την ελληνική επικράτεια και την ελληνική παιδεία σε λαούς παρηκμασμένων πολιτισμών, ανοίγοντας έτσι την εποχή του Ελληνισμού. Αυτός ο ελληνικός πολιτισμός εξαπλώθηκε παντού, βοηθούμενος και από τους άρχοντες, αλλά κυρίως χάρις στις ελληνικές πόλεις που αναπτύχθηκαν και έγιναν πυρήνες εξελληνισμού πολλών εντοπίων κατοίκων, διότι δεν είχε βάση αυτοκρατορική, ούτε θρησκευτική, ούτε κατακτητική, αλλά *ανθρωποκεντρική*, δηλαδή φρόντιζε το *Eu Zειν* των ανθρώπων.

Αν όλα αυτά είναι προγονοπληξία, ας δούμε τι λέει και ένας Μαρξιστής: πολλοί ιστορικοί θεωρούν τη δραστηριότητα του Αλεξάνδρου του Μακεδόνα μεγάλο κατόρθωμα που επιτεύχθηκε για χάρη της προόδου της ανθρωπότητας, υπογραμμίζοντας (χωρίς όμως να το βασίζουν κάπου) τις προσωπικές υπηρεσίες του βασιλιά στην υπόθεση της εξάπλωσης της ελληνικής μόρφωσης στην Ανατολή.

Η αδυναμία παρόμοιων απόψεων γύρω από την εκτίμηση της δραστηριότητας του Αλεξάνδρου βρίσκεται στο γεγονός ότι διαχωρίζει τα πολιτιστικά καθήκοντα από την κοινωνικοοικονομική βάση. Γι' αυτό, στις έρευνες των μη μαρξιστών συγγραφέων ο πολιτισμός μετατρέπεται σε κυρίαρχο παράγοντα της προόδου, δηλαδή το αιτιατό (=το αποτέλεσμα) μεταμορφώνεται σε αιτία.

Η σημασία όμως του ελληνικού πολιτισμού βρίσκεται αλλού: αυτός άρχισε να γκρεμίζει την απομόνωση του έθνους, της πόλης και της θρησκείας, γέννησε καινούριες μορφές κράτους, ανάπτυξε τις ανταλλαγές και το εμπόριο, έβαλε τις βάσεις νέων θρησκειών και ταυτόχρονα συνέχισε τη διαδικασία της πόλωσης της αρχαίας κοινωνίας και δυνάμωσε τον ταξικό αγώνα των απόρων και των δούλων ενάντια στους δουλοκτήτες (ΓΚΑΦΟΥΡΩΦ).

Αυτό είναι το κύριο αποτέλεσμα του ελληνισμού, που σύνθεσε μέσα του τις ελληνικές και τις ανατολικές αρχές στον τομέα του οικονομικού συστήματος, των κοινωνικών και πολιτιστικών σχέσεων, στην ιδεολογία και τον πολιτισμό, διότι ο Μ. Αλέξανδρος δεν ήταν μόνον ένας καταπληκτικός κατακτητής, αλλά και αναμορφωτής, ο οποίος προώθησε νέες ιδέες και ενήργησε με μια δίψα και μεγάλη επιθυμία να αποκαλύψει και να εξηγήσει τον κόσμο, όπως κανείς άλλος δεν το είχε κάνει προηγουμένως. Χάρις σε αυτόν αναπτύχθηκε η ονομαζόμενη Ελληνιστική εποχή που κράτη-

σε περίπου 300 χρόνια και η οποία κανονικά θα έπρεπε να ονομάζεται Ελληνιστικός πολιτισμός, για τον οποίο πολύ λίγα γνωρίζουμε, διότι δεν υπάρχει δυστυχώς αντίστοιχη έδρα στα πανεπιστήμιά μας, και πάντα τα μαθαίνουμε δυστυχώς από ξένους αρχαιολόγους. Η επιστήμη άρχισε να απογειώνεται. Το παράδειγμα του Ερατοσθένη δείχνει πως αυτή η τάση προόδου δεν παρήκμασε πολλές γενεές μετά από αυτόν.

Η ιστορία δεν έχει να επιδείξει άλλο γεγονός τόσο καταπληκτικό, ποτέ άλλοτε. Ούτε πριν, ούτε μετά λαός τόσο μικρός δεν κατάφερε τόσο ραγδαία και ολοκληρωτικά να συντρίψει την υπερδύναμη τέτοιου γιγαντιαίου κράτους και στα ερείπιά του να θεμελιώσει νέες μορφές πολιτείας και ζωής. Γι' αυτό κατά τον νέο φιλόσοφο Κ. Τσάτσο ήταν *κοσμοκράτωρ*, αφού φρόντιζε για την ευτυχία των λαών που κατέκτησε και όχι *βάρβαρος κατακτητής*, όπως το θέλουν μερικοί ασήμαντοι ιστορικοί, επικεντρωνόμενοι στα ελάχιστα ελαττώματά του, τα οποία σε σύγκριση με τα προτερήματα και το έργο που προσέφερε είναι *απειροστά ανωτέρας τάξεως* γι' αυτό και η αδελφή του η Γοργόνα βουλιάζει το καράβι τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ Αρριανός: «ΑΝΑΒΑΣΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ».
- ☞ Πλούταρχος: «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ».
- ☞ Πλούταρχος: «ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΥΧΗΣ Ή ΑΡΕΤΗΣ».
- ☞ Διόδωρος Σικελιώτης: «ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ».
- ☞ Curtius Rufus: «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ».
- ☞ Σαράντης: «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ».
- ☞ Ντροϊζεν: «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ».
- ☞ Παπαδόπουλος: «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ».
- ☞ Jfc Fuller: «ΔΙΟΦΥΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ».
- ☞ Ε. Μικρογιαννάκης: «ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ».
- ☞ Χ. Μπαλόγλου: «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ».
- ☞ Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών: «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ».
- ☞ Χ. Ζαλόκωστα: «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ».
- ☞ Β. Γκαφούρωφ: «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ».
- ☞ Σ. Φίσερ - Φάμπιαν: «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ».
- ☞ C. Mosse: «ALEXANDRE».
- ☞ P. Engel: «Ο Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ».
- ☞ B. Green: «ALEXANDRE OF MACEDON».
- ☞ M. Cazevitz: «HISTORIENS D' ALEXANDRE».
- ☞ Δρ Ποτίτσα Γρηγοράκου: (Διεθνές Συνέδριο): «Ο ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ».

Β΄ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΙΡΗΝΗ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ & ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:

Ανχης (ΠΒ) Ιωάννης Γεμενετζής, Ιστορικός



Η σύμπληξη του ενιαίου βαλκανικού μετώπου κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο εξασφάλιζε τις βασικές προϋποθέσεις για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού από τη

χερσόνησο του Αίμου, αλλά και περιείχε τα σπέρματα νέων διαφορών και ανταγωνισμών στους κόλπους των ίδιων των σύμμαχων κρατών. Με τη λήξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου ανέκυψαν προβλήματα ιδιαίτερα μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας σχετικά με τη διανομή των εδαφών που απελευθερώθηκαν.

ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Το δίκτυο των διμερών συμφωνιών του 1912, όχι μόνο δεν κάλυπτε το ευρύ φάσμα των αντιγνωμιών ανάμεσα στη Βουλγαρία, τη Σερβία και την Ελλάδα, αλλά και αποδεικνυόταν στην πράξη ανίκανο να διασφαλίσει ακόμα και την εφαρμογή των συμφωνηθέντων όρων. Στη Συνθήκη συμμαχίας μεταξύ Σερβίας και Βουλγαρίας που υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1912, είχε προβλεφθεί η διανομή των εδαφών που θα απελευθερώνονταν, ενώ στη Συνθήκη αμυντικής συμμαχίας μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας στις 16 Μαΐου 1912 δεν υπήρχε καμιά σχετική διάταξη. Η θετική εξέλιξη των πολεμικών επιχειρήσεων για τα βαλκανικά έθνη ήταν αρκετή για να δημιουργήσει τετελεσμένα γεγονότα, τα οποία βάρυναν στη διαμόρφωση των διπλωματικών εξελίξεων περισσότερο από τα συμβατικά κείμενα. Παράλληλα, ο καθοριστικός ρόλος της Ρωσίας στην κρίσιμη φάση της διαβαλκανικής προσεγγίσεως είχε σοβαρά υποτιμηθεί μετά την κατίσχυση των βαλκανικών κρατών και τη διεθνοποίηση των βαλκανικών ζητημάτων.

Κατά τη διάρκεια ακόμα του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου, άρχισαν οι προστριβές μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας, ιδιαίτερα μετά την κατάληψη της Θεσσαλονίκης από τον ελληνικό στρατό. Σε όλη τη διάρκεια αλλά και μετά την λήξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου, η βουλγαρική πλευρά δημιούργησε πολλά επεισόδια που αποτέλεσαν τις αφορμές για την έναρξη του Β΄ Βαλκανικού πολέμου. Ενδεικτικά, αναφέρονται το επεισόδιο στο 14^ο χιλιόμετρο της σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης

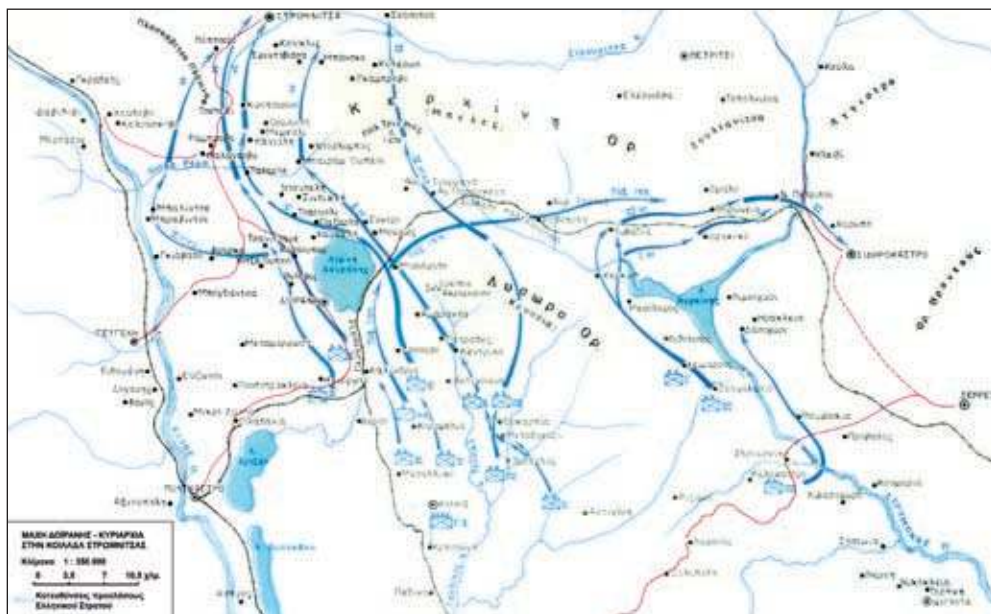
- Αλεξανδρουπόλεως, τα γεγονότα της Αριδαίας, οι συμπλοκές στην Νιγρίτα και οι συμπλοκές του Παγγαίου¹.

Στα τέλη Ιανουαρίου του 1913, ο Έλληνας πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος, επιθυμώντας να τεθεί τέρμα στις συνεχείς προστριβές, συναντήθηκε στη Θεσσαλονίκη με τον βούλγαρο αντιπρόσωπο Στρατηγό Χεσαπήεφ και προσπάθησε να διακανονίσει φιλικά το ζήτημα των εδαφικών διαφορών μεταξύ των δύο χωρών, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Ακολούθησαν νέες διπλωματικές επαφές και τελικά οι δύο κυβερνήσεις αποφάσισαν να ορίσουν μια μικτή επιτροπή για την επίλυση των διαφορών τους. Η επιτροπή αυτή συνεδρίασε για πρώτη φορά στη Θεσσαλονίκη στις 30 Μαρτίου του 1913, εξαιτίας όμως των ριζικών διαφορών μεταξύ των δύο αντιπροσωπειών, διεκόπησαν οι συνεδριάσεις λίγες μέρες αργότερα, χωρίς να επιτευχθεί οποιαδήποτε συμφωνία².

Η Ελλάδα από την πρώτη στιγμή της κηρύξεως του πολέμου κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας επιζήτησε να συνεννοηθεί με τους συμμάχους της, για τη δίκαιη διανομή των απελευθερωμένων εδαφών. Η Βουλγαρία, όμως, που οραματιζόταν τη δημιουργία της «Μεγάλης Βουλγαρίας» της Συνθήκης του Αγίου Στεφάνου (1878), έδειξε απροθυμία πάνω στο συγκεκριμένο θέμα. Την ίδια τακτική τήρησε η Βουλγαρία και προς την απαίτηση της Σερβίας να αναθεωρηθεί η Συνθήκη του 1912 με την οποία είχαν ρυθμίσει τα μεταξύ τους εδαφικά ζητήματα. Απότοκο γεγονός των παραπάνω ήταν η Συνθήκη συμμαχίας μεταξύ Ελλά-

¹ ΓΕΣ/ΔΙΣ, «Επίτομη ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων, 1912-1913», Αθήνα, 1987, σελ. 193-200.

² Αρχείο ΔΙΣ, Φ 1699β/Α, σελ. 107.



Σχεδιάγραμμα 1: Μάχη Κιλκίς - Λαχανά

δας και Σερβίας στις 19 Μαΐου στη Θεσσαλονίκη. Με τη Συνθήκη αυτή καθώς και με τη στρατιωτική Σύμβαση συναπτόταν δεκαετής αμυντική συμμαχία μεταξύ Ελλάδας και Σερβίας οι οποίες ενωμένες θα αντιμετώπιζαν τις υπερβολικές εδαφικές απαιτήσεις της Βουλγαρίας. Η Ελλάδα στην προσπάθειά της να αποφύγει ένα νέο Βαλκανικό πόλεμο ζήτησε και πέτυχε τη ρωσική διαιτησία. Οι Ρώσοι άρχισαν να φοβούνται ότι μια μεγάλη και ισχυρή Βουλγαρία δεν θα ήταν υπάκουη στα κελεύσματά της. Έτσι, αποφάσισαν να στηρίξουν την ελληνο-σερβική συμμαχία και ανέλαβαν το ρόλο του διαιτητή.

Συνοψίζοντας, τα κυριότερα αίτια του Β' Βαλκανικού πολέμου ήταν:

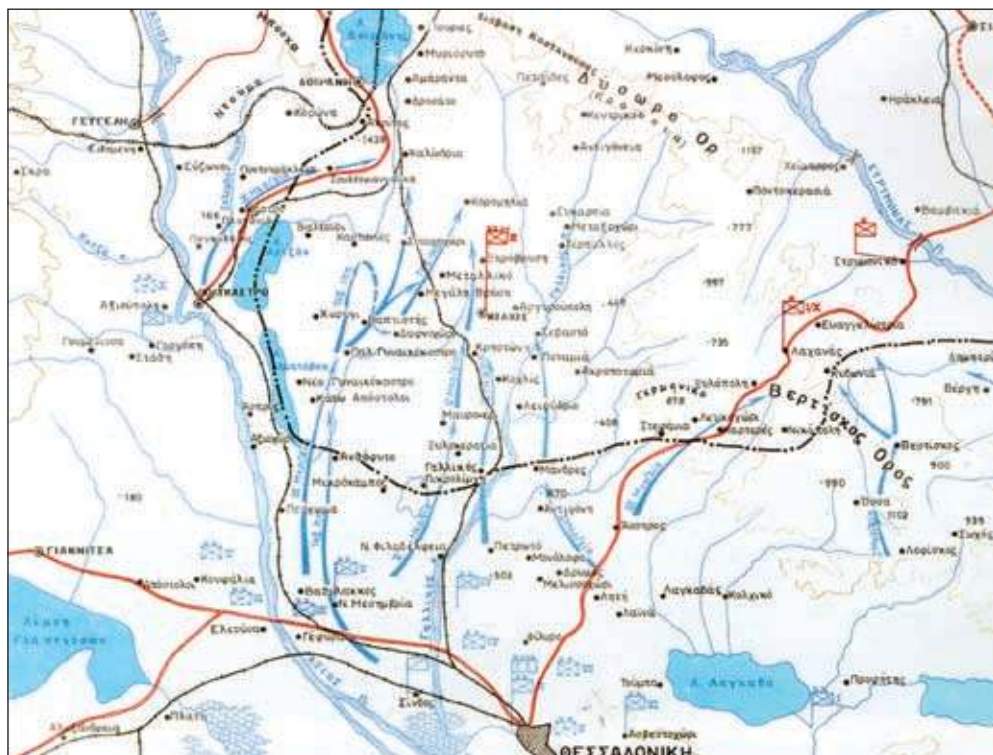
- ➔ Οι διεκδικήσεις των σύμμαχων κρατών του Α' Βαλκανικού Πολέμου, Ελλάδα, Σερβίας και Βουλγαρίας, για τη διανομή των απελευθερούμενων από τους Τούρκους εδαφών της βαλκανικής χερσονήσου.

- ➔ Η επεκτατική πολιτική της Βουλγαρίας που απέβλεπε στην ενσωμάτωση ολόκληρης σχεδόν της Μακεδονίας, σε συνδυασμό με την υπερεκτίμηση των δυνάμεών της σε σχέση με τους αντιπάλους της.

- ➔ Οι επεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων στη διανομή των κατακτηθέντων εδαφών, ανάλογα με τα απώτερα συμφέροντά τους στο χώρο της Βαλκανικής.

ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑΣ

Αναμφίβολα ο βουλγαρικός στρατός ήταν ισχυρότερος καθώς διέθετε 12 Μεραρχίες Πεζικού, 1 Μεραρχία και 1 Ταξιαρχία Ιππικού, που είχαν συγκροτηθεί σε 5 Στρατιές. Ο ελληνικός στρατός διέθετε 8 Μεραρχίες Πεζικού και 1 Ταξιαρχία Ιππικού. Τέλος, ο σερβικός στρατός διέθετε 10 Μεραρχίες Πεζικού και 1 Μεραρχία Ιππικού, οργανωμένες σε 3 Στρατιές. Το θέατρο επιχειρήσεων είχε την εξής



Σχεδιάγραμμα 2: Μάχη Δοϊράνης - Κυριαρχία στην Κοιλάδα Στρώμνιτσας

γεωγραφική περίμετρο: περιοχή Αξιού - Μοράβας - παραδουνάβια περιοχή Δοβρουτσάς - Τσατάλτζα - Παγγαίο όρος - περιοχή Θεσσαλονίκης. Μέσα σε αυτή την ευρύτερη περιοχή, το ελληνοβουλγαρικό θέατρο επιχειρήσεων εκτεινόταν από τον Αξίο ποταμό μέχρι την κοιλάδα του Νέστου ποταμού.

Τη νύκτα 16/17 Ιουνίου 1913, η Βουλγαρία, χωρίς αιτία και χωρίς επίσημη κήρυξη πολέμου, διέταξε αιφνιδιαστική ταυτόχρονη επίθεση εναντίον των ελληνικών δυνάμεων στο Παγγαίο όρος και στη Νιγρίτα και εναντίον των σερβικών δυνάμεων στη Γευγελή και στο Ιστίπ. Η κύρια επιθετική ενέργεια των Βουλγάρων στην περιοχή του Παγγαίου όρους εκδηλώθηκε από τη 2^η Βουλγαρική Στρατιά. Η υπόψη Στρατιά διέθετε δύο Μεραρχί-

ες και τρεις Ταξιαρχίες Πεζικού υπό τον Στρατηγό Ιβάνωφ. Μετά από σύντομη προπαρασκευή του πυροβολικού, φάλαγγες πεζικού παραβίασαν τη γραμμή διαχωρίσεως και κινήθηκαν προς τις Ελευθέρες και την κοιλάδα της Μουσθένης. Οι βουλγαρικές δυνάμεις κατέλαβαν το πρωί της 17^{ης} Ιουνίου 1913 το λιμάνι των Ελευθερών. Τα ελληνικά τμήματα της περιοχής Παγγαίου επιβραδύνοντας τον εχθρό πέρασαν τον Στρυμόνα ποταμό, συνενώθηκαν με το 20^ο Σύνταγμα της VII Μεραρχίας και συμπύχθηκαν, τελικά, στο χωριό Βρασνά. Το 21^ο Σύνταγμα της VII Μεραρχίας που βρισκόταν στην περιοχή της Νιγρίτας συμπύχθηκε στα νότια υψώματα της Αρέθουσας, όπου και εγκαταστάθηκε αμυντικά. Παράλληλα, η I Μεραρχία μετά τη Βουλγαρική επίθεση

συμπύχθηκε στην αμυντική τοποθεσία μεταξύ των λιμνών Λαγκαδά και Βόλβης. Στον τομέα της Χ Μεραρχίας, βόρεια του Πολυκάστρου, οι βουλγαρικές δυνάμεις κατάφεραν να αιχμαλωτίσουν τον ελληνικό λόχο προκαλύψεως στο χωριό Κάστρο και συνεχίζοντας την προέλασή τους να καταλάβουν το χωριό Πευκόδασος. Συγχρόνως, οι Βούλγαροι κατάφεραν να καταλάβουν άθικτη τη γέφυρα του Αξιού ποταμού, ανατολικά της Γευγελής και να προωθηθούν μέχρι τη Γευγελή. Κατόπιν των παραπάνω γεγονότων, η ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε την ανάληψη γενικής επιθέσεως. Το Γενικό Στρατηγείο διέταξε την προέλαση των ελληνικών Μεραρχιών από τις 19 Ιουνίου. Η έναρξη του πολέμου ανακοινώθηκε επίσημα στις 21 Ιουνίου 1913³.

Η 2^η βουλγαρική στρατιά επέλεξε ως αμυντική τοποθεσία την περιοχή Κιλκίς - Λαχανά όπου και εγκατέστησε τον όγκο των δυνάμεών της⁴. Η επιθετική ενέργεια των ελληνικών Μεραρχιών εκδηλώθηκε με σφοδρότητα σε ολόκληρη τη γραμμή του μετώπου της τοποθεσίας Κιλκίς - Λαχανά στις 20 Ιουνίου 1913. Οι II, III, IV και V Μεραρχίες επιτέθηκαν εναντίον του Κιλκίς και οι I και VI Μεραρχίες εναντίον του Ξυλόπολης και Λαχανά. Η VII Μεραρχία συνέχισε την προέλασή της προς τη Νιγρίτα και η Χ προς την Καλίνδρια. Η όλη προσπάθεια των ελληνικών δυνάμεων γινόταν κάτω από πυκνά βουλγαρικά πυρά, τα οποία, σε συνδυασμό με το πεδινό του

εδάφους, ήταν ιδιαίτερος αποτελεσματικά. Το Γενικό Στρατηγείο ανησυχώντας για τη βραδύτητα των εξελίξεων διέταξε τις Μεραρχίες που ενεργούσαν προς το Κιλκίς να εκτελέσουν νυκτερινή επίθεση. Λόγω έλλειψης συντονισμού, η νυκτερινή επίθεση εκτελέστηκε μόνο από τη II Μεραρχία, ενώ οι III, VI και V Μεραρχίες επιτέθηκαν εναντίον του Κιλκίς το πρωί της 21^{ης} Ιουνίου 1913 και, αφού απελευθέρωσαν την πόλη, καταδίωξαν τις εχθρικές δυνάμεις. Την ίδια μέρα, οι I και VI Μεραρχίες κατέλαβαν το Λαχανά⁵. Οι απώλειες του ελληνικού στρατού στον τριήμερο αυτό αγώνα ήταν ιδιαίτερα μεγάλες, 8.828 νεκροί και τραυματίες⁶.

Στις 23 Ιουνίου 1913, οι ελληνικές δυνάμεις συνέχισαν την προέλασή τους προς τα βόρεια σύμφωνα με τις διαταγές του Γενικού Στρατηγείου. Οι Χ και III Μεραρχίες επιτέθηκαν εναντίον των βουλγαρικών δυνάμεων στα υψώματα της Δοϊράνης και κατάφεραν μέχρι τις μεσημβρινές ώρες να καταλάβουν τον σιδηροδρομικό σταθμό και την πόλη της Δοϊράνης. Οι υπόλοιπες ελληνικές δυνάμεις συνέχισαν την προέλασή τους και μετά την κατάληψη του όρους Δύσωρο, ο όγκος τους προωθήθηκε στην ευρύτερη περιοχή της Δοϊράνης και στην κοιλάδα του Στρυμόνα ποταμού. Στις 24 Ιουνίου 1913, το Γενικό Στρατηγείο μεταστάθμευσε στο σιδηροδρομικό σταθμό Δοϊράνης και διέταξε τη συνέχιση της προέλασης προς Βορρά

³ Το διάγγελμα του Βασιλιά αναγνώστηκε στη Βουλή από τον πρωθυπουργό της χώρας και δημοσιεύτηκε την ίδια ημέρα στην εφημερίδα της κυβερνήσεως.

⁴ Η III Μεραρχία υπό τον Υποστράτηγο Σαράφωφ στο Κιλκίς, η I/Χ Ταξιαρχία υπό τον Συνταγματάρχη Πέτεφ στο Λαχανά, μία ανεξάρτητη Ταξιαρχία υπό τον Συνταγματάρχη Πετρώφ στον Στρυμονικό και το 10^ο Σύνταγμα Ιππικού στην περιοχή Ξυλόπολη - Λαχανά. Τις παραπάνω δυνάμεις ενίσχυαν στις 20 Ιουνίου μια Ταξιαρχία υπό τον Συνταγματάρχη Ιβάνωφ που μεταφέρθηκε από την περιοχή Παγγαίου.

⁵ Μάχη Κιλκίς - Λαχανά, Σχεδιάγραμμα 1.

⁶ ΓΕΣ/ΔΙΣ, «Επίτομη ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων, 1912-1913», Αθήνα, 1987, σελ.223.



Κωνσταντίνος και Βενιζέλος μελετούν τους όρους της ανακωχής λίγο πριν την έναρξη των συνομιλιών στο Βουκουρέστι, αποτέλεσμα των οποίων ήταν η υπογραφή της ομώνυμης Συνθήκης με την οποία τερματίστηκε ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος.

και, αφού καταλάβουν το όρος Κερκίνη, να συνεχίσουν προς την κοιλάδα της Στρώμιτσας. Παράλληλα με την προέλαση του στρατού, ο ελληνικός στόλος απέκλεισε επιμελώς τα παράλια από την Ηρακλίτσα μέχρι τις εκβολές του ποταμού Έβρου⁷.

Στις 25 Ιουνίου 1913, οι ελληνικές μεραρχίες υλοποιώντας τις διαταγές κατάφεραν να καταλάβουν το όρος Κερκίνη και κινήθηκαν προς την κοιλάδα της Στρώμιτσας, ενώ οι βουλγαρικές δυνάμεις συνέχισαν να συμπύσσονται. Η III Μεραρχία το πρωί της 26^{ης} Ιουνίου, κατόπιν υποχωρήσεων των βουλγαρικών τμημάτων, κατέλαβε την πόλη της Στρώ-

⁷ Μάχη Δοϊράνης, Σχεδιάγραμμα 2.



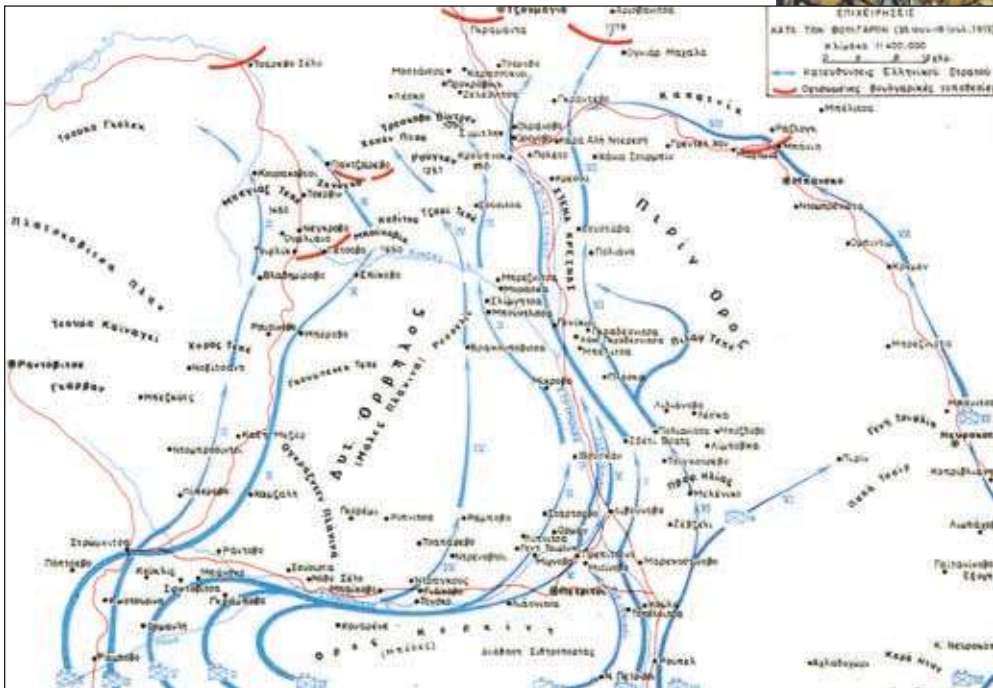
1. Έλληνας τυφεκιοφόρος με τη στολή που ήταν σε χρήση ως ο 1908. 2. Βούλγαρος αξιωματικός του πυροβολικού. Είναι εμφανής η ομοιότητα της στολής του με την αντίστοιχη ρωσική. 3. Έλληνας Εύζωνας της Ανακτορικής Φρουράς. 4. Σέρβος ιππέας.

μνιτσα⁸. Στο δεξιό του μετώπου, μετά από συντονισμένες προσπάθειες της I Μεραρχίας και της Ταξιαρχίας Ιππικού, καταλήφθηκε στις 27 Ιουνίου 1913 το Ν. Πετρίτσι. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας, η VI μεραρχία πέρασε τον Στρυμόνα ποταμό και κατέλαβε το Σιδηρόκαστρο, το οποίο είχαν εγκαταλείψει οι Βούλγαροι αφού προηγουμένως το λεηλάτησαν και κατάσφαξαν το Μητροπολίτη και 100 Έλληνες προκρίτους⁹. Στις 26 Ιουνίου 1913, ο ελληνικός στόλος απελευθέρωσε με άγημα του αντιτορπιλικού «Δόξα» την πόλη της Καβάλας, την οποία είχαν εγκαταλείψει οι Βούλγαροι, παίρνοντας μαζί τους ως ομήρους το Μητροπολίτη και 30 προκρίτους¹⁰.

Το Γενικό Στρατηγείο που βρισκόταν ακόμα στο σιδηροδρομικό σταθμό της Δοϊράνης, έλαβε πληροφορίες ότι ο σερβικός στρατός είχε σημειώσει σημαντικές επιτυχίες στην περιοχή του Ιστίπ, και ζητούσε τη συνδρομή των ελληνικών δυνάμεων στη Δούπιτσα (βόρεια της Τζουμαγιάς) και ότι η Ρουμανία θα κήρυσσε



⁸ ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ 1699β/Α, υπ' αριθ.1101, σελ. 837.
⁹ ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ 1699β/Α, υπ' αριθ.1123β, σελ. 846.
¹⁰ ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ 1699β/Α, υπ' αριθ.1073-1077, σελ. 828-830.



Σχεδιάγραμμα 3: Επιχειρήσεις κατά των Βουλγάρων (25 Ιουνίου-13 Ιουλίου 1913)



τον πόλεμο κατά της Βουλγαρίας στις 28 Ιουνίου 1913¹¹. Ταυτόχρονα, αντιπρόσωποι των Αρχών των Σερρών ζητούσαν την άμεση αποστολή στρατιωτικών δυνάμεων στις Σέρρες που κινδύνευαν από τη συνεχή δράση των βούλγαρων κομιτατζήδων¹². Κατόπιν των παραπάνω πληροφοριών, διατάχθηκαν οι ελληνικές δυνάμεις που βρίσκονταν στην κοιλάδα της Στρώμνιτσας να συνεχίσουν ακάθεκτα την καταδίωξη των βουλγάρων που

υποχωρούσαν προς το βορρά και η VII Μεραρχία να κινηθεί ανατολικά για να καταλάβει τις Σέρρες και τη Δράμα. Από τις 29 Ιουνίου, οι ελληνικές δυνάμεις κατανεμήθηκαν σε τρεις ομάδες. Οι III και X Μεραρχίες στα αριστερά του μετώπου με αποστολή να προελάσουν προς το Πέτσοβο στην κοιλάδα του Μπρεγκαλνίτσα ποταμού, οι I, II, IV, V, VI Μεραρχίες και η Ταξιαρχία Ιππικού στο κέντρο με αποστολή να προελάσουν κατά μήκος της κοιλάδας

¹¹ ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ 1699β/Α, υπ' αριθ. 1147-1148, σελ. 857.

¹² ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ 1699β/Α, υπ' αριθ. 1116α, σελ. 843.

του Στρυμόνα ποταμού προς την Τζουμαγιά και η VII Μεραρχία στο δεξιό με αποστολή να προελάσει προς το Νευροκόπι και να απελευθερώσει τη Δράμα.

Στις 28 Ιουνίου 1913, η VII Μεραρχία απελευθέρωσε την πόλη των Σερρών και συνέχισε την προέλασή της προς το Νευροκόπι, ενώ απέστειλε ένα απόσπασμα συντάγματος προς τη Δράμα. Το υπόψη απόσπασμα κατάφερε να απελευθερώσει τη Δράμα και να αποτρέψει την πυρπόλησή της στις 30 Ιουνίου 1913, δεν κατάφερε, όμως, να αποτρέψει την πυρπόληση και τις σφαγές στο Δοξάτο. Μέχρι τις 5 Ιουλίου 1913, η Μεραρχία μετά από σκληρή μάχη στην Κοπρίβλιανη απελευθέρωσε το Νευροκόπι και συνεχίζοντας την καταδίωξη κατέλαβε χωρίς αντίσταση στις 10 Ιουλίου το Μπάνσκο. Παράλληλα, στο αριστερό του μετώπου, μέχρι τις 6 Ιουλίου, η III Μεραρχία κατάφερε να περάσει τον Μπρεγκαλνίτσα ποταμό και να καταλάβει τα υψώματα Μπεγιάζ Τεπέ, ενώ η X Μεραρχία κατέλαβε το Πέτσοβο. Στο κέντρο, οι Μεραρχίες συνέχισαν την προέλασή τους στην κοιλάδα του Στρυμόνα και κατέλαβαν μέχρι τις 11 Ιουλίου τα στενά της Κρέσνας. Ταυτόχρονα, η VIII Μεραρχία συμπλήρωσε τη συγκέντρωσή της στην Καβάλα και διατάχθηκε να προελάσει προς τα ανατολικά, για να απελευθερώσει την υπόλοιπη Ανατολική Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη.

Στο μεταξύ, ο Πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος ενημέρωσε τον Αρχιστράτηγο Βασιλιά Κωνσταντίνο ότι η Ρωσία ζητούσε επιμόνως τον τερματισμό του πολέμου και τη σύναψη ανακωχής. Ανακωχή, την οποία δεχόταν η Ρουμανία, πιθανώς και η Σερβία, και εισηγούνταν ο Έλληνας πρω-

θυπουργός να αποδεχτεί και η Ελλάδα. Ο Αρχιστράτηγος όμως αρνήθηκε τη συνολόγηση ανακωχής, επιδιώκοντας την πληρέστερη στρατιωτική επιβολή επί της Βουλγαρίας με τη συνέχιση των επιχειρήσεων μέχρι την υπογραφή της προκαταρκτικής Συνθήκης ειρήνης¹³.

Οι Βούλγαροι εκμεταλλεόμενοι την αναστολή της σερβικής επίθεσης ενίσχυσαν τη 2^η Στρατιά και εγκαταστάθηκαν αμυντικά στην τοποθεσία Χασάν Πασά - Βίντρεν - Ουράνοβο - Υψ. 1.378, η οποία κάλυπτε την περιοχή της Τζουμαγιάς. Ο ελληνικός στρατός αναπτύχθηκε βόρεια των στενών Κρέσνας, με την III Μεραρχία στο ύψωμα Μπεγιάζ Τεπέ, τη X στα υψώματα Ζανόγκα, την IV στο ύψωμα Ρούγκεν, τη II στο χωριό Σούσιτσα, την I νότια του Σιμιτλή, την VI στο χωριό Χουστάβα και την VII στο Μπάνσκο. Η V Μεραρχία και η Ταξιαρχία Ιππικού παρέμειναν στα στενά της Κρέσνας, ενώ η VIII Μεραρχία άρχισε την προέλασή της προς τη Δυτική Θράκη. Παρόλο που η τακτική κατάσταση ήταν ιδιαίτερα δύσκολη για τις ελληνικές δυνάμεις, λόγω έλλειψης πυροβολικού και προβλημάτων ανεφοδιασμού, επιτέθηκαν στις 12 Ιουλίου εναντίον των βουλγαρικών θέσεων εκμεταλλεόμενοι τη μεγάλη φθορά και την ηθική κατάπτωση των βουλγαρικών δυνάμεων. Στην επίθεση αυτή έλαβαν μέρος κυρίως οι Μεραρχίες του κέντρου, καθώς οι Μεραρχίες του τμήματος Στρατιάς αριστερού (III, X,IV) παρέμειναν καθηλωμένες στις θέσεις τους. Στη Δυτική Θράκη, η VIII Μεραρχία απελευθέρωσε την Ξάνθη χωρίς αγώνα. Παράλληλα, αγήματα του στόλου απελευθέρωσαν την Αλεξανδρούπολη.

¹³ ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ 1699β/Α, υπ' αριθ.1524,1525, σελ. 992.



1. Ρουμάνος κυνηγός. 2. Αξιωματικός του Αλβανικού Στρατού. Η Αλβανία ιδρύθηκε το 1913 με εισήγηση των Μεγάλων Δυνάμεων και κυρίως της Ιταλίας. 3. Μαυροβούνιος Εθνοφρουρός. Φέρει την παραδοσιακή ενδυμασία της πατρίδας του.

Στις 13 Ιουλίου, οι ελληνικές δυνάμεις συνέχισαν την επίθεσή τους κατά της οργανωμένης τοποθεσίας Σιμιτλή. Οι IV και II Μερραρχίες επιτέθηκαν κατά του υψώματος Βίντρεν και κατάφεραν μέχρι τη νύκτα να το καταλάβουν. Οι I και V Μερραρχίες επιτέθηκαν εναντίον του Σιμιτλή και μετά από σφοδρό αγώνα κατάφεραν να το καταλάβουν τρέποντας ουσιαστικά σε φυγή τους Βουλγάρους, οι οποίοι εγκατέλειψαν άφθονο πολεμικό υλικό¹⁴. Στις 14 Ιουλίου, οι ελληνικές δυνάμεις συνέχι-



¹⁴ ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ 1699β/Α, υπ' αριθ.1620, σελ. 1013-1032.



Έλη ιππικού με τον αξιωματικό επικεφαλής προχωρεί σε ανίχνευση του εχθρού.

σαν τον αγώνα σε ολόκληρο το μέτωπο, χωρίς όμως να καταφέρουν το επιδιωκόμενο αποφασιστικό πλήγμα στις βουλγαρικές δυνάμεις. Στις 15 Ιουλίου, και ενώ τα ελληνικά στρατεύματα συνέχιζαν την επίθεση κατά του υψώματος Χασάν Πασά και καταλάμβαναν τη γραμμή Τσέροβο, ύψωμα 1.378, εκδηλώθηκε αιφνιδιαστικά βουλγαρικός επιθετικός ελιγμός κατά των δύο άκρων της ελληνικής διατάξεως.

Το βουλγαρικό Γενικό Επιτελείο μετέφερε δυνάμεις από το σερβοβουλγαρικό μέτωπο και ενίσχυσε τη 2^η Στρατιά με ισχυρές δυνάμεις. Η αντεπίθεση των βουλγαρικών δυνάμεων εκδηλώθηκε ταυτόχρονα κατά των δύο άκρων της ελληνικής

διάταξης, προς Μαχομία και Πέτσοβο, με επιδίωξη να απειλήσουν τα νώτα και τις συγκοινωνίες του ελληνικού στρατού. Ήταν ένας αιφνιδιασμός για τις ελληνικές δυνάμεις και προς στιγμή η κατάσταση παρουσιάστηκε απειλητική, ύστερα όμως από τριήμερο σκληρό αγώνα, ο ελληνικός στρατός ήταν και πάλι κύριος του πεδίου της μάχης. Στην κατεύθυνση της Μαχομίας η βουλγαρική αντεπίθεση δε σημείωσε επιτυχία, καθώς η VII Μεραρχία αμύνθηκε σθεναρά παρόλο που αντιμετώπιζε υπέρτερες δυνάμεις¹⁵. Στην κατεύθυνση προς Πέτσοβο, αρχικά οι Βούλγαροι υποχρέωσαν τις III και X ελληνικές Μεραρχίες να συμπυκνωθούν σε μικρό βάθος στη

¹⁵ Επιχειρήσεις κατά των Βουλγάρων, Σχεδιάγραμμα 3.



γραμμή των υψωμάτων Μπούκοβικ - Καδίτσα. Το ελληνικό Γενικό Στρατηγείο διαβλέποντας τη σοβαρή απειλή που δημιουργούνταν για τα νώτα των ελληνικών δυνάμεων από την περιοχή του Πεσόβου, διέταξε τις II και IV Μεραρχίες¹⁶ να επιτεθούν κατά του υψώματος Χασάν Πασά, για να συνδράμουν τον αγώνα των III και X Μεραρχιών. Κατά το διήμερο 16 και 17 Ιουλίου, οι βουλγαρικές επιθέσεις συνεχίστηκαν με αμείωτη ένταση.

Το απόγευμα της 17^{ης} Ιουλίου άρχισε να εξασθενεί η πίεση των Βουλγάρων, απόρροια των αλληπάλληλων αποτυχιών και των σοβαρών απωλειών τους, αλλά και του κινδύνου να αποκοπούν από την απειλητική προέλαση του τμήματος Στρατιάς Μοσχοπούλου¹⁷. Οι βουλγαρικές δυνάμεις εγκατέλειψαν κάθε παραπέρα προσπάθεια και υποχώρησαν προς τα βόρεια. Ο βουλγαρικός επιθετικός ελιγμός είχε αποτύχει και τα πλευρά της ελληνικής διάταξης είχαν εξασφαλιστεί. Στις 18 Ιουλίου

1913, συμφωνήθηκε πενθήμερη ανακωχή και κατάπαυση των εχθροπραξιών μεταξύ των εμπόλεμων¹⁸.

Ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος χαρακτηρίστηκε για τη βραχύτητά του αλλά και για τη σκληρότητα των μαχών του. Οι συνολικές απώλειες του ελληνικού στρατού κατά τον πόλεμο αυτό ήταν 29.698 άτομα. Αναλυτικότερα, 164 νεκροί αξιωματικοί και 294 τραυματίες, 5.687 νεκροί οπλίτες και 23.553 τραυματίες, 580 παγόπληκτοι και 188 αγνοούμενοι. Στις παραπάνω απώλειες δεν περιλαμβάνονται οι αποβίωσαντες και οι ασθενείς (απώλειες μη μάχης)¹⁹. Οι απώλειες των Σέρβων υπολογίζονται περίπου στις 41.000, των Μαυροβουνίων στις 1.200 και των Βουλγάρων στις 83.000²⁰.

ΕΙΡΗΝΗ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ

Σύναψη Ανακωχής (18 Ιουλίου 1913)

Η Ρωσία παρόλο που απέτυχε να αποτρέψει τον Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο δε στάματησε να επιδιώκει τον τερματισμό του ιδιαίτερα μετά τις πρώτες ήττες του βουλγαρικού στρατού. Παράλληλα η Ρουμανία και η Αυστρία έκαναν διαβήματα για την κατάπαυση των εχθροπραξιών. Στις 13 Ιουλίου 1913 η Αυστρία συνέστησε ανακωχή και διεξαγωγή διαπραγματεύσεων στο Βουκουρέστι για την υπογραφή Συνθήκης ειρήνης. Οι εμπόλεμοι αποδέχτηκαν τη σύσταση της Αυστρίας για διεξαγωγή διαπραγματεύσεων χωρίς όμως να αναστείλουν τις εχθροπραξίες. Επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας ήταν ο ίδιος ο πρωθυπουργός της χώρας Ελευθέριος

¹⁶ Οι δύο Μεραρχίες συγκρότησαν τμήμα Στρατιάς υπό τον Διοικητή της IV Μεραρχίας Υποστράτηγο Μοσχόπουλο Κων/νο.

¹⁷ Το τμήμα Στρατιάς του Υποστράτηγου Μοσχόπουλου Κωνσταντίνου αποτελούνταν από τις II και IV Μεραρχίες.

¹⁸ ΓΕΣ/ΔΙΣ, «Επίτομη ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων, 1912-1913», Αθήνα, 1987, σελ. 239-242.

¹⁹ Εκθέσεις πεπραγμένων της Υγειονομικής υπηρεσίας κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους και εκ της εκδόσεως «Αγώνες και Νεκροί 1830-1930» τόμος Α΄ της ΓΕΣ/ΔΙΣ.

²⁰ «Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια», τόμος Β΄, σελ. 315.

Βενιζέλος. Τα υπόλοιπα μέλη της ελληνικής αντιπροσωπείας ήταν οι πρεσβευτές Δημήτριος Πανάς και Νικόλαος Πολίτης και οι Λοχαγοί Πυροβολικού Αθανάσιος Εξαδάκτυλος και Κωνσταντίνος Πάλλης. Στην πρώτη συνεδρίαση στις 17 Ιουλίου 1913, αποφασίστηκε πενθήμερη αναστολή των εχθροπραξιών και χάραξη γραμμής διαχωρίσεως μεταξύ των αντίπαλων στρατευμάτων. Στις 25 του ίδιου μήνα η ανακωχή παρατάθηκε επ' αόριστον²¹.

Αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων ήταν η υπογραφή της Συνθήκης της Ειρήνης του Βουκουρεστίου μεταξύ της Ελλάδας, Σερβίας, Ρουμανίας και Μαυροβουνίου αφ' ενός και της Βουλγαρίας αφ' ετέρου.

Συνθήκη Βουκουρεστίου (28 Αυγούστου 1913)

Οι διαπραγματεύσεις για τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου διήρκησαν περίπου 10 ημέρες. Στις 25 Ιουλίου μονογραφήθηκε η Συνθήκη, η οποία υπογράφηκε επίσημα στις 28 του ίδιου μήνα από τις αντιπροσωπείες των χωρών μετά από πολλές διπλωματικές ζυμώσεις. Στις 30 Ιουλίου, επίσης, στο Βουκουρέστι, υπογράφηκε μεταξύ Ελλάδας, Σερβίας, Ρουμανίας και Μαυροβουνίου πρωτόκολλο αμοιβαίας μεταξύ τους αλληλεγγύης, στρατιωτικής και διπλωματικής υποστήριξης σε περίπτωση που η Βουλγαρία δεν πειθαρχούσε στην εφαρμογή των όρων της Συνθήκης. Με τη Συνθήκη αυτή τερματιζόταν ο Β' Βαλκανικός Πόλεμος, αναθεωρούνταν οι όροι της Συνθήκης του Λονδίνου (17 Μαΐου 1913), ανακατανέμονταν τα εδάφη μεταξύ των βαλκανικών κρατών και καθορίζονταν τα σύνορα της Βουλγαρίας

με την Ελλάδα, τη Σερβία και τη Ρουμανία. Τα σύνορα της Βουλγαρίας με την Τουρκία καθορίστηκαν με τη Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης (16 Σεπτεμβρίου 1913).

Στο Βουκουρέστι η ελληνική αντιπροσωπεία συνάντησε σφοδρή αντίσταση στο εδαφικό θέμα και ο Έλληνας Πρωθυπουργός ενημέρωσε το Βασιλιά, ότι δεν ήταν δυνατή η ικανοποίηση του ελληνικού αιτήματος για τη χάραξη των συνόρων πέρα από τον Νέστο ποταμό. Παράλληλα, η Αυστροουγγαρία επέμενε να επιδικαστεί η Καβάλα στη Βουλγαρία. Ούτε η νίκη στο πεδίο της μάχης, ούτε ο εθνολογικός χαρακτήρας της περιοχής, αδιαμφισβήτητα ελληνικός, ήταν αρκετός για να καταστήσει αυτοδίκαιη την παραχώρηση της Καβάλας και της Ανατολικής Μακεδονίας στην Ελλάδα. Η ελληνική αντιπροσωπεία ήταν ιδιαίτερα αρνητική στη θέση αυτή. Με κατάλληλους χειρισμούς προσπάθησε και τελικά κατάφερε την υποστήριξη της Γαλλίας και της Γερμανίας σε πρώτη φάση και αργότερα και της Ιταλίας.

Στις 24 Ιουλίου, η σερβική αντιπροσωπεία, μετά από δύο άκαρπες συνεδριάσεις, γνωστοποίησε τελικά ότι επήλθε συμφωνία μεταξύ Βουλγαρίας και Σερβίας, σχετικά με το θέμα χάραξης συνόρων μεταξύ των δύο κρατών. Η Σερβία ελάμβανε τη Βόρεια Μακεδονία έως τη Ραντοβίτσα και τη Στρώμιτσα με το Μοναστήρι και το μεγαλύτερο τμήμα του Βαρδάρη²². Μετά από αυτή την εξέλιξη ο ρουμάνος αντιπρόσωπος πρότεινε να διακοπεί η συνεδρίαση και να συνεχιστούν οι συνομιλίες μόνο μεταξύ της ελληνι-

²¹ ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ 1699β/Α, υπ' αριθ.1872, σελ. 1126.

²² ΓΕΣ/7°ΕΓ, «Διεθνείς Πολιτικές και Στρατιωτικές Συνθήκες-Συμφωνίες και Συμβάσεις», Αθήνα, 1980, σελ. 208.



κής και της βουλγαρικής αντιπροσωπείας. Κατά την ιδιαίτερη αυτή σύσκεψη, ο ρουμάνος Στρατηγός Κράνδα υπέδειξε ελαφρές τροποποιήσεις στη γραμμή του Νέστου, οι οποίες ικανοποιούσαν τις ελληνικές απαιτήσεις και συγχρόνως ήταν αποδεκτές από τη βουλγαρική πλευρά, με αποτέλεσμα να επέλθει συμφωνία και μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας.

Τα σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας ακολουθούσαν την κορυφογραμμή του όρους Κερκίνη, συναντούσαν τον Στρυμόνα ποταμό στη συμβολή του με τον Μπίστριτσα και κατευθύνονταν, μέσω του υψώματος Περιβλεπτο - ύψωμα Πλάκες και του όρους Κουσλάρ, στις εκβολές του Νέστου ποταμού²³. Δηλαδή, περιερχόταν στη Βουλγαρία η Δυτική Θράκη και η περιοχή Μελένικο και Νευροκόπι, ενώ

ολόκληρος ο υπόλοιπος χώρος που είχε απελευθερωθεί από τον ελληνικό στρατό παρέμενε τελικά στην Ελλάδα.

Στην Ελλάδα, επιπλέον, περιερχόταν και η Κρήτη, η οποία είχε παραχωρηθεί από την Τουρκία στους συμμάχους, (Συνθήκη Λονδίνου, 17 Μαΐου 1913), αφού η Βουλγαρία παραιτούνταν και

τυπικά από κάθε αξίωσή της²⁴. Η Βουλγαρία υποχρεώθηκε να παραχωρήσει τη Δοβρουτσά στη Ρουμανία, να επιστρέψει την Αδριανούπολη και τις Σαράντα Εκκλησίες στην Τουρκία και να αποδεχτεί τις συνοριακές απαιτήσεις της Σερβίας.



²³ Άρθρο 5 της Συνθήκης του Βουκουρεστίου.

²⁴ Η επιτυχία της ελληνικής αντιπροσωπείας ήταν σημαντική, γι' αυτό ο αρχιστράτηγος Βασιλιάς του απένειμε τον «Μεγαλόσταυρο του Βασιλικού Τάγματος του Σωτήρος».

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος κηρύχθηκε από τη Βουλγαρία με σκοπό να αποσπάσει από τους πρώην συμμάχους της τα περισσότερα και ζωτικότερα εδάφη που είχαν κατακτήσει στον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο. Η δυσμενής για τη Βουλγαρία έκβαση του πολέμου ήταν το αποτέλεσμα της αδιαλλαξίας και της επεκτατικής πολιτικής της βουλγαρικής κυβέρνησης απέναντι στους πρώην συμμάχους της, αλλά και της εσφαλμένης εκτίμησής της για την μαχητική ισχύ των στρατών τους. Οι Βούλγαροι υποτίμησαν τους αντιπάλους τους, δεν εκτίμησαν από την αρχή όλες τις παραμέτρους του πολέμου, γι' αυτό και δεν προπαρασκευάστηκαν με την απαραίτητη σοβαρότητα. Τα βασικά αυτά σφάλματα επέδρασαν καταλυτικά στη δυσμενή εξέλιξη των επιχειρήσεων και οδήγησαν τη Βουλγαρία στην ήττα.

Με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου και της Κωνσταντινούπολης η Βουλγαρία θα αναγκαστεί να εγκαταλείψει το όραμα της δημιουργίας της «Μεγάλης Βουλγαρίας». Παρά ταύτα όμως η Βουλγαρία εξήλθε εκ των υπόψη Συνθηκών μεγαλύτερη και πολυπληθέστερη τόσο της Ελλάδας όσο και της Σερβίας²⁵.

Οι απώλειες του ελληνικού Στρατού στους δύο Βαλκανικούς Πολέμους ανήλθαν στις 42.502 αξιωματικούς και οπλίτες (νεκροί, τραυματίες και αγνοούμενοι), του Ναυτικού σε 29 αξιωματικούς και ναυτοδιόπους και του λόχου αεροπόρων σε 2, από την πτώση του αεροσκάφους. Οι παραπάνω όμως απώλειες δεν ήταν μάταιες. Η Ελλάδα εξήλθε από τους Βαλκανικούς πολέμους με την απελευθέρωση της Ηπείρου, της Μακε-

δονίας και της Κρήτης, με αυξημένο το στρατιωτικό της γόητρο και έχοντας πραγματοποιήσει ένα μεγάλο μέρος από τις εθνικές της διεκδικήσεις.

Με τους νικηφόρους πολέμους του 1912-1913 η έκταση του ελληνικού κράτους σχεδόν διπλασιάζεται: από 64.786 τετραγωνικά χιλιόμετρα αυξάνεται σε 108.606, συνακόλουθο είναι η αύξηση του πληθυσμού από 2.666.000 στα 4.363.000. Πέρα όμως από τα όποια εδαφικά ή πληθυσμιακά κέρδη, η Ελλάδα κέρδισε σε γόητρο. Οι νίκες του ελληνικού στρατού σε συνδυασμό με την αύξηση των δυνάμεών του μετέτρεψαν το ελληνικό κράτος σε υπολογίσιμο παράγοντα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Η προσάρτηση των νέων εδαφών, αφενός της Νότιας Μακεδονίας στην οποία υπήρχαν μεγάλα αστικά κέντρα με αναπτυγμένες βιομηχανίες όπως η Θεσσαλονίκη, η Βέροια, η Νάουσα, η Έδεσσα, η Καβάλα και αφετέρου των μεγάλων νησιών του Αιγαίου που πρόσθεσαν τα προϊόντα τους στη γενική παραγωγή του κράτους, όπως η Θάσος και η Μυτιλήνη το λάδι και η Χίος την μαστίχα, ενίσχυσαν την οικονομία του κράτους. Έτσι, η επέκταση των ορίων της χώρας επέδρασε θετικά και στην οικονομία της, γιατί με την πάροδο του χρόνου έγινε ευρωστότερη λόγω της σημαντικής ενισχύσεως από νέες πλουτοπαραγωγικές πηγές. Απόρροια της συγκεκριμένης τόνωσης της οικονομίας ήταν οι ευνοϊκές και άμεσες επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων, το οποίο άρχιζε πλέον να παρουσιάζει αισθητή βελτίωση.

Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι άλλαξαν ριζικά τον πολιτικό χάρτη της χερσονήσου.

²⁵ ΓΕΣ/7°ΕΓ, «Διεθνείς Πολιτικές και Στρατιωτικές Συνθήκες - Συμφωνίες και Συμβάσεις», Αθήνα, 1980, σελ. 209.

Και αυτό ήταν φυσικό, έπειτα από μια πλήρη ανατροπή που σάρωσε οριστικά την Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία είχε επιβληθεί στην περιοχή από τον 15^ο αιώνα και προκάλεσε τη σημαντική επέκταση των ελεύθερων ήδη κρατών και τη δημιουργία νέων. Οι πόλεμοι αυτοί θα αφήσουν βαθιά ίχνη στις Βαλκανικές χώρες. Γεγονός που είναι ιδιαίτερα έκδηλο στην περίπτωση της Βουλγαρίας που

βγήκε ηττημένη από τον Β΄ Βαλκανικό πόλεμο, καθώς και στην περίπτωση της Τουρκίας που υπήρξε ο μεγάλος χαμένος. Η βαθιά δυσαρέσκεια που δοκίμασαν οι δύο αυτές χώρες θα τις οδηγήσει λίγο αργότερα, κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στην πλευρά των κεντρικών Δυνάμεων Γερμανίας και Αυστροουγγαρίας στην επιθυμία τους να πετύχουν εκδίκηση αλλά και ικανοποίηση στις διεκδικήσεις τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ ΓΕΣ/ΔΙΣ, «*Επίτομη Ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913*», Αθήνα, 1987.
- ☞ ΓΕΣ/ΔΙΣ, «*Ο Ελληνικός Στρατός Κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913*», τόμος Γ΄, Αθήνα, 1992.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, «*Αγώνες και Νεκροί 1830-1930*», Αθήνα 1930.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, «*Ιστορία του Ελληνικού Στρατού 1821-1997*», Αθήνα 1997.
- ☞ ΓΕΣ/7^ο ΕΓ, «*Διεθνείς Πολιτικές και Στρατιωτικές Συνθήκες-Συμφωνίες και Συμβάσεις*», Αθήνα, 1980.
- ☞ Purnell, «*Ιστορία του 20^{ου} Αιώνα*», τόμος Α΄, Χρυσός Τύπος, Αθήνα 1968.
- ☞ «*Εκθεσις της Πολεμικής Ιστορίας των Ελλήνων*», τόμος Β΄, Εκδοτική Ελλάδος, Αθήνα, 1975.
- ☞ «*Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*», τόμος ΙΔ΄, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1977.
- ☞ «*Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-1913*», Εκδόσεις «Ορίζων», Αθήνα, 1996.
- ☞ Απόστολος Βακαλόπουλος, «*Νέα Ελληνική Ιστορία*», Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 1996.
- ☞ Γεώργιος Φωτόπουλος, «*Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-13*», ΓΕΣ/7^ο ΕΓ, Αθήνα, 2002.
- ☞ «*Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια*», τόμος Β΄, Αθήνα.
- ☞ Παντελής Καρύκας, «*Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-13*», Πολεμικές Μονογραφίες, Αθήνα, 2003.
- ☞ «*Ελληνικοί Πόλεμοι, 20^{ος} Αιώνας*», εκδόσεις περιοδικού «*Πόλεμος και Ιστορία*», Αθήνα.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Πολεμική Έκθεση, «*Ο Ελληνικός Στρατός κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους*», ΓΕΣ, Αθήνα, 1932.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αρχείο Βαλκανικών Πολέμων, Φ1601 - 1701.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αρχείο Ιστορίες Μονάδων, Ιστορία Ι Μερραρχίας.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αρχείο Ιστορίες Μονάδων, Ιστορία ΙΙ Μερραρχίας.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αρχείο Ιστορίες Μονάδων, Ιστορία ΙΙΙ Μερραρχίας.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αρχείο Ιστορίες Μονάδων, Ιστορία ΙV Μερραρχίας.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αρχείο Ιστορίες Μονάδων, Ιστορία V Μερραρχίας.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αρχείο Ιστορίες Μονάδων, Ιστορία VI Μερραρχίας.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αρχείο Ιστορίες Μονάδων, Ιστορία VII Μερραρχίας.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αρχείο Ιστορίες Μονάδων, Ιστορία VIII Μερραρχίας.
- ☞ ΔΙΣ/ΓΕΣ, Αρχείο Ιστορίες Μονάδων, Ιστορία X Μερραρχίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ
1	100	Γ' Παγκόσμιος Πόλεμος (Τζον Χάκκετ)	1983	1.17
2	116	Διοίκηση και Ηγεσία (Δνση ΜΕΛΕΤΩΝ ΓΕΣ)	1988	0.44
3	117	Πρακτικές Οδηγίες Δκσης Μικρών Κλιμακίων (Δνση ΜΕΛΕΤΩΝ ΓΕΣ)	1988	0.15
4	121	Οι Γερμανικές Εκστρατείες στα Βαλκάνια (Κέντρο Ιστορίας των Η.Π.Α.) (Μετάφραση - Απόδοση Αντγου ε.α. Νικόλαου Κολόμβρα)	1994	0.88
5	122	Προσωπικός Υπολογιστής (Τχη Παν. Βαχαβιόλου)	1989	0.29
6	124	Γεροντική ή Τρίτη Ηλικία (Χατζηπαλλή Ελευθ.)	1991	0.29
7	125	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες - Τόμος Α' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτοπούλου)	1994	2.93
8	126	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες - Τόμος Β' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτοπούλου)	1995	2.93
9	128	Το Ημερολόγιο μιας Καταστροφής (Μετάφραση Υπτγου ε.α. Κωνίνου Κανακάρη)	1996	2.05
10	130	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών Στρατιωτικής Επιθεώρησης και Συγγραμάτων 1981-1995	1996	1.47
11	132	Διεθνείς Συμφωνίες, Συνθήκες και Συμβάσεις (Υπτγου Γεωργίου Γκορέζη)	2000	0.88
12	133	Ο Πόλεμος και οι Άνθρωποι (Στγου Dereney) Ανατύπωση Εκδόσεως της Στρατιωτικής Επιθεώρησης Ιουλίου 1939	1998	4,40
13	134	1828 - 1998 Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων - Τόμος Α' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτοπούλου)	1997	2.35
14	136	1828 - 1998 Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων - Τόμος Γ' (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτοπούλου)	1998	2.35
15	138	Εγχειρίδιο του Καλού Διοικητού (Αντγου ε.α. - Νομικού Θεοδώρου Λ. Γούλα)	2000	1.47
16	139	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών (1991-2001) & Ευρετήριο Συμπληρωματικών Εκδόσεων (1991-2001)	2002	4.00

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τις παραπάνω εκδόσεις οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προμηθεύονται εκτός από τους μήνες Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Δεκέμβριο:

- Οι διαμέμοντες στην Αττική, από ΤΥΕΣ/Β' Δνση, ΣΤΓ 1020 (Στρατόπεδο Παπάγου, τηλ.: 210-6552673 προσωπικά, κάθε Τετάρτη (08:00-12:00).

- Οι διαμέμοντες εκτός Αττικής, από ΤΥΕΣ/Β' Δνση, ΣΤΓ 1020 (Στρατόπεδο Παπάγου, τηλ.: 210-6552673 ταχυδρομικά, στέλνοντας το ακριβές αντίτιμο της αξίας τους με ταχυδρομική επιταγή (μαζί με αριθμό τηλεφώνου).

Η τιμή διάθεσης των βιβλίων σε τρίτους, πλην του προσωπικού του ΥΕΘΑ, προσαυξάνεται κατά 40%.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΓΕΣ/ΔΙΣ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ
1	1	Ο Μακεδονικός Αγώνας και τα γεγονότα στη Θράκη (1904-1908)	1988	3.52
2	2	Επιχ/σεις κατά των Τούρκων σε Μακεδονία και ν. Αιγαίου, 1912 (Α')	1988	2.35
3	3	Επιχειρήσεις κατά των Τούρκων στην Ήπειρο (1912-13) (Β')	1992	3.48
4	4	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-14) (Γ')	1992	4.7
5	5	Επίτομη Ιστορία Βαλκανικών Πολέμων (1912-13)	1987	1.76
6	9	Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Πόλεμο (1914-1918)	1961	1.76
7	10	Επίτομη Ιστορία της συμμετοχής του Ελληνικού Στρατού στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο	1994	3.23
8	11	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στη Μεσημβρινή Ρωσία (1919)	1955	7,44
9	13	Ο Ελληνικός Στρατός στη Σμύρνη (1912-1922)	1957	2.49
10	16	Επιθετικά Επιχειρήσεις Δεκ. 1920 - Μαρ. 1921	1957	9,61
11	18	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Α') 1921	1965	1,76
12	19	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Β') 1921	1965	1.76
13	22	Το τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Β' Τόμος	1962	2.05
14	23	Επιχειρήσεις εις Θράκη (1919-1923)	1969	9.75
15	27	Αίτια και Αφορμαί Ελληνοϊταλικού Πολέμου (1940-41)	1959	1.47
16	28	Ιταλική Εισβολή 1940	1959	1.76
17	29	Ελληνική Αντεπίθεση 1940	1963	2.05
18	30	Χειμερινά Επιχειρήσεις - Ιταλική Επίθεση 1941	1966	1.47
19	31	Αγώνες εις Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (1940-41)	1956	1.76
20	32	Το Τέλος μιας Εποποιίας Απρίλιος 1941	1959	14.62
21	33	Η Μάχη της Κρήτης 1941	1961	2.20
22	34	Επίτομη Ιστορία Ελλ./Ιταλ.-Ελλ./Γερμ. Πολέμου (1940-1941)	1984	2.64
23	45	Η Υγειονομ. Υπηρεσία κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919-22)	1966	2.05
24	46	Η προς Πόλεμον Προπαρασκευή του Ελληνικού Στρατού (1923-1940)	1969	10.96
25	47	Ανεφ/σμοί-Μεταφοραί κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919-22)	1967	2.64
26	48	Εφοδ/μοί του Στρατού σε Όπλα και Πυρ/κά ΠΖ-ΠΒ (1940-41)	1982	1.17
27	49	Η Υγειον. Υπηρεσία κατά τον Πόλεμο 1940-41	1982	0.88
28	50	Ευρετήριο Πολεμικών Γεγονότων Ελληνικού Έθνους	1989	2.05
29	51	Αγώνες και Νεκροί του Ελληνικού Στρατού, 1940-45	1989	7.92
30	56	Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος 1897	1993	3.23
31	57	Η Ειρηνευτική Αποστολή στη Σομαλία	1996	2.49
32	58	Ο Ελληνικός Στρατός στη Μέση Ανατολή, 1941-45 (Ελ Αλαμείν-Ρίμνι-Αιγαίο)	1996	2.64
33	59	Αρχεία Εθνικής Αντίστασης (1941-1944), 8 τόμοι	1998	28.00
34	60	Αρχεία Εμφυλίου Πολέμου (1944-1949), 16 τόμοι	1998	52.00
35	61	Ιστορία του Ελληνικού Στρατού	1997	2.35
36	62	Η Ελληνική Δύναμη στην Αλβανία (ΕΛΔΑΛ) (Απρ.-Αυγ. 1997)	1998	2.35
37	63	A Concise History of the Balkan Wars 1912-1913	1998	2.93
38	64	An Index of Events in the Military History of Greek Nation	1998	2.93

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ
39	65	An Abridged History of the Greek-Italian & Greek-German War 1940-41	1997	2.93
40	66	Ο Βορειοηπειρωτικός Αγώνας	1997	2.93
41	67	An Abridged of the Hellenic Army Participation in the World War I	1999	3.37
42	68	HISTORY OF THE HELLENIC ARMY 1821-1997	1999	4.25
43	69	Στρατιωτική Οργάνωση & Πολεμική Τέχνη των Αρχαίων Ελλήνων	1999	9.68
44	71	Η Συνοπτική Ιστορία του Γενικού Επιτελείου Στρατού (1901-2001)	2001	6.93
45	73	Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στη Μικρά Ασία, 1919-1922	2002	8.65
46	74	The Battle Of Crete	2002	10.07
47	75	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους, 1912-1913	2002	7.52
48	76	The struggle for Macedonia and the events in Thrace, 1904-1908	2003	6.40
49	77	A Concise History of the Compain in M. Asia, 1919-22	2004	16.20
50	78	Ιστορικές Ονομασίες Ενεργών Συνταγμάτων και Ταξιαρχιών (ΠΖ-ΤΘ-ΕΔ)	2004	12.40
51	79	Ιστορία της Οργάνωσης του Ελληνικού Στρατού, 1821-1954	2006	11.00
52	80	Ο Οπλισμός του Ελληνικού Στρατού (1866-2004)	2008	5.48
53	81	Ευρετήριο Αρχείου Καποδιστριακής Περιόδου: Στρατιωτικά Τεκμήρια (1827-1833)	2007	1.27
54	82	Concice History of the Hellenic Army General Staff	2007	4.35
55	83	Η Σημασία των Ιστορικών Αρχείων στην Αντικειμενική Συγγραφή της Ιστορίας-Φορείς που τηρούν Ιστορικά Αρχεία-Διαδικασίες Πρόσβασης στο Αρχειακό Υλικό	2009	1.89
56	84	Οι Ελληνοαμερικανοί Εθελοντές στην Εθνική Αντίσταση	2005	12.50
57	301	The Northen Epirus Struggle	2002	6.79

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τις παραπάνω εκδόσεις οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προμηθευτούν από:

- Το Γραφείο Ενημέρωσης Κοινού, Σόλωνος 34 (τηλ: 210-3630579, 210-3630081).

- Το ΕΚΕΜΣ Αθήνας (τηλ: 210-7652478, 210-7675495).

- Το Στρατιωτικό Πρατήριο 1ης Στρατιάς.

- Τα Στρατιωτικά Πρατήρια Α', Β', Γ' και Δ' Σωμάτων Στρατού.

- Το ΤΥΕΣ/Β' Δνση, ΣΤΓ 1020 (Στρατόπεδο Παπάγου), τηλ: 210-6552673, (εκτός των μηνών Δεκεμβρίου, Ιανουαρίου και Φεβρουαρίου) για τους μεν διαμένοντες στην Αττική, προσωπικά, κάθε Τετάρτη από 08.00 έως 12.00 π.μ., για τους δε εκτός Αττικής, ταχυδρομικά, στέλνοντας το ακριβές αντίτιμο της αξίας τους, με ταχυδρομική επιταγή, στην παραπάνω διεύθυνση (μαζί με αριθμό τηλεφώνου).

Η τιμή διάθεσης των βιβλίων σε τρίτους, πλην του προσωπικού του ΥΕΘΑ, προσυζητάται κατά 40%.